

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Vít Biolk

**Insolvenční řízení
a mezinárodní obchodní arbitráž**

Disertační práce

Školitel: doc. JUDr. Bc. Jan Brodec, LL.M., Ph.D.

Studijní program: Teoretické právní vědy – Mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního obchodu

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 28.12.2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 391.166 znaků včetně mezer.

Vít Biolek

V Praze dne 28. 12. 2023

Obsah

Úvod.....	6
1. Porovnání teoretických principů přeshraničního insolvenčního řízení a mezinárodní obchodní arbitráže	10
1.1. Teoretické principy insolvenčního řízení.....	10
1.1.1. Obecné principy insolvenčního řízení	11
1.1.2. Principy přeshraničního insolvenčního řízení: princip teritoriality a univerzality	13
1.2. Teoretické principy mezinárodní obchodní arbitráže	18
1.3. Sřtět teoretických koncepcí mezinárodní obchodní arbitráže a insolvenčního řízení a jeho praktické důsledky.....	21
2. Interakce právních nástrojů přeshraničního insolvenčního řízení a mezinárodní obchodní arbitráže	24
2.1. Vzorový zákon UNCITRAL o přeshraniční insolvenční.....	24
2.2. Vzorový zákonn UNCITRAL o uznání a výkonu insolvenčních rozhodnutí.....	26
2.3. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení.....	27
2.4. Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži.....	30
2.5. Newyorská úmluva	33
2.6. Národní právní řády	35
2.6.1. Národní právní řády v oblasti přeshraničních insolvencí	36
2.6.2. Národní právní řády v oblasti mezinárodní obchodní arbitráže	37
3. Vliv insolvenčního řízení na autonomii vůle stran a možné dopady na mezinárodní obchodní arbitráž	39
3.1. Dopady cílů a metod insolvenčního řízení na autonomii vůle stran.....	39
3.2. Vymezení vztahu arbitráže a <i>legis fori</i>	41
3.3. Kauza Vivendi/Elektrim jako příklad rozdílných přístupů k řešení dopadu insolvenčního řízení na probíhající arbitráž.....	43
3.4. Definování dílčích problémových otázek pro posuzování vlivu zahájení insolvenčního řízení na probíhající mezinárodní obchodní arbitráž ve světle autonomie vůle stran rozhodčího řízení	46
4. Uznávání insolvenčních rozhodnutí v mezinárodní obchodní arbitráži.....	48
4.1. Uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí soudy.....	49
4.2. Příklady úprav uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí	51
4.3. Česká úprava uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí soudy.....	52
4.4. Uznávání zahraničních insolvenčních rozhodnutí rozhodci	54
4.5. Vázanost rozhodců normami přeshraničního insolvenčního práva <i>legis fori</i>	56
4.6. Uznávání z důvodu rizika zrušení rozhodčího nálezu	59
4.7. Uznávání z důvodu povinnosti vydat vykonatelný rozhodčí nález.....	59
4.8. Uznávání z důvodu imperativních norem <i>legis fori concursus</i>	60
4.9. Oprávnění rozhodců uznat zahraniční insolvenční rozhodnutí a řízení.....	61
4.10. Právo rozhodné pro uznání cizího insolvenčního rozhodnutí.....	64
4.11. Úvaha k uznání cizího insolvenčního rozhodnutí v kontextu českého práva	65
4.12. Dílčí závěr k otázkám uznání cizího insolvenčního rozhodnutí rozhodci	66
5. Právo aplikovatelné na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.....	68
5.1. Rozlišování práv rozhodných pro jednotlivé aspekty mezinárodní obchodní arbitráže	68

5.2. Postup soudů při určení práva aplikovatelného na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž	69
5.3. Určení práva aplikovatelného na účinky insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž v režimu Nařízení	72
5.4. Postup rozhodců při určení práva aplikovatelného na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž	76
5.4.1. Možné přístupy rozhodců k určení aplikovatelného práva.....	77
5.4.2. Principy výběru práva rozhodci při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž	78
5.4.3. Naznačení optimálního postupu rozhodců při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.....	80
5.5. Dílčí závěr k postupu rozhodců při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.....	85
6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu	87
6.1. Vázanost insolvenčního správce rozhodčí smlouvou	87
6.1.1. Důsledky skutečnosti, že insolvenční správce nebyl stranou rozhodčí smlouvy ..	89
6.1.2. Odmítnutí plnění rozhodčí smlouvy správcem.....	90
6.1.3. Pokrývá rozhodčí smlouva i spory v insolvenčním řízení?	92
6.1.4. Faktická nemožnost plnění rozhodčí smlouvy	93
6.1.5. Španělský příklad úpravy vztahu insolvenčního a rozhodčího řízení	95
6.1.6. Může insolvenční správce uzavírat nové rozhodčí smlouvy?	96
6.2. Právo rozhodné pro posouzení účinků insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu	99
7. Dopad insolvenčního řízení na procesní způsobilost stran rozhodčího řízení	102
7.1. K pojmu procesní způsobilosti.....	102
7.2. Přejedání procesní způsobilosti na insolvenčního správce	103
7.3. Právo rozhodné pro posouzení procesní způsobilosti strany arbitráže, ohledně které bylo zahájeno insolvenční řízení.....	105
7.4. Dílčí závěr k posuzování procesní způsobilosti	109
8. Přerušování mezinárodního rozhodčího řízení jako důsledek zahájení insolvenčního řízení ohledně některé ze stran sporu.....	110
8.1. Východiska z pohledu insolvenčního práva.....	110
8.2. Právo rozhodné pro posouzení účinků zahájení insolvenčního řízení na přerušování mezinárodního rozhodčího řízení	111
8.3. Příklady národních úprav přerušování rozhodčího řízení v důsledku zahájení insolvenčního řízení	113
8.4. Další důvody přerušování rozhodčího řízení v důsledku zahájení insolvenčního řízení ...	115
8.5. Vhodný postup rozhodců ve vztahu k přerušování rozhodčího řízení	116
9. Právo určující objektivní arbitrabilitu sporu	119
10. Právo určující postavení insolvenčního správce	121
11. Dopad insolvenčního řízení na smlouvu s rozhodci.....	123
12. Dopady insolvenčního řízení na uznání a výkon rozhodčího nálezu	124
12.1. Odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle čl. V odst. 1 písm. a) Úmluvy.....	125
12.2. Odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle čl. V odst. 2 písm. a) Úmluvy.....	128
12.3. Odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle čl. V odst. 2 písm. b) Úmluvy	128
12.3.1. Příklady národních přístupů k odmítnutí uznání a výkonu rozhodčích nálezů pro rozpor s veřejným pořádkem	129

12.3.2. Odmítnutí uznání a výkonu rozhodčích nálezů pro rozpor s veřejným pořádkem v České republice	132
12.4. Vliv zahájení insolvenčního řízení na provádění výkonu zahraničních rozhodčích nálezů	133
Závěr.....	135
Rekapitulace optimálního postupu rozhodců.....	135
Rekapitulace dílčích závěrů práce	137
Pohled <i>de lege ferenda</i>	138
Seznam zkratek	141
Seznam použitých zdrojů	143
Seznam použitých internetových zdrojů	156
Seznam použitých předpisů.....	158
Seznam použité judikatury	160
Seznam ostatních zdrojů.....	167
Název disertační práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce.....	168
Název disertační práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a 3 klíčová slova v anglickém jazyce	169

Úvod

Přeshraniční insolvenční řízení prochází v posledních desetiletích bouřlivým vývojem. Realita mezinárodního obchodu s sebou přináší rychlý rozvoj obchodních vazeb ve velmi rizikovém prostředí. Globální ekonomiku třetího tisíciletí nelze označit v žádném případě za stabilní; naopak se vyznačuje opakováním vážných krizí nejrůznějšího druhu¹. Některá z rizik nelze ani při vynaložení veškeré odborné péče eliminovat. Kapitalismus je přes veškerou kritiku vysoce efektivní ekonomický systém² založený na schopnosti permanentní autokorekce eliminováním neefektivních subjektů na trhu. Formalizovaným vyjádřením tohoto procesu je insolvenční řízení, které je ve své základní podobě založeno na myšlence poměrného uspokojení formou kolektivního řízení. Jeho původní teritoriální limity, které způsobovaly v mezinárodním měřítku evidentně neudržitelné důsledky v podobě zvýhodňování domácích věřitelů před zahraničními, byly překonány univerzalistickými koncepcemi. Insolvenční právo tradičně extenzivně zasahuje do řady aspektů právního postavení dlužníka včetně možného zpochybnění jím učiněných právních jednání, přechodu dispozičních a jiných oprávnění na insolvenčního správce, ochranou dlužníka před individuálním vymáháním pohledávek nebo nastavením přísných pravidel hospodaření s majetkovou podstatou. Popsaný rozvoj univerzalistického pojetí insolvenčního řízení znamená logickou snahu o aplikaci těchto prvků i mimo stát, v němž bylo insolvenční řízení zahájeno.

Naproti tomu mezinárodní obchodní arbitráž se zejména v druhé polovině minulého století vydala do značné míry opačným směrem zdůrazňujícím smluvní základ rozhodčího řízení, s nímž úzce souvisí jeden ze základních principů arbitráže, kterým je princip autonomie stran. Respekt k vůli stran vyjádřené v rozhodčí smlouvě vedl ve vztahu k zahraničnímu insolvenčnímu řízení až k absurdním důsledkům spočívajícím ve snaze existenci insolvenčního rozhodnutí ignorovat³. Tento trend byl ještě zdůrazněn snahou nepřipustit přílišné zásahy státu do rozhodčího řízení, která

---

¹ Počínaje tzv. Velkou recesí, tedy finanční krizí mezi lety 2007 – 2015, přes krizi ekologickou související s globálním oteplováním, krizi způsobenou epidemií COVID – 19 až po mnohostrannou krizi vyvolanou válkou na Ukrajině.

² Viz např. Van Germain G., *The Efficiency of Capitalism, The Economic & Political Philosophy of the Free-Market*, Kindle Direct Publishing 2019.

³ Viz kapitola 4. Uznávání insolvenčních rozhodnutí v mezinárodní obchodní arbitráži; uvedené tendence byly často odrazem preference teritoriálního pojetí insolvenčního řízení, blíže viz kapitola 1.1.2. Principy přeshraničního insolvenčního řízení: princip teritoriality a universalit; viz také Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 37.

spolu se smluvní teorií vedly logicky k myšlence delokalizované arbitráže nespoutané normami *legis fori* místa arbitráže⁴.

Interakce obou systémů bývá proto pravidelně vnímána jako konfliktní⁵ a bývá přirovnávána ke křižovatce, na které se střetávají všechny prvky právního systému⁶ a na které je proto nezbytné provoz regulovat, protože absence takové regulace nutně způsobí neřešitelné problémy⁷. Potřebám takové regulace však neodpovídá stav unifikace právních nástrojů, a to zejména na straně mezinárodního insolvenčního práva, které je charakteristické absencí multilaterálních mezinárodních smluv⁸.

Protichůdné tendence vývoje obou systémů se dostaly do natolik křiklavého protikladu, že je nebylo možno nadále přecházet. Kvantitativní růst obou typů řízení vedl ke stále častějšímu řešení případů jejich střetu, rozhodčí tribunály i soudy se musely vypořádávat s jejich důsledky a zhruba od devadesátých let minulého století začínají procesní postupy na mezinárodní úrovni vykazovat výraznější známky unifikace⁹.

Postupná unifikace byla vyvolána zejména dvěma základními faktory: Prvním z nich byl rychlý rozvoj přeshraničního insolvenčního práva. V evropském kontextu šlo zejména o Nařízení, které se sice rozhodčího řízení týká jen v malé míře¹⁰, nicméně pokrok v oblasti procesní (zejména úprava příslušnosti soudů a automatické uznávání insolvenčních rozhodnutí) i kolizní (aplikace

---

⁴ Velmi přesvědčivě ke konceptu delokalizované mezinárodní arbitráže Mantilla-Serrano Fernando, Chapter 8: Arbitration and Insolvency: Important Aspects for Tribunals to Consider, in Reisman Michael, Blackaby Nigel (eds), *Arbitration Beyond Borders: Essays in Memory of Guillermo Aguilar Álvarez*, Kluwer Law International 2023, str. 137 a násl.

⁵ Typický je např. popis tohoto střetu v odůvodnění rozhodnutí ve věci *U.S. Lines, Inc. v. Am. S.S. Owners Mut. Prot. & Indem. Ass'n, Inc.* 197 F.3d 631, 640 (2d Cir. 1999): "... a conflict of near polar extremes: bankruptcy policy exerts an inexorable pull towards centralization while arbitration policy advocates a decentralized approach towards dispute resolution."; globálnost problému ilustruje pohled z perspektivy indického práva - Banerjee Alipak and Chatterjee Payel, *Arbitration and Insolvency: Co-relation or Collision?*, in Weeramantry Romesh and Choong John (eds), *Asian Dispute Review*, Hong Kong International Arbitration Centre (HKIAC) 2021, Volume 23, Issue 3, str. 117 – 121.

⁶ Didier Paul, *La problématique du droit de la faillite internationale / The problems of Surrounding the Law of International Insolvency*, *International Business Law Journal* 1989, str. 201 – 203.

⁷ Kröll Stefan, *Arbitration and Insolvency – Selected Conflict of Laws Problems*, Chapter 18 in Ferrari Franco, Kröll Stefan (Eds), *Conflict of Laws in International Commercial Arbitration*, *JurisNet* 2019, str. 657 – 658.

⁸ Brodec Jan, *Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého*, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 7.

⁹ Do pozadí dynamické diskuse 90. let na půdě UNCITRAL, která vedla ke vzniku VZins, lze nahlédnout v *Travaux préparatoires* v části zachycující jednání Working Group V: *Insolvency Law*, viz <https://uncitral.un.org/en/content/working-group-v-insolvency-law#18th> i v jednání Komise z téže doby, viz <https://uncitral.un.org/en/commission#26>; k přípravě Úpadkového nařízení ve stejné době pak Monsérié-Bon Marie-Hélène, *L'harmonisation Européenne du droit des faillites*, *Acta Universitatis Carolinae, Iuridica*, roč. 46, č. 3 – 4, 2000, str. 93 – 100.

¹⁰ Viz Recital (73) a čl. 28 Nařízení.

legis fori concursus s racionálními výjimkami) byl natolik zjevný, že se nemohl nepromítnout do rozhodčí praxe. Důležitým milníkem byl také VZins, který má na rozdíl od Nařízení globální ambice a je aplikován zejména státy *common law*.

Druhým významným faktorem je flexibilita mezinárodní obchodní arbitráže. Historicky představovala mezinárodní obchodní arbitráž vždy určitou alternativu k rozhodování prostřednictvím soudů. Rozhodčí řízení se tak nutně dostávalo do kvazikonkurenčního vztahu vůči řízení soudnímu¹¹. S tím souvisí porovnávání různých aspektů obou typů řízení a obvyklou součástí každého pojednání o rozhodčím řízení se stalo typické zdůrazňování výhod arbitráže oproti soudnímu řízení¹². Nejpozději na přelomu tisíciletí však začala arbitráž některé své výhody ztrácet (typicky rychlost a cenu) a je nutno vynakládat nemalé úsilí k tomu, aby si své konkurenční výhody zachovala nebo obnovila¹³.

Spolu s rozvojem hybridních teorií rozhodčího řízení¹⁴ a posílením vědomí zakotvenosti rozhodčího řízení v prostředí *legis arbitri* vedly výše popsané trendy k aktivní akceptaci důsledků zahájení insolvenčního řízení ohledně jedné strany arbitráže. Rozhodci se museli vypořádat v první řadě se způsobem uznání insolvenčních rozhodnutí v rámci rozhodčího řízení. A je-li insolvenční rozhodnutí uznáno, nutně s sebou přináší dopady do oblasti procesní způsobilosti strany, ohledně níž probíhá insolvenční řízení, ohledně závaznosti rozhodčí smlouvy i ohledně případného přerušení rozhodčího řízení. Další okruh problémů pak nastává po vydání rozhodčího nálezu, pokud chce oprávněná strana docílit uznání či výkonu rozhodčího nálezu ve státě sídla protistrany.

Systematika této práce sleduje přirozenou chronologii nastíněných úvah. V první kapitole jsou rozebrány teoretické principy přeshraničního insolvenčního řízení a mezinárodní obchodní arbitráže, bez jejichž srovnání nelze zcela chápat důvody diskrepancí mezi oběma systémy. Ve druhé kapitole navazuje porovnání pramenů obou právních systémů, přičemž smyslem není jejich ucelený výčet a popis, ale spíše zamyšlení nad jejich vnitřní filozofií a vzájemnou interakcí. Ve třetí kapitole je rozebírán dopad insolvenčního řízení na autonomii vůle stran, která je základním

---

¹¹ Přirozeným limitem konkurenceschopnosti rozhodčího řízení je nejen arbitrabilita, ale také výše a financování nákladů řízení; k tomu přesvědčivě Risse Jörg, Ten Drastic Proposals for Saving Time and Costs in Arbitral Proceedings, in Park William W. (ed), Arbitration International, Oxford University Press 2013, Volume 29, Issue 3, str. 453 – 466.

¹² Born Gary B., International Commercial Arbitration (Third Edition), Kluwer Law International 2021 §1.02 Objectives of International Commercial Arbitration.

¹³ K tématu efektivity rozhodčího řízení viz Biolek Vít, Recent Trends in Increasing Efficiency in International Arbitration, Wolters Kluwer ČR, 2018.

¹⁴ Viz kapitola 1.2 Teoretické principy mezinárodní obchodní arbitráže.

principem rozhodčího řízení. Čtvrtá kapitola přechází ke klíčové otázce uznání insolvenčních rozhodnutí v rozhodčím řízení s důrazem na nutnost uznání bez ohledu na jeho formu. Další kapitoly rozvíjejí důsledky uznání insolvenčního rozhodnutí; konkrétně pátá kapitola se zabývá určením práva rozhodného pro posuzování účinků insolvenčního rozhodnutí na rozhodčí řízení, šestá kapitola dopady insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu a sedmá na procesní způsobilost stran rozhodčího řízení. Osmá kapitola pojednává o případném přerušení rozhodčího řízení v důsledku zahájení přeshraničního insolvenčního řízení. Další tři kapitoly se zabývají užšími specifickými tématy, a to devátá právem určujícím objektivní arbitrabilitu sporu, desátá právem určujícím postavení správce a jedenáctá dopadem insolvenčního řízení na smlouvu s rozhodci. Dvanáctá kapitola se týká dopadu insolvenčního řízení ve fázi uznání a výkonu rozhodčího nálezu. V závěru pak autor shrnuje v kompaktní formě doporučení obsažená v předchozích kapitolách do podoby popisu optimálního postupu rozhodců, rekapituluje dílčí závěry podle jednotlivých zkoumaných oblastí práva a nastiňuje předpokládaný vývoj *de lege ferenda*.

Cílem této práce je zevrubné prozkoumání interakce systému mezinárodní obchodní arbitráže a systému přeshraničního insolvenčního řízení. K dosažení tohoto cíle je nejprve nutná dílčí analýza obou systémů, protože jsou založeny na velmi rozdílných základech. Pouze důsledné respektování principů, kterými jsou oba systémy ovládnuty, umožní přejít k syntéze závěrů dílčích analýz. Syntetické závěry mají vyváženě odrážet specifika obou systémů tak, aby byly akceptovatelné z perspektivy každého z nich. Z hlediska systematiky této práce je po nezbytném prozkoumání principů a právních nástrojů každého ze systémů klíčová třetí kapitola, v jejímž závěru jsou prostřednictvím klíčových problémových otázek definovány dílčí cíle, které jsou předmětem zkoumání následujících kapitol¹⁵. Autor nezakrývá, že názory na řešení jednotlivých problémových otázek mohou být různé a že do jednotlivých dílčích závěrů se propisují i jeho subjektivní názory a postoje.

---

¹⁵ Viz kapitola 3.4. Definování dílčích problémových otázek pro posuzování vlivu zahájení insolvenčního řízení na probíhající mezinárodní obchodní arbitráž ve světle autonomie vůle stran rozhodčího řízení.

1. Porovnání teoretických principů přeshraničního insolvenčního řízení a mezinárodní obchodní arbitráže

Při zkoumání dopadů insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž je nutným východiskem porovnání zcela rozdílných teoretických východisek obou systémů. Insolvenční řízení je řízením kolektivním, směřuje k centralizaci nároků v jednom místě a v zásadě neumožňuje volbu práva či modifikování postupu podle vůle stran¹⁶. Naopak rozhodčí řízení je z podstaty věci decentralizovaným způsobem řešení individuálních sporů a klíčovým principem je autonomie vůle stran, které mohou modifikovat široký okruh otázek od práva rozhodného pro různé aspekty rozhodčího řízení po průběh řízení jako takového¹⁷. Teoretické principy velmi silně ovlivňují praxi každého z nich a původně převažující přístupy by ve své čisté podobě v podstatě směřovaly k ignorování či eliminování druhého systému¹⁸.

Takové důsledky jsou však jen těžko obhajitelné. Z důvodů, které primárně nesouvisely s jejich vzájemným vztahem¹⁹, směřovaly oba systémy k realističtějšímu a flexibilnějšímu pojetí, které lépe odráželo realitu mezinárodního ekonomického systému. V případě arbitráže lze vnímat odklon od čistě smluvního pojetí k hybridnímu, v případě přeshraničního insolvenčního řízení posilování universalistických principů na úkor teritorialistických.

Níže popsané principy se v praxi nevyskytují nikdy ve své čisté podobě a vždy jsou modifikovány přístupem konkrétního zákonodárce a v praxi zmírňovány²⁰.

1.1. Teoretické principy insolvenčního řízení

Průběh insolvenčního řízení je dodnes určován především zákony na národní úrovni.²¹ Přestože se v posledních desetiletích poměrně rychle rozvíjejí prvky mezinárodní spolupráce,

---

¹⁶ Bělohávek Alexander J., Impact of insolvency of a party on pending arbitration proceedings in Czech Republic, England and Switzerland and other countries in Marianne Roth and Michael Geistlinger (eds), Yearbook on international arbitration, Vol.1, EAP 2010, str. 145.

¹⁷ Blackaby Nigel, Partasides Constantine, et al., Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition), 6th edition, Kluwer Law International; Oxford University Press 2015, str. 2.

¹⁸ Rozhodci při aplikaci čistě smluvní teorie měli historicky tendenci ignorovat existenci insolvenčního řízení zahájeného ohledně některého z účastníků, naopak teritoriální insolvenční přístup měl za důsledek snahu centralizovat rozhodování sporů na úrovni insolvenčního soudu a popírat možnost rozhodnout spor v rozhodčím řízení.

¹⁹ Extrémní důsledky, které popsané teorie způsobují, tj. ignorování insolvenčního řízení na straně jedné nebo direktivní zamezení možnosti konání rozhodčího řízení, vytvářejí obtížně řešitelné situace a nejsou v zájmu žádného ze subjektů rozhodčího či insolvenčního řízení.

²⁰ Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 11.

²¹ Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 9.

skutečně univerzální globální (a všeobecně akceptovaný) nástroj přeshraniční spolupráce neexistuje²². I proto je důležité hledat univerzální principy, které by umožnily správně interpretovat střety systémů insolvence a arbitráže.

Pro pojednání o principech je nezbytné pokusit se na úvod definovat cíle insolvenčního řízení, které lze rozlišit v závislosti na ekonomické životaschopnosti dlužníka buď jako umožnění reorganizace dlužníka tak, aby překonal právem abrobovaným způsobem stav úpadku, nebo, není-li překonání úpadku možné ani při využití relevantních benefitů vyplývajících z reorganizace, jako zpeněžení a distribuci majetku dlužníka mezi věřitele při respektování v zásadě rovného postavení insolvenčních věřitelů²³.

1.1.1. Obecné principy insolvenčního řízení

Navzdory absenci globálního systému přeshraničních insolvencí lze definovat pojmové znaky insolvenčního řízení, kterými se odlišuje od jiných typů řízení. Jednotlivé znaky se do značné míry překrývají a vzájemně podmiňují.

Insolvenční řízení je řízením kolektivním. V ideálním případě se v rámci tohoto řízení mají vyřešit všechny sporné nároky jak věřitelů za dlužníkem, tak dlužníka za třetími osobami. Individuální uplatňování nároků je obecně vyloučeno. V majetkové podstatě by se měl soustředit veškerý majetek dlužníka a měly by být vypořádány všechny nároky s tímto majetkem související. Věřitelé jsou účastníky řízení a prostřednictvím svých rozhodnutí a zástupců ovlivňují více či méně aktivně jeho průběh²⁴.

Na rozdíl od mezinárodní arbitráže v insolvenčním právu stále dominují národní práva a principy. Mnoho států vnímá procedurální i materiální prvky insolvenčního práva jako významný projev suverenity. Tento postoj je posilován absencí mezinárodních smluv i funkčního a efektivního právního rámce přeshraničních insolvencí²⁵. Takto vzniklý prostor je zaplňován

---

²² Tento stav souvisí jednak s relativně nízkou mírou rozšíření VZins, který je zjevně snáze aplikován v zemích *common law*, jednak pouze regionálního charakteru Nařízení.

²³ Výstižně v tomto směru např. § 1 InsO: „Das Insolvenzverfahren dient dazu, die Gläubiger eines Schuldners gemeinschaftlich zu befriedigen, indem das Vermögen des Schuldners verwertet und der Erlös verteilt oder in einem Insolvenzplan eine abweichende Regelung insbesondere zum Erhalt des Unternehmens getroffen wird.“

²⁴ Lazić Vesna, Part I: International Commercial Arbitration, Chapter 18: Cross-Border Insolvency and Arbitration: Which Consequences of Insolvency Proceedings Should be Given Effect in Arbitration?, in Stefan Michael Kroll, Loukas A. Mistelis, et al. (eds), International Arbitration and International Commercial Law: Synergy, Convergence and Evolution, Kluwer Law International 2011, str. 349 – 353.

²⁵ van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 16; Nadeau-Séguin Sara, When Bankruptcy and Arbitration Meet: A Look at Recent ICC Practice, Dispute Resolution International No.1, 2011, str. 80 – 81.

vytváření nezávazných právních nástrojů, z nichž nejvýznamnější jsou vzorové zákony UNCITRAL²⁶.

Hlavním účelem insolvenčního práva je funkční právní rámec pro zacházení s dlužníky, kteří nejsou schopni platit své dluhy nebo plnit jiné závazky; tento regulatorní cíl je významnější než míra uspokojení věřitelů, která bývá tradičně málo uspokojivá²⁷. Dalším cílem je také spravedlivá distribuce výtěžku zpeněžení majetku mezi věřitele podle pravidla *paritas creditorum*²⁸.

Obvyklým rysem insolvenčního řízení je zbavení dlužníka dispozičních práv k majetkové podstatě nebo jejich omezení²⁹ a přenos těchto práv na insolvenčního správce³⁰. V důsledku transferu těchto práv není dlužník v příslušném rozsahu oprávněn disponovat majetkovou podstatou a nemá ani procesní způsobilost ve sporech, které se majetkové podstaty týkají. Autonomie jednání dlužníka je tedy zásadním způsobem potlačena v zájmu kontroly, zajištění řádného hospodaření, zhodnocování a zpeněžování majetkové podstaty.

Další důležitou zásadou je maximalizace hodnoty dlužníkovy majetku ve prospěch všech věřitelů. Kromě toho, že insolvenční systém by měl v co největší míře eliminovat pokusy jednotlivých věřitelů uspokojovat své pohledávky individuálně na úkor ostatních věřitelů, měl by být schopen také rychlé a efektivní reakce na finanční problémy dlužníka tak, aby nedocházelo ke znehodnocování jeho majetkové podstaty³¹. Snaha o maximalizaci hodnoty dlužníkovy majetku může být chápána různě různými skupinami věřitelů a insolvenční právo musí jejich rozdílné zájmy uvést do souladu. Typickým konfliktem je zájem zajištěných věřitelů na co nejrychlejším uspokojení z předmětu zajištění a z toho vyplývající preference likvidačních forem insolvenčního řízení oproti zájmu nezajištěných věřitelů na sanaci majetkové podstaty a dlouhodobém zhodnocení formou reorganizačních typů insolvenčního řízení³². Na druhou stranu i v likvidačních typech insolvenčních řízení je tendencí prodávat majetkovou podstatu pokud možno jako funkční celek, nejlépe fungující závod³³. Za součást snahy maximalizovat hodnotu dlužníkovy majetku lze považovat také neúčinnost určitých právních jednání, která mohla poškodit věřitele nebo

---

²⁶ Viz kapitola 2.1 a 2.2.

²⁷ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 16.

²⁸ Geiwitz Arndt, Burkart Göpfert (eds.) *BeckOK Insolvenzrecht*, C.H.Beck 2021, komentář k § 1 InsO, body 2 – 3.

²⁹ To platí zejména pro likvidační typy insolvenčních řízení; moderní insolvenční právo stále častěji ponechává dlužníkovi dispoziční oprávnění, nicméně to je vždy limitováno hmotněprávními omezeními či nástroji procesní kontroly.

³⁰ V Německu např. § 80 InsO, ve Švýcarsku čl. 204 SchKG.

³¹ Wessels Bob, Markell Bruce A., Kilborn Jason J.: *International Cooperation in Bankruptcy and Insolvency Matters*, Oxford University Press, 2009, str. 15.

³² *Ibid*, str. 15.

³³ UNCITRAL Legislative Guide, 28, World Bank Principles, 14.

zvýhodnit některé z nich. Jiným nástrojem ochrany dlužníkovu majetku a usnadnění správy a nakládání s ním je možnost ukončení určitých smluv, typicky smluv o vzájemném plnění, které nebyly zcela splněny³⁴.

V rámci insolvenčního řízení jsou zásadně uznávána a chráněna existující práva věřitelů. Úkolem insolvenčního práva je distribuovat nevyhnutelné ztráty pokud možno rovnoměrně mezi věřitele, avšak nikoliv cestou revidování jejich existujících práv. Ta jsou naopak respektována, a to i z důvodu právní jistoty a snahy minimalizovat transakční náklady mimo insolvenční řízení³⁵. Z těchto předpokladů vychází princip rovného zacházení s věřiteli³⁶. Kromě výše zmíněné zásady nemožnosti individuálního vymáhání pohledávek a z toho vyplývající diskriminace ostatních věřitelů je dalším významným projevem rovnosti věřitelů princip *pari passu*, tedy poměrné uspokojení věřitelů podle výše jejich pohledávek bez ohledu na dobu jejich vzniku. Obecněji lze tento princip také nazvat pravidlem spravedlivého zacházení s věřiteli, kterým se primárně rozumí stejné zacházení s věřiteli obdobného postavení. Cílem je postup vůči věřitelům na základě objektivních kritérií v protikladu k favorizování určitých skupin věřitelů na základě kritérií subjektivních. Toto obecné pravidlo je však v jednotlivých právních řádech pravidelně prolamováno, a to typicky vytvářením různých tříd věřitelů, které mohou vést až téměř k jeho negaci³⁷. Důsledkem principu rovného zacházení s věřiteli je i centralizace rozhodování o pohledávkách věřitelů u insolvenčního soudu, což je vnímáno jako nutný předpoklad identifikace, přezkoumání a zjištění pohledávek věřitelů a jejich následného poměrného uspokojování z majetkové podstaty³⁸.

1.1.2. Principy přeshraničního insolvenčního řízení: princip teritoriality a univerzality

Naplnění všech výše popsaných obecných principů insolvenčního řízení v mezinárodním měřítku je v praxi velmi obtížné. K dosažení cílů insolvenčního řízení jsou nezbytné zásahy do práv třetích osob a jsou proto ze samé své podstaty kontroverzní. K jejich prosazení je nezbytná jasná politická vůle státu jako suveréna, která není prosaditelná v mezinárodním měřítku.

---

³⁴ Např. § 253 IZ, čl. 7 odst. 2 písm. e) Nařízení atd.

³⁵ World Bank Principles, 13, 16.

³⁶ Tato rovnost není absolutní a je v národních právních řádech modifikována případnou existencí tříd věřitelů; za výstižnou lze proto považovat např. definici v Mason Rosalind, Cross-Border Insolvency Law: Where Private International Law and Insolvency Law Meet, in Omar Paul J. (ed.), International Insolvency Law: Themes and Perspectives, Ashgate Publishing 2008, str. 30: "equal treatment of all creditors belonging to the same class".

³⁷ Wood Philip R., Principles of International Insolvency, Sweet & Maxwell 2007, str. 2.

³⁸ Kröll Stefan, Arbitration and Insolvency – Selected Conflict of Laws Problems, Chapter 18 in Ferrari Franco, Kröll Stefan (Eds), Conflict of Laws in International Commercial Arbitration, JurisNet 2019, str. 657 – 658.

Důsledkem byl silně teritoriální charakter insolvenčního řízení, který nepřipouštěl dopady zahraničních insolvenčních řízení a na druhou stranu také rezignoval na majetek v zahraničí. Toto čisté pojetí teritorialismu nebylo slučitelné s ekonomickou realitou mezinárodního obchodu a investic. Na druhou stranu obtížně dosažitelným ideálem je idea univerzálního insolvenčního řízení, při kterém by *lex concursus* konkrétního řízení podroboval svým dopadům majetek či osoby kdekoliv na světě. Takový extrémní přístup by byl v jasném rozporu s politickou realitou ostatních suverénních států.

Dopady obou myšlenkových směrů lze dělit podle přístupu zákonodárce k vlastnímu a zahraničnímu insolvenčnímu řízení na aktivní a pasivní³⁹. Z tohoto hlediska lze zkoumat, nakolik zákonodárce limituje subjekty vlastního insolvenčního řízení hranicemi státu, nebo jim naopak vytváří prostor pro expanzi do zahraničí, a na druhou stranu nakolik připouští aktivní zásahy zahraničního insolvenčního řízení na území vlastního státu.

Idea teritorialismu v jeho ideálním pojetí je založena na ochraně lokálních zájmů⁴⁰. Majetek na území státu, na jehož území bylo insolvenční řízení vedeno, byl tradičně považován za nástroj uspokojení lokálních věřitelů. Předmětem řízení není podnikatelský subjekt jako celek, nýbrž jen konkrétní aktiva na území státu. Majetek dlužníka v zahraničí není insolvenčním řízením dotčen. Jakýkoliv mezinárodní efekt řízení je dosažen pouze na základě spolupráce, paralelních nebo sekundárních řízení⁴¹. Každá jurisdikce aplikuje pouze svůj insolvenční systém práva.

Aktivně teritoriální přístup vymezuje účinky insolvenčního řízení na území státu, v němž se řízení vede. Řízení proto nezahrnuje majetek, který se na území státu nenachází. Pasivně teritoriální přístup představuje ve své čisté podobě ignorování účinků zahraničních insolvenčních řízení bez jejich výslovného uznání soudy vlastního státu⁴².

Mezi výhody teritorialismu bývá uváděna jednoduchá a konzistentní aplikace národního práva národními soudy, která s sebou přináší předvídatelnost pro dlužníky i věřitele a eliminování nutnosti určování mezinárodní příslušnosti⁴³. Z podstaty vyžaduje zvláštní sadu pravidel pro mezinárodní přesah insolvenčního řízení.

---

³⁹ Výstižně v tomto směru zejména Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 10 – 11.

⁴⁰ Wessels Bob, Markell Bruce A., Kilborn Jason J.: *International Cooperation in Bankruptcy and Insolvency Matters*, Oxford University Press, 2009, str. 39.

⁴¹ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 17.

⁴² Ačkoliv se popsané přístupy mohou jevit jako extrémní, šlo do nedávné doby o běžnou praxi asijských zemí. Příkladem může být Japonsko do přijetí VZins v roce 2011 nebo Čína, jak je rozebráno níže.

⁴³ Brodec Jan, *Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého*, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 12 – 13.

Zjevnou nevýhodou je, že v důsledku čistě lokálních důsledků insolvenčního řízení není dlužník zbaven dispozičního oprávnění k majetku v zahraničí. Hrozí riziko účelových přesunů dlužníkovy majetku na straně jedné a nežádoucí soubor věřitelů o přednostní uspokojení své pohledávky na úkor ostatních věřitelů jen na základě časové priority, výstižně označovaný jako grab rule nebo Raubsystem⁴⁴. Insolvence nadnárodních korporací nezadržitelně povede k vedení paralelních řízení ve více státech napříč různými jurisdikcemi podle různých principů a pravidel. Reorganizace jako forma řešení úpadku se za takových okolností stává v podstatě nemožnou.⁴⁵ Dochází k neefektivnímu duplicitnímu posuzování týchž otázek a rozbití majetkových celků podle iracionální teritoriální linie⁴⁶.

Naopak aktivně univerzální přístup zdůrazňuje myšlenku jednoho řízení pro aktiva na celém světě. Univerzální v tomto smyslu znamená globální. Vůči dlužníkovi je celosvětově aplikována jednotná sada pravidel bez národních specifik⁴⁷. Relevantní není umístění aktiv, nýbrž sídlo dlužníka nebo COMI⁴⁸. Ideálem je jedno insolvenční řízení s celosvětovým dopadem. Praktickým důsledkem je pak snaha aplikovat *lex loci concursus* rovněž na ty prvky řízení, které souvisejí se zahraničím, a tím rozšiřovat dopady národního insolvenčního práva do zahraničí. Pasivní univerzalitou se pak rozumí akceptace účinků zahraničního právního řádu na věci a osoby nacházející se na území vlastního státu i bez nutnosti uznání takového řízení. Prakticky nelze uvažovat právní řád založený na aktivní univerzalitě bez současného přijetí úpravy respektující potřeby zahraničních řízení⁴⁹.

Výhodou universalismu je nakládání s majetkem dlužníka jako s jedním funkčním celkem a vedení jednoho řízení zamezující zbytečným duplicitám. Je postupováno podle jednotných pravidel ve vztahu ke všem věřitelům i majetku. Výstup insolvenčního řízení v globálním měřítku by měl být jako celek racionálnější a spravedlivější. Aplikace univerzálního přístupu by měla snížit náklady řízení, které jsou vynakládány primárně na úkor majetkové podstaty, a tím zvýšit výtěžek řízení pro věřitele⁵⁰.

---

⁴⁴ Wessels Bob, *International Insolvency Law*, 3. vydání, Kluwer, Deventer 2012, str. 12.

⁴⁵ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 17.

⁴⁶ Brodec Jan, *Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého*, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 13.

⁴⁷ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 18.

⁴⁸ COMI je kritériem Vzorového zákona UNCITRAL o přeshraniční insolvenční, viz čl. 2(c), i Nařízení, viz čl. 3(2), naopak formální sídlo je kritériem ve Švýcarsku, viz čl. 166 IPRG.

⁴⁹ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 11.

⁵⁰ Madaus Stephan, komentář k § 1 InsO, bod 15, in Fridgen Alexander, Geiwitz Arndt, Göpfert Burkard (eds.), *BeckOK InsO, mit InsVV und EUInsVO*, 25. vydání, C.H. Beck, München 2021.

Naopak mezi jeho nevýhodami bývá uváděno, že věřitelé jsou konfrontováni se zahraničním, pro ně mnohdy nepochopitelným režimem cizího insolvenčního řízení s principy a pravidly vzdálenými jejich lokálnímu prostředí⁵¹. Z toho vyplývá nižší předvídatelnost z hlediska věřitelů, nutnost jasných pravidel pro stanovení rozhodného práva i riziko *forum shopping*, které je odrazem snahy dlužníka o vedení jednoho insolvenčního řízení v místě s nejpříznivějším právním režimem (z pohledu dlužníka)⁵². Základním limitem funkčního univerzálního systému insolvenčního řízení je ale také nereálnost vytvoření funkčních globálních pravidel pro jeho fungování⁵³. Otázky insolvenčního práva jsou stále na národní úrovni vnímány velmi citlivě a principy v insolvenčním právu obsažené jako součást národního *ordre public*⁵⁴.

Praktická aplikace ani jednoho z popsaných konceptů není v jeho čisté podobě možná. Realistickým přístupem je vykročení směrem do středu mezi oběma mezními konstrukcemi. V průběhu uplynulých desetiletí vykrytalizovalo několik teorií, které se pokusily o řešení popsaných dilemat⁵⁵.

První z teorií je kooperativní teritorialismus. Je respektován princip oddělených insolvenčních řízení ohledně majetku nacházejícího se na území jednotlivých států při aplikaci jejich národních právních předpisů⁵⁶. Paralelní řízení jsou si rovna, žádné z nich nelze považovat za sekundární. Takový přístup přiznaného významu všech dílčích insolvenčních řízení ovšem na rozdíl od teritorialismu v jeho čisté podobě přináší potřebu aktivní spolupráce mezi soudy a správci v jednotlivých zemích. Druhým důsledkem je nutnost garantovaného a efektivního uznávání cizích insolvenčních rozhodnutí v zúčastněných státech, aby byla jednotlivá řízení koordinována a nedocházelo v nich k rozporům⁵⁷. Popsané principy mají vést na jednu stranu k aplikování národních pravidel v jejich jurisdikcích se všemi z toho vyplývajícími výhodami, mezi které patří zejména předvídatelnost pro věřitele, na druhou stranou jsou eliminovány zbytečné duplicity

---

⁵¹ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 18.

⁵² Brodec Jan, *Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého*, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 14 – 16.

⁵³ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 18.

⁵⁴ Tento trend odráží např. diskuse k aplikaci tzv. Eco Swiss testu na Nařízení, k tomu podrobněji viz kapitola 2.3. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení.

⁵⁵ Wessels Bob, *International Insolvency Law*, 3. vydání, Kluwer, Deventer 2012, str. 17 – 18.

⁵⁶ LoPucki Lynn M., *Universalism Unravels*, *The American Bankruptcy Law Journal* 79 2005, str. 143 – 170.

⁵⁷ Kipnis Alexander M., *Beyond UNCITRAL: Alternatives to Universality in Transnational Insolvency*, 36 *Denver Journal of International Law & Policy*, č. 2, 2007, str. 155 – 189.

v jednotlivých řízeních a úzká spolupráce subjektů insolvenčního řízení zajišťuje globální přístup k řešení insolvence jako celku⁵⁸.

Z opačného myšlenkového základu vychází modifikovaný universalismus, který při zachování univerzalistického pojetí respektuje lokální zájmy tím, že národní orgány disponují pravomocemi umožňujícími modifikaci průběhu jednotného řízení v konkrétním státě⁵⁹. Hlavním důvodem je zohlednění zájmu místních věřitelů a eliminování rozporu s veřejným pořádkem daného státu. Oproti kooperativnímu teritorialismu nejsou řízení v jednotlivých zemích rovnocenná, nýbrž existuje hlavní řízení a řízení vedlejší. Modifikovaný universalismus lze považovat za teoretické východisko evropské úpravy přeshraničního insolvenčního řízení⁶⁰.

V každém státě je míra, v níž převažují v insolvenčním právu teritoriální či univerzalistické prvky, rozdílná a podléhá neustálému vývoji, který obecně směřuje spíše k univerzalistickému pojetí. Příkladem přechodu od čistě teritoriálního přístupu k universalismu je Čína, která přijetím nového insolvenčního zákona v roce 2007 přešla k aktivně univerzálnímu systému. Typické však je, že tento systém je otevřen pouze jednostranně navenek, aby umožnil vtáhnout do čínského insolvenčního řízení zahraniční aktiva, s čímž však nekoresponduje pasivní teritoriální přístup ve vztahu k zahraničním řízením. Podmínkou je vždy uznání těchto řízení v Číně a dopady na majetek nacházející se na území Číny bude v každém případě přezkoumáván⁶¹.

Jak bylo ukázáno na čínském příkladu, kombinace mezi přístupy mohou být různé, bylo by však krátkozraké se domnívat, že jiné suverénní státy si nechají líbit takovou kombinaci, která bude využívat jen výhod a eliminovat nevýhody. Chování států bude reciproční a agresivní aktivní universalismus při současné aplikaci pasivního teritorialismu by vyvolal snahu jiných států regulovat postup ve vlastních řízeních tak, aby účastníci byli motivováni přispět ke koncentraci klíčových prvků řízení v tomto jiném státě⁶². Protože není možný mezinárodní dosah národního práva při současné eliminaci dopadů zahraničního práva na vlastní území, jeví se univerzalistický přístup jako zjevně životaschopnější. Národní zájmy lze obhájit prosazením specifických prvků, které jsou pro daný stát zvlášť důležité, do univerzalistického pojetí insolvenčních zákonů.

---

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Wessels Bob, Modified universalism in European cross-border insolvency?, online, dostupné na <https://bobwessels.nl/blog/2019-01-doc3-modified-universalism-in-european-cross-border-insolvency> (citováno dne 21.09.2023).

⁶⁰ Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 18.

⁶¹ Arsenault Steven J., Leaping over the Great Wall: Examining Cross-Border Insolvency in China Under the Chinese Corporate Bankruptcy Law, Indiana International and Comparative Law Review, Volume 21, 2011, str. 1 – 23.

⁶² Tohoto efektu lze docílit ukládáním příkazů a zákazů účastníkům řízení, v zemích common law také prostřednictvím *anti-suit injunctions*, viz Wessels Bob, Markell Bruce A., Kilborn Jason J.: International Cooperation in Bankruptcy and Insolvency Matters, Oxford University Press, 2009, str. 42.

1.2. Teoretické principy mezinárodní obchodní arbitráže

Mezinárodní obchodní arbitráž byla vývojově založena na úvahách zcela opačných, než tomu bylo u přeshraničních insolvencí. Na rozdíl o veřejného kolektivního insolvenčního řízení je arbitráž zásadně neveřejným způsobem řešení sporu mezi stranami⁶³. V diskuzi ohledně přeshraničních insolvencí rezonují témata mezinárodní soudní příslušnosti, imperativních norem, veřejného pořádku. Teorie mezinárodní arbitráže je orientována mnohem více autonomně a internacionalisticky⁶⁴. Přestože právní řády se zpravidla definování pojmu arbitráže vyhýbají, z jejích klíčových znaků lze dovodit její charakteristiku jako podřízení sporu stran nestátnímu rozhodci určenému stranami za účelem závazného rozhodnutí sporu při použití neutrálních procesních pravidel umožňujících oběma stranám se vyjádřit k meritu sporu⁶⁵.

Rozvoj mezinárodní obchodní arbitráže v druhé polovině minulého století vycházel z konceptu minimalizování ingerence ze strany státu, od kterého se očekávalo v podstatě jen to, aby takové řízení umožnil, a zejména aby pak garantoval jeho výsledek ve smyslu vykonatelnosti rozhodnutí. Jeho mohutný rozvoj po druhé světové válce byl způsoben právě tím, že se do něj suverenity států promítala co nejméně. Tak bylo rozhodčí řízení jedinou efektivní metodou řešení problémů mezi subjekty z východního bloku a Západem, neboť uznávání rozsudků státních soudů bylo velmi problematické z ideologických důvodů⁶⁶.

Teorie mezinárodní arbitráže jsou založeny na natolik rozdílných principech, že mohou zásadním způsobem ovlivnit aplikaci práva při střetu arbitráže s přeshraničním insolvenčním řízením. Těžištěm zájmu je přitom otázka, nakolik souvisí arbitráž s výkonem funkcí státu a jeho jurisdikcí, nebo zda je jejím základem rozhodčí smlouva.

Jurisdikční teorie vnímá arbitráž jako součást role státu rozhodovat právní spory. Nelze si představit žádnou formu právního jednání bez opory v zákonech státu⁶⁷. Jde o jakýsi ekvivalent

---

⁶³ Fouchard Philippe, Arbitrage et faillite, Revue de l'arbitrage, č. 3, 1998, str. 473.

⁶⁴ van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 29.

⁶⁵ Born Gary B., International Commercial Arbitration (Third Edition), Kluwer Law International 2021, str. 2.

⁶⁶ Bělohávek Alexander J., Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář, C.H. Beck 2012, str. 11 – 12.

⁶⁷ Mann F.A., Lex facit arbitrum in Pieter Sanders (ed), Liber Amicorum Martin Domke, Martinus Nijhoff 1968, str. 157.

teritoriálního insolvenčního přístupu⁶⁸. Z tohoto pohledu plní rozhodce roli soukromého soudce a jeho autorita závisí na pravomocích, které mu stát svěřil⁶⁹. Arbitráž plní roli státu rozhodovat majetkové spory⁷⁰. Rozhodci jsou pak stejně jako soudci vázáni právním řádem, pokud si ne zvolili jiné právo (a pokud to bude možné)⁷¹. To platí také o kolizních normách a imperativních normách v sídle arbitráže a v místě výkonu rozhodčího nálezu.⁷² Rozhodčím nálezům je přiznána v zásadě stejná váha jako soudním rozhodnutím. Hlavním zdrojem pravomoci rozhodce tedy není rozhodčí smlouva, nýbrž právní řád. Klíčovou roli tak hraje *lex fori*. Jestliže je rozhodcům přiznán popsáný „*quasi-judicial status*“, otevírají se otázky jejich nestrannosti, důsledků případné podjatosti, ale také „*inherent powers*“ mimo rámec dohody stran, které opravňují rozhodce odchytil se případně i od vůle stran⁷³. Přestože i v jurisdikční teorii je vnímán význam rozhodčí smlouvy jako spouštěcího mechanismu arbitráže, důraz je kladen na roli státu při definování a kontrole průběhu řízení. Primárním zdrojem pravomoci rozhodce je stát, nikoliv strany vyjadřující svou vůli prostřednictvím smlouvy⁷⁴.

Protipólem jurisdikční teorie je smluvní teorie, která pohlíží na mezinárodní obchodní arbitráž jako na konstrukci založenou výlučně na rozhodčí smlouvě, z níž se odvozují všechny podstatné aspekty řízení.⁷⁵ Důraz je kladen na privátní a konsensuální povahu rozhodčího řízení⁷⁶. Rozhodci nejsou soudci a není na ně přenesena role státu⁷⁷. Zásah státu je nutný jen tehdy, pokud některá ze stran smlouvu poruší, a dále ve fázi výkonu rozhodnutí.⁷⁸ Z toho vyplývá, že v kontextu této teorie nemá rozhodčí nález větší váhu než samotná rozhodčí smlouva⁷⁹. Se smluvní teorií úzce

---

⁶⁸ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 29 – 30.

⁶⁹ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 214.

⁷⁰ Badel Françoise, *Faillite et Arbitrage International*, ASA Bulletin 25, 2007, str. 36.

⁷¹ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 5.

⁷² *Ibid*, str. 6.

⁷³ Waincymer Jeffrey, *Procedure and Evidence in International Arbitration*, Kluwer Law International 2012, str. 27.

⁷⁴ Yu Hong-lin, *A Theoretical Overview of the Foundations of International Commercial Arbitration*, Contemporary Asia Arbitration Journal, č. 1, 2008, str. 262.

⁷⁵ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 215, Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 5 – 6.

⁷⁶ Yu Hong-lin, *A Theoretical Overview of the Foundations of International Commercial Arbitration*, Contemporary Asia Arbitration Journal, č. 1, 2008, str. 265.

⁷⁷ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 213.

⁷⁸ Lew Julian D. M., *Applicable Law in International Commercial Arbitration: A study in commercial arbitration awards*, Oceana Publications 1978, odst.. 56.

⁷⁹ Yu Hong-lin, *A Theoretical Overview of the Foundations of International Commercial Arbitration*, Contemporary Asia Arbitration Journal, č. 1, 2008, str. 271.

souvisí myšlenka delokalizované arbitráže⁸⁰, podle které se volbou rozhodčího řízení strany vydělily od konkrétních jurisdikcí a zdůrazňován význam vůle stran a princip jejich autonomie⁸¹. Z pohledu smluvní teorie může být mezinárodní obchodní arbitráž „*detached*“ nebo „*separated*“ od národních zákonů stran a může být řízena pouze pravidly, která si strany zvolily nebo na která odkazují svou smlouvou⁸². Případné restrikce obsahuje jen stranami zvolené právo, případně *lex contractus*⁸³.

Hybridní teorie stojí mezi oběma popsányými extrémami a kombinuje jejich prvky⁸⁴. Arbitráž bez dohody stran nemůže existovat, ale rozhodci odvozují svá práva a povinnosti z právního řádu sídla arbitráže. Rozhodčí smlouva je determinována vůlí stran, nicméně stát vytváří právní rámec arbitráže a ovlivňuje jeho správnou aplikaci⁸⁵. Smluvní aspekty převažují při uzavírání a interpretaci rozhodčí smlouvy a volbě rozhodců. Naopak jurisdikční prvky jsou představovány procesním rámcem, který stát vytváří pro fungování rozhodčího řízení. Intervence státu jsou vnímány jako výjimečné a základním kamenem arbitráže je autonomie vůle stran⁸⁶. Důsledkem důrazu kladeného na autonomii vůle stran je, že zpravidla silnější akcent je kladen na smluvní prvky arbitráže⁸⁷. Právě nejasnost, který z uvedených prvků převažuje, je jedním z klíčových důvodů nižší předvídatelnosti rozhodování v rámci rozhodčího řízení a hraje značnou roli při úvahách o dopadech insolvenčního práva na rozhodčí řízení. Hybridní teorie představuje převládající myšlenkový proud současné mezinárodní arbitráže a významně se odráží v zákonech týkajících se rozhodčího řízení, soudních rozhodnutích i rozhodčích nálezích⁸⁸.

Vlivným myšlenkovým proudem je autonomní teorie, pro kterou je typické zaměření na funkce arbitráže. Soustředí se na obsah, cíle a průběh rozhodčího řízení a interpretuje právní

---

⁸⁰ Paulsson Jan, *Delocalisation of International Commercial Arbitration: When and Why It Matters*, *International and Comparative Law Quarterly* (1983) 32(1), str. 53.

⁸¹ Van de Ven Fabian A., *Insolvency in International Commercial Arbitration*, University of St. Gallen, 2017, str. 10.

⁸² Uvedenou charakteristiku použil Pierre Lalive v nálezu ze 14. 1. 1970, ICC Case 1512, *Yearbook of Commercial Arbitration V*, Pieter Sanders (ed), Kluwer Law International, 1980, str. 176.

⁸³ Barraclough Andrew, Waincymer Jeff, *Mandatory Rules of Law in International Commercial Arbitration*, *Melbourne Journal of International Law*, 2005, str. 205 – 245.

⁸⁴ Yu Hong-lin, *A Theoretical Overview of the Foundations of International Commercial Arbitration*, *Contemporary Asia Arbitration Journal*, č. 1, 2008, str. 274.

⁸⁵ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, *Kluwer Law International* 2023, str. 31.

⁸⁶ Blackaby Nigel, Partasides Constantine, et al., *Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition)*, 6th edition, Kluwer Law International; Oxford University Press 2015, str. 315.

⁸⁷ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, *International Arbitration Law Library*, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 6 – 7.

⁸⁸ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, *Kluwer Law International* 2023, str. 31.

instituty způsobem, který má za cíl co nejnadhodnější fungování arbitráže⁸⁹. Arbitráž je autonomní systém nezávislý na jiných oblastech práva⁹⁰. Hybridní teorie je vnímána jako příliš nejasná, ve skutečnosti je nutné přiznat mezinárodní arbitráži její nadnárodní povahu. Nemá smysl rozlišovat smluvní a jurisdikční prvky, idea autonomního systému je podle stoupeníků této teorie mnohem bližší realitě⁹¹. Rozhodčí nález není ekvivalentem rozsudku ani smluvním závazkem, nýbrž zcela specifickou kategorií. Myšlenkový základ tohoto proudu souvisí s teorií delokalizované arbitráže⁹². Logickým limitem je ovšem tendence k popírání dozorové funkce *legis fori* a konstruování nutnosti nového systému oproštěného od limitů národních právních řádů⁹³.

1.3. Střet teoretických koncepcí mezinárodní obchodní arbitráže a insolvenčního řízení a jeho praktické důsledky

Rozdílné koncepce mezinárodní obchodní arbitráže podstatně ovlivňují způsob, jakým rozhodci nahlíží na význam národních právních řádů a úroveň, do jaké mohou ovlivňovat vedení řízení. Přirozeně mají stoupeníci smluvní teorie sklon minimalizovat dopad zahraničních rozhodnutí a řízení na rozhodčí řízení, neboť z pohledu smluvní teorie jsou rozhodci zavázáni stranám po řádně provedeném řízení rozhodnout spor smluvních stran rozhodčí smlouvy⁹⁴. Ke stejnému důsledku vede vyhodnocení insolvenčního práva, podle kterého se zahraniční insolvenční řízení vede, jako teritoriálního, tedy takového, které si nečiní ambice zasahovat do poměrů v jiných státech. V extrémním případě může popsany přístup vést až k ignorování existence zahraničního insolvenčního řízení⁹⁵.

Mnohem obvyklejší však bude, že zahraniční insolvenční rozhodnutí a řízení budou rozhodci zohledněna, neboť zahraniční insolvenční právo bude mít univerzalistickou ambici ovlivnit řízení na celém světě. Zahraniční insolvenční rozhodnutí a řízení mohou mít celou sadu

---

⁸⁹ Lew Julian D.M., Mistelis Loukas A., Kröll Stefan M., *Comparative International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International 2003, str. 81.

⁹⁰ Rubellin-Devichi Jacqueline, *L'Arbitrage: Nature juridique, droit interne et droit international privé*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1965.

⁹¹ Yu Hong-lin, *A Theoretical Overview of the Foundations of International Commercial Arbitration*, *Contemporary Asia Arbitration Journal*, č. 1, 2008, str. 278.

⁹² Samuel Adam, Curat Marie-Françoise, *Jurisdictional Problems in International Commercial Arbitration: A Study of Belgian, Dutch, English, French, Swedish, Swiss, U.S. and West German Law*, Publications of the Swiss Institute of Comparative Law 11, Zürich 1989, str. 59.

⁹³ *Ibid.*, str. 60. Takový systém ovšem nevznikl a jeho vznik se nejeví pravděpodobný, což je také podle názoru autora důvodem vyšší přesvědčivosti hybridní teorie.

⁹⁴ Viz kapitola 4. Uznávání insolvenčních rozhodnutí v rozhodčím řízení.

⁹⁵ Viz např. ICC Award No. 12993 (2002), ICC International Court of Arbitration Bulletin 1/2009; v uvedeném řízení bylo argumentováno aktivně teritoriálním charakterem korejského práva, které nemá být aplikováno v zahraničí, v důsledku čehož rozhodčí tribunál se sídlem v Japonsku nepřihlížel k probíhajícímu korejskému insolvenčnímu řízení.

různých dopadů na rozhodčí řízení s různou mírou závažnosti. Na jedné straně spektra možných důsledků je zánik arbitrability sporu⁹⁶ nebo zánik (případně omezení) způsobilosti dlužníka být účastníkem rozhodčího řízení⁹⁷, tedy prakticky nemožnost vedení rozhodčího řízení. Mírnějším důsledkem může být ztráta procesní způsobilosti dlužníka⁹⁸. Ani její zachování však ještě nemusí znamenat jistotu, že rozhodčí řízení skutečně proběhne, neboť je potřeba posoudit, zda zahájení insolvenčního řízení nemá za důsledek neplatnost rozhodčí smlouvy⁹⁹. Nejmírnějším důsledkem zahájeného insolvenčního řízení pak bude přerušení rozhodčího řízení¹⁰⁰. Jak je patrné, systematika této práce je do značné míry ovlivněna právě tím, jaké důsledky na rozhodčí řízení¹⁰¹ spojuje insolvenční právo se zahájením insolvenčního řízení ohledně jedné strany sporu.

Tendence vývoje přeshraničního insolvenčního práva směřuje k eliminování drastických zásahů do možnosti vedení rozhodčího řízení a k umožnění arbitráže s určitými omezeními a podmínkami. De lege lata není již obvyklé, že by zahájení insolvenčního řízení vedlo k zániku arbitrability sporu, úplné ztrátě způsobilosti dlužníka (nebo insolvenčního správce) být účastníkem řízení či neplatnosti rozhodčí smlouvy (případně možnosti ji vypovědět). Naopak běžným důsledkem je přechod procesní způsobilosti na insolvenčního správce a přerušení rozhodčího řízení.

Konvergence obou systémů probíhá i na straně arbitráže v podobě ustálenější rozhodovací praxe, která zásadně akceptuje existenci insolvenčních rozhodnutí a řízení a zejména jejich důsledky. Důvody jsou vesměs pragmatické; typicky jde o snahu rozhodců vydat vykonatelný rozhodčí náleze, neboť některé z výše popisovaných principů insolvenčního práva jsou národními soudy vnímány jako součást veřejného pořádku¹⁰². Typickým příkladem takové rozhodčí praxe je akceptace nemožnosti zavazovat ve výroku rozhodčího nálezu dlužníka k plnění ve prospěch věřitele, typicky pokud národní insolvenční právo považuje takový výrok za zásah do *ordre public*, a nahrazení takového výroku určením existence práva věřitele vůči dlužníkovi, což může být

---

⁹⁶ V tomto smyslu je interpretováno ustanovení § 487 lotyšského občanského soudního řádu, jehož nadpis je „Arbitrabilita sporů před rozhodčími soudy“ a který v odst. 1 uvádí, že předmětem projednání rozhodčím soudem mohou být všechny občanskoprávní spory s výjimkou sporů (bod 8) týkajících se práv a povinností osob, vůči kterým bylo zahájeno insolvenční řízení dříve, než byl vydán rozhodčí náleze.“

⁹⁷ V tomto smyslu bylo interpretováno dnes již zrušené ustanovení někdejšího čl. 142 polského zákona o úpadku a reorganizaci, které bylo jádrem komplikovaného posuzování v sérii sporů Vivendi/Elektrim, který bude podrobněji rozebírán níže.

⁹⁸ Viz kapitola 7. Dopad insolvenčního řízení na procesní způsobilost stran rozhodčího řízení.

⁹⁹ Viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

¹⁰⁰ Viz kapitola 8. Přerušení mezinárodního rozhodčího řízení jako důsledek zahájení insolvenčního řízení na některou ze stran sporu.

¹⁰¹ Ať už probíhající řízení nebo ještě nezahájené.

¹⁰² Viz kapitola 12. Dopady insolvenčního řízení na uznání a výkon rozhodčího nálezu.

relevantním důkazem existence pohledávky při jejím přezkumu insolvenčním správcem (nikoliv tedy exekucním titulem, který by věřitele zvýhodňoval oproti jiným insolvenčním věřitelům)¹⁰³.

Právo obou oborů se tedy poměrně rychle vyvíjí a stává se vzájemně kompatibilnějším. Zejména přeshraniční insolvenční právo je relativně mladým oborem, jehož normativní základna se rychle rozšiřuje na úrovni mezinárodní, ale i národní. Postupně se tak interakce obou systémů práva dostává do zorného pole odborné literatury i judikatury; rozhodovací praxe se tak stává transparentnější a předvídatelnější.

---

¹⁰³ Kröll Stefan, Arbitration and Insolvency – Selected Conflict of Laws Problems, Chapter 18 in Ferrari Franco, Kröll Stefan (Eds), Conflict of Laws in International Commercial Arbitration, JurisNet 2019, str. 664.

2. Interakce právních nástrojů přeshraničního insolvenčního řízení a mezinárodní obchodní arbitráže

Rozdílné cíle, přístupy a koncepce systému přeshraničního insolvenčního řízení na straně jedné a mezinárodní obchodní arbitráže na straně druhé odrážejí jejich prameny práva. Před analýzou konkrétních důsledků zahájení insolvenčního řízení ohledně jedné ze stran rozhodčího řízení je užitečné uvědomit si průsečíky právních nástrojů obou systémů a z toho vyplývající důsledky pro praktický postup rozhodců a následně soudů. Smyslem této kapitoly není seznamovat s obsahem a strukturou jednotlivých právních norem, nýbrž upozornit pouze na ta ustanovení, která mohou být aplikovatelná v případech insolvenčního řízení vedeného ohledně účastníka rozhodčího řízení. Cílem není ani reprezentativní přehled pramenů práva obou oborů, protože pro přiblížení vzájemné interakce plně postačují základní normy. Spíše necht' je tato kapitola chápána jako jakýsi funkční úvod k následujícím kapitolám, který upozorňuje na ty části relevantních norem, které jsou následně rozhodci interpretovány a aplikovány; a to často radikálně rozdílnými způsoby.

2.1. Vzorový zákon UNCITRAL o přeshraniční insolvenční insolvenční

VZins byl vytvořen jako vzor pro národní úpravy přeshraničních insolvenčních řízení. Celkový pohled na VZins byl autorem podrobně rozebrán na jiném místě¹⁰⁴. Pro účely této práce je vhodné upozornit na některé jeho aspekty, které ovlivňují způsob nakládání se zahraničním insolvenčním rozhodnutím ze strany rozhodců. Přestože je v globálním měřítku méně úspěšný než VZarb, stojí za pozornost, že nižší míra akceptace se týká zejména kontinentální Evropy. Celosvětově počet států, které VZins inkorporovaly do svého právního řádu, pozvolna roste¹⁰⁵.

Cílem VZins není unifikovat přeshraniční insolvenční právo. Nemá nahrazovat národní insolvenční právo, nýbrž je zamýšlen jako jeho doplněk pro oblast přeshraničních insolvencí¹⁰⁶.

Významným spojujícím článkem VZins a Nařízení je institut COMI, byť v dílčích aspektech vykazuje určité odlišnosti¹⁰⁷.

---

¹⁰⁴ Bielek Vít, Vzorový zákon UNCITRAL o přeshraniční insolvenční insolvenční, rigorózní práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2015.

¹⁰⁵ Např. v roce 2017 Singapur, v roce 2018 Izrael.

¹⁰⁶ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 14.

¹⁰⁷ Stručné porovnání obou konceptů COMI viz např. Wessels Bob, Kokorin Ilya, *COMI under European and American Insolvency Law*, Oxford Business Law Blog, University of Oxford, dostupný na

VZins obsahuje vlastní uznávací mechanismus, přičemž předmětem je zahraniční insolvenční řízení, nikoliv rozhodnutí jako je tomu v režimu Nařízení¹⁰⁸. Neobsahuje ovšem žádné klasické kolizní normy. Text VZins se na mnoha místech odvolává na „*právo tohoto státu*“, kterým je míněn stát, v němž je VZins inkorporován. V klíčovém čl. 20 VZins, který se týká účinků uznání zahraničního hlavního řízení, je na *lex fori* odkazováno zejména ohledně účinků uznání na jiná probíhající řízení ve smyslu jejich přerušeni¹⁰⁹ či možnosti zahájit jiné řízení¹¹⁰. V čl. 21 VZins týkajícím se možných opatření vázaných na uznání zahraničního řízení jde např. o jakákoliv dodatečná opatření nad rámec VZins¹¹¹ nebo vymezení aktiv, s nimiž bude zahraničnímu správci umožněno nakládat¹¹². *Lex fori* má být podle VZins aplikováno v mnoha dalších případech, např. dodatečná pomoc nad rámec VZins podle norem *legis fori*¹¹³, oprávnění zahraničního správce zahajovat insolvenční řízení¹¹⁴, oprávnění zahraničního správce účastnit se insolvenčního řízení¹¹⁵, přístup zahraničního věřitelů k insolvenčnímu řízení¹¹⁶ nebo žaloby na neúčinná právní jednání poškozující majetkovou podstatu¹¹⁷.

Konstrukce VZins se tedy liší od Nařízení tím, že se snaží zahraničního správce v co největším rozsahu vtáhnout do *legis fori* státu, který VZins inkorporoval, a v mnohem menší míře odkazuje na *lex fori concursus*. Z tohoto pohledu zrcadlí legislativní metoda VZins teritorialistické pojetí insolvenčního řízení, jakkoliv je zamýšlen jako nástroj přeshraniční spolupráce.

Praktickým důsledkem je, že účinky uznaného insolvenčního rozhodnutí jsou posuzovány spíše podle *legis fori* místa arbitráže než podle *legis fori concursus*¹¹⁸. V určitém smyslu se tak dá říci, že VZins je pravým opakem Nařízení z hlediska volby práva aplikovatelného na účinky zahájeného insolvenčního řízení (byť takto explicitně VZins tuto otázku nezodpovídá a autoři by se pravděpodobně takovému závěru bránili). Je však potřeba chápat odlišný kontext vzniku VZins oproti Nařízení. Přestože ani jedna z uvedených norem neměla za cíl hmotněprávní unifikaci insolvenčního práva, cílem VZins bylo především vytvořit rámec spolupráce mezi jednotlivými

---

<https://blogs.law.ox.ac.uk/business-law-blog/blog/2019/02/come-under-european-and-american-insolvency-law>
(citováno dne 25.11.2023).

¹⁰⁸ Chapter III. VZins Recognition of a Foreign Proceeding and Relief.

¹⁰⁹ Čl. 20 odst. 2 VZins.

¹¹⁰ Čl. 20 odst. 4 VZins.

¹¹¹ Čl. 21 odst. 1 písm. (g) VZins.

¹¹² Čl. 21 odst. 3 VZins.

¹¹³ Čl. 7 VZins.

¹¹⁴ Čl. 11 VZins.

¹¹⁵ Čl. 12 VZins.

¹¹⁶ Čl. 13 VZins.

¹¹⁷ Čl. 23 odst. 1 VZins.

¹¹⁸ *Cosco Bulk Carrier Co Ltd v. Armada Shipping SA & Anor*, High Court, Chancery Division, 11.02.2011 [2011] EWHC 216 (Ch).

účastníky insolvenčního řízení, tedy zejména mezi soudy, insolvenčními správci a věřiteli¹¹⁹. Rámec této spolupráce se dá shrnout do klíčových slov *access, recognition, relief and cooperation*¹²⁰. VZins je nástrojem vzniklým v průběhu devadesátých let¹²¹. Dobová úroveň přeshraniční insolvenční spolupráce byla na mnohem nižší úrovni než současná a odehrávala se na bázi tradičních neinsolvenčních nástrojů a doktrín jako *comity, exequatur* atd.¹²² Ambice rozšířit aplikaci *legis fori concursus* do států, které se rozhodly inkorporovat VZins¹²³, se nepochybně musela jevit jako přehnaná a v konečném důsledku spíše ohrožující cíl přeshraniční spolupráce. Snaha „zasadit“ zahraniční insolvenční řízení do rámce národního práva byla dobově jistě realističtější a přiměřenější tehdejší situaci. Konkrétní důsledky zvolené konstrukce budou rozebírány podrobněji v dalších kapitolách této práce.

2.2. Vzorový zákon UNCITRAL o uznání a výkonu insolvenčních rozhodnutí

VZuzn v roce 2018 přijal UNCITRAL jako doplňkový nástroj VZins. VZuzn se nevztahuje na rozhodnutí, kterými se zahajuje insolvenční řízení¹²⁴, nýbrž na ostatní insolvenční rozhodnutí¹²⁵. Typickým příkladem rozhodnutí, které může významně ovlivnit průběh rozhodčího řízení, je rozhodnutí o osvobození od zbylých dluhů¹²⁶. Jako nový nástroj úpravy přeshraničních insolvencí obsahuje některé nové prvky, z nichž za zmínku stojí čl. 15 VZuzn, který dává státu možnost přiznat uznávanému rozhodnutí stejné účinky, jako má ve státě, v němž bylo vydáno.

Doposud žádný stát nepřijal zákon založený na VZuzn a otázky jeho aplikace zůstávají proto otevřené.

---

¹¹⁹ Guide to Enactment and Interpretation of the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency, část A. Purpose of the Model Law, bod 3., str. 19.

¹²⁰ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 14.

¹²¹ Guide to Enactment, část C. Preparatory work and adoption, str. 22 – 23.

¹²² Ibid, část B. Origin of the Model Law, body 7. a 8., str. 21.

¹²³ Šíření VZins probíhá pomaleji než VZarb, což podle názoru autora ilustruje zejména mnohem vyšší míru citlivosti insolvenční agendy oproti agendě arbitrážní; zatím byl inkorporován v 59 státech a 62 jurisdikcích, mezi nimiž chybí většina evropských států kontinentálního práva, jejichž postoj je tradičně rezervovaný; viz https://uncitral.un.org/en/texts/insolvency/modellaw/cross-border_insolvency/status (citováno 29.09.2023).

¹²⁴ Čl. 2 písm. (d)(ii) VZuzn.

¹²⁵ Jejich příkladný výčet obsahuje UNCITRAL Working Group V, *Recognition and Enforcement of Insolvency-Related Judgments: Draft Guide to Enactment of the Model Law*, str. 33 - 35.

¹²⁶ Ibid, bod 60 písm. (d).

2.3. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení

Nařízení představuje jediný úspěšný plně závazný nástroj¹²⁷ regulace přeshraničních insolvenčních řízení. Teritoriální limity Nařízení vyplývají ze skutečnosti, že mezinárodní příslušnost soudů členských států je založena jen v případě, že jsou na území členského státu soustředěny hlavní zájmy dlužníka (COMI)¹²⁸, případně provozovna (pak jsou ovšem účinky řízení omezeny jen na majetek, který se nachází na území státu, který řízení zahájil)¹²⁹. Pokud se tedy COMI nachází mimo území EU, nelze Nařízení aplikovat. Jinými slovy jde pouze o nástroj regulace mezi státy EU navzájem a nařízení neusiluje o regulaci vztahů mezi členskými a nečlenskými státy EU¹³⁰.

Nařízení nezavádí jednotné insolvenční řízení pro všechny státy EU, nýbrž především usnadňuje uznání a koordinaci řízení. Na rozdíl od VZins určuje Nařízení právo rozhodné pro insolvenční řízení, kterým je *lex fori concursus*¹³¹, jeho účinky a sadu racionálních výjimek z tohoto základního pravidla¹³². Nařízení tím vytváří efektivní nástroj spolupráce při vnitrounijních insolvenčních řízeních a eliminuje *forum shopping*¹³³.

Základním principem úpravy je všeobecné a automatické uznání ozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení ve všech ostatních členských státech¹³⁴. To je další podstatný rozdíl oproti VZins, kde je zahraniční řízení uznáváno zvláštním rozhodnutím¹³⁵. Automatické uznávání znamená rozšíření účinků zahájeného insolvenčního řízení na jiné členské státy¹³⁶. Uznávání se musí zakládat na zásadě vzájemné důvěry, takže důvody pro odepření jsou omezeny na nezbytné minimum¹³⁷. Řízení je založeno na předpokladu, že se v něm přihlašují všichni věřitelé a vztahuje se na všechny majetek, i když se nenachází v unijním státě, který řízení zahájil; v tomto smyslu se hovoří o interním univerzalismu¹³⁸.

Nařízení se zabývá rozhodčím řízením explicitně v recitalu (73) v tom smyslu, že právem rozhodným pro účinky insolvenčního řízení na probíhající rozhodčí řízení, která se týkají majetku

---

¹²⁷ Na rozdíl od VZins.

¹²⁸ Čl. 3 odst. 1. Nařízení.

¹²⁹ Čl. 3 odst. 2. Nařízení.

¹³⁰ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 11.

¹³¹ Čl. 7. Nařízení.

¹³² Čl. 8 – 18. Nařízení.

¹³³ Wessels Bob, *International Insolvency Law Part II: European Insolvency Law*, 4th Edition, Deventer 2017, str. 26.

¹³⁴ Čl. 19. Nařízení.

¹³⁵ Čl. 17. VZins.

¹³⁶ Recital (65) Nařízení.

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 11.

nebo práva náležejících do majetkové podstaty dlužníka, by mělo být právo členského státu, ve kterém se rozhodčí řízení koná, tedy *lex fori* místa arbitráže. S tím je v souladu čl. 18 Nařízení, podle kterého se účinky insolvenčního řízení na **probíhající** rozhodčí řízení řídí výlučně právem členského státu, ve kterém má sídlo rozhodčí soud. Z uvedené zásady *a contrario* vyplývá, že má-li být rozhodčí řízení teprve zahájeno, bude pro posouzení účinků insolvenčního řízení na možnost zahájit rozhodčí řízení a podmínky, za kterých má být vedeno, rozhodné *lex fori concursus*.

Celkově lze říci, že bude-li Nařízení rozhodci jako součást *legis fori* místa arbitráže aplikováno¹³⁹, představuje poměrně jasnou pomůcku pro postup rozhodců při uznávání zahraničního insolvenčního rozhodnutí a posuzování jeho účinků.

Diskutovanou otázkou je, nakolik jsou rozhodci povinni Nařízení aplikovat. Častým výchozím bodem úvah bývá skutečnost, že z rozhodnutí SDEU ve věci Nordsee¹⁴⁰ a Achmea¹⁴¹ vyplývá, že rozhodce nelze považovat za soudy ve smyslu někdejšího čl. 177 Smlouvy o založení EHS, z čehož má vyplývat, že rozhodci nejsou Nařízením přímo vázáni¹⁴². Závažným argumentem pro závaznost aplikace Nařízení rozhodci však může být argument, že Nařízení jako celek, případně některá jeho ustanovení, by mohlo být považováno za součást evropského veřejného pořádku¹⁴³, takže je-li Nařízení součástí práva místa arbitráže, avšak rozhodci ho neaplikují, vystavují se riziku zrušení rozhodčího nálezu a jeho nevykonatelnosti. Kauza Vivendi/Elektrim¹⁴⁴ znamenala přelom v tom směru, že Nařízení začalo být poměřováno parametry vyplývajícími z rozhodnutí Eco Swiss¹⁴⁵. V kauze Eco Swiss dospěl SDEU k závěru, že s ohledem na čl. 81 Smlouvy o založení EU tvoří evropské soutěžní právo součást *ordre public communautaire* a nerespektování porušení pravidel evropského soutěžního práva může vést ke zrušení rozhodčího

---

¹³⁹ Teoreticky tomu tak sice být nemusí, např. s ohledem na koncept delokalizované arbitráže, neboť je adresováno soudům, prakticky lze ovšem Nařízení považovat za součást evropského veřejného pořádku se všemi z toho vyplývajícími důsledky.

¹⁴⁰ Rozsudek ESD ze dne 23.3.1982, C-102/81, ve věci "Nordsee" Deutsche Hochseefischerei GmbH proti Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG a Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG.

¹⁴¹ Rozsudek ESD ze dne 6.3.2018, C-284/16, ve věci Slovenská republika proti Achmea B.V.

¹⁴² van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 180; Wagner Philipp K., *Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte*, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, str. 114.

¹⁴³ Cíle této práce přesahuje analýza otázky, co vůbec lze za „evropský veřejný pořádek“ považovat, nakolik je tento pojem ze své podstaty vágní a může mít konkrétní obsah. Z poslední doby na toto téma velmi přesvědčivě Džehtsiarou Kanstantsin, *Can the European Court of Human Rights Shape European Public Order?*, Cambridge University Press, 2022, zejména pak kapitola 3, *Defining European Public Order: An Impossible Task*.

¹⁴⁴ Viz kapitola 3.3 Kauza Vivendi/Elektrim jako příklad rozdílných přístupů k řešení dopadu insolvenčního řízení na probíhající arbitráž.

¹⁴⁵ Rozsudek SDEU z 1.6.1999 ve věci Eco Swiss China Time Ltd v. Benetton International NV, C-126/97.

nálezu¹⁴⁶. Z toho vyplývá, že zkoumání případného porušení soutěžního práva nepředstavuje *révision au fond*, která jinak v řízení o zrušení rozhodčího nálezu není přípustná. Odůvodnění bylo založeno převážně na skutečnosti, že čl. 81 je základním pravidlem nezbytným k dosažení cílů EU, jmenovitě k řádnému fungování vnitřního trhu EU¹⁴⁷.

Nařízení výslovně v bodě 3) Preambule deklaruje, že je ho nutné přijmout z důvodu řádného fungování vnitřního trhu a že tento cíl spadá do oblasti soudní spolupráce v občanských věcech ve smyslu článku 81 Smlouvy o fungování EU.

V rozhodnutích anglické větve kauzy Vivendi/Elektrim bylo argumentováno právě tím, že Nařízení je nezbytné pro řádné fungování vnitřního trhu¹⁴⁸.

Někteří autoři argumentují tím, že nelze vést paralelu mezi významem evropského soutěžního práva a Nařízením¹⁴⁹. Argumentováno je tím, že normy evropského soutěžního práva jsou hmotněprávními normami, zatímco Nařízení je z podstatné části procesním a kolizněprávním instrumentem¹⁵⁰. Protiargumentem však může být, že k dosažení cíle spočívajícího v koordinaci přeshraničních insolvenčních řízení je nezbytná jak hmotněprávní, tak procesní úprava¹⁵¹.

Při zohlednění Eco Swiss testu a úmyslu evropského zákonodárce vyjádřeného v preambuli Nařízení nelze vyloučit, že Nařízení tvoří součást *ordre public communautaire*, byť je otázkou, v jakém rozsahu, tj. zda mají tento charakter všechna ustanovení Nařízení, nebo zda jde pouze o některá z nich¹⁵². I zde se názory liší, neboť někteří autoři považují za možnou součást pouze mechanismus uznávání cizích insolvenčních rozhodnutí¹⁵³, zatímco jiní Nařízení jako celek, neboť pouze celý text představuje vnitřně uspořádaný funkční celek a je krajně obtížné z něj vytrhávat pouze určité části¹⁵⁴.

---

¹⁴⁶ Ibid, kromě toho bylo více rozhodnutími národních soudů potvrzeno, že evropské soutěžní právo je součástí evropského veřejného pořádku, viz např. Cour de Cassation, Arrêt z 4.6.2008 – 06-15.320 (Arrêt n° 680); Gerechtshof den Haag, rozhodnutí z 24.3.2005 – 04/694 a 04/695, Oberlandesgericht Thüringen, Beschluss z 8.8.2007, 4 Sch 03/06.

¹⁴⁷ Rozsudek Eco Swiss, bod 36.

¹⁴⁸ Commercial Court, Judgment of 2.10.2008, EWHC 2155 (Comm.), bod 18.

¹⁴⁹ Baizeau Domitille, Arbitration and Insolvency: Issues of Applicable Law, in Müller Christoph, Rigozzi Antonio eds., New Developments in International Commercial Arbitration, Université de Neuchâtel, Schultheff editions Romands, 2009, str. 97.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Wagner Philipp K., Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, str. 118.

¹⁵² van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 181.

¹⁵³ Wagner Philipp K., Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, str. 119 – 120.

¹⁵⁴ van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 181.

Souhrn všech výše popsaných skutečností vede k vhodnosti aplikace Nařízení rozhodci, tvoří-li součást *legis fori* místa arbitráže, jak je podrobně rozebráno na jiném místě této práce¹⁵⁵.

2.4. Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži

VZarb je globálně úspěšným¹⁵⁶ nástrojem unifikace mezinárodní obchodní arbitráže. Text VZarb je s drobnými obměnami využíván jako základ národních úprav¹⁵⁷ a jednotný charakter úpravy usnadňuje jeho jednotnou aplikaci a interpretaci. Z toho důvodu je pro účely této práce využíván jako příklad typické úpravy mezinárodní obchodní arbitráže. V České republice VZarb implementován nebyl, byť je dlouhodobě argumentováno vhodností takového kroku¹⁵⁸.

Namítne-li strana v soudním řízení¹⁵⁹, že věc nespadá do pravomoci soudů z důvodu uzavřené rozhodčí smlouvy, je soud povinen odkázat strany na rozhodčí řízení, nedojde-li k závěru o neexistenci, neplatnosti či nevykonatelnosti smlouvy¹⁶⁰. Takto silná pojistka rozhodčího řízení vůči řízení soudnímu bývá interpretována v tom smyslu, že právní řády aplikující VZarb lze považovat za *arbitration-friendly*¹⁶¹.

Základním kamenem arbitráže je rozhodčí smlouva¹⁶², a to bez ohledu na její teoretické zakotvení¹⁶³. VZarb definuje rozhodčí smlouvu jako dohodu stran sporu¹⁶⁴ o tom, že spor, který již vyvstal nebo který vyvstane z určitého právního vztahu, bude řešen formou rozhodčího řízení. Jádro rozhodčí smlouvy tvoří právě jen tento jednoduchý konsensus smluvních stran vyjádřený

---

¹⁵⁵ Viz kapitola 5.4. Postup rozhodců při určení práva aplikovatelného na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

¹⁵⁶ VZarb byl implementován v 88 státech a 121 jurisdikcích, mezi nimiž však chybí Česká republika, viz https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/modellaw/commercial_arbitration/stat (citováno 29.09.2023).

¹⁵⁷ Např. v Německu byl VZarb transponován jako Buch 10 „Schiedsrichterliches Verfahren“ do ZPO. Za pozornost stojí, že ZPO neobsahuje odlišnou úpravu pro čistě národní a mezinárodní arbitráž, jinými slovy německé právo v tomto smyslu nerozlišuje mezi čistě národní a mezinárodní arbitráží a VZarb tak představuje obecnou úpravu rozhodčího řízení.

¹⁵⁸ Hrčka Daniel, Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž v České republice, dostupné na <https://www.epravo.cz/top/aktualne/vzorovy-zakon-uncitral-pro-mezinarodni-obchodni-arbitraz-v-ceske-republice-110759.html> (citováno 25.11.2023); Drzková Veronika, Vzorový zákon UNCITRAL a rozhodčí řízení v České republice, Diplomová práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2017.

¹⁵⁹ Musí se tak stát nejpozději v jejím prvním vyjádření k podstatě sporu (čl. 8 odst. (1) VZarb).

¹⁶⁰ Čl. 8 odst. (1) VZarb.

¹⁶¹ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 24.

¹⁶² Bez ohledu na to, zda daný právní řád vychází z VZarb či nikoliv, viz § 2 ZRŘ nebo § 1029 ZPO.

¹⁶³ Viz kapitola 1.2 Teoretické principy mezinárodní obchodní arbitráže.

¹⁶⁴ Čl. 7 VZarb, podobně podle § 2 odst. 1 ZRŘ „strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi...“.

formou aprobovanou zákonem¹⁶⁵ a veškeré další obvyklé náležitosti¹⁶⁶ již nejsou naprosto nezbytné. Ohledně formálních požadavků je pak potřeba zmínit, že je-li národní úprava kladená na rozhodčí smlouvu mírnější, než jaká vyplývá z Úmluvy, připouští Úmluva v čl. 7 odst. 1 aplikaci výhodnější národní úpravy, tedy obsahuje *most-favourable law conflict-of-laws rule*. Aplikaci nižšího standardu formálních požadavků umožňuje i čl. I odst. (2) písm. (a) Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži.

Je-li ovšem základem arbitráže smlouva, pak zahájení insolvenčního řízení na některou ze stran této smlouvy přináší řadu závažných otázek. K naplnění cílů insolvenčního řízení je v určitých situacích a určitých typech insolvenčního řízení obecně nezbytné, aby měl insolvenční správce právo odmítnout plnit smlouvy uzavřené dlužníkem¹⁶⁷. Stranou rozhodčí smlouvy nebyl insolvenční správce, nýbrž dlužník, a to evokuje pochybnost o míře vázanosti správce uzavřenou rozhodčí smlouvou a nastoluje možnost hypotetického zpochybnění dohody, jejího zneplatnění či vypovězení¹⁶⁸.

Další otázkou související se zahájením insolvenčního řízení může být, nakolik je strana sporu po zahájení insolvenčního řízení vůbec způsobilá být stranou řízení a činit v něm úkony, tedy nakolik je zpochybněna její procesní způsobilost¹⁶⁹. Zkoumání procesní způsobilosti stran je nutnou součástí snahy rozhodců zabránit zrušení rozhodčího nálezu soudem z důvodu nedostatku způsobilosti strany rozhodčí smlouvy¹⁷⁰ nebo odmítnutí uznání či výkonu rozhodčího nálezu z téhož důvodu¹⁷¹.

Ze stejných důvodů musí rozhodci posuzovat také případnou ztrátu arbitrability sporu v důsledku zahájení insolvenčního řízení na stranu sporu¹⁷² či rozpor rozhodčího nálezu vydaného proti straně, na kterou je vedeno insolvenční řízení, s veřejným pořádkem státu uznání či výkonu rozhodnutí¹⁷³.

---

¹⁶⁵ § 3 ZRŘ, § 1031 ZPO nebo čl. 7 VZarb, který zákonodárcům nabízí dvě varianty: V první variantě ponechává požadavek písemné formy, ale výrazně jej rozšiřuje na různé metody zachycení komunikace stran včetně elektronických, v druhé výrazně stručnější variantě už požadavek na písemnou formu opouští.

¹⁶⁶ Mezi ně patří např. místo arbitráže, počet rozhodců, odkaz na případná institucionální pravidla, jazyk či volba práva.

¹⁶⁷ V českém právu viz § 253 IZ, v německém § 103 InsO. Popsané oprávnění správce se týká konkurzu a je obvyklé, že při jiných způsobech řešení úpadku, jako je reorganizace, bude míra možných zásahů do existujících smluv uzavřených dlužníkem výrazně nižší.

¹⁶⁸ Podrobně viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

¹⁶⁹ Podrobně viz kapitola 7. Dopad insolvenčního řízení na procesní způsobilost stran rozhodčího řízení.

¹⁷⁰ Čl. 34 odst. 2 písm. (a) bod (i) VZarb.

¹⁷¹ Čl. 36 odst. 1 písm. (a) bod (i) VZarb.

¹⁷² Čl. 34 odst. 2 písm. (b) bod (i) VZarb; čl. 36 odst. 1 písm. (b) bod (i) VZarb.

¹⁷³ Čl. 34 odst. 2 písm. (b) bod (ii) VZarb; čl. 36 odst. 1 písm. (b) bod (ii) VZarb.

VZarb výslovnou odpověď na výše popsané otázky nedává. Spíše jde o to, jaké nástroje dává VZarb rozhodcům k tomu, aby se s existencí a důsledky zahraničního insolvenčního rozhodnutí dokázali uspokojivě vypořádat.

Prvním důležitým nástrojem je koncept separability rozhodčí smlouvy. Doktrína autonomie, resp. separace smlouvy hlavní a smlouvy rozhodčí, od sebe odděluje rozhodčí smlouvu a smlouvu hlavní s tím důsledkem, že je s nimi nutno nakládat jako se samostatnými, na sobě nezávislými smlouvami. K rozšíření doktríny separability přispěl právě VZarb¹⁷⁴, který tím klade překážku případným snahám eliminovat rozhodčí smlouvu odklizením smlouvy hlavní.

Druhým principem, který úzce navazuje na doktrínu separability, je princip Kompetenz-Kompetenz¹⁷⁵. Rozhodci (nikoliv tedy soud) jsou oprávněni sami posoudit svou pravomoc rozhodnout daný spor¹⁷⁶. To se týká i případných námitek neexistence nebo neplatnosti rozhodčí smlouvy, protože bez této možnosti by doktrína separability přinášela jen samostatnost posuzování důvodů neexistence či neplatnosti hlavní a rozhodčí smlouvy, což by nijak efektivitu rozhodčího řízení nezlepšovalo¹⁷⁷. Námitka nedostatku pravomoci rozhodců může být vznesena jen do vyjádření k žalobě¹⁷⁸ a rozhodci o ní mohou rozhodnout buď samostatným rozhodnutím o předběžné otázce, nebo až v rámci rozhodčího nálezu¹⁷⁹. Akceptace doktríny Kompetenz-Kompetenz zbavila rozhodčí řízení citelné nevýhody spočívající v riziku výrazného prodloužení řízení v případě, že by o námitce musel rozhodnout soud¹⁸⁰.

VZarb neřeší výslovně ani otázku, jak mají rozhodci přistoupit k samotné existenci zahraničního insolvenčního řízení a soudního rozhodnutí o jeho zahájení. Možné argumentační přístupy rozhodců k uznání insolvenčních rozhodnutí jsou rozebírány na jiném místě této práce¹⁸¹, v souvislosti s VZarb je však nutné uvést přinejmenším to, že dává rozhodcům značnou volnost

---

¹⁷⁴ Viz velmi explicitní popis v čl. 16 VZarb.

¹⁷⁵ Podrobně ke vztahu doktrín separability a Kompetenz-Kompetenz viz Landolt Phillip, *The Inconvenience of Principle: Separability and Kompetenz-Kompetenz*, *Journal of International Arbitration*, Kluwer Law International 2013, ročník 30, číslo 5, str. 511 – 530.

¹⁷⁶ Viz čl. 16 odst. 1 VZarb: „The arbitral tribunal may rule on its own jurisdiction, including any objections with respect to the existence or validity of the arbitration agreement.“

¹⁷⁷ Schwebel S.M., *International Arbitration: Three Salient Problems*, *Hersch Lauterpacht Memorial Lectures 2* (Grotius Publications Ltd. 1987): „If it is inherent in the arbitral (and judicial) process that a tribunal is the judge of its own jurisdiction, that it has *compétence de la compétence*, it is no less inherent in that process that an arbitral tribunal shall have the competence to pass upon disputes arising out of the agreement which is the immediate source of the tribunal's creation even where those disputes engage the initial or continuing validity of that agreement.“

¹⁷⁸ Čl. 16 odst. 2 VZarb.

¹⁷⁹ Čl. 16 odst. 3 VZarb; pokud rozhodci rozhodnou o otázce pravomoci jako o předběžné otázce samostatným rozhodnutím, je proti němu přípustný opravný prostředek k soudu. Soudní řízení je v takovém případě jednostupňové bez možnosti odvolání.

¹⁸⁰ Landolt, str. 514.

¹⁸¹ Viz kapitola 4. Uznávání insolvenčních rozhodnutí v mezinárodní obchodní arbitráži.

z hlediska způsobu vedení řízení¹⁸² a zdůrazněním významu místa arbitráže¹⁸³ konstruuje navzdory možným odlišným teoretickým koncepcím¹⁸⁴ silnou vazbu rozhodčího řízení na *lex fori* místa arbitráže. Faktickým důsledkem tohoto globálně akceptovaného přístupu je pak silná tendence využít ustanovení přeshraničního insolvenčního práva *legis fori* jako nástroje řešení otázky uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí¹⁸⁵. S ohledem na naznačený vývoj přeshraničního insolvenčního práva směrem k univerzálnímu pojetí¹⁸⁶ aspirujícího na globální dopady insolvenčního řízení to pak nutně znamená mnohem vyšší míru přesvědčení rozhodců o nutnosti nevyhýbat se uznání zahraničního insolvenčního řízení a současně také možnost využít stále sofistikovanější přeshraniční insolvenční právo tvořící součást *legis fori* místa arbitráže k řešení komplikovaných otázek vyplývajících ze samotného uznání.

Protože popsané základní principy jsou v současné době vlastní všem úpravám mezinárodní obchodní arbitráže, lze úvahu k VZarb uzavřít konstatováním, že vytváří rozhodcům dostatečný prostor k tomu, aby se s otázkou přeshraničního insolvenčního řízení na jednoho z účastníků mezinárodní obchodní arbitráže dokázali vypořádat bez rizika zbytečného prodlužování rozhodčího řízení, ale i bez rizika zrušení rozhodčího nálezu nebo odmítnutí uznání či výkonu rozhodčího nálezu.

2.5. Newyorská úmluva

Úmluva¹⁸⁷ je jedním z nejúspěšnějších nástrojů mezinárodního práva soukromého¹⁸⁸, což jednak obecně přesvědčivě ilustruje univerzální přesvědčení o nutnosti unifikovaného uznávání a výkonu rozhodčích nálezů a jednak činí závěry spojené s její interpretací globálně aplikovatelnými.

Pro předmět této práce je Úmluva významná ze dvou pohledů. V užším slova smyslu lze Úmluvu analyzovat v souvislosti s dopady zahájení insolvenčního řízení týkajícího se některé ze stran rozhodčího řízení na možnost uznání a výkonu rozhodčího nálezu¹⁸⁹. V širším smyslu však vede snaha rozhodců o vydání vykonatelného rozhodčího nálezu k tomu, že zohledňují obsah Úmluvy a aplikační praxi ve všech fázích rozhodčího řízení včetně posuzování uznávání

---

¹⁸² Čl. 19 odst. 2 VZarb.

¹⁸³ Čl. 20 odst. 1 VZarb ve spojení s čl. 6 VZarb.

¹⁸⁴ Viz kapitola 1.2 Teoretické principy mezinárodní obchodní arbitráže.

¹⁸⁵ Ať už rozhodci budou uznávat insolvenční rozhodnutí sami jako předběžnou otázku samostatně či v rámci rozhodčího nálezu, případně pokud dojdou k závěru, že jim o uznání nepřísluší rozhodnout a že tak může učinit pouze soud – podrobně viz kapitola 4. Uznávání insolvenčních rozhodnutí v mezinárodní obchodní arbitráži.

¹⁸⁶ Viz kapitola 1.1.2. Principy přeshraničního insolvenčního řízení: princip teritoriality a univerzality.

¹⁸⁷ Úmluva o uznání a výkonu zahraničních rozhodčích nálezů, New York 1958.

¹⁸⁸ V současnosti je jí vázáno neuvěřitelných 170 států, což je těžko srovnatelné s jakýmkoliv jiným mezinárodním právním nástrojem.

¹⁸⁹ Viz kapitola 12. Dopady insolvenčního řízení na uznání a výkon rozhodčího nálezu.

zahraničního insolvenčního řízení a jeho dopadů na strany sporu, rozhodčí smlouvu atd.¹⁹⁰ V době absence jiných nástrojů unifikace sloužila Úmluva také k postupnému definování obecnějších principů rozhodčího řízení právě na základě zkušeností s její aplikací a tyto principy se pak promítly do historicky mlaších instrumentů, jako je VZarb a z něj vycházející národní arbitrážní zákony¹⁹¹, a to někdy dokonce až na úroveň výslovných odkazů na adekvátní ustanovení Úmluvy¹⁹².

Právě v souvislosti s Úmluvou se nabízí úvaha o čtyřech pilířích definujících parametry každé mezinárodní obchodní arbitráže: Prvními dvěma jsou Úmluva spolu s národní úpravou rozhodčího řízení, často vycházející z VZarb, třetím rozhodčí smlouva a čtvrtým případná institucionální pravidla vybrané rozhodčí instituce¹⁹³.

Úmluva byla ve velké části smluvních států implementována prostřednictvím národních zákonů¹⁹⁴. Takový postup zásadně zvyšuje riziko rozdílné interpretace stejného textu soudy různých zemí, s ohledem na široce sdílenou judikaturu k Úmluvě však takový problém není vnímán a Úmluvu lze považovat za úspěšný příklad globálně jednotné interpretace a aplikace¹⁹⁵.

Klíčovým ustanovením Úmluvy je čl. V týkající se důvodů možného odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Charakteristickým rysem Úmluvy je její *pro-enforcement* přístup, který byl potvrzen řadou soudních rozhodnutí¹⁹⁶. Konzistentní je také judikatura k interpretaci čl.

---

¹⁹⁰ Viz např. dílčí kapitola 4.7. Uznávání z důvodu povinnosti vydat vykonatelný rozhodčí nález.

¹⁹¹ Jako příklad lze uvést důvody pro odmítnutí soudní jurisdikce v čl. II. odst. 3 Úmluvy, které se promítají často téměř identicky do národního zákonodárství – viz § 1032 odst. 1 ZPO.

¹⁹² Odkazy národního zákonodárce na mezinárodní normu často indikují jeho přesvědčení o kvalitě takové normy, jinými slovy o neefektivnosti konstruování alternativní národní úpravy, v čemž se podle autorova přesvědčení odráží také neexistence specifického národního zájmu na úpravě dotčené otázky. V § 1032 odst. 1 ZPO je např. odkazováno ohledně důvodů odmítnutí zahraničního rozhodčího nálezu bez dalšího přímo na Úmluvu.

¹⁹³ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 25.

¹⁹⁴ *Ibid.*, str. 25; to se však netýká ČR, kde byla Úmluva implementována vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb.

¹⁹⁵ Lazić Vesna, *Insolvency Proceedings and Commercial Arbitration*, International Arbitration Law Library vol. 5, The Hague, London 1998, str. 61.

¹⁹⁶ Z mnoha lze vybrat např. často citovaný rozsudek amerického soudu ve věci *Parsons & Whitmore Overseas Co. v. Générale de l'Industrie du Papier*, 508 F.2d 969, 973 (2d Cir. 1974), který tento základní princip popisuje takto: „The 1958 Convention's basic thrust was to liberalize procedures for enforcing foreign arbitral awards: while the Geneva Convention placed the burden of proof on the party seeking enforcement of a foreign arbitral award and did not circumscribe the range of available defenses to those enumerated in the convention, the 1958 Convention clearly shifted the burden of proof to the party defending against enforcement and limited his defenses to seven set forth in Article V.“ Výstižně také viz rozsudek švýcarského nejvyššího soudu ze dne 26.2.1982, *Joseph Mueller AG v. Bergesen*, IX Yearbook of Commercial Arbitration 1984, str. 437, 439: „The aim of the New York Convention is to avoid the double *exequatur* as was in practice required under the Geneva Convention, although the latter Convention did not require it expressly. Under the New York Convention, it is not necessary to obtain a declaration of enforcement of the award from the court in the country under the law of which the arbitral procedure has taken place.“

V Úmluvy¹⁹⁷ v tom smyslu, že výčet těchto důvodů je taxativní¹⁹⁸ a mají být interpretovány maximálně restriktivně¹⁹⁹.

Navzdory těmto faktorům silně odůvodňujícím důvodnost předpokladu, že insolvence jedné ze stran neohrozí průběh rozhodčího řízení ani jeho uznání či vykonatelnost, však zahájení insolvenčního řízení přináší vždy řadu zásahů do sféry dlužníka a souvisejících právních jednání, jako např. přechod dispozičního oprávnění k majetkové podstatě na insolvenčního správce²⁰⁰, možnost odmítnutí určitých smluv²⁰¹, případné přerušení řízení²⁰² apod. Je-li proto vydán rozhodčí nález proti straně, která je dlužníkem v insolvenčním řízení, razantně se zvyšuje riziko odmítnutí uznání či výkonu rozhodčího nálezu např. z důvodu ztráty procesní způsobilosti dlužníka, která nebyla rozhodci při vydání rozhodčího nálezu reflektována²⁰³, nemožnosti řešit spory dlužníka v rozhodčím řízení²⁰⁴ nebo z důvodu, že výkon takového rozhodčího nálezu by byl v rozporu s veřejným pořádkem státu požadovaného uznání a výkonu, typicky protože by porušoval zásadu poměrného uspokojení věřitelů, zákaz individuálního vymáhání pohledávek apod.²⁰⁵

Při vědomí výše popsaných rizik je pak racionální, aby se rozhodci problémům naznačeným v předchozím odstavci nevyhýbali a nehledali důvody, proč se jimi zabývat nemusejí, nýbrž aby aktivně a bez zbytečného odkladu v průběhu rozhodčího řízení reagovali na všechny účinky vyvolané insolvenčním řízením podle relevantního práva²⁰⁶. Soudní praxe při aplikaci Úmluvy tím výrazně ovlivňuje nejen pouhé posuzování uznání a vykonatelnosti rozhodčích nálezů, ale nepřímo ovlivňuje praxi arbitrážní a přispívá k formulování jejich principů.

2.6. Národní právní řády

Mezinárodní unifikace právních nástrojů upravujících přeshraniční insolvenční řízení ani mezinárodní obchodní arbitráž nedosáhla takového stupně, aby národní právní řády ztratily svou relevanci. Více se to týká oblasti přeshraničních insolvencí, která je sice na úrovni evropského

---

¹⁹⁷ S ohledem na totožnost důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu a odmítnutí jeho uznání a výkonu jde také o interpretaci čl. 35 a 36 VZarb.

¹⁹⁸ Rozsudek Bayerisches Oberstes Landesgericht z 12.4.2000 4 Z Sch 02/00; *ACTIV Financial Systems, Inc. v. Orbixa Management Services, Inc.* 2011 ONSC 7286, Ontario Superior Court of Justice.

¹⁹⁹ *Corporación Transnacional de Inversiones, S.A. de C.V. et al. v. STET International, S.p.A.* [2000] 49 Or 3d 414 (Ontario Superior Court of Justice); *Mango Boulevard Pty Ltd v. Mio Art Pty Ltd* [2018] QCA 39, 103 (Supreme Court of Queensland).

²⁰⁰ V českém právu § 229 odst. 3 IZ.

²⁰¹ V českém právu § 253 IZ.

²⁰² V českém právu § 263 IZ.

²⁰³ Viz čl. V odst. 1 písm. b) Úmluvy.

²⁰⁴ Viz čl. V odst. 2 písm. a) Úmluvy.

²⁰⁵ Viz čl. V odst. 2 písm. b) Úmluvy.

²⁰⁶ Viz kapitola 5. Právo aplikovatelné na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

práva prioritně unifikována Nařízením, nicméně ve vztahu k nečlenským zemím srovnatelnou úpravu postrádá. Obecně lze říci, že s ohledem na výše rozebíraný imperativní charakter insolvenčního práva je unifikace v této oblasti obtížnější a v mnohem větším rozsahu založená na hledání kolizních řešení. Naproti tomu v oblasti mezinárodní obchodní arbitráže je unifikace s ohledem na její smluvní základ snazší a v daleko větší míře lze využívat také nástroje soft law, které postupně formují arbitrážní principy a doktríny²⁰⁷.

2.6.1. Národní právní řády v oblasti přeshraničních insolvencí

V případě členských států EU je primárním předpisem upravujícím oblast přeshraničních insolvencí Nařízení. Specifikem české úpravy je, že kromě úpravy vyplývající z Nařízení je tato oblast regulována rovněž hlavou II části IV IZ (§ 426 – 430a IZ). Význam takové legislativní konstrukce je diskutabilní a v literatuře byly popsány problémy s ní spojené, jako je problematické vymezení pojmu „evropský mezinárodní prvek“ v § 426 IZ, nedokonalé legislativní odkazy na Nařízení v § 426 odst. 1 IZ či problematická definice zahraničních věřitelů v § 430 IZ²⁰⁸.

Ve vztahu k nečlenským zemím EU je úprava soustředěna v § 111 a násl. ZMPS. Uznávání cizích insolvenčních rozhodnutí probíhá na základě materiální vzájemnosti²⁰⁹. Česká úprava vychází z principu modifikovaného univerzalizmu²¹⁰ a je založena na předpokladu, že řízení se vztahuje i na majetek nacházející se v jiném cizím státě, přizná-li tento stát řízení účinky na svém území²¹¹. Rozšíření dosahu řízení na majetek nacházející se v nečlenském státě je možné pouze tehdy, mají-li české soudy pravomoc ve smyslu Nařízení, tedy pokud se COMI dlužníka nachází v ČR²¹². Pro takovéto řízení je české právo *lex fori concursus*²¹³ a existence majetku v nečlenském státu na tom nic nemění. České právo však lze aplikovat jen v tom rozsahu, v jakém to cizí stát

---

²⁰⁷ Příkladem je široká akceptace Rules a Guidelines vytvářených International Bar Association, jmenovitě Rules of Ethics for International Arbitrators (1987), Guidelines for Drafting International Arbitration Clauses (2010), Guidelines on Party Representation in International Arbitration (2013), Guidelines on Conflict of Interest in International Arbitration (2014), Rules on the Taking of Evidence in International Arbitration (2020 a 2010). Dostupné na <https://www.ibanet.org/resources>. V oblasti insolvenčního práva jsou podobné soft law nástroje mnohem méně obvyklé.

²⁰⁸ Podrobně k této problematice viz Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Woltes Kluwer ČR, 2020, str. 158 – 161.

²⁰⁹ § 111 odst. 5 ZMPS. Jak upozorňuje Brodec, podmínka vzájemnosti není v případě českého právního řádu doktrinálně konzistentní s ohledem na jeho univerzalistický charakter a výhledově by ji bylo vhodné odstranit; viz Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 206 – 208.

²¹⁰ Viz kapitola 1.1.1. Teoretické principy insolvenčního řízení.

²¹¹ § 111 odst. 1 ZMPS.

²¹² Čl. 3 odst. 1 Nařízení.

²¹³ Čl. 7 odst. 1 Nařízení.

uzná a takové účinky českému právu přizná. Kolizních ustanovení Nařízení lze na základě legislativního odkazu²¹⁴ použít také pro případy, na které se Nařízení nevztahuje²¹⁵.

V případě německého práva je výchozím principem, že řízení a jeho účinky se řídí právem místa, kde bylo řízení zahájeno, rozhodné je tedy *lex fori concursus*²¹⁶. Důsledkem odlišné legislativní konstrukce oproti českému právu je nutnost konstruovat řadu výjimek z uvedeného pravidla v podobě zvláštních kolizních norem²¹⁷. Odrazem univerzalistického pojetí německého přeshraničního insolvenčního práva je automatické uznávání cizích insolvenčních rozhodnutí bez požadavku vzájemnosti, přičemž limitem je pouze nepřislusnost cizího soudu z pohledu německého práva²¹⁸ nebo neslučitelnost uznání se základními zásadami německého práva, zejména se základními právy²¹⁹. Otázka, zda jde o uznatelné insolvenční rozhodnutí, je v německé soudní praxi posuzována široce podobným způsobem jako u Nařízení, takže v minulosti byla předmětem uznání i rozhodnutí podle Chapter 11 US Bankruptcy Code, který je svou povahou reorganizačním typem řízení²²⁰.

Pokud jde o národní úpravy vycházející z VZins, základní principy byly popsány výše v kapitole 2.1.

2.6.2. Národní právní řády v oblasti mezinárodní obchodní arbitráže

Národní úpravy rozhodčího řízení mají buď podobu samostatného zákona, nebo jsou součástí občanských soudních řádů²²¹. Obecně lze říci, že široká akceptace VZarb upevnila tendenci samostatné úpravy mezinárodní obchodní arbitráže²²².

---

²¹⁴ § 111 odst. 3 ZMPS.

²¹⁵ Jak výstižně upozorňuje Brodec, omezení aplikovatelnosti Nařízení výlučně na kolizní normy pravděpodobně nebylo úmyslem zákonodárce, který zamýšlel spíše možnost přiměřené aplikace všech norem Nařízení, tedy i norem procesních a hmotněprávních negativních. Blíže Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 196 – 197.

²¹⁶ § 335 InsO.

²¹⁷ § 336 – 342 InsO.

²¹⁸ § 343 odst. 1 písm. a) InsO.

²¹⁹ § 343 odst. 1 písm. b) InsO.

²²⁰ Neue Zeitschrift für Insolvenz- und Sanierungsrecht 2009, str. 859 – 862.

²²¹ To se týká zejména kontinentální Evropy, viz de Boissésou Matthieu, Le Droit Français de l'Arbitrage Interne et International, GLN Joly Éd., 2. vydání, Paris 1990.

²²² Born Gary B., International Commercial Arbitration (Third Edition), Kluwer Law International 2021, §1.04[B].

Právní řády často rozlišují mezi mezinárodní a vnitrostátní arbitráží²²³, v řadě případů však rozdíl nečiní a konstruují shodná pravidla pro oba typy arbitráží²²⁴. Historicky byla samostatná úprava mezinárodní arbitráže odůvodněna přísnějšími úpravami vnitrostátní arbitráže a snahou států na jednu stranu umožnit a zatraktivnit mezinárodní arbitráž a na druhou stranu nepřipustit stejně liberální pravidla ve vnitrostátní arbitráži²²⁵. Přestože obecně k rozlišování pravidel pro národní a mezinárodní arbitráž neexistuje v zásadě věcný důvod²²⁶, jednotná úprava je vhodná v zásadě jen v zemích, kde existují dostatečné garance respektování autonomie vůle stran, rozhodčích smluv a rozhodčího řízení jako takového, způsobu volby rozhodců, volby práva a dalších základních atributů rozhodčího řízení také ve vnitrostátních arbitrážích; obecně tedy půjde spíše o země vyspělé a nikoliv rozvojové²²⁷. Z pohledu střetu mezinárodní obchodní arbitráže se zahájením insolvenčního řízení jsou při opakovaně rozebírané absenci explicitních pravidel pro posuzování důsledků zahájení insolvenčního řízení na průběh arbitráže právě tyto základní atributy moderního rozhodčího řízení nástrojem ke správnému a efektivnímu zohlednění důsledků insolvenčního řízení na průběh řízení rozhodčího.

---

²²³ VZarb se týká právě jen mezinárodní obchodní arbitráže, rovněž ve Francii Code de procédure civile obsahuje rozdílná ustanovení k vnitrostátní arbitráži (čl. 1442 – 1503) a zahraniční arbitráži (čl. 1504 – 1527). Unifikace byla zavržena při přípravě novelizace v roce 2011, viz Gaillard Emmanuel, *Les Principes Fondamentaux du Nouvel Arbitrage*, in Clay Thomas (ed.), *Le Nouveau Droit Français de l'Arbitrage*, Dalloz 2011, str. 57.

²²⁴ To je případ českého zákona č. 216/1994 Sb., německé úpravy v 10. Buch ZPO (§ 1025 – 1066), ale i anglický Arbitration Act 1996.

²²⁵ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, §1.04[B].

²²⁶ Mustill Michael, *Cedric Barclay Memorial Lecture, The Arbitrator 1992*, str. 165: "I have never understood why international arbitration should be different in principle from any other kind of arbitration."

²²⁷ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, §1.04[B].

3. Vliv insolvenčního řízení na autonomii vůle stran a možné dopady na mezinárodní obchodní arbitráž

3.1. Dopady cílů a metod insolvenčního řízení na autonomii vůle stran

Insolvenční řízení²²⁸ sleduje v závislosti na typu a situaci dlužníka dva základní alternativní cíle: jedním cílem může být zpeněžení dlužníkovy majetku a rovnoměrné rozvržení výtěžku mezi jeho věřitele, druhým reorganizace dlužníka podle odsouhlaseného plánu při zachování dlužníkovy podnikání²²⁹.

Dosažení uvedených cílů není možné bez citelných zásahů do autonomie vůle stran smluv i sporů, tedy do základního principu, na němž je založena obchodní arbitráž.

Prvním typickým důsledkem je ztráta dispozičního oprávnění k dlužníkovu majetku²³⁰. V případě likvidační formy insolvenčního řízení přechází dispoziční oprávnění k majetkové podstatě na insolvenčního správce. Jedním z důsledků je, že dlužník sám nemůže žalovat třetí osobu ani být žalován a namísto toho vstupuje do této jeho pozice insolvenčního správce.

Druhým důsledkem je snaha centralizovat rozhodování o nárocích věřitelů vůči majetkové podstatě u jednoho insolvenčního soudu²³¹, což je považováno za jeden z předpokladů řádné identifikace a verifikace nároků věřitelů²³². Tento důsledek lze považovat za promítnutí zásady rovného zacházení s věřiteli v procesní rovině a jeho důsledkem je nemožnost individuálního vymáhání pohledávky věřitele za dlužníkem a jeho nahrazení systémem kolektivního přezkumu pohledávek s možností domáhat se určení oprávněnosti pohledávky v případě jejího popření správcem²³³. Základním motivem je přitom zabránit některému z věřitelů, aby se domohl uspokojení své pohledávky z majetku náležejícího do majetkové podstaty na úkor ostatních věřitelů. Naproti tomu ve většině právních řádů není vnímáno jako problematické, pokud se věřitel

---

²²⁸ Pro účely této práce je relevantní zabývat se úpadkem podnikatelů, nikoliv nepodnikajících fyzických osob, v případě kterých je zdaleka nejčastějším způsobem řešení úpadku oddlužení. V kontextu českého práva jsou tedy popisovány protipóly konkurz a reorganizace.

²²⁹ Modelová je v tomto ohledu definice obsažená v § 1 InsO: „Das Insolvenzverfahren dient dazu, die Gläubiger eines Schuldners gemeinschaftlich zu befriedigen, indem das Vermögen des Schuldners verwertet und der Erlös verteilt oder in einem Insolvenzplan eine abweichende Regelung insbesondere zum Erhalt des Unternehmens getroffen wird.“

²³⁰ V českém právu jsou osoby s dispozičním oprávněním specifikovány v § 229 IZ.

²³¹ Uvedená tendence bývá charakterizována jako *vis attractiva concursus*.

²³² Fouchard Philippe, Arbitrage et Faillite, Revue de l'arbitrage, 1998, číslo 3, str. 471-475.

²³³ Mason Rosalind, Cross-Border Insolvency Law: Where Private International Law and Insolvency Law Meet, in Omar Paul J. (ed.), International Insolvency Law: Themes and Perspectives, Ashgate Publishing Limited, 2008, str. 30.

domáhá nikoliv zaplacení, nýbrž pouze určení oprávněnosti své pohledávky; jinými slovy pokud rozhodnutí nemůže být exekučním titulem ohrožujícím majetkovou podstatu²³⁴.

Třetím typickým důsledkem je možnost zpochybnování určitých právních jednání z důvodu, že poškozují majetkovou podstatu a tím i věřitele. Taková jednání typicky poškozují či zvýhodňují určitého věřitele nebo jsou činěna bez přiměřeného plnění druhé smluvní strany. Hmotněprávně jsou pak taková jednání považována za neúčinná (odporovatelná) a procesněprávně lze k jejich zpochybnění využít specifické typy žalob²³⁵. Pravidlem je časové omezení takových nároků v tom smyslu, že jednání muselo nastat v určité době před zahájením insolvenčního řízení²³⁶ a samotný nárok lze uplatnit v určité době po zahájení insolvenčního řízení²³⁷.

Výše nastíněné cíle a metody jejich dosažení představují významné zásahy do autonomie vůle stran. Snaha omezit dispoziční oprávnění dlužníka se promítá do rozhodčího řízení tendencí zbavit dlužníka procesní způsobilosti a nahradit ji způsobilostí insolvenčního správce. Tendence centralizovat rozhodování sporů týkajících se majetkové podstaty může směřovat ke snaze zamezit arbitrabilitě sporu²³⁸, zpochybnovat procesní způsobilost strany, ohledně které je vedeno insolvenční řízení²³⁹, nebo pohlížet na rozhodčí smlouvu uzavřenou před zahájením insolvenčního řízení jako na neplatnou²⁴⁰, případně dát insolvenčnímu správci možnost rozhodčí smlouvu vypovědět či se z ní jinak vyvázat²⁴¹; nejslabším důsledkem je pak případné přerušení rozhodčího řízení²⁴². K úvahám o případném zpochybnění rozhodčí smlouvy může směřovat i možnost domáhat se neúčinnosti některých právních jednání dlužníka.

Přestože nástroje insolvenčního řízení jsou zjevně způsobilé znemožnit vedení rozhodčího řízení, ve většině právních řádů neexistují pravidla komplexně upravující vztah insolvenčního

---

²³⁴ Ve specificky českém kontextu však uvedená premisa neplatí z důvodu krajně konzervativního přístupu k určovacím žalobám obecně. Zásada, že pokud se lze domáhat plnění, nelze se domáhat určení, je podle zkušeností autora interpretována natolik široce, že fakticky omezuje použití určovacích žalob v českém právu.

²³⁵ V českém právu viz § 235 a násl. IZ.

²³⁶ Viz např. § 240 odst. 3, § 241 odst. 4 a § 242 odst. 3 IZ.

²³⁷ Viz např. § 239 odst. 3 IZ.

²³⁸ Jako tomu bylo v lotyšském právu, viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

²³⁹ Viz např. ve švýcarské větvi sporu Vivendi/Elektrim.

²⁴⁰ Příkladem byl často citovaný čl. 142 polského insolvenčního zákona (Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe), viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

²⁴¹ Viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

²⁴² Viz kapitola 8. Přerušení mezinárodního rozhodčího řízení jako důsledek zahájení insolvenčního řízení na některou ze stran sporu.

řízení a mezinárodní obchodní arbitráže²⁴³. Důsledkem je právní nejistota²⁴⁴. V případě absence výslovných předpisů se sice nabízí aplikovat analogicky pravidla o dopadech insolvenčního řízení na civilní soudní řízení, avšak ta zpravidla nejsou aplikovatelná na arbitráž ani vnitrostátně²⁴⁵, natož na mezinárodní arbitráž.

Kromě toho se do úpravy insolvenčního řízení promítá silný zájem státu ve smyslu ochrany rovného postavení věřitelů. V rozporu s veřejným pořádkem bývá zejména připuštění možnosti individuálního uspokojení pohledávky věřitele na základě rozhodčího nálezu, tedy výkon rozhodčího nálezu proti majetkové podstatě. V tomto ohledu je ovšem mezinárodní arbitráž dostatečně flexibilní a uvedený problém je řešitelný jiným typem výroku rozhodčího nálezu, kterým bude nárok pouze zjištěn (určen), ale který nebude žalovanému ukládat povinnost částku zaplatit. Smyslem je v takovém případě pouze upevnění pozice věřitele, který je v rozhodčím řízení žalobcem, při přezkumném jednání v insolvenčním řízení (snížení rizika popření pohledávky insolvenčním správcem)²⁴⁶.

3.2. Vymezení vztahu arbitráže a *legis fori*

Jsou-li ovšem popisované dopady insolvenčního řízení na mezinárodní arbitráž tak závažným zásahem do autonomie vůle stran, na které je mezinárodní arbitráž založena, vzniká legitimní otázka, zda mají být rozhodci nutně vázáni obsahem insolvenčního práva a rozhodnutí insolvenčního soudu. Je namístě připomenout, že v případě rozhodčího řízení nelze hovořit o *legis fori* v pravém slova smyslu²⁴⁷, což se týká jak hmotného a procesního práva, tak kolizních norem²⁴⁸. Aplikace národního práva v rozhodčím řízení navíc pravidelně vykazuje oproti soudnímu řízení značnou míru flexibility a bohužel i s ní související nepředvídatelnosti²⁴⁹. Předpokladem je také často náročná kvalifikace relevantních právních otázek²⁵⁰.

---

²⁴³ Čl. 18 Nařízení, podle kterého se účinky insolvenčního řízení řídí právem místa arbitráže, je v globálním měřítku výjimkou.

²⁴⁴ Resnick Alan, *The Enforceability of Arbitration Clauses in Bankruptcy*, 15 *American Bankruptcy Institute Law Review*, 2007, str. 183 a násl.

²⁴⁵ Viz např. § 240 ZPO.

²⁴⁶ Uvedený rozdíl byl zdůrazněn např. v anglické větvi sporu Vivendi/Elektrim, viz konkrétně Court of Appeal, *Josef Syska (administrator of Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A.* [2009] EWCA (Civ) 677, bod 23.

²⁴⁷ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, § 11.03.

²⁴⁸ Podrobně k otázce aplikovatelnosti kolizních norem rozhodci např. Schultze-Moderow Lukas, *Schiedsverfahren und Insolvenz – Eine autonome Kollisionslösung für Schiedsgerichte mit Sitz in Deutschland*, Nomos 2017.

²⁴⁹ Příkladem mohou být otázky spojené s procesní způsobilostí stran, viz např. Cordero Moss Giuditta, *Legal Capacity, Arbitration and Private International Law*, in Boele-Woelki K., Einhorn T., Girsberger D., Symeonides S. (eds.), *Convergence and Divergence in Private International Law – Liber Amicorum Kurt Siehr*, Utrecht 2010, str. 619 a násl.

²⁵⁰ Důsledky rozdílné kvalifikace právních otázek ilustruje níže rozebíraná kauza Vivendi/Elektrim.

K potížím popsaným v předchozím odstavci se pak historicky přidružovaly také časté restriktce národních právních řádů vůči arbitráži ve smyslu omezování arbitrability, procesní způsobilosti, procesního rámce arbitráže apod. Reakcí na popsané tendence byl vznik teorie delokalizované arbitráže zcela odtržené od místa, v němž se konala²⁵¹. S ohledem na vývoj k velmi liberalizované úpravě rozhodčího řízení praktické důvody aplikace uvedené teorie do značné míry pominuly. Za její rezidua lze považovat uznávání rozhodčí nálezů zrušených soudy místa arbitráže v jiných státech na základě Evropské úmluvy²⁵² nebo extenzivní praxi uznávání zrušených rozhodčích nálezů francouzskými soudy²⁵³.

Další vývoj však směřoval k rozsáhlé akceptaci zásady autonomie vůle stran národními právními řády a současně upřesnění vztahu rozhodců k právu místa arbitráže. Zásadní posun směrem k větší vazbě rozhodců na *lex fori* přinesl VZArb²⁵⁴. VZArb je aplikován v případě, že se místo arbitráže nachází ve státě, v němž zákon platí²⁵⁵. Vazbu VZArb na *lex fori* lze vidět také z ustanovení o rozhodčí smlouvě²⁵⁶, v otázkách arbitrability²⁵⁷ nebo způsobilosti stran být účastníky rozhodčího řízení²⁵⁸. Současně se národní procesní normy posouvají směrem k možnosti volby pravidel (typicky nadnárodního soft law) namísto jednoho určitého právního řádu²⁵⁹. V důsledku současného působení výše popsaných faktorů se význam teorie delokalizované arbitráže logicky oslabil.

Přestože tedy právo místa arbitráže principiálně nepředstavuje *lex fori* ve významu používaném v soudním řízení, zjednodušeně lze říci, že volbou místa arbitráže strany souhlasí přinejmenším s aplikací *legis arbitri* místa arbitráže se všemi procesními nástroji a možnostmi z něj vyplývajícími²⁶⁰. Není už však stejně automatická úvaha, že strany tím akceptovaly i obsah

---

²⁵¹ K delokalizované arbitráži např. Lew Julian D.M., *Achieving the Dream: Autonomous Arbitration*, 22 *Arbitration International*, 2006, str. 179 a násl., Paulsson Jan, *Delocalisation of International Commercial Arbitration: When and Why it Matters*, in *International & Comparative Law Quarterly*, Volume 32, Issue 1, Cambridge University Press, 1983, str. 53 a násl.

²⁵² Čl. IX. Evropské úmluvy, který limituje možnosti odepření výkonu rozhodnutí zrušených nálezů taxativním výčtem důvodů možného odmítnutí.

²⁵³ Mourre Alexis, *À Propos des Articles V et VII de la Convention de New York et de la Reconnaissance des Sentences Annulées Dans Leur Pays D'origine: Où va-t-on Après les Arrêts Termo Rion et Putrabali?*, *Revue de l'arbitrage* 2008, str. 263 a násl.

²⁵⁴ K významu zásady autonomie vůle stran viz Weigand Frank-Bernd, Baumann Antje (eds), *Practitioner's Handbook on International Commercial Arbitration*, Oxford University Press 2019, bod 14.20.

²⁵⁵ Čl. 1(2) VZArb.

²⁵⁶ Čl. 34(2)(a)(i), 36(1)(a)(i) VZArb.

²⁵⁷ Čl. 34(2)(b)(i), 36(2)(b)(i) VZArb.

²⁵⁸ Čl. 34(2)(a)(i), 36(1)(a)(i) VZArb.

²⁵⁹ Viz např. § 1051 německého ZPO: „Das Schiedsgericht hat die Streitigkeit in Übereinstimmung mit den Rechtsvorschriften zu entscheiden, die von den Parteien als auf den Inhalt des Rechtsstreits anwendbar bezeichnet worden sind.“

²⁶⁰ Což je také důvod, proč je kvalita právního řádu a soudního systému místa arbitráže významným kritériem při rozhodování stran o určení tohoto místa.

insolvenčního práva místa arbitráže včetně jeho již rozebíraných rozsáhlých zásahů do autonomie vůle stran²⁶¹. V praxi ovšem nevznikají žádné pochybnosti o tom, že rozhodci jsou insolvenčními rozhodnutími soudů místa arbitráže vázáni²⁶². Praktické ohledy by měly vést rozhodce ke snaze zajistit, aby jimi vydaný rozhodčí nález nebyl zrušen soudem a aby byl vykonatelný. Riziku zrušení nebo nevykonatelnosti by se vystavovali ignorováním norem insolvenčního práva v místě arbitráže zejména proto, že značná část z nich je považována za součást veřejného pořádku²⁶³. Jak bylo uvedeno výše, typickými zásahy do veřejného pořádku by bylo připuštění možnosti individuálního vymáhání pohledávky mimo rámec insolvenčního řízení²⁶⁴ nebo porušení zásady rovnosti věřitelů, např. připuštěním možnosti zřízení zajišťovacího instrumentu²⁶⁵. Rozpor s veřejným pořádkem země, v níž je žádán výkon rozhodnutí rozhodčího nálezu, může být důvodem pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu²⁶⁶.

3.3. Kauza Vivendi/Elektrim jako příklad rozdílných přístupů k řešení dopadu insolvenčního řízení na probíhající arbitráž

Problematických otázek přibývá, jsou-li rozhodci konfrontováni s insolvenčním řízením zahájeným v zahraničí. Generátorem úvah a analýz týkajících se vztahu obou řízení se stala série soudních řízení ve věci Vivendi/Elektrim²⁶⁷. Rozdílné přístupy anglických a švýcarských soudů se staly zdrojem řady komentářů²⁶⁸.

---

²⁶¹ Protože insolvenční právo není jen právem procesním, nýbrž zasahuje do řady hmotněprávních ustanovení, považují někteří autoři za vhodné vázat aplikovatelné insolvenční právo na právo, kterým se řídí meritorní hmotněprávní smlouva z důvodu dopadu insolvenčního práva na smluvní vztahy stran; viz např. Mourre Alexis, Arbitrage et droit de la faillite – Réflexions sur l’office du juge et de l’arbitre, in Affaki Georges (ed), Faillite internationale et conflit de juridictions, Regards croisés transatlantiques/Cross-Border Insolvency and Conflict of Jurisdictions, A US-EU Experience, Bruylant 2007, str. 166.

²⁶² Podrobněji viz Kapitola 4. Uznávání insolvenčních rozhodnutí v mezinárodní obchodní arbitráži.

²⁶³ Baizeau Domitille, Arbitration and Insolvency: Issues of Applicable Law, in Müller Christoph, Rigozzi Antonio eds., New Developments in International Commercial Arbitration, Université de Neuchâtel, Schultheff editions Romands, 2009, str. 100 a násl.

²⁶⁴ Almira Films, Cour de Cassation, Chambre civile 1, 05.02.1991, 89-14.382, Revue de l’arbitrage 1991, str. 625.

²⁶⁵ ICC Award, case no. 6697, 26.12.1990, Revue de l’arbitrage 1992, str. 143.

²⁶⁶ Čl. 5. odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy; podrobněji viz Kapitola 9. Dopady insolvenčního řízení na uznání a výkon rozhodčího nálezu.

²⁶⁷ Jednotlivá řízení jsou specifikována níže ve výkladu o jednotlivých procesních fázích kauzy.

²⁶⁸ Např. Baizeau Domitille, Swiss Supreme Court: Polish Bankruptcy “Must End” Geneva Arbitration, Global Arbitration Review Briefing, 29.05.2009; Baizeau Domitille, Compétence de l’arbitre et faillite à la lumière des arrêts anglais et suisse dans l’affaire vivendi c/ Elektrim; Gazette du Palais 5, 2009; Naegeli Georg, Die Auswirkungen der Konkursklärung auf ein hängiges Schiedsverfahren, Jusletter 1, 2009; Kasolowsky Boris, Steup Magdalene, Insolvenz in Internationalen Schiedsverfahren – Lex arbitri or lex fori concursus, Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts, 30/2010, str. 180; Lazic Vesna, Cross Border Insolvency and Arbitration, in Kröll Stefan (ed), Liber Amicorum Eric Bergsten. International Arbitration and International Commercial Law: Synergy, Convergence and Evolution, Kluwer Law International, 2011, str. 337 a násl.

Věcným základem sporu byla transakce mezi francouzskou společností Vivendi a polskou společností Elektrim, od které Vivendi koupila podíl v polském mobilním operátorovi PTC. V souvislosti s koupí podílu uzavřely strany sérii smluv. Smlouvy obsahovaly rozhodčí doložky, podle nichž se některé spory řešily v rozhodčím řízení v Anglii a některé ve Švýcarsku.

Anglická část sporu byla založena na závazcích vyplývajících z tzv. Third Investment Agreement (TIA), který se řídil polským právem. Obsahoval rozhodčí doložku, podle které se spory měly rozhodovat v rozhodčím řízení před LCIA v Londýně; rozhodčí dohoda se řídila anglickým právem jako důsledek volby místa arbitráže, což bylo mezi stranami nesporné. V roce 2003 zahájila Vivendi rozhodčí řízení v Londýně a nárokovala 1,9 mld. EUR za porušení závazků Elektrimu vyplývajících z TIA. Počátkem roku 2007 byl rozhodčím tribunálem stanoven termín jednání na říjen 2007. Dne 9.8.2007 podal Elektrim insolvenční návrh u varšavského soudu a 21.8.2007 byl na majetek Elektrimu soudem prohlášen konkurz. Elektrim následně sdělil rozhodčímu tribunálu, že v důsledku prohlášení konkurzu ztratila rozhodčí dohoda platnost, protože podle tehdejšího čl. 142 zákona o úpadku a reorganizaci jakákoliv rozhodčí doložka uzavřená úpadcem ztrácí právní účinky dnem prohlášení konkurzu a jakékoliv probíhající rozhodčí řízení se přerušuje. Rozhodčí senát však přesto trval na nařízeném jednání, jehož jádrem bylo přednesení stanovisek stran k uvedenému ustanovení polského zákona. Rozhodčí senát následně dospěl k závěru, že je oprávněn v řízení pokračovat, a rozhodl tak, že Elektrim porušil TIA.

Elektrim požádal, aby High Court zrušil rozhodčí nález²⁶⁹, protože rozhodčí senát měl uznat účinky polského insolvenčního rozhodnutí včetně toho, že v důsledku aplikace čl. 142 nemohl v řízení pokračovat a řízení mělo být zastaveno. Návrh byl zamítnut. High Court analyzoval zejména Úpadkové nařízení, a to konkrétně vztah čl. 4 a čl. 15. Podle čl. 4 se účinky insolvenčního řízení řídily právem státu, v němž bylo řízení zahájeno, což bylo polské právo. Naproti tomu podle čl. 15 se účinky insolvenčního řízení na probíhající řízení řídilo právem místa, v němž řízení probíhalo, tedy v daném případě anglickým právem. Přestože v Úpadkovém nařízení nebylo výslovně uvedeno, že se vztahuje i na rozhodčí řízení, High Court dospěl k závěru o nutnosti jeho analogické aplikace na arbitráž. Naopak odmítnuta byla myšlenka obsažená v podáních Elektrimu, že je nutno zohlednit charakter rozhodčí doložky jako smlouvy a aplikovat polské právo podle čl. 4 odst. 2 písm. e) Úpadkového nařízení.

Uvedené rozhodnutí potvrdil v červenci 2009 Court of Appeal, který se věcí zabýval z důvodu odvolání Elektrimu. Odůvodnění bylo mírně odlišné, ale i Court of Appeal dospěl k závěru, že relevantním ustanovením pro určení účinků polského insolvenčního řízení na

---

²⁶⁹ Ve smyslu s. 67 Arbitration Act 1996.

probíhající rozhodčí řízení je čl. 15 Úpadkového nařízení. Protože podle anglického práva není důsledkem zahájení insolvenčního řízení neúčinnost rozhodčí smlouvy, byl rozhodčí tribunál oprávněn pokračovat v řízení a vydat rozhodčí nález. Rozhodčí nález byl následně uznán a prohlášen za vykonatelný v Polsku. Ani tam ale nebyla cesta k vykonatelnosti jednoduchá, protože varšavský obvodní soud nejprve odmítl uznání rozhodčího nálezu s odkazem na čl. V. Úmluvy. Odvolací soud rozhodnutí změnil, nález uznal a prohlásil ho za vykonatelný s odůvodněním, že čl. V odst. 1 písm. a) Úmluvy zabývající se způsobilostí stran se vztahuje jen k okamžiku uzavření rozhodčí smlouvy a nepokrývá následnou ztrátu způsobilosti strany v důsledku zahájení insolvenčního řízení²⁷⁰.

Švýcarská větev sporu byla založena na dohodě o narovnání z roku 2006 mezi telekomunikačními společnostmi a zahrnovaly mimo jiné i spor mezi Vivendi a Elektrimem. Dohoda obsahovala rozhodčí doložku, podle které byly spory řešeny podle pravidel ICC v Ženevě. Na základě této dohody zahájilo Vivendi spor proti Elektrimu a dalším subjektům. V září 2007 informoval Elektrim rozhodčí tribunál o zahájení insolvenčního řízení s tím, že podle čl. 142 zákona o úpadku a reorganizaci rozhodčí doložka ztrácí účinnost a rozhodčí řízení má být přerušeno. V částečném rozhodčím nálezu rozhodčí senát odmítl svou jurisdikci s tím, že polský zákonodárce sice nemohl docílit ukončení rozhodčího řízení vedeného ve Švýcarsku, nicméně byl oprávněn upravit otázku způsobilosti Elektrimu být stranou rozhodčího řízení, protože Elektrim bylo společností založenou v Polsku. Podle relevantních kolizních ustanovení švýcarského práva bylo polské právo rozhodné pro určení způsobilosti být účastníkem řízení. Rozhodčí senát vycházel z několika odborných posudků, které dovozovaly, že v důsledku aplikace čl. 142 ztratil Elektrim způsobilost být účastníkem předmětného rozhodčího řízení.

Vivendi požádalo švýcarský nejvyšší soud o zrušení uvedeného rozhodčího nálezu²⁷¹. Soud návrh zamítnul v zásadě s odůvodněním odpovídajícím odůvodnění rozhodčího nálezu. Dovodil, že způsobilost Elektrimu být účastníkem rozhodčího řízení se řídí obecnými ustanoveními, jmenovitě čl. 154 a 155 IPRG²⁷², které se týkají způsobilosti stran řízení. Nejvyšší soud tedy kvalifikoval čl. 142 polského zákona jako ustanovení upravující způsobilost stran být účastníkem řízení.

---

²⁷⁰ Viz Polish Court Finds Arbitration Agreement Valid Despite Bankruptcy, Global Arbitration Review 21.12.2009, <https://globalarbitrationreview.com/article/polish-court-finds-arbitration-agreement-valid-despite-bankruptcy>.

²⁷¹ Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht vom 18. Dezember 1987 (IPRG), Art.190(2)(b): „Der Entscheid kann nur angefochten werden... wenn sich das Schiedsgericht zu Unrecht für zuständig oder unzuständig erklärt hat;...“.

²⁷² Současně dovodil, že není namístě aplikovat čl. 178 IPRG, na který se odvolávalo Vivendi.

Lze shrnout, že zatímco anglické soudy dospěly k závěru, že čl. 142 polského zákona nebyl v daném případě relevantní, neboť rozhodným bylo anglické právo jako *lex arbitri*, švýcarský soud zcela odlišně kvalifikoval čl. 142 jako ustanovení upravující způsobilost stran, v jehož důsledku Elektrim ztratil způsobilost být účastníkem řízení a to proto nemohlo pokračovat. Tyto diametrálně odlišné závěry výstižně ilustrují význam analýzy dotčených právních řádů včetně ustanovení mezinárodního práva soukromého, která nutně obnáší definování základních otázek, které musejí být pro zodpovědné rozhodnutí rozhodců zodpovězeny, a metod určení optimálního řešení.

3.4. Definování dílčích problémových otázek pro posuzování vlivu zahájení insolvenčního řízení na probíhající mezinárodní obchodní arbitráž ve světle autonomie vůle stran rozhodčího řízení

Kauza Vivendi/Elektrim názorně ilustruje otázky, s nimiž byly rozhodčí tribunály v souvislosti se zahájením insolvenčního řízení konfrontovány a k nimž byly nuceny zaujmout určité stanovisko. S ohledem na výše rozebíraný význam zásady autonomie vůle stran včetně jejího historického kontextu není překvapivé, že specifikum rozhodovacích procesů spojených s posuzováním účinků zahájení insolvenčního řízení spočívá právě v dilematu rozhodců, nakolik připustit zásahy do jasně vyjádřené vůle stran o způsobu rozhodování jejich sporu. Mezinárodní obchodní arbitráž prožívala svůj nejrychlejší rozvoj v druhé polovině 20. století právě díky tomu, že dokázala vyvinout mechanismy ochrany řízení před vlivy států a toto očekávání s ní bylo tradičně stranami spojováno a odůvodňovalo jejich volbu tohoto nástroje řešení sporů. Tento do značné míry až protektorský přístup rozhodců nutně předznamenával tendenci restriktivního posuzování dopadů těch norem zahraničního práva, které by autonomii vůle stran ohrožovaly či eliminovaly. Insolvenční právo přitom obsahuje typicky normy uvedeného typu a konflikt obou přístupů je proto evidentní.

První a základní otázkou proto je, zda rozhodci mají, popřípadě musejí, uzнат rozhodnutí, kterým bylo insolvenční řízení zahájeno (případně další rozhodnutí vydaná insolvenčním soudem). Škála možných řešení je široká od ignorování insolvenčního řízení přes jeho faktické zohlednění až po explicitní rozhodnutí o jeho uznání²⁷³.

Je-li probíhající zahraniční insolvenční řízení rozhodci uznáno, ihned jsou konfrontováni s další otázkou: Jakým právem se řídí jeho účinky na rozhodčí řízení? Je nutno tyto účinky posuzovat podle *legis fori concursus* nebo spíše podle *legis fori arbitri*? Pro obě možná řešení lze

---

²⁷³ Viz kapitola 4. Uznávání insolvenčních rozhodnutí v mezinárodní obchodní arbitráži.

najít přesvědčivé argumenty²⁷⁴. S uvedenou otázkou také bezprostředně souvisí, zda v případě odmítnutí aplikace *legis concursus* jako celku a upřednostnění aplikace *legis fori arbitri* je nutno některé normy *legis fori concursus* nutno považovat za imperativní a jako takové je aplikovat v každém případě.

S vyřešením těchto základních otázek souvisí další, sice již méně významné, ale pro průběh rozhodčího řízení velmi zásadní otázky, mezi které patří zejména dopad zahájeného insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu²⁷⁵, dopad na procesní způsobilost stran rozhodčího řízení²⁷⁶, zda je nutné rozhodčí řízení v důsledku zahájeného insolvenčního řízení přerušit²⁷⁷ a je-li rozhodčí nález již vydán, jaké jsou dopady na uznání a výkon rozhodčího nálezu.²⁷⁸

Systematika této práce vychází právě z výše uvedených otázek a jejich analýzy a do značné míry proto následuje chronologii rozhodovacích procesů rozhodčího tribunálu. V tomto smyslu může být chápána také jako jakýsi průvodce rozhodovacím procesem rozhodců v okamžiku zahájení insolvenčního řízení na některou ze stran mezinárodní obchodní arbitráže.

---

²⁷⁴ Viz kapitola 5. Právo aplikovatelné na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

²⁷⁵ Viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

²⁷⁶ Viz kapitola 7. Dopad insolvenčního řízení na procesní způsobilost stran rozhodčího řízení.

²⁷⁷ Viz kapitola 8. Přerušování mezinárodního rozhodčího řízení jako důsledek zahájení insolvenčního řízení na některou ze stran sporu.

²⁷⁸ Viz kapitola 12. Dopady insolvenčního řízení na uznání a výkon rozhodčího nálezu.

4. Uznávání insolvenčních rozhodnutí v mezinárodní obchodní arbitráži

Otázka uznání zahájení insolvenčního řízení ohledně jedné strany mezinárodního obchodního rozhodčího řízení není výslovně řešena v národních zákonech o mezinárodní obchodní arbitráži²⁷⁹ ani v rádech stálých rozhodčích soudů²⁸⁰.

Logicky lze proto položit otázku, zda, proč a podle jakých pravidel mají rozhodci v mezinárodní obchodní arbitráži uznat insolvenční rozhodnutí zahraničního soudu pro účely rozhodčího řízení a co uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí v arbitráži způsobí. Původně velmi roztráštěná praxe se postupně začíná stabilizovat a stále jasněji lze definovat principy, které lze v praxi považovat za obvyklé.

Povaha rozhodování rozhodců se významně liší od rozhodování soudů. Snaha chránit nezávislost rozhodování v mezinárodní arbitráži před přehnaným vlivem národních právních rádu vedla až ke zrodu konceptu delokalizované arbitráže nevázané na žádný konkrétní právní řád²⁸¹. Tento vývoj s sebou nesl významný nárůst významu konceptu autonomie vůle stran, jehož jádrem je přesvědčení, že rozhodčí smlouva dostatečným způsobem definuje rámec a obsah rozhodčího řízení a že kontrola ze strany soudní moci je nutná pouze v rámci výkonu rozhodčího nálezu²⁸².

Ve vztahu k rozhodnutím o insolvenční účastníků rozhodčího řízení vedl koncept delokalizované arbitráže k významnému posílení přesvědčení, že rozhodnutí zahraničních soudů o insolvenční některého z účastníků by neměla být v rozhodčím řízení brána v úvahu²⁸³. Aniž by to bylo v rozhodčích nálezech uváděno výslovně, na pozadí ignorování zahraničních insolvenčních rozhodnutí bylo nepochybně i přesvědčení, že nezbytným důsledkem uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí je nutnost vypořádat se s řadou důsledků vyplývajících z takového rozhodnutí včetně případné nemožnosti v rozhodčím řízení pokračovat, což by ohrozilo závazek rozhodců učinit v daném sporu rozhodnutí²⁸⁴.

---

²⁷⁹ Tyto zákony vycházejí typicky ze VZarb.

²⁸⁰ Jako jsou např. ICC, DIS, LCIA, AAA nebo v ČR Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR.

²⁸¹ Waincymer Jeffrey, *Procedure and Evidence in International Arbitration*, Kluwer Law International 2012, str. 27.

²⁸² Blackaby Nigel, Partasides Constantine, Redfern Alan, Hunter Martin, Redfern and Hunter on *International Arbitration*, Sixth Edition, Kluwer Law International, Oxford University Press, 2015, str. 355 - 356.

²⁸³ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 37.

²⁸⁴ Podrobněji k uznávání z důvodu případné povinnosti vydat vykonatelný rozhodčí nález viz níže; dalším typickým důsledkem ovšem může být také přerušení rozhodčího řízení; k tomu podrobně Biolek Vít, *Přerušení mezinárodního rozhodčího řízení jako důsledek zahájení insolvenčního řízení na některou ze stran sporu*, *Právní rozhledy* 22/2021, C.H. Beck.

4.1. Uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí soudy

Rozhoduje-li o uznání soud, rozumí se uznáním rozšíření účinků zahraničního rozhodnutí na vlastní území. Uznání má jednak účinky hmotněprávní v podobě vytvoření, změny nebo ukončení právních vztahů, a jednak účinky procesní, zejména v podobě *res iudicata*²⁸⁵. V rámci řízení o uznání není soud zásadně oprávněn přezkoumávat celé řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí. Rozhodnutí nelze přezkoumat ve věci samé (*au fond*)²⁸⁶.

V případě insolvenčního řízení je proces uznání velmi komplexní a nutně zahrnuje jak procesní, tak hmotněprávní aspekty. Rozsah uznání lze v tomto směru modifikovat a tomu odpovídá i rozdílná terminologie, kdy může dojít k uznání rozhodnutí²⁸⁷, jindy o uznání řízení²⁸⁸ nebo o uznání účinků insolvenčního řízení²⁸⁹.

Bude-li o uznání rozhodovat soud, bude pro uznání aplikovat *lex fori*. Jeho aplikace soudem je povinná, naproti tomu v mezinárodní arbitráži rozhodcům žádná norma takovou povinnost neukládá²⁹⁰.

Před uznáním insolvenčního rozhodnutí je nutná analýza jeho obsahu v tom smyslu, zda vůbec předpokládá přeshraniční účinky. Historicky vycházely některé právní řády z teritoriálního pojetí insolvence, které se omezovalo na majetek dlužníka nacházející se na území státu, kde insolvenční řízení probíhalo, a vědomě rezignoval na majetek v zahraničí²⁹¹. Oproti tomu právní systémy vycházející z dnes převažujícího univerzalistického pojetí předpokládají přeshraniční účinky rozhodnutí, protože ideálem univerzalistického konceptu v jeho čisté podobě je jedno univerzální insolvenční řízení s celosvětovými účinky²⁹². Rozhodnutí založené na univerzalistickém základu je tedy založeno na předpokladu jeho uznání v jiných státech.

Insolvenční rozhodnutí jsou specifická tím, že významně zasahují do poměrů dlužníka a vyvolávají řadu hmotněprávních i procesních účinků. Z tohoto pohledu je pak nezbytné rozlišovat

---

²⁸⁵ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 18.

²⁸⁶ Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Pfeiffer Magdalena, Růžička Květoslav, Vybíral Petr, *Mezinárodní právo soukromé*, 9. vydání, Aleš Čeněk, Plzeň 2022, str. 396.

²⁸⁷ § 111 odst. 5 ZMPS, § 343 InsO.

²⁸⁸ Chapter III VZins.

²⁸⁹ Čl. 20 odst. 2 Nařízení; za pozornost stojí, že terminologicky je v Nařízení také uznání rozhodnutí v čl. 19 odst. 1 a uznání řízení v čl. 19 odst. 2 (!). Nelze než dovodit snahu o co nejširší důsledky uznání v rámci EU.

²⁹⁰ Wagner Philipp K., *Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte*, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, str. 33.

²⁹¹ Podrobně k teoretickým východiskům mezinárodního insolvenčního práva viz Brodec Jan, *Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého*, Wolters Kluwer ČR, 2020, str. 11 a násl.

²⁹² Čistý univerzalizmus je pouze abstraktním konceptem, praktickým potřebám vyhovuje modifikovaný univerzalizmus, který je základem evropské úpravy přeshraničního insolvenčního práva i VZins.

mezi uznáním cizího rozhodnutí *per se* v procesním smyslu a uznáním nejrůznějších účinků, které s sebou cizí insolvenční řízení nese²⁹³, i když v jeho textu třeba ani nejsou výslovně uvedeny, a které se blíží koliznímu hmotněprávnímu uznání²⁹⁴. Uznání zahraničního insolvenčního řízení je tedy jen otevřením dveří k možnosti posuzování jednotlivých účinků insolvenčního řízení podle standardních kolizních pravidel. Důsledkem uznání rozhodně není automatická aplikace *legis fori concursus* na všechny důsledky insolvenčního rozhodnutí.

Uznávání zahraničních insolvenčních rozhodnutí probíhá buď na základě speciálních ustanovení týkajících se přímo insolvenčního řízení²⁹⁵ nebo v případě neexistence speciální úpravy na základě obecných pravidel uznání mezinárodního práva procesního. V té souvislosti je potřeba uvést, že na insolvenční rozhodnutí nelze aplikovat Luganskou úmluvu ani Nařízení Brusel I bis²⁹⁶, takže je nutno aplikovat obecnou úpravu uznávání cizích rozhodnutí. To je např. případ Francie, kde jsou zahraniční insolvenční rozhodnutí uznávána podle obecných pravidel pro uznávání zahraničních rozhodnutí²⁹⁷. Před rokem 2005, kdy byla přijata úprava odpovídající VZins, byla také v USA obecná pravidla uznávání rozsudků aplikována i na rozhodnutí v insolvenčních věcech²⁹⁸.

Pokud jde o formu uznání, může mít podobu soudního rozhodnutí (*exequatur*) nebo bude rozhodnutí uznáno jako předběžná otázka v rámci jiného soudního řízení²⁹⁹.

Zahájení insolvenčního řízení přináší natolik závažné důsledky, že je není možné ignorovat ani pokud není zahraniční insolvenční rozhodnutí formálně uznáno. Často postačuje uznání hmotněprávních účinků zahraničního insolvenčního řízení podle zahraničního *legis causae*³⁰⁰. Zahájení insolvenčního řízení často mění jak status dlužníka, tak řadu jeho práv vyplývajících z konkrétních právních vztahů. Typicky může jít o rušení nebo změnu právních vztahů, zrušení společnosti nebo změnu v zastupování. Tyto účinky mohou být uznány prostřednictvím kolizních pravidel a bývají označovány jako *materiellrechtliche Wirkungen*³⁰¹. Ve Francii jde např. o *effet*

---

²⁹³ Typicky jde o možné zásahy do procesní způsobilosti dlužníka, otázky případné neplatnosti rozhodčí smlouvy či možnost správce se ze smlouvy vyvázat, přerušeni řízení atd.

²⁹⁴ Wagner Philipp K., Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, str. 40.

²⁹⁵ Jako jsou např. § 111 odst. 5 českého ZMPS nebo § 343 německého InsO.

²⁹⁶ Čl. 1 odst. 2 písm. b) Luganské úmluvy i Nařízení Brusel I.

²⁹⁷ République de Côte d'Ivoire v. Société Norbert Beyrard, January 12, 1993, Cour d'appel de Paris, Rev. Arb. 1994.

²⁹⁸ Kozyris P. John, Report for the United States of America, in: Fletcher Ian F. (ed.), Cross-Border Insolvency, Tübingen 1992, str. 247 a násl.

²⁹⁹ Wagner Philipp K., Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, str. 34.

³⁰⁰ Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 23.

³⁰¹ Ibid, str. 23.

probatoire poskytovaný mimo rámec formálního uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí důsledkům insolvenčního řízení na personální statut dlužníka³⁰².

Pokud by nedošlo některou z výše uvedených forem k uznání zahraničního soudního insolvenčního rozhodnutí, mohlo by ad absurdum dojít až k ignorování důsledků zahraničního insolvenčního řízení, což by však bylo ve zjevném rozporu s realitou. Bývá proto dovozováno, že faktické uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí a řízení je nezbytné k eliminaci „*unbearable contradictions*“ v právních vztazích mezi týmiž subjekty v různých státech³⁰³. Takový přístup tedy přijímá určitá zahraniční rozhodnutí a jejich důsledky jako fakt, který musí být brán v úvahu soudem jako předběžná otázka³⁰⁴. Typickým příkladem může být jednání insolvenčního správce za dlužníka, jeho způsobilost vést soudní řízení, zastupovat dlužníka apod.

4.2. Příklady úprav uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí

V režimu Nařízení dochází k uznání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení automaticky bez jakéhokoliv zvláštního řízení o uznání, a to se stejnými účinky, jaké vyplývají z práva státu, který řízení zahájil (*lex fori concursus*)³⁰⁵. Navíc v souladu se zásadou priority má účinky v ostatních členských státech rozhodnutí, které nabylo účinnosti jako první³⁰⁶. V souladu s principem univerzality tedy jednotný insolvenční statut ze státu COMI pokrývá celý prostor teritoriální působnosti Nařízení³⁰⁷.

Naopak v režimu VZins probíhá uznání na základě soudního rozhodnutí³⁰⁸ k žádosti zahraničního insolvenčního správce³⁰⁹. Pokud jde o účinky spojené s uznáním, VZins obsahuje výčet možných opatření, která mohou být soudem učiněna v návaznosti na podání žádosti³¹⁰ a která musí³¹¹ nebo mohou³¹² být přijata po uznání zahraničního hlavního insolvenčního řízení. Předmětem uznání navíc není *rozhodnutí* o zahájení zahraničního insolvenčního rozhodnutí, nýbrž

---

³⁰² Omar Paul J., Internationalization of Insolvency Law: An Anglo-French Comparison, in: The International Lawyer 2005, str. 113.

³⁰³ Schwander Ivo, Bemerkungen zu Entscheid des Bezirksgerichts Zürich, 4. August 1999, bestätigt durch das Obergericht des Kantons Zürich, 11. Oktober 1999, Konkursmasse X, in: Schweizerische Zeitschrift für internationales und europäisches Recht 2000, str. 328 a násl.

³⁰⁴ Ibid, str. 388.

³⁰⁵ Čl. 19 odst. 1 Nařízení.

³⁰⁶ Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 75; tam také podrobněji k důsledkům rozdílných úprav účinnosti

³⁰⁷ Ibid, str. 76.

³⁰⁸ Čl. 17 VZins.

³⁰⁹ Tato podmínka se jeví jako překážka uznání v případě, že zájem na uznání nebude mít správce, ale jiná osoba.

³¹⁰ Čl. 19 VZins.

³¹¹ Čl. 20 VZins.

³¹² Čl. 21 VZins.

řízení jako takové³¹³. Je také potřeba upozornit na existenci VZuzn, který se výslovně týká uznání jiných insolvenčních rozhodnutí, než kterými je řízení zahájováno³¹⁴ a tím se snaží řešit nejistotu spojenou s uznáváním rozhodnutí přijímaných v průběhu insolvenčního řízení, jako jsou např. rozhodnutí o neúčinnosti právních jednání dlužníka³¹⁵.

Uznání cizího rozhodnutí o zahájení³¹⁶ insolvenčního rozhodnutí v německém autonomním insolvenčním právu je automatické³¹⁷, není tedy vyžadován zvláštní výrok o uznání³¹⁸. Uznání brání pouze dvě výhrady³¹⁹. Podle první z nich podmínky uznání nejsou splněny, pokud by soudy cizího státu nebyly příslušné k zahájení řízení podle německého práva. Tento tzv. „Spiegelbildprinzip“ znamená, že uznat lze pouze takové insolvenční řízení, které by bylo zahájeno i tehdy, pokud by orgány cizího státu postupovaly hypoteticky podle norem německého insolvenčního práva³²⁰. Druhou negativní podmínkou je případný rozpor s *ordre public* v tom smyslu, že by uznání vedlo k výsledku zjevně rozpornému se základními principy německého práva, zejména pokud by byl takový výsledek v rozporu se základními právy³²¹.

4.3. Česká úprava uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí soudy

V českém ZMPS je uznání cizího insolvenčního rozhodnutí soudem mimo rámec Nařízení upraveno v § 111 odst. 5³²². Předmětné ustanovení představuje *lex specialis* k obecné úpravě

---

³¹³ Viz díkce čl. 17 VZins, kde je důsledně používán pojem „*proceeding*“.

³¹⁴ Čl. 2. písm. (d) VZuzn.

³¹⁵ Publikace UNCITRAL Model Law on Recognition and Enforcement of Insolvency-Related Judgments with Guide to Enactment, str. 11.

³¹⁶ Viz výraz „*Eröffnung*“ v § 343 odst. 1 InsO.

³¹⁷ Ehret Patrick, in Braun Eberhard/Bearbeiter, Insolvenzordnung. Kommentar. Verlag C.H. Beck, München 2012, str. 1510 a násl.

³¹⁸ van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 161 – 166.

³¹⁹ § 343 odst. 1 InsO: „Die *Eröffnung* eines ausländischen Insolvenzverfahrens wird anerkannt. Dies gilt nicht, 1. wenn die Gerichte des Staats der Verfahrenseröffnung nach deutschem Recht nicht zuständig sind; 2. soweit die Anerkennung zu einem Ergebnis führt, das mit wesentlichen Grundsätzen des deutschen Rechts offensichtlich unvereinbar ist, insbesondere soweit sie mit den Grundrechten unvereinbar ist.“

³²⁰ Brodec Jan, Bulušek Martin, K některým aspektům českého a německého mezinárodního insolvenčního práva, dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-nekterym-aspektum-ceskeho-a-nemeckekeho-mezinarodniho-insolvenčního-prava-10738> (citováno dne 02.12.2023).

³²¹ § 343 odst. 1 bod 2. InsO.

³²² Z hlediska použité terminologie lze upozornit na použití slovního spojení „úpadkové řízení“, které se nevyskytuje na jiných místech ZMPS. Brodec (in Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 198 – 199) nabízí dva možné výklady: Podle prvního jde o nezamýšlený relikv terminologie Úpadkového nařízení, podle druhého snaha zahrnout pod odlišný pojem také ty typy řízení, které by bylo obtížné subsumovat pod pojem „insolvenční řízení“, což se týká zejména tzv. hybridních typů řízení. S ohledem na prezumpci racionálního zákonodárce se autor této práce také kloní k druhému výkladu.

obsažené v § 14 – 16 ZMPS³²³. Důsledkem uznání cizího insolvenčního rozhodnutí by měl být stav, jaký by nastal, kdyby o téže věci bylo stejně rozhodnuto českým orgánem; budou mu tedy přiznány tytéž právní účinky jako rozhodnutí tuzemskému³²⁴.

Pro další úvahy ohledně uznání cizího insolvenčního rozhodnutí rozhodci v kontextu českého práva považuje autor této práce za podstatné, zda uznání podle § 111 odst. 5 ZMPS musí být učiněno formou samostatného soudního rozhodnutí, tedy zvláštním výrokem, nebo zda jde o rozhodnutí v majetkových věcech ve smyslu § 16 ZMPS s tím důsledkem, že uznání nebude učiněno zvláštním výrokem, nýbrž k němu bude prostě jen přihlédnuto tak, jako by šlo o rozhodnutí českého orgánu veřejné moci. V dosavadní literatuře odpověď na tuto zásadní otázku chybí. Nepomůže ani zkoumání historického kontextu, protože z důvodové zprávy k ZMPS vyplývá pouze odkaz na dřívější úpravu § 69 odst. 2 ZKV, který však uznání cizího insolvenčního rozhodnutí vůbec nepředpokládal a zabýval se jen otázkou vydání movitých věcí³²⁵. Autor se přiklání k názoru, že insolvenční rozhodnutí, zejména pak rozhodnutí o zahájení cizího insolvenčního řízení, zdaleka nelze považovat za pouhé rozhodnutí v majetkových věcech. Zahájení insolvenčního řízení má komplexní dopady nejen v majetkové sféře dlužníka, nýbrž i v otázce jeho zastupování, omezení jeho dispozičních oprávnění, role věřitelského výboru, dohlédací činnosti insolvenčního soudu apod³²⁶.

Dalším faktorem, který nasvědčuje nutnosti zvláštního výroku o uznání cizího insolvenčního rozhodnutí, jsou poměrně komplikované podmínky pro uznání cizího insolvenčního rozhodnutí. Základními podmínkami uznání jsou materiální vzájemnost³²⁷, vydání rozhodnutí ve státě COMI dlužníka a absence již zahájeného insolvenčního řízení v ČR³²⁸. Překážkou uznání může být i rozpor s *ordre public*³²⁹, neboť tato obecná výhrada je aplikovatelná i v případě, že ji zvláštní úprava jako důvod pro odmítnutí uznání výslovně neuvádí³³⁰.

---

³²³ Břicháček Tomáš, § 14: Úvodní ustanovení k uznávání cizích rozhodnutí, in Bříza Petr, Břicháček Tomáš, Fišerová Zuzana, Horák Pavel, Ptáček Lubomír, Svoboda Jiří, Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. C.H. Beck, 2014, str. 97.

³²⁴ Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Růžička Květoslav et al., Mezinárodní právo soukromé, 9. vydání, Plzeň, Aleš Čeněk, 2022, str. 394.

³²⁵ Vaške Viktor, Konkursní řízení s cizím prvkem, Právní rozhledy č. 8/2000, C.H. Beck, str. 337 a násl., který doslova uváděl: „S ohledem na neexistenci nezbytné zákonné úpravy lze tedy usoudit, že cizímu prohlášení konkursu nelze v České republice přiznat žádné účinky s výjimkou vydání úpadcových movitých věcí do ciziny a správcových oprávnění ke zpeněžení těchto věcí.“

³²⁶ K obdobnému závěru dospěl v dobovém kontextu také Vaške. Ibid, str. 337 a násl.

³²⁷ Viz § 15 odst. 1 písm. f) ZMPS. K nevhodnosti podmínky materiální vzájemnosti pro uznání cizích insolvenčních rozhodnutí viz Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 207. Zjišťování splnění uvedené podmínky je složité a zdlouhavé, výsledky mohou být nejisté a zejména je uvedena zásada v rozporu s principem modifikovaného universalismu, na kterém je jinak současná úprava založena.

³²⁸ Řízení zahájené s ohledem na existenci provozovny dlužníka v ČR, viz § 111 odst. 2 ZMPS.

³²⁹ § 4 ZMPS.

³³⁰ Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 201.

Ze všech výše uvedených důvodů se autorovi této práce jeví, že převažují důvody pro závěr, že rozhodnutí o uznání cizího insolvenčního rozhodnutí by mělo mít formu samostatného zvláštního roku a že není předpokládáno, že by v jiném soudním řízení mohlo být uznáno formou předběžné otázky³³¹.

Navazující diskutovanou otázkou je, jaké má uznání cizího insolvenčního rozhodnutí podle uvedeného ustanovení důsledky s ohledem na to, že uvedené ustanovení se dále výslovně zabývá pouze vydáním movitých věcí do ciziny³³². Autor se jednoznačně přiklání k názoru, že druhá věta ustanovení § 111 odst. 5 ZMPS pouze rozvádí jeden z typických důsledků uznání cizího insolvenčního rozhodnutí³³³, rozhodně však nelimituje rozsah uznání pouze na otázku vydání movitých věcí. Výslovnou zmínku pouze o vydání movitých věcí lze považovat za formulační reziduum někdejšího § 69 odst. 2 ZKV a rozhodně ho nelze interpretovat tak, že by cizí insolvenční rozhodnutí nemělo v ČR žádné účinky s výjimkou vydání dlužnickových movitých věcí do ciziny a správcových oprávnění ke zpeněžení těchto věcí. Cizí uznané rozhodnutí bude mít podle názoru autora této práce stejné účinky jako rozhodnutí tuzemské v celém jeho rozsahu³³⁴.

4.4. Uznávání zahraničních insolvenčních rozhodnutí rozhodci

Výše popisovaná pravidla uznávání rozhodnutí národními soudy nejsou bez dalšího bezvýhradně aplikovatelná v arbitrážní praxi. Problémy nevznikají v případě, že insolvenční rozhodnutí je vydáno ve státě sídla arbitráže. V takovém případě dochází zásadně vždy k automatickému uznání rozhodnutí o insolvenční³³⁵. Tento přístup odráží skutečnost, že *lex arbitri* určené místem rozhodčího řízení tvoří základní rámec rozhodčího řízení jednoznačně omezující smluvní autonomii vůle stran. Soudy místa arbitráže mohou jmenovat rozhodce, zajišťovat majetek, ale také zrušit nezákonný rozhodčí nález. Snaha minimalizovat riziko zrušení rozhodčího nálezu soudem je základním motivem, proč rozhodci zásadně respektují insolvenční rozhodnutí soudů státu arbitráže³³⁶. Obvyklý postup rozhodců tak odráží silný vliv *legis fori* místa arbitráže. Právo místa arbitráže zásadně není pouhé *lex arbitri* využívané pouze v rozsahu nezbytném pro

---

³³¹ Tento dílčí závěr však podle názoru autora neznamená, že by formou předběžné otázky nemohli uznat cizí insolvenční rozhodnutí rozhodci mezinárodního obchodního rozhodčího řízení s místem arbitráže v ČR; k tomu viz kapitola 4.11. Úvaha k uznání cizího insolvenčního rozhodnutí rozhodci v kontextu českého práva.

³³² Brodec Jan, Vybrané aspekty právních účinků insolvenčního řízení na probíhající rozhodčí řízení v oblasti právních poměrů s mezinárodním prvkem, Soukromé právo 7/2019, Wolters Kluwer ČR, str. 42.

³³³ I v tomto aspektu se projevuje přímá návaznost na ustanovení § 69 odst. 2 ZKV.

³³⁴ Shodně Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 202.

³³⁵ Např. ICC Award, Case no. 7205, 1.1.1993, Clunet 1995, str. 1031 a násl.

³³⁶ Ibid, str. 1033.

zajištění průběhu rozhodčího řízení, nýbrž jde o skutečné *lex fori* respektované rozhodci v celém jeho rozsahu včetně otázek bezprostředně nesouvisejících s průběhem rozhodčího řízení.

Zcela odlišné mohou být závěry rozhodců ve vztahu k insolvenčním rozhodnutím soudů jiných států mimo místo rozhodčího řízení. V minulosti se nezdálo vyskytovaly krajní přístupy, kdy rozhodci buď insolvenční rozhodnutí zcela ignorovali a nijak se jím ani jeho důsledky nezabývali, nebo naopak automaticky uznávali insolvenční rozhodnutí cizích soudů bez jakéhokoliv odůvodnění³³⁷.

Pokud rozhodci odmítli nebo naopak uznali zahraniční insolvenční rozhodnutí a specifikovali ve svých rozhodnutích důvody, šlo o širokou škálu různorodých argumentů. Historicky rozšířeným argumentem byl odkaz na teritoriální limity insolvenčního rozhodnutí vyplývající z teorie aktivní teritoriality *legis fori concursus*, případně pasivní teritorialitu *legis fori* místa arbitráže, které odůvodňují závěr o irelevantnosti zahraničního insolvenčního řízení pro průběh arbitráže³³⁸. V rozhodnutích pak bylo argumentováno tím, že insolvenční rozhodnutí cizího státu nemohou mít účinky ve státě místa arbitráže³³⁹.

Jiným argumentem pro odmítavý postoj rozhodčího tribunálu k uznání může být, že zahraniční insolvenční rozhodnutí nebylo uznáno soudem v místě arbitráže a že formální uznání je nezbytné k tomu, aby rozhodci uznali účinky insolvenčního rozhodnutí v rozhodčím řízení³⁴⁰. Jinými slovy, pokud bude existovat rozhodnutí o formálním uznání insolvence soudem v místě arbitráže, bude insolvenční rozhodnutí a jeho účinky uznáno i rozhodci, zatímco v opačném případě jimi musí být ignorováno³⁴¹. Podobný postoj zaujímají i rozhodčí senáty se sídlem arbitráže v USA, kterými je vyžadováno, aby zahraniční rozhodnutí o insolvenci bylo uznáno americkými soudy³⁴², přičemž důvody jsou rozebrány níže v této kapitole.

Dalším možným přístupem je přímá aplikace pravidel uznávání cizích rozhodnutí rozhodčím tribunálem. Rozhodci v takovém případě rozhodci sami aplikují pravidla uznávání cizích rozhodnutí a rozhodnou sami o tom, zda cizí insolvenční rozhodnutí pro potřeby rozhodčího řízení uznají či nikoliv. Takový přístup je logicky snazší, pokud existuje norma, na základě které

---

³³⁷ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 37.

³³⁸ *Ibid.*, str. 37.

³³⁹ Např. ICC Award Case no. 12993, January 2009, ICC Arbitration Bulletin 1/2009, str. 105 a násl., kde šlo o argument, že korejské insolvenční právo vychází z principů aktivní teritoriality a jako takové nemůže mít účinky v Japonsku, kde bylo místo arbitráže.

³⁴⁰ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 38.

³⁴¹ Takto argumentoval např. rozhodčí tribunál se sídlem v Paříži ve vztahu k rozhodnutí o insolvenci vydanému soudem v USA. Protože rozhodnutí nebylo francouzským soudem uznáno, rozhodčí senát insolvenční řízení ignoroval, viz ICC Award, Rosell / Prager, str. 423 a násl.

³⁴² Např. ve věcech McKenna, 238 F.3d 186 (2d Cir. 2001), JSC BTA Bank, 434 B.R. 334 (Bankr. S.D. N.Y. 2010).

jsou cizí insolvenční rozhodnutí uznávána bez nutnosti zvláštního řízení, jako je tomu typicky v případě Nařízení³⁴³.

Jak bylo uvedeno výše, na rozdíl od soudního řízení není uznání cizích insolvenčních rozhodnutí v mezinárodní obchodní arbitráži zdaleka automatické. Naprostá většina insolvenčních rozhodnutí je však v současnosti rozhodci různými formami uznávána z důvodů, které jsou nastíněny níže.

4.5. Vázanost rozhodců normami přeshraničního insolvenčního práva *legis fori*

Soudy jsou vázány celým obsahem *legis fori* včetně norem přeshraničního insolvenčního práva. Pokud jde o mezinárodní arbitráž, historicky starší jurisdikční teorie vycházela ze stejného předpokladu, tedy vázanosti rozhodců obsahem mezinárodního práva soukromého *legis fori*³⁴⁴. Naopak novější teorie delokalizované arbitráže klade důraz na autonomii systému mezinárodní arbitráže a jeho ochranu před vlivem národních států³⁴⁵. Základním principem se stává autonomie vůle stran (*party autonomy*) rozhodčího řízení³⁴⁶. Základním východiskem je, že způsob řešení sporu je dostatečným způsobem regulován smlouvou mezi stranami sporu. Je-li tento přístup aplikován důsledně, pak jediným právním řádem, který by byl relevantní z hlediska kontroly rozhodčího nálezu, by bylo právo státu výkonu rozhodnutí³⁴⁷. Původně ostře rozdílné přístupy obou teorií byly postupně setřeny tím, že státy postupně omezily svůj vliv na mezinárodní arbitráž změnou obsahu národních právních řádů, typicky přijetím VZarb. Následný vývoj pak vedl k posílení názorů na hybridní charakter mezinárodní arbitráže, která nemá *lex fori* v pravém slova smyslu³⁴⁸. Z praktického hlediska však zůstává význam *legis arbitri* značný, protože v jeho rámci a podle jeho pravidel arbitráž probíhá a na využití instrumentů *legis fori* je často existenčně závislá³⁴⁹. Právě riziko možnosti zrušení rozhodčího nálezu zůstává významným motivem pro pečlivé vyhodnocení potřeby aplikace práva místa arbitráže. *Lex fori* místa arbitráže tak hraje

---

³⁴³ Takto postupoval např. LCIA ve věci Elektrim SA v. Vivendi Universal SA, Interim Award ze dne 19.3.2008. Správnost postupu tribunálu byla potvrzena rovněž při soudních přezkumech, viz Josef Syska (Administrator for Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A. [2008] EWHC 2155 (Comm.).

³⁴⁴ Born Gary B., *International Commercial Arbitration* (Third Edition), Kluwer Law International 2021.

³⁴⁵ Brazil-David Renata, *Harmonization and Delocalization of International Commercial Arbitration*, in: *Journal of International Arbitration* Vol. 28, Kluwer Law International 2011, str. 454 a násl.

³⁴⁶ Born Gary B., *International Commercial Arbitration* (Third Edition), Kluwer Law International 2021, str. 185.

³⁴⁷ Blackaby Nigel, Partasides Constantine, et al., Redfern and Hunter on *International Arbitration* (Sixth Edition), 6th edition, Kluwer Law International; Oxford University Press 2015, bod 3.75.

³⁴⁸ Blackaby Nigel, Partasides Constantine, et al., Redfern and Hunter on *International Arbitration* (Sixth Edition), 6th edition, Kluwer Law International; Oxford University Press 2015, bod 3.73.

³⁴⁹ V praxi může jít o otázku jmenování rozhodců, zajištění důkazů či majetku, případného zrušení rozhodčího nálezu apod.

významnější roli než jen jako pouhé *lex arbitri* upravující průběh rozhodčího řízení. Lze tedy učinit dílčí závěr, že podle globálně převažujícího názoru nejsou rozhodci přímo vázáni právem místa arbitráže, i když je jeho význam pro konkrétní řízení nepopíratelný.

Z popsaných důvodů by se dalo dovozovat, že normy přeshraničního insolvenčního práva místa arbitráže nejsou pro rozhodce závazné. Z hlediska uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí by pak mohl vzniknout dojem, že pokud *lex fori* požaduje uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí soudem ve zvláštním řízení, nemusela by stejná podmínka platit pro rozhodce a ti by naopak mohli insolvenční řízení buď ignorovat, nebo naopak zahraniční insolvenční řízení či rozhodnutí uznat i při absenci soudního uznání státem místa arbitráže. Jak bylo rozebráno výše, insolvenční právo zasahuje natolik významně do poměrů dlužníka, že je v praxi velmi obtížné ignorovat důsledky rozhodnutí učiněných insolvenčními soudy³⁵⁰ a právo některých států proto nepřipouští možnost odchýlit se v rozhodčím řízení od přeshraničního insolvenčního režimu vyplývajícího z práva tohoto státu. V takovém případě lze hovořit o přímé aplikovatelnosti přeshraničního insolvenčního práva v konkrétním rozhodčím řízení³⁵¹.

Typickým příkladem přímé aplikovatelnosti přeshraničního insolvenčního práva v mezinárodní obchodní arbitráži jsou Spojené státy. Zahraniční insolvenční rozhodnutí bude mít účinky v USA pouze tehdy, bude-li uznáno americkým insolvenčním soudem; pokud se tak ovšem stane, musí být uznání bez dalšího zohledněno i v rozhodčím řízení³⁵². Ignorování rozhodnutí o uznání zahraničního insolvenčního řízení a důsledků takového rozhodnutí může být považováno za pohrdání soudem³⁵³.

Ještě názorněji lze demonstrovat povinnost rozhodců přímo aplikovat přeshraniční insolvenční normy v anglickém právu. Uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí je pro rozhodčí tribunály se sídlem v Anglii závazné³⁵⁴. Pokud zahraniční insolvenční rozhodnutí ještě uznáno není, musí rozhodci posoudit zahraniční insolvenční otázku jako předběžnou otázku³⁵⁵. Při

---

³⁵⁰ Kromě jiných důsledků je možno uvést omezení způsobilosti statutárních orgánů dlužníka, nemožnost vést řízení týkající se majetkové podstaty, přerušení soudních řízení, přechod dispozičních oprávnění na insolvenčního správce atd.

³⁵¹ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 145 a násl.

³⁵² *Tembec Industries Inc.*, Case No. 08-13435, rozhodnutí z 31.10.2008 (Bankr. S.D.N.Y.), podle kterého uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí v USA brání zahájení či pokračování jakéhokoliv řízení včetně arbitráže.

³⁵³ *Borg-Warner Acceptance Corp. v. Hall*, 685 F.2d 1306, 1308 (11th Cir. 1982) podle kterého zahájení řízení bez ohledu na důsledky uznání insolvenčního rozhodnutí nemá žádné účinky a strana porušující tímto způsobem zákaz zahájení a pokračování řízení proti dlužníkovi se dopouští pohrdání soudem a vystavuje se riziku pokut. Podobně *Langenkamp v. Culp*, 498 U.S. 42 (1990).

³⁵⁴ *Cosco Bulk Carrier Co Ltd v. Armada Shipping SA & Anor*, High Court, Chancery Division, 11.02.2011 [2011] EWHC 216 (Ch).

³⁵⁵ ICC Award No. 12907 (2005), ICC Arbitration Bulletin 1/2009, str. 103.

posuzování této předběžné otázky aplikují rozhodci *lex fori*, tedy anglickou úpravu uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí³⁵⁶.

Francie je příkladem opačného přístupu, který má základ v ustálené doktríně delokalizované mezinárodní arbitráže. Francouzské přeshraniční insolvenční právo nemusí být rozhodci aplikováno³⁵⁷. Ve srovnání s jinými právními řády je však francouzské právo charakteristické silnějším důrazem na nutnost aplikace imperativních norem a dodržování mezinárodního *ordre public*. Za jejich součást jsou považovány základní principy francouzského insolvenčního práva³⁵⁸. Ignorování insolvenčního rozhodnutí francouzského soudu by vedlo ke zrušení rozhodčího nálezu³⁵⁹. Naopak ohledně zahraničních insolvenčních rozhodnutí uvedené pravidlo neplatí, rozhodci postupují v otázce uznání takového rozhodnutí autonomně a nemusí aplikovat normy francouzského přeshraničního insolvenčního práva³⁶⁰.

Z pohledu německého práva hraje *lex fori* místa arbitráže významnou roli jako podpůrné procesní právo mezinárodních arbitráží se sídlem v Německu³⁶¹. Zřejmě právě silný význam *legis fori* je příčinou, proč německá doktrína považuje za nezbytné automatické uznání insolvenčních rozhodnutí německých soudů na straně jedné a aplikaci norem německého přeshraničního insolvenčního práva na zahraniční insolvenční rozhodnutí na straně druhé³⁶². V německé literatuře je často argumentováno ve prospěch automatického uznávání cizích insolvenčních rozhodnutí, typicky z důvodu rizika zrušení rozhodčího nálezu soudem nebo jeho nevykonatelnosti³⁶³. Podle některých názorů by ignorování insolvenčního rozhodnutí obecně představovalo zásah do *ordre public*³⁶⁴. Celkově se teorie i praxe přiklání k nutnosti aplikace norem přeshraničního insolvenčního práva rozhodci.

Přístupy k aplikaci přeshraničního insolvenčního práva na otázky uznání cizích insolvenčních rozhodnutí a řízení je tedy obecně značně rozdílné a závěry obtížně generalizovatelné.

---

³⁵⁶ Ibid., str. 103.

³⁵⁷ Mantilla-Serrano Fernando, International Arbitration and Insolvency Proceedings, in Arbitration International 11, 1995, str. 51 a násl.

³⁵⁸ Ancel Pierre, Procédures collectives, in Revue de l'arbitrage 1983, str. 255 a násl.

³⁵⁹ Société Almira Films v. Pierrel, 05.02.1991, Cour de cassation, in Revue de l'arbitrage 1991, str. 625 a násl.

³⁶⁰ Mourre Alexis, Arbitrage et droit de la faillite – Réflexions sur l'office du juge et de l'arbitre, in: FEDUCI (ed.), Faillite internationale et conflit de juridictions, Paris / Bruxelles 2007, str. 153 a násl.

³⁶¹ Wagner Philipp K., Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, str. 88.

³⁶² Ibid, str. 88.

³⁶³ Schlosser Peter, Das Recht der internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit, Second Edition, Tübingen 1989, bod 881.

³⁶⁴ Ibid, bod 881.

4.6. Uznávání z důvodu rizika zrušení rozhodčího nálezu

Důvodem uznání zahraničního insolvenčního řízení může být také riziko zrušení rozhodčího nálezu soudem³⁶⁵. Budou-li rozhodci ignorovat existenci zahraničního insolvenčního řízení, může takový postup představovat porušení *ordre public* podle práva místa arbitráže. To platí zejména tehdy, pokud je zahraniční insolvenční rozhodnutí považováno za konstitutivní, tedy vytvářející a měnící právní vztahy³⁶⁶. Takovou možnost je nutno analyzovat v každém jednotlivém případě při zohlednění obsahu *legi fori*. Ve státech aplikujících Nařízení bývá dovozována povinnost automatického uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí³⁶⁷. Opačný postup by představoval zásah do *ordre public*³⁶⁸. Pro pořádek je také potřeba odlišit zrušení rozhodčího nálezu z důvodu uznání či neuznání existence zahraničního rozhodnutí (příp. řízení) *per se* od zrušení rozhodčího nálezu z důvodu nesprávného vyhodnocení účinků insolvenčního řízení³⁶⁹. Zkráceně lze říci, že riziko případného zrušení nálezu je z pohledu rozhodců jistě jedním z faktorů, který zvyšuje potřebu pečlivě se vypořádat s existencí zahraničních insolvenčních rozhodnutí, řízení a jejich účinků.

4.7. Uznávání z důvodu povinnosti vydat vykonatelný rozhodčí nález

V prostředí mezinárodní arbitráže je dlouhodobě diskutována otázka povinnosti rozhodců vydat takový rozhodčí nález, který bude vykonatelný, tedy na jehož základě se oprávněná strana bude schopna domoci v zemi, kde se nachází majetek povinné strany, postižení tohoto majetku výkonem rozhodnutí. Určitá část odborné veřejnosti (byť zjevně minoritní) zastává názor, že taková povinnost existuje³⁷⁰. V praxi se pak renomované rozhodčí soudy snaží garantovat úroveň rozhodčích nálezů, která kromě jiného umožní jejich vykonatelnost³⁷¹.

---

³⁶⁵ Např. ICC Case No. 5946, 1990, Yearbook of Commercial Arbitration 1990, str. 97.

³⁶⁶ Schlosser Peter, Das Recht der internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit, Second Edition, Tübingen 1989.

³⁶⁷ Sprecher Thomas, Die europäische Verordnung über Insolvenzverfahren, in: Spühler Karl (ed.), Aktuelle Probleme des Internationalen Insolvenzrechtes, Zürich 2003, str. 21 a násl.

³⁶⁸ Např. ECJ case C-126/97 Eco Swiss China Ltd v. Benetton International NV, 01.06.1999.

³⁶⁹ Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 172.

³⁷⁰ Horvath Günther J., The Duty of the Tribunal to Render an Enforceable Award, Journal of International Arbitration 2001, Volume 18, Issue 2, str. 135 a násl., Craig Laurence W., Park William W., Paulsson Jan, International Chamber of Commerce Arbitration, Third Edition, Dobbs Ferry 2000, bod 17.04.

³⁷¹ Např. čl. 35 ICC Rules.

Pokud by taková povinnost existovala, nutně by v sobě zahrnovala zkoumání podmínek vykonatelnosti ve státě pravděpodobného výkonu rozhodnutí³⁷². Bez ohledu na existenci či neexistenci takové povinnosti k podobnému prověřování ze strany rozhodců v praxi dochází³⁷³.

V kontextu uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí by uvedená povinnost znamenala nutnost zkoumat, zda neuznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí *per se* nebo jeho účinků je způsobilé vyvolat odmítnutí výkonu rozhodnutí v daném státě.

Převažujícím názorem je, že povinnost vydat vykonatelný rozhodčí nález neexistuje³⁷⁴ a že jde spíše o povinnost rozhodců počínat si aktivně než o garanci výsledku³⁷⁵. Z praktického pohledu jde i o to, že rozhodci nemohou předvídat, kde všude bude probíhat výkon rozhodnutí na základě jimi vydaného rozhodčího nálezu, a těžko lze také požadovat po stranách, aby místo výkonu označily předem³⁷⁶. Zajištění vykonatelnosti rozhodčího nálezu bude proto vždy jen podpůrný důvod pro uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí a řízení a podobně jako v případě rizika zrušení rozhodčího nálezu v sídle arbitráže by měl být spíše důvodem pro důkladné zkoumání insolvenčních rozhodnutí a řízení a pečlivé zdůvodnění následného postupu rozhodců.

4.8. Uznávání z důvodu imperativních norem *legis fori concursus*

Některé tribunály přistoupily k uznání cizího insolvenčního řízení z důvodu, že normy cizího insolvenčního práva považovaly za imperativní normy³⁷⁷. Tento přístup vede ke zkoumání, zda mají být aplikována konkrétní ustanovení cizího práva, nikoliv tedy cizí rozhodnutí jako takové. S ohledem na to, že příslušná ustanovení cizího insolvenčního práva jsou aplikována právě až v důsledku rozhodnutí o insolvenční, předpokládá takový postup nepřímé uznání existence cizí insolvence. V praxi tak např. rozhodčí tribunál rozhodl o přerušení řízení v důsledku zahájení zahraničního insolvenčního řízení přesto, že takový důsledek z *legis fori* sídla arbitráže

---

³⁷² Wagner Philipp K., Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, str. 99.

³⁷³ Např. ICC Case No. 6697 (1990), Société Casa v. Société Cambior, Revue de l'arbitrage 1992, str. 142 a násl.

³⁷⁴ Poudret Jean-François, Besson Sébastien, Comparative Law of International Arbitration, 2d ed. London / Zürich 2007, odst. 147, Baizeau Domitille, Arbitration and Insolvency: Issues of Applicable Law, in: Müller Christoph, Rigozzi Antonio (eds.), New Developments in International Commercial Arbitration 2009, Zürich 2009, str. 97 a násl.

³⁷⁵ Blackaby Nigel, Partasides Constantine, et al., Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition), 6th edition, Kluwer Law International; Oxford University Press 2015, bod 9.10.

³⁷⁶ Markert Lars, Arbitrating in the Financial Crisis: Insolvency and Public Policy versus Arbitration and Party Autonomy – Which Law Governs, in: Contemporary Asia Arbitration Journal, Volume 2, 2/2009, str. 217 a násl.

³⁷⁷ Loi d'application immédiate / Eingriffsnorm.

nevyplýval, a to z důvodu, že ustanovení o přerušení řízení považoval za součást zahraničního *ordre public* a ustanovení o automatickém přerušení řízení za imperativní normy³⁷⁸.

4.9. Oprávnění rozhodců uznat zahraniční insolvenční rozhodnutí a řízení

V předchozích částech byly rozebrány faktory, které odůvodňují nutnost uznat zahraniční insolvenční rozhodnutí v rozhodčím řízení a z toho vyplývající případnou povinnost (či naopak absenci této povinnosti) rozhodců tak učinit. Nyní je nutno se zaměřit na otázku, z čeho vyplývá případné oprávnění rozhodců cizí insolvenční rozhodnutí, řízení nebo jeho účinky uznat. Popsanou úvahu lze rozvinout v tom směru, že rozhodci mohou být přesvědčeni, že existují faktory odůvodňující potřebu či nutnost zahraniční insolvenční rozhodnutí v rámci rozhodčího řízení uznat, ale současně mohou dojít k závěru, že k takovému uznání nejsou z různých níže rozebíraných důvodů oprávněni. Vyloučena není ale ani opačná konstrukce, že sice rozhodci se budou považovat za oprávněné cizí rozhodnutí uznat, ale nebudou to považovat za nutné či dokonce vhodné.

Sporné tedy je, zda je případné uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí, řízení nebo jeho účinků vůbec otázkou, která je způsobilá být rozhodnuta v rozhodčím řízení; tedy zda jsou rozhodci vůbec oprávněni učinit rozhodnutí o uznání. V této kapitole bude zkoumána především otázka, zda je uznání cizího rozhodnutí vyhrazeno výlučně soudům, nebo zda mohou rozhodci rozhodnout o uznání samostatně³⁷⁹.

Úmluva se otázkou arbitrability zabývá primárně ve smyslu možného odepření výkonu rozhodčího nálezu v případě, že předmět sporu nemohl být předmětem rozhodčího řízení země výkonu rozhodnutí³⁸⁰. Úmluva se však nezabývá arbitrabilitou v době před vydáním nálezu. Názory na to, jakým právem se řídí otázka objektivní arbitrability v průběhu rozhodčího řízení, byly extrémně rozdílné³⁸¹, v současnosti však z praktických důvodů převážilo právo místa arbitráže³⁸².

---

³⁷⁸ ICC Award No. 9163 (2001), *Revue de l'arbitrage* 2003, str. 227 a násl.

³⁷⁹ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 766 a násl.

³⁸⁰ Čl. II odst. 2 a zejména čl. V odst. 2 písm. a) Úmluvy.

³⁸¹ Lew Julian M., Mistelis Loukas A., Kröll Stefan M., *Comparative International Commercial Arbitration*, The Hague 2003, bod 9.27.

³⁸² Podle čl. 34 odst. 2 písm. (b) (i) VZarb je jedním z důvodů pro zrušení nálezu nedostatek arbitrability podle práva státu místa arbitráže. Stejný závěr je dnes již možno dovodit jak z judikatury, např. *Westbrook International LLC v. Westbrook Tech., Inc.*, 17 F. Supp.2d 681 (E.D. Mich. 1998), tak z literatury, např. Lew Julian M., Mistelis Loukas A., Kröll Stefan M., *Comparative International Commercial Arbitration*, The Hague 2003, odst. 9.29 a násl., Raeschke-Kessler Hilmar / Berger Klaus Peter, *Recht und Praxis des Schiedsverfahrens*, 3d ed., Köln 1999, odst. 154.

Pokud jde o formu uznání, v případě soudů je cizí rozhodnutí uznáno buď na základě zvláštního rozhodnutí³⁸³ nebo v rámci řešení předběžné otázky³⁸⁴. V případě rozhodců bude zahraniční rozhodnutí uznáno typicky jako předběžná otázka. Na první pohled by se tak mohlo jevit, že klíčem k posouzení arbitrability uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí by mohla být právě skutečnost, zda k uznání cizího insolvenčního rozhodnutí nebo řízení musí dojít formou soudního rozhodnutí či nikoliv, a to v tom smyslu, že v případě nutnosti speciálního soudního rozhodnutí by rozhodci o uznání pro účely rozhodčího řízení nemohli ani jako o předběžné otázce. V rozhodčím řízení by zahraniční insolvenční řízení bylo zohledněno jen tehdy, pokud by bylo soudně uznáno ve státě místa arbitráže a pokud by tomu tak nebylo, rozhodci by nemohli k existenci insolvenčního řízení přihlížet. Taková úvaha by se nabízela zvláště v zemích, které přijaly VZins, protože konstrukce tohoto zákona je založena na uznání cizího insolvenčního řízení soudem³⁸⁵. V praxi mezinárodní arbitráže je však výlučná pravomoc soudu rozhodnout o určité otázce obvykle vnímána jako vymezení pravomoci a příslušnosti v rámci soustavy soudů, která na kompetence rozhodců nemá bez dalšího přímý dopad³⁸⁶. Možné přístupy ilustruje následující srovnání praxe v USA a v Anglii.

Ve Spojených státech je rozebíraná otázka vyřešena v tom smyslu, že rozhodcům nepřísluší zabývat se uznáním insolvenčního rozhodnutí či řízení, a to ani jako otázkou předběžnou. Jde o výsledek dlouholetého vývoje, v průběhu kterého došlo k postupnému oddělení tzv. *core matters* oproti tzv. *non-core matters*³⁸⁷. Mezi *core matters* patří ty záležitosti, které se přímo týkají základních funkcí insolvenčního řízení. Ostatní jsou *non-core matters*, které s insolvenčním řízením pouze souvisejí, ale přímo se netýkají jeho základní funkce. Judikatura následně umožnila arbitrabilitu *non-core matters*³⁸⁸, zachovala ovšem možnost soudu zahájení nebo pokračování rozhodčího řízení zakázat³⁸⁹. Dalším kritériem, které americké soudy při posuzování přípustnosti vedení rozhodčího řízení za insolvence jedné ze stran používají, je tzv. *McMahonův standard*³⁹⁰. Protože vzájemný vztah FAA jako normy upravující arbitráž a U.S. Bankruptcy Code jako normy upravující insolvenční řízení nebyl jasný, definoval soud jejich vzájemný vztah tak, že je nutné posuzovat úmysl zákonodárce, text normy i zohlednit případný zjevný konflikt mezi vedením arbitráže a účelem kolidující normy. Pro účely této práce je podstatné, že uznání zahraničního

---

³⁸³ Podle českého práva obecně v jiných než majetkových věcech; viz § 16 odst. 2 ZMPS.

³⁸⁴ Podle českého práva v majetkových věcech se uznání nevyslovuje zvláštním výrokem a bude uznáno tím, že se k němu přihlídně, jako by šlo o rozhodnutí českého orgánu; viz § 16 odst. 1 ZMPS.

³⁸⁵ Čl. 17 VZins.

³⁸⁶ Lazić Vesna, *Insolvency Proceedings and Commercial Arbitration*, The Hague 1998, str. 147.

³⁸⁷ *Hays & Co. v. Merrill Lynch, Pierce, Fenner & Smith*, 885 F.2d 1149 (3d Cir. 1989).

³⁸⁸ *National Gypsum Co.*, 118 F.3d 1056, 1067 (5th Cir. 1997).

³⁸⁹ *U.S. Lines, Inc.*, 197 F.3d 631 (2d Cir. 1999).

³⁹⁰ *Shearson/American Express, Inc. V. McMahon* 482, U.S. 220 (1987).

insolvenčního rozhodnutí je zjevně core matter ve shora popsaném smyslu, protože se týká základní funkce insolvenčního řízení. Je tedy vyloučeno, aby bylo v rozhodčím řízení rozhodováno o uznání či neuznání zahraničního insolvenčního řízení. To má za důsledek, že rozhodci jsou jednak vázáni rozhodnutím amerického soudu o uznání cizího insolvenčního řízení, zejména ale nemohou rozhodci samostatně uznat zahraniční insolvenční rozhodnutí nebo řízení, pokud není uznáno americkým soudem³⁹¹. Na uvedenou praxi lze nahlížet poměrně kriticky, neboť není-li zahraniční insolvenční řízení uznáno americkým soudem, jsou rozhodci mezinárodní arbitráže se sídlem ve Spojených státech nuceni existenci zahraničního insolvenčního řízení ignorovat.

Přístup anglického práva k otázce uznání cizích insolvenčních rozhodnutí je odlišný. V anglickém pojetí je okruh věcí způsobilých být předmětem rozhodčího řízení široký a v insolvenčním kontextu jimi nemohou být jen záležitosti, kde by rozhodnutí zasahovalo do práv třetích osob nebo kde by šlo o záležitost veřejného zájmu překračující smluvní rámec soukromého práva. V arbitráži tak typicky není možné projednat samotný insolvenční návrh³⁹². Naproti tomu uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí se práv třetích osob nedotýká a je tak rozhodci projednatelné³⁹³. Zahraniční insolvenční rozhodnutí uznané anglickým soudem je uznáváno i rozhodci³⁹⁴; podstatné ovšem je, že pokud zahraniční insolvenční rozhodnutí dosud anglickým soudem uznáno není, rozhodci v řízení se sídlem v Anglii mohou tuto otázku posoudit jako předběžnou podle kritérií vyplývajících z anglického práva³⁹⁵.

V zemích EU bude rozlišováno mezi insolvenčním řízením zahájeným v jiném členském státě a v jiných než členských státech. S ohledem na to, že Nařízení výslovně upravuje účinky insolvenčního řízení na probíhající rozhodčí řízení³⁹⁶, jeví se jako nesporné, že rozhodci musejí aplikovat Nařízení a otázka uznání cizího insolvenčního rozhodnutí je jednoznačně arbitrabilní³⁹⁷.

---

³⁹¹ Kreindler Richard, Grenzübergreifende Wirkung von Insolvenzverfahren auf Schiedsverfahren in einem anderen Land: Auswirkungen auf Schiedsvereinbarung bzw. -verfahren mit Berührung zu den USA, Presentation at the 9th Petersberger Schiedstagen, Februar 2011, in Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 65.

³⁹² Fulham Football Club (1987) Ltd v. Richards & Anor [2011] EWCA Civ 855.

³⁹³ Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 66.

³⁹⁴ Cosco Bulk Carrier Co Ltd v. Armada Shipping SA & Anor, High Court, Chancery Division, 11.02.2011, [2011] EWHC 216 (Ch).

³⁹⁵ ICC Award No. 12907 (2005), ICC IC Arbitration Bulletin 1/2009, str. 103, také Josef Syska (Administrator Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A., High Court of Justice, 02.10.2008 [2008] EWHC 2155 (Comm); Josef Syska (Administrator Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A., Court of Appeal, 09.07.2009 [2009] EWCA Civ 677.

³⁹⁶ Čl. 18 Nařízení.

³⁹⁷ Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, op. cit. sub. 5, str. 69.

Bude-li naopak zahájeno insolvenční řízení v jiném než členském státě EU, budou v otázce arbitrability aplikována obecná pravidla každého členského státu.

V případě Německa je literaturou dovozováno, že většina insolvenčních nároků je způsobilá projednání v rozhodčím řízení včetně aktivních sporů vedených jménem majetkové podstaty dlužníka i sporů týkajících se popřených nároků³⁹⁸. Uznání cizího insolvenčního rozhodnutí formou samostatného řízení a rozhodnutí rozhodci není možné, ale jako předběžnou otázku mohou rozhodci zahraniční insolvenční řízení uznat³⁹⁹.

Ve Francii je limitem arbitrability *ordre public*⁴⁰⁰. V oblasti insolvenčního řízení jsou tyto principy zvláště silné a lze mezi ně řadit zákaz individuálního postihu majetku dlužníka, rovné zacházení s věřiteli, přerušování individuálních řízení týkajících se majetkové podstaty dlužníka apod.⁴⁰¹ Uznání cizího insolvenčního řízení však žádným zásahem do *ordre public* není a rozhodci mohou cizí insolvenční rozhodnutí uznat formou předběžné otázky⁴⁰².

4.10. Právo rozhodné pro uznání cizího insolvenčního rozhodnutí

Pokud jde o právo aplikovatelné na uznání cizího insolvenčního rozhodnutí, lze si teoreticky představit celou řadu možných právních řádů jako *lex fori* sídla arbitráže, právo místa výkonu rozhodčího nálezu, právo, kterým se řídí rozhodčí smlouva nebo *lex fori concursus*. V doktrinárních názorech i praxi je však jednoznačně aplikováno *lex fori* místa arbitráže⁴⁰³.

Ve Spojených státech je to nutným důsledkem skutečnosti, že cizí insolvenční rozhodnutí může uznat jen soud, jak bylo rozebráno výše⁴⁰⁴. V zemích EU se aplikace *legis fori* ve smyslu použití Nařízení a automatické uznání cizího insolvenčního rozhodnutí jeví také jako nejvhodnější

---

³⁹⁸ Wagner Philipp K., Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, str. 89.

³⁹⁹ Ibid, str. 90.

⁴⁰⁰ Poudret Jean-François, Besson Sébastien, Comparative Law of International Arbitration, Second Edition, London/Zürich 2007, bod 339.

⁴⁰¹ Např. Société Almira Films v. Pierrel ès-qual., 16.02.1989, Cour d'appel de Paris, Revue de l'arbitrage 1989, str. 711 a násl.

⁴⁰² République de Côte d'Ivoire v. Société Norbert Beyrard, 12.01.1993, Cour d'appel de Paris, Revue de l'arbitrage 1994, str. 685 a násl.

⁴⁰³ van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 174 – 175; Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 78;

⁴⁰⁴ Viz kapitola 4.9. Oprávnění rozhodců uznat zahraniční insolvenční rozhodnutí a řízení.

řešení⁴⁰⁵. Pádým důvodem pro použití *legis fori* je také riziko zrušení rozhodčího nálezu soudem státu místa arbitráže. Ke stejnému závěru vede také rozsáhlá judikatura⁴⁰⁶.

Někteří autoři zdůrazňují nutnost zohlednění práva státu pravděpodobného výkonu rozhodnutí, tedy státu, v němž se nachází postižitelný majetek strany zavázané k plnění, v zájmu efektivity následného výkonu rozhodčího nálezu⁴⁰⁷.

4.11. Úvaha k uznání cizího insolvenčního rozhodnutí rozhodci v kontextu českého práva

Výše byla rozebrána česká úprava uznání cizích insolvenčních rozhodnutí soudy, která obsahuje v mezinárodním srovnání více obtížně interpretovatelných specifik⁴⁰⁸. Při posuzování postupu rozhodců v případě, že místem mezinárodní obchodní arbitráže bude Česká republika, míra komplikovanosti ještě narůstá.

Jestliže byl výše učiněn závěr, že cizí insolvenční rozhodnutí by mělo být uznáno zvláštním výrokiem v samostatném soudním rozhodnutí, nikoliv v rámci jiného soudního řízení jako předběžná otázka, nabízí se otázka, zda takový závěr vylučuje možnost uznání insolvenčního rozhodnutí rozhodci i bez toho, aby bylo uznáno soudně. Jinými slovy jde o to, zda může cizí insolvenční rozhodnutí uznat pouze soud a zda je taková možnost vyloučena v případě rozhodců.

Pokud je v českém právu nezbytné rozhodnutí zvláštním výrokiem o uznání, připomíná tato situace VZins. Jak však bylo popsáno výše, i v prostředí států, které implementovaly VZins, se přístup k této otázce diametrálně liší. Zatímco v USA rozhodci cizí insolvenční rozhodnutí uznat nemohou, v Anglii je tomu právě naopak⁴⁰⁹.

Paralelu naopak nelze vést s německým autonomním insolvenčním řízením, protože cizí insolvenční rozhodnutí jsou uznávána automaticky. Argumenty, z nichž vycházejí v Německu doktrinální názory i praxe, jsou ovšem mnohem širší a jasně hovoří pro možnost nezávislého uznání cizího insolvenčního rozhodnutí rozhodci⁴¹⁰.

Při pečlivé analýze zahraniční praxe řešení zkoumané otázky je nicméně nutno odlišit formu uznání cizího insolvenčního rozhodnutí a případnou výlučnou pravomoc soudu tak učinit.

---

⁴⁰⁵ Viz názory, že Nařízení nebo jeho části může být součástí *ordre public communautaire*, podrobněji kapitola 2.3. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení.

⁴⁰⁶ République de Côte d'Ivoire v. Soicété Norbert Beyrard, 12.01.1993, Cour d'appel de Paris, Revue de l'arbitrage 1994, Josef Syska (Administrator Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A., High Court of Justice, 02.10.2008 [2008] EWHC 2155 (Comm); Josef Syska (Administrator Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A., Court of Appeal, 09.07.2009 [2009] EWCA Civ 677.

⁴⁰⁷ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 175.

⁴⁰⁸ Podrobně viz kapitola 4.3. Česká úprava uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí.

⁴⁰⁹ Viz kapitola 4.9. Oprávnění rozhodců uznat zahraniční insolvenční rozhodnutí a řízení.

⁴¹⁰ Ibid.

Skutečnost, že o uznání cizího insolvenčního rozhodnutí soud rozhodne zvláštním rozhodnutím, ještě nutně neznamená, že tak rozhodci v mezinárodní obchodní arbitráži učinit nemohou. Rozdíl mezi praxí USA a Anglie to přesvědčivě dokazuje.

Není pochyb o tom, že rozhodci musejí respektovat již vydané soudní rozhodnutí o uznání cizího insolvenčního rozhodnutí nebo řízení, ale v českém konterxtu není zřejmé, co by rozhodcům mělo bránit cizí insolvenční rozhodnutí a jeho účinky uznat, pokud soud o této otázce ještě nerozhodl. V této kapitole byla rozebrána řada důvodů, proč je ignorování zahraničního insolvenčního rozhodnutí rozhodci neakceptovatelné a proč je naopak uznání rozhodci možné a nutné⁴¹¹. Autor je přesvědčen, že všechny tyto důvody jsou aplikovatelné i v případě, že místo arbitráže je v ČR, a umožňují závěr, že rozhodci v mezinárodní obchodní arbitráži se sídlem v ČR jsou oprávněni cizí insolvenční rozhodnutí uznat pro účely mezinárodního rozhodčího řízení.

Pokud ovšem rozhodci k uznání cizího insolvenčního rozhodnutí přistoupí, byly výše⁴¹² rozebrány důvody, proč je vhodná aplikace *legis fori* sídla arbitráže, tedy v daném případě české právo. Jinými slovy se rozhodci musejí v takovém případě vypořádat se všemi nástrahami komplikovaného ustanovení § 111 odst. 5 ZMPS⁴¹³. Pokud budou rozhodci považovat takový úkol za nemožný a současně budou považovat za nepřijatelné cizí insolvenční rozhodnutí a jeho důsledky ignorovat, jeví se jako pravděpodobná tendence rozhodčí řízení přerušit⁴¹⁴. Z hlediska očekávání stran takový postup nemusí být vítaný, neboť rozhodčí řízení prodlužuje a zvyšuje jeho náklady. Celkově lze tedy hodnotit přístup českého práva k dané otázce jako nikoliv *arbitration-friendly* a podle názoru autora ilustruje absenci snahy českého zákonodárce vytvořit příznivé prostředí pro mezinárodní obchodní arbitráž.

4.12. Dílčí závěr k otázkám uznání cizího insolvenčního rozhodnutí rozhodci

Je-li ohledně některého z účastníků mezinárodní obchodní arbitráže zahájeno insolvenční řízení, rozhodci se z řady důvodů musejí zabývat otázkou uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí a nemohou takové rozhodnutí ignorovat. V závislosti na obsahu *legis fori* mohou

---

⁴¹¹ Argumentovat lze i usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.7.2003, sp. zn. 29 Odo 734/2002, kterým soud konstatoval, že konkurz na zahraničního účastníka řízení není důvodem pro přerušení řízení a že v řízení nadále jedná za tohoto účastníka správce konkurzní podstaty, ačkoliv k žádnému uznání cizího insolvenčního řízení nedošlo (a na základě tehdejší úpravy ani dojít nemohlo). Zjevně tedy Nejvyšší soud fakticky uznal účinky zahraničního insolvenčního řízení a postupoval tak až překvapivě neformálně v univerzalistickém duchu v rozporu s tehdy platnou v zásadě teritorialistickou zákonnou úpravou.

⁴¹² Viz kapitola 4.9. Právo rozhodné pro uznání cizího insolvenčního rozhodnutí.

⁴¹³ Viz kapitola 4.3. Česká úprava uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí.

⁴¹⁴ Viz kapitola 8. Přerušení mezinárodního rozhodčího řízení jako důsledek zahájení insolvenčního řízení ohledně některé ze stran sporu.

přistoupit k uznání buď samostatně, nebo musejí respektovat pravomoc soudu rozhodnout o uznání insolvenčního rozhodnutí. Rozhodci zpravidla posoudí uznání jako předběžnou otázku. Klíčový vliv si v otázce uznání cizích insolvenčních rozhodnutí zachovává *lex fori* místa arbitráže.

5. Právo aplikovatelné na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž

Pokud je rozhodnutí o insolvenční některého z účastníků rozhodčího řízení rozhodci uznáno⁴¹⁵, je nutné se zabývat účinky, které insolvenční řízení vyvolává a které se promítají do rozhodčího řízení. Také v této fázi jsou rozhodci konfrontováni s řadou obtížných otázek, zejména jaké právo bude východiskem při hledání nástrojů pro posouzení těchto účinků, zda budou při posuzování hmotněprávních účinků využity kolizní normy takového práva, případně zda aplikované právo vhodné kolizní normy vůbec nabízí, ale také nakolik lze normy zahraničního insolvenčního práva považovat za imperativní. Stejně jako při analýze jiných otázek je vhodné nejprve stručně nastínit obvyklý postup soudů a vůči němu vymezit optimální postup rozhodců zohledňující relevantní odlišnosti arbitráže, zvláště zásadu autonomie vůle stran.

5.1. Rozlišování práv rozhodných pro různé aspekty mezinárodní obchodní arbitráže

Pro mezinárodní obchodní arbitráž je typické prolínání různých právních řádů, což vyplývá ze samotné její koncepce. Hmotněprávním jádrem sporu, který má být řešen prostřednictvím rozhodčího řízení, je smlouva uzavřená stranami pozdějšího sporu. Hmotné právo smlouvy, z níž vznikl spor řešený formou rozhodčího řízení a které je rozhodné pro *merits of the case*, není v centru pozornosti této práce, protože z povahy věci nemůže být zahájením insolvenčního řízení ovlivněno⁴¹⁶.

Rozhodci se však pravidelně musejí zabývat širším právním rámcem, než je jen právo smlouvy, z jejíhož (domnělého) porušení vzešel projednávaný spor. V případě zahájení insolvenčního řízení vyvstávají pravidelně komplikované otázky, typicky zda a jakým způsobem bylo ovlivněno zastupování strany, ohledně které bylo insolvenční řízení zahájeno, zda a jakým způsobem se zahájení insolvenčního řízení dotklo rozhodčí smlouvy, zda a jakým způsobem má insolvenční správce možnost docílit toho, aby spor nebyl řešen formou rozhodčího, nýbrž soudního řízení apod. Pro každou z těchto otázek může být přinejmenším teoreticky rozhodný jiný právní řád, který rozhodně nemusí být totožný s *law of the merits*.

---

⁴¹⁵ Jakýmkoliv způsobem popsaným v kapitole 4. Uznávání insolvenčních rozhodnutí v rozhodčím řízení, a to včetně uznání faktického.

⁴¹⁶ V českém právu bude určení tohoto práva probíhat na základě § 119 ZRŘ, v mezinárodním obchodu (viz čl. I. odst. 1 písm. a) však přednostně na základě čl. VII odst. 1 Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži.

Od výše uvedených práv je potřeba jednoznačně odlišit *lex arbitri*, které upravuje procesní rámec arbitráže, tedy zejména průběh řízení a základní procesní zásady, ale také vztah mezi rozhodčím tribunálem a státní mocí⁴¹⁷. Jeho prostřednictvím vykonává stát také svou dozorní funkci nad rozhodčím řízením⁴¹⁸. Na tomto místě lze pro zjednodušení konstatovat, že *lex arbitri* se v zásadě řídí místem sídla arbitráže⁴¹⁹. V tomto smyslu je pojem *lex arbitri* používán i v této práci.

Další rovínou, kterou nelze v souvislosti s insolvenčním řízením pominout, je smluvní základ samotné arbitráže. Zahájení insolvenčního řízení může mít dopady také na samotnou rozhodčí smlouvu⁴²⁰. Pro posouzení její platnosti, okruhu účastníků řízení, interpretaci a případně i arbitrabilitu je významné hmotné právo rozhodčí smlouvy, tj. *law governing the arbitration agreement*⁴²¹, které není (nemusí být) totožné se zbylými výše uvedenými právy⁴²².

Právě prolínání výše popsaných aspektů a zejména skutečnost, že obě oblasti se pohybují na hraně procesního a hmotného práva, činí analýzu účinků insolvenčního řízení na arbitráž mimořádně obtížnou. Přestože *lex arbitri* bude zpravidla rámcem, ve kterém se rozhodci budou pohybovat při řešení konkrétního účinku insolvenčního řízení na arbitráž, níže bude rozebráno, že tomu tak nemusí být nutně; pokud budou proto popisovány obecnější principy aplikace a interpretace norem, je cílem najít aplikační a interpretační metody vyhovující podstatě mezinárodní arbitráže bez ohledu na přísné doktrinní dělení norem popsané výše.

5.2. Postup soudů při určení práva aplikovatelného na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž

Budou-li soudy posuzovat účinky zahájeného zahraničního insolvenčního řízení na soudní řízení, budou vždy aplikovány normy *legis fori*⁴²³. Právo jiného státu než *legis fori* je aplikováno

---

⁴¹⁷ Např. výkon předběžných opatření, zajišťování důkazů apod.

⁴¹⁸ Henderson Alastair, *Lex arbitri*, *Procedural Law and the Seat of Arbitration*, *Singapore Academy of Law Journal*, Vol. 26, 2014, str. 888.

⁴¹⁹ Byť některé právní řády umožňují volbu procesních norem jiného právního řádu než *legis arbitri*, např. Švýcarsko – čl. 178 odst. 1 *Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht*.

⁴²⁰ V extrémním případě až v rovině jejího zrušení.

⁴²¹ K rozlišování jednotlivých práv relevantních pro mezinárodní obchodní arbitráž viz Liška Dominik, *Hmotné právo rozhodčí doložky a další práva v mezinárodní obchodní arbitráži*, diplomová práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2020.

⁴²² Viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

⁴²³ To plyne zejména z obecného axiomu, že orgány státu používají kolizních norem právního řádu svého státu, viz Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Růžička Květoslav et al., *Mezinárodní právo soukromé*, 9. vydání, Plzeň, Aleš Čeněk, 2022; Rogerson Pippa, *Collier's Conflict of Laws*, Fourth Edition, Cambridge University Press 2013, str. 264 a násl.

pouze tehdy, je-li určeno prostřednictvím kolizních norem *legis fori*⁴²⁴. Pro účely této práce jsou zvláště zajímavé situace, kdy soudy posuzovaly (typicky v řízení o zrušení rozhodčího nálezu) proces určení rozhodného práva rozhodci v mezinárodní obchodní arbitráži.

Pro insolvenční právo, které s ohledem na svůj hybridní charakter upravuje hmotněprávní i procesní aspekty insolvenčního řízení, jsou typické tři druhy právních norem: tradiční kolizní normy, procesní normy a hmotněprávní normy negativního charakteru⁴²⁵.

Arbitráž je řízením, jehož průběh upravují procesní normy, nicméně její základ je smluvní, tedy hmotněprávní⁴²⁶. Insolvenční rozhodnutí tedy přinejmenším potenciálně může zasahovat jako do samotného řízení a jeho průběhu, tak případně také do hmotněprávního smluvního základu arbitráže.

I v oblasti mezinárodního civilního práva procesního lze navíc najít kolizní normy⁴²⁷ a pro posouzení účinků zahájení insolvenčního řízení na arbitráž jsou klíčové. Autorovi této práce se právě s ohledem na permanentní prolínání hmotného a procesního práva v obou zkoumaných oborech nejeví jako účelné nejeví účelné důsledné doktrinální rozlišování mezi hmotněprávními či procesními normami a za významnější považuje zkoumání toho, jak při interakci norem mezinárodního insolvenčního práva a mezinárodní obchodní arbitráže budou normy obou oborů aplikovány a interpretovány.

Kolizní normy použitelné pro výběr práva relevantního pro posouzení účinků zahájeného zahraničního insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž lze obecně rozdělit do tří kategorií:

Do první kategorie lze zařadit normy přímo určující právo rozhodné pro posouzení účinků zahraničního insolvenčního řízení na rozhodčí řízení. Do této kategorie lze zařadit pouze čl. 18 Nařízení⁴²⁸. Autorovi této práce není známa žádná jiná kolizní norma, která by výslovně uvedenou otázku upravovala.

Do druhé kategorie lze zařadit normy, které se sice zabývají určením práva rozhodného pro posouzení procesních účinků zahájení zahraničního insolvenčního řízení, avšak nikoliv na řízení rozhodčí, nýbrž na řízení soudní. Příkladem byl čl. 15 Úpadkového nařízení. Oproti první kategorii přibývá problém aplikovatelnosti ustanovení na mezinárodní obchodní arbitráž. Zdánlivě snadnou analogii velmi komplikuje hybridní charakter arbitráže vycházející ze smluvního základu a

---

⁴²⁴ Tuto závaznou aplikaci lze označit jako „kollisionrechtlicher Befehl“, viz Schnyder Anton K., *Die Anwendung des zuständigen fremden Sachrechts im Internationalen Privatrecht*, Diss. Zürich 1981, str. 6 a násl.

⁴²⁵ Brodec Jan, *Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého*, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 196 – 197.

⁴²⁶ Kapitola 1.2 Teoretické principy mezinárodní obchodní arbitráže.

⁴²⁷ Viz např. § 9 odst. 1 ZMPS upravující procesní způsobilost cizince.

⁴²⁸ Který na rozdíl od čl. 15 Úpadkového nařízení je výslovně aplikovatelný i na rozhodčí řízení.

otevřící dveře úvahám o nutnosti posuzování dopadu insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu, ať už ve smyslu jejího případného zneplatnění, nebo možnosti jejího vypovězení insolvenčním správcem⁴²⁹. Jak však ukazuje výše rozebíraná anglická větev sporu Vivendi, v praxi nebyly takové alternativní výklady natolik přesvědčivé, aby zabránily analogické aplikaci čl. 15 na rozhodčí řízení. Každopádně i tato druhá kategorie představuje přinejmenším vhodný nástroj možné interpretace a následné promyšlené aplikace na rozhodčí řízení.

Složitější situace nastává ve třetím případě, kdy daný právní řád neobsahuje normy první ani druhé kategorie a nezbývá proto než si vystačit s „běžnou“ sadou kolizních norem, které se důsledky zahájení zahraničního insolvenčního řízení na jakémkoliv řízení nezabývají. Není-li totiž normou mezinárodního civilního práva procesního definováno, podle jakého práva mají být účinky zahájení insolvenčního řízení posuzovány, rozpadá se posuzování účinků na řadu v zásadě hmotněprávních otázek, jako je zastupování strany, ohledně které bylo zahájeno insolvenční řízení, dopady na rozhodčí smlouvu atd. V takovém případě se nezadržitelně objevují kvalifikační problémy, které musejí soudy či rozhodci vyřešit. Ilustrativním příkladem je švýcarská větev kauzy Vivendi, v jejímž rámci se švýcarský nejvyšší soud zabýval nejprve tím, zda najde odpověď v části zákona zabývající se rozhodčím řízením⁴³⁰. Když tento postup selhal, kvalifikoval posuzovanou otázku jako problém způsobilosti strany být účastníkem rozhodčího řízení⁴³¹ a z relevantních ustanovení vyplynul odkaz na osobní statut Elektrimu jako právnické osoby, kterým bylo polské právo⁴³². Při této kvalifikaci vedl osobní statut v podobě citovaného čl. 142 polského zákona ke ztrátě způsobilosti Elektrimu být stranou rozhodčího řízení. V literatuře je však poukazováno na to, že z disentančního stanoviska dvou soudců vyplýval názor, že tato kvalifikace byla nesprávná a že problém měl být posouzen jako otázka platnosti rozhodčí smlouvy⁴³³ a v souladu se zásadou *in favorem validitatis* k závěru o platnosti rozhodčí smlouvy, protože čl. 142 polského zákona nebyl schopen platnost rozhodčí smlouvy ovlivnit. Praktický důsledek by byl zcela opačný a pokračování rozhodčího řízení by nic nebránilo.

Pro pořádek je třeba připustit, že prvky kvalifikace ve smyslu mezinárodního práva soukromého mohou být obsaženy také ve výše rozebírané druhé kategorii norem, protože anglický soud v kauze Vivendi mohl posuzovaný problém při aplikaci *legis fori*, kterým bylo Nařízení, posoudit jako otázku platnosti rozhodčí smlouvy ve smyslu čl. 4 odst. 2 písm. e) Nařízení s tím

---

⁴²⁹ K těmto alternativním přístupům podrobněji viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

⁴³⁰ Kapitola 12 IPRG.

⁴³¹ Aplikoval z toho důvodu čl. 154 a 155 IPRG a rozhodné bylo právo státu, podle něhož společnost vznikla, tj. ve smyslu inkorporační zásady polské právo.

⁴³² Ke stejnému závěru by vedlo i české právo – viz § 30 ZMPS.

⁴³³ Takový postup by vedl k aplikaci čl. 178 IPRG.

důsledkem, že rozhodné by bylo *lex concursus*, tedy polské právo. Přidržel se však posuzování této otázky jako výlučně procesní a kvalifikačnímu problému se tak vyhnul.

V rámci své dozorové funkce přísluší soudům také případné rušení rozhodčích nálezů⁴³⁴. Soudy také rozhodují o výkonu rozhodčího nálezu a jeho případném zastavení⁴³⁵. V rámci těchto postupů může být předmětem přezkoumání i správnost aplikace cizího práva rozhodci⁴³⁶. Vorburger zastává názor, že je nutné posuzovat správnost aplikace kolizních norem podle *legis arbitri* (pokud by se lišilo od *legis fori*), neboť mechanická aplikace *legis fori* soudu by mohla vést k odlišným výsledkům volby práva jen v důsledku toho, zda je otázka posuzována rozhodci nebo soudem⁴³⁷.

Celkově lze tedy tuto dílčí kapitolu shrnout tak, že budou-li soudy posuzovat správnost aplikace norem přeshraničního insolvenčního práva na mezinárodní obchodní arbitráž, nemohou odhlédnout od výše rozebíraných specifík arbitráže a z nich vyplývajících principů, které se autor pokouší vymezit níže⁴³⁸.

5.3. Určení práva aplikovatelného na účinky insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž v režimu Nařízení

Nařízení poskytuje kromě nástroje uznání cizího insolvenčního rozhodnutí v rámci EU také systém kolizních norem, z nichž pro střet přeshraničního insolvenčního řízení a mezinárodní obchodní arbitráže jsou relevantní zejména čl. 18 a čl. 7 odst. 2 písm. e). Zdánlivě jasná ustanovení v sobě skrývají aplikační otázky.

S ohledem na skutečnost, že základem arbitráže je rozhodčí smlouva, existuje možnost zjevného aplikačního nesouladu mezi čl. 7 odst. 2 písm. e), podle kterého je *lex fori concursus* relevantní pro posuzování účinků na probíhající smlouvy, jichž je dlužník smluvní stranou, a čl. 18, podle kterého je pro posuzování účinků na probíhající arbitráž aplikovatelné místo sídla rozhodčího soudu. Pokud by byla rozhodčí smlouva podle *legis fori concursus* neplatná, odpadl by i základ pro vedení arbitráže, byť by podle *legis arbitri* pokračování rozhodčího řízení nic nebránilo.

---

⁴³⁴ Např. § 31 ZRŘ.

⁴³⁵ Např. § 35 ZRŘ.

⁴³⁶ To si lze představit např. při posuzování objektivní arbitrability předmětu sporu.

⁴³⁷ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 84

⁴³⁸ Zejména v kapitole 5.3. Postup rozhodců při určení práva aplikovatelného na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

Předně je nutno vyjasnit, co znamená v případě insolvenčního řízení odkaz na *lex fori* rozhodců. *Lex fori* obsahuje jak hmotněprávní normy insolvenčního práva, tak normy přeshraničního insolvenčního práva včetně norem kolizních. Všeobecně je přijímán názor, že aplikace Nařízení vylučuje v celém rozsahu aplikaci autonomního národního přeshraničního insolvenčního práva⁴³⁹. Tento výklad je také v souladu se zprávou Virgos-Schmit, podle které je účelem někdejšího čl. 15, dnes čl. 18, vytvořit efekt domácího insolvenčního řízení⁴⁴⁰.

Pojem „rozhodčí řízení“ musí být vykládán autonomně v kontextu evropského práva⁴⁴¹. V případě arbitráže jde o široký výklad zahrnující samotné řízení před rozhodci, nýbrž i přípravné fáze (např. spory o pravomoc) i řízení o zrušení nálezu, jeho uznání a výkon⁴⁴²

Diskutovanou otázkou je, zda odkaz na právo státu, „ve kterém má sídlo rozhodčí soud“, lze interpretovat jako odkaz na *lex arbitri*, které ovšem může být na základě volby stran odlišné od práva státu, ve kterém se nachází místo arbitráže⁴⁴³. Lze najít názory jak na podporu *legis arbitri* i odlišného od místa arbitráže⁴⁴⁴, tak názory striktně trvající na aplikaci práva místa arbitráže⁴⁴⁵. Autor se přiklání k druhému názoru jednak s ohledem na jasnou formulaci textu čl. 18, ale i z praktických důvodů, neboť v případě, že by se *lex arbitri* odlišovalo od práva místa arbitráže, prudce se zvyšuje riziko zrušení rozhodčího nálezu soudem státu místa arbitráže. Lze navíc oprávněně pochybovat, že vůle stran při volbě *legis arbitri* zahrnovala rovněž ustanovení insolvenčního práva zvoleného státu.

Různé názory existují také na limity aplikace *legis fori* vyplývající z čl. 18, jmenovitě pak dopad na určení osoby oprávněné s řízením disponovat, tj. pokračovat v něm nebo naopak jej procesním úkonem ukončit. Někteří autoři se domnívají, že tyto otázky nadále reguluje *lex*

---

⁴³⁹ Thole Christoph in Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung, Band 3 - §§ 217 – 359 InsO, C.H. Beck, 4. vydání, München 2020, komentář k § 352 InsO; Paulus Christoph in Paulus Christoph G. (ed.) Europäische Insolvenzverordnung, 5. vydání, Frankfurt am Main 2017, komentář k čl. 18 Nařízení.

⁴⁴⁰ Virgós Miguelle / Schmit Etienne, Report on the Convention on Insolvency Proceedings, European Union, Brusel 03.05.1996, No. 8787.

⁴⁴¹ Rozsudek SDEU ze dne 20.10.2011, C-396/09, rozsudek SDEU ze dne 29.10.2009, C-174/08.

⁴⁴² van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 190.

⁴⁴³ Místem arbitráže se samozřejmě rozumí místo, jehož právem se arbitráž řídí, nikoliv místo, ve kterém fyzicky probíhá jednání rozhodců a které se může nacházet v jakékoliv jiné zemi, aniž by právo takového třetího státu jakkoliv ovlivňovalo právní rámec arbitráže.

⁴⁴⁴ Müller Michael in Mankowski Peter/Müller Michael/Schmidt Jessica, EUInsVo 2015, Europäische Insolvenzordnung 2015: Kommentar, C.H. Beck 2016, str. 3.

⁴⁴⁵ van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 191.

*concursum*⁴⁴⁶, podle jiných názorů se však i tyto otázky řídí právem místa arbitráže⁴⁴⁷. K druhému z názorů se příkladní i autor s tím, že jde o ryze procesní otázku úzce spjatou s vedením řízení.

Pokud jde o shora naznačený vztah mezi čl. 7 odst. 2 písm. e) a čl. 18, lze odkázat na výše rozebíranou kauzu Vivendi/Elektrim⁴⁴⁸. Soud v anglické větvi sporu dospěl k dodnes akceptovanému závěru, že někdejší čl. 15 (dnes čl. 18) lze aplikovat v případě, že rozhodčí řízení již probíhá; *a contrario* tedy pokud rozhodčí řízení dosud nebylo zahájeno, lze na rozhodčí smlouvu aplikovat čl. 7 odst. 2 písm. e). Přestože existují i názory, že uvedené ustanovení nepokrývá rozhodčí smlouvy⁴⁴⁹, jednoznačně převažuje názor, že čl. 18 se vztahuje na všechny aspekty vedeného rozhodčího řízení včetně rozhodčí smlouvy a že takový výklad je v zájmu právní jistoty a jednotné aplikace Nařízení⁴⁵⁰. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani čl. V odst. 1 písm. a) Úmluvy nebo případně ustanovení národního práva týkající se práva aplikovatelného na rozhodčí smlouvu⁴⁵¹, protože ustanovení Nařízení jsou *lex specialis* pro případ insolvenčního řízení⁴⁵².

Při posuzování objektivní arbitrability je obecně aplikováno právo sídla arbitráže⁴⁵³. Pro rozhodčí smlouvu tedy lze sjednat i jiné právo, ovšem právě s výjimkou podmínek objektivní arbitrability⁴⁵⁴. Zohledňována by měla být také úprava objektivní arbitrability v zamýšleném státu

---

⁴⁴⁶ Undritz Sven-Holger in Schmidt Andreas (ed.), *Hamburger Kommentar zum Insolvenzrecht, InsO – EuInsVO – EGInsO (Auszug) – InsVV – VbrInsVV – InsOBekV – Insolvenzstrafrecht*, Heymann 2015, komentář k původnímu čl. 15.

⁴⁴⁷ BGH, NZI 2013, 690, str. 6 a násl.; Wessels Bob, *International Insolvency Law*, 3. vydání, Deventer 2012, str. 560.

⁴⁴⁸ Viz kapitola 3.3 Kauza Vivendi/Elektrim jako příklad rozdílných přístupů k řešení dopadu insolvenčního řízení na probíhající arbitráž.

⁴⁴⁹ Pfeiffer Thomas, *Insolvenzeröffnung und internationale Schiedsverfahren*, in Flitsch Michael (ed.), *Festschrift für Jobst Wellensiek zum 80. Geburtstag*, München 2011, str. 821 – 832. Argumentuje tím, že Nařízení Řím I se podle svého čl. I. odst. 2 písm. e) nevztahuje na rozhodčí smlouvy a analogicky je nepokrývá ani insolvenční Nařízení, ve skutečnosti ale právě to, že Nařízení rozhodčí smlouvy výslovně nevylučuje, je silným argumentem pro jeho aplikaci. Ani další argument o rozporu mezi čl. 7 odst. 2 písm. e) a čl. 18 se nejeví s ohledem na jejich popisovaný vztah přesvědčivý.

⁴⁵⁰ Paulus Christoph in Paulus Christoph G. (ed.) *Europäische Insolvenzverordnung*, 5. vydání, Frankfurt am Main 2017, komentář k čl. 18; van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 194.

⁴⁵¹ Např. velmi explicitně § 1059 odst. 2 bod 1 písm. a) ZPO: „Ein Schiedsspruch kann nur aufgehoben werden, wenn der Antragsteller begründet geltend macht, dass eine der Parteien, die eine Schiedsvereinbarung nach den §§ 1029, 1031 geschlossen haben, nach dem Recht, das für sie persönlich maßgebend ist, hierzu nicht fähig war, oder dass die Schiedsvereinbarung nach dem Recht, dem die Parteien sie unterstellt haben oder, falls die Parteien hierüber nichts bestimmt haben, nach deutschem Recht ungültig ist“.

⁴⁵² van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 194.

⁴⁵³ V českém právu § 117 odst. 1 ZMPS, podle kterého přípustnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle českého právního řádu. Totéž lze dovodit z §§ 1030 a 1059 odst. 2 bod 2. písm. a) ZPO.

⁴⁵⁴ Bělohávek dovozuje, že taková volba je možná při aplikaci Evropské úmluvy, která bude mít ohledně objektivní arbitrability přednost před tuzemskou úpravou, viz Bělohávek Alexander, *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání, C.H. Beck, Praha 2012, bod 31.49.

výkonu rozhodčího nálezu⁴⁵⁵. V případě insolvenčního řízení však představují čl. 18 a čl. 7 odst. 2 písm. e) *lex specialis*. Je-li proto v době zahájení insolvenčního řízení již vedeno rozhodčí řízení, bude aplikováno právo sídla arbitráže; nedochází tedy k žádné odchylce oproti obecnému pravidlu. Není-li řízení dosud vedeno, vztahuje se otázka objektivní arbitrability k rozhodčí smlouvě a aplikován proto bude čl. 7 odst. 2 písm. e).

V souvislosti s aplikací čl. 18 Nařízení na účinky zahájeného insolvenčního řízení je potřeba se ještě krátce zastavit u rozsahu aplikace práva určeného touto kolizní normou. Podle textu čl. 18 má být použito výlučně právo členského státu, ve kterém se nachází místo arbitráže. Bývá dovozováno, že aplikace bude zahrnovat všechna ustanovení práva, která upravují účinky zahájení insolvence na rozhodčí řízení. Ta mohou být obsažena primárně v insolvenčním právu, ale také v souvisejících procesních předpisech, případně také v právu upravujícím rozhodčí řízení. V anglické větvi kauzy Vivendi byl čl. 15 Úpadkového nařízení, tj. předchůdce dnešního čl. 18 Nařízení, využit k obraně rozhodčího řízení před přehnaně restriktivním přístupem tehdejšího polského práva. Lze si představit ale i opačnou situaci, kdy půjde o rozhodčí řízení s místem konání v Polsku⁴⁵⁶ a vůči jednomu z účastníků by bylo zahájeno insolvenční řízení v Anglii. Důsledkem aplikace polského práva jako *legis fori* určeného podle místa arbitráže by byla nemožnost vést rozhodčí řízení, přestože by podle jiných právních řádů byl takový důsledek nemožný. Tato úvaha naznačuje limity aplikace čl. 18 Nařízení pro účely mezinárodní obchodní arbitráže v tom smyslu, že pokud by aplikace *legis fori* při posuzování konkrétního účinku insolvenčního řízení přinášelo podobně krajně nezvyklý výsledek, nemusela by být aplikace *legis fori* vhodná a rozhodci by mohli být při posuzování konkrétního účinku nuceni přistoupit k aplikaci jiného práva jako lépe odpovídajícího principům, na kterých je mezinárodní obchodní arbitráž založena.

Pokud už byl v rámci arbitráže vydán rozhodčí nález a je zahájeno insolvenční řízení, bude nutno aplikovat čl. 7 odst. 2 písm. h) Nařízení ohledně pravidel pro přihlašování, přezkoumávání a přiznávání pohledávek, z čehož vyplývá, že rozhodným právem je *lex concursus*⁴⁵⁷. Toto právo tedy určí, jaký význam bude při přezkoumání a uznání pohledávky rozhodčí nález mít, zda je s jeho

---

⁴⁵⁵ Riedel Maximilian, Insolvenz in nationalen und internationalen Schiedsverfahren, Schriften zum Verfahrensrech Band 54, 2015, str. 148.

⁴⁵⁶ Pro účely této úvahy vycházejme z hypotetického předpokladu, že stále platí čl. 152 polského úpadkového zákona, přestože tomu tak není.

⁴⁵⁷ van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 198.

existencí spojena pro věřitele určitá procesní výhoda⁴⁵⁸ a zda je nutné existenci pohledávky a její výši prokazovat kromě rozhodčího nálezu také jinými listinami. Odlišná situace však nastane, bude-li vedeno soudní řízení o zrušení nálezu nebo o jeho výkonu. S ohledem na výše popisovaný široký výklad pojmu „rozhodčí řízení“ lze dojít k závěru, že i na tato řízení má být aplikován čl. 18 a relevantní je právo místa arbitráže⁴⁵⁹.

5.4. Postup rozhodců při určení práva aplikovatelného na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž

V případě rozhodců neexistuje v pravém smyslu *lex fori*; jeho funkci do jisté míry přebírá *lex arbitri*, nicméně na úrovni mezinárodních smluv ani jiných norem⁴⁶⁰ neexistuje globální všeobecně akceptovaná sada kolizních norem a chybí tak jednoznačné vodítko k řešení otázky, jaké kolizní normy mají být aplikovány⁴⁶¹. Tento jev bývá nazýván *conflict of conflict-of-law*⁴⁶². Způsob výběru rozhodného práva však rozhodně nemůže být nahodilý a naopak musí být rozhodci pečlivě zdůvodněn; v opačném případě se totiž vystavují riziku zrušení rozhodčího nálezu nebo jeho nevykonatelnosti⁴⁶³.

S principem autonomie vůle stran je sice obecně v souladu volba práva, ale v případě insolvenčního práva není taková volba možná. O možnosti volby insolvenčního práva byly sice vedeny akademické diskuse⁴⁶⁴, ale vývoj směřuje jednoznačně k nemožnosti volby z důvodu rozporu se základními principy insolvenčního práva. Oddělit *legem concursus* od místa, v němž byla insolvence zahájena a kterým je nejčastěji COMI, by způsobilo nepřekonatelné právní i faktické problémy. Žádný soud by nevedl řízení podle jiného práva, než jakým je vlastní *lex concursus*⁴⁶⁵. Ani jeden z největších systémů přeshraničního insolvenčního práva, tedy Nařízení a VZins, neumožňují volbu insolvenčního práva⁴⁶⁶.

---

⁴⁵⁸ V českém právu např. v případě vykonatelné pohledávky podává případnou žalobu na určení neoprávněnosti pohledávky insolvenční správce, nikoliv věřitel, jako je tomu u nevykonatelné pohledávky.

⁴⁵⁹ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 197.

⁴⁶⁰ Např. VZarb.

⁴⁶¹ Autorovi této práce není znám žádný právní řád, který by výslovně zavazoval rozhodce k aplikaci určitého práva v případě posuzování účinků zahájení zahraničního insolvenčního řízení.

⁴⁶² De Ly Filip, *Arbitration and Insolvency – Selected Conflict of Law Problems*, in: Ferrari Franco / Kröll Stefan (eds.), *Conflict of Laws in International Arbitration*, München 2011, str. 3.

⁴⁶³ Viz v podstatě shodné důvody pro zrušení rozhodčího nálezu podle čl. 34 odst. 2 Vzorového zákona o mezinárodní obchodní arbitráži a pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle čl. 36 odst. 1 téhož zákona.

⁴⁶⁴ Viz např. Warren Elizabeth, Westbrook Jay Lawrence, *Contracting Out Of Bankruptcy: An Empirical Intervention*, Harvard Law Review Vol. 118, No. 4, 2005, str. 1197 – 1254.

⁴⁶⁵ Viz snaha omezit *forum shopping* vyjádřená v čl. (5) Preambule Nařízení.

⁴⁶⁶ V obou případech je základním právem *lex concursus*.

5.4.1. Možné přístupy rozhodců k určení aplikovatelného práva

Volbou sídla arbitráže dochází podle naprosto převažujícího názoru k volbě *legis arbitri*; lze tak hovořit o aplikaci *legis loci arbitri*⁴⁶⁷. Sídlo arbitráže zůstává nejsilnějším pojítkem s národními právními řády. Tuto metodu určení *legis arbitri* lze s ohledem na její širokou akceptaci označit za tradiční⁴⁶⁸. Tradiční přístup je odrazem jurisdikční teorie, která vnímala arbitráž jako způsob řešení sporů aprobovaný daným státem, vykonávaný z jeho vůle a v jeho hranicích, tedy jako součást národní jurisdikce⁴⁶⁹. V tradičním přístupu představuje *lex arbitri* skutečné *lex fori*.

Odlíšné názory jsou nejčastěji založeny na akcentování smluvního základu arbitráže jako důvodu, proč rozhodci nemají skutečné *lex fori*⁴⁷⁰. Rozhodci netvoří součást soudního systému a nejsou vázáni na *lex fori* jako soudci. Bezvýhradná akceptace práva místa arbitráže by podle přesvědčení stoupenců tohoto směru příliš odrážela podle jejich názoru překonané jurisdikční pojetí arbitráže⁴⁷¹. Právo místa arbitráže jako odraz smluvní volby stran, *lex arbitri*, převzalo roli *legis fori*⁴⁷². *Lex arbitri* ale nemůže nahradit *lex fori* mimo jiné z toho důvodu, že je chápáno jako soubor norem upravujících rozhodčí řízení, nikoliv tedy jako celé právo místa arbitráže⁴⁷³.

Obdobným směrem, byť z odlišných důvodů, míří teorie transnacionality založená na přesvědčení o existenci nadnárodních právních principů a z nich vyplývajícího *l'ordre juridique arbitral*⁴⁷⁴.

Van de Ven obhajuje názor, že nejprůběhavější se pro potřeby arbitráže jeví přístup autonomní, který je důsledkem úvahy, že pokud nejsou rozhodci při výběru rozhodného práva vázáni právem státu sídla arbitráže, nejsou vázáni právem žádného státu⁴⁷⁵. V takové situaci existuje podle něj několik možných metod: Kumulativní přístup zkoumá všechny v úvahu připadající kolizní systémy a za relevantní považuje, co tyto systémy spojuje. Metoda obecných

---

⁴⁶⁷ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 1536.

⁴⁶⁸ Schlosser Peter, *Das Recht des internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit*, 2. vydání, Mohr, Tübingen 1989, str. 581.

⁴⁶⁹ Viz kapitola 1.2 Teoretické principy mezinárodní obchodní arbitráže.

⁴⁷⁰ V rozhodčí praxi je tento typ argumentace dohledatelný např. v ICC Case No. 6379, *Collection of ICC Awards III*, 1997; ICC Case No. 2119, *Collection of ICC Awards I*, 1990, ICC Case No. 1512, *Collection of ICC Awards I*, 1990.

⁴⁷¹ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 198

⁴⁷² Schultze-Moderow Lukas, *Schiedsverfahren und Insolvenz, Eine autonome Kollisions-Lösung für Schiedsgerichte mit Sitz in Deutschland*, Gleiss Lutz Schriftenreihe zum deutschen und internationalen Wirtschaftsrecht, Baden-Baden 2017, str. 101.

⁴⁷³ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 1599.

⁴⁷⁴ Gaillard Emmanuel, *Aspects philosophiques du droit de l'arbitrage international*, Martinus Nijhoff Publishers, 2008, str. 74.

⁴⁷⁵ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 214 – 215; z arbitrážní praxe viz ICC Case No. 13954, *Collection of ICC Awards VI*, 2013; ICC Case No. 6719, *Collection of ICC Awards III*, 1997; ICC Case No. 6379, *Collection of ICC Awards III*, 1997.

principů spočívá v nalézání nadnárodních pravidel spojujících všechny kolizní systémy a aplikaci těch z nich, které odpovídají potřebám mezinárodní arbitráže. Za krajní pak považuje tzv. přímý přístup, *voie directe*, spočívající v přímé aplikaci práva, které se rozhodcům jeví nejvhodnější, byz využití kolizních systémů⁴⁷⁶.

Dospívá proto k závěru, že autonomní přístup umožňuje nejlépe nalézat systém kolizních norem odpovídajících potřebám mezinárodní arbitráže. Ty mají být nalezeny bez přímé vazby na právo sídla arbitráže nebo jakékoliv jiné právo, nýbrž na základě vůle stran a není-li jí, na základě uvážení rozhodců⁴⁷⁷. Autonomní přístup by však neměl být ztotožňován s libovůlí při výběru, případně s odkazem na *lex mercatoria*⁴⁷⁸. Nemůže jít ani o rozhodování na základě ekvity, protože k tomu by rozhodci museli být stranami výslovně zmocněni⁴⁷⁹. Daleko spíše připomíná takový postup kritéria používaná kolizními ustanoveními u smluv, typicky úzký, resp. nejužší vztah⁴⁸⁰.

Autor této práce se netají sympatiemi k výše popsanému autonomnímu přístupu, byť se mu jeví zdánlivé konflikty mezi jurisdikční a smluvní teorií při posuzování aplikace *legis fori* rozhodci jako do určité míry překonané. Zdrženlivý přístup k bezvýhradné aplikaci *legis fori* rozhodci byl do značné míry odůvodněn snahou rozhodců nenechat si vnutit specifika *legis fori*, která by považovali za nestandardní⁴⁸¹. Jestliže však *lex fori* představuje systém moderních a flexibilních norem reflektující potřeby arbitráže, tyto důvody odpadají⁴⁸².

5.4.2. Principy výběru práva rozhodci při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž

Byla-li výše připuštěna možnost případné odchylky rozhodců při výběru práva relevantního pro posouzení účinků zahájení insolvenčního řízení na arbitráž od *legis fori*, je nutno pokračovat úvahou, v jakém (v zásadě mimořádném) případě by tak rozhodci měli učinit.

---

⁴⁷⁶ Ibid, str. 214 – 215.

⁴⁷⁷ Lew Julian D.M., Mistelis Loukas, Kröll Stefan, Comparative International Commercial Arbitration, Kluwer Law International 2001, str. 426.

⁴⁷⁸ Schlosser Peter, Das Recht des internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit, 2. vydání, Mohr, Tübingen 1989, str. 582, ICC Case No. 8385, Collection of ICC Awards IV, 2003; ICC Case No. 3540, Collection of ICC Awards I, 1990; ICC Case No. 6500, Collection of ICC Awards III, 1997.

⁴⁷⁹ § 119 ZMPS, § 1051 odst. 3 ZPO, ICC Case No. 3540, Collection of ICC Awards I, 1990; ICC Case No. 2879, Collection of ICC Awards I, 1990.

⁴⁸⁰ Viz čl. 4 odst. 3 a 4 Nařízení Řím I nebo § 87 odst. 1 ZMPS.

⁴⁸¹ To také bylo podle názoru autora důvodem velkorysého přístupu francouzských soudů k aplikaci nadnárodních prvků v mezinárodní obchodní arbitráži v případě místa arbitráže ve Francii.

⁴⁸² Z tohoto pohledu pak podle názoru autora mají rozhodci arbitráže se sídlem v ČR pramálo důvodů, proč se snažit uniknout z dosahu § 119 ZMPS a jeho prostřednictvím normám aplikovaným v ČR.

Ze strany rozhodců by měl být zkoumán především úmysl stran vztahující se k volbě rozhodného práva⁴⁸³ a pokud takový úmysl není zřejmý, měl by odpovídat relevantním zájmům stran jako implicitnímu indikátoru vůle stran⁴⁸⁴. Primárně by měly být zkoumány konkrétní zájmy stran ve specifickém řízení, nicméně lze definovat také obecné zájmy, které jsou v zájmu obou stran, a ty i hierarchizovat. Primárním zájmem stran rozhodčího řízení se jeví zájem na nezrušení rozhodčího nálezu soudem a jeho vykonatelnosti. Tanto zájem nelze zaměňovat s povinností (či spíše absencí povinnosti) rozhodců vydat rozhodčí nález⁴⁸⁵. Z tohoto pohledu by mělo být zohledněno především právo místa arbitráže, kde může dojít ke zrušení rozhodčího nálezu soudem, neboť to obvykle brání také jeho vykonatelnosti⁴⁸⁶. Zohledněna by měla být také vykonatelnost v zemích stran⁴⁸⁷. Volbou určitých procesních pravidel mohou strany uvedený zájem povýšit na povinnost; konkrétně je tomu tak v případě ICC 2021 Arbitration Rules⁴⁸⁸.

Dalším obecným zájmem stran je požadavek na právní jistotu, předvídatelnost rozhodnutí a respektování legitimních očekávání stran⁴⁸⁹. Arbitrážní praxe postupně dovedla, že výběr práva musí odpovídat legitimním očekáváním stran⁴⁹⁰ a že tato očekávání mohou být faktorem odůvodňujícím závěr o implicitní volbě práva stranami⁴⁹¹. Strany mají legitimní zájem na ochraně před nepředvídatelnými pravidly⁴⁹². Doktrína dovedla, že z pohledu právní jistoty je v zájmu stran výběr takového práva, které v co nejširší míře dává prostor autonomii vůle stran⁴⁹³ a které nezpochybňuje platnost rozhodčí smlouvy⁴⁹⁴. Z pohledu tohoto zájmu lze vybírat mezi omezeným počtem právních řádů, kterými jsou typicky právo sídla arbitráže, právo stran řízení, právo aplikovatelné na smlouvu a právo budoucího výkonu rozhodnutí⁴⁹⁵. Lze tedy shrnout, že je potřeba

---

⁴⁸³ Zpravidla jde o výběr *legis arbitri*, výše v této kapitole však byly naznačeny situace, kdy relevantní pro posouzení účinků insolvenčního řízení budou jiná práva. Pro pořádek je nutno zopakovat, že zde nejde o práva rozhodné pro posouzení merita sporu.

⁴⁸⁴ Schultze-Moderow Lukas, *Schiedsverfahren und Insolvenz, Eine autonome Kollisions-Lösung für Schiedsgerichte mit Sitz in Deutschland*, Gleiss Lutz Schriftenreihe zum deutschen und internationalen Wirtschaftsrecht, Baden-Baden 2017, str. 135 – 136.

⁴⁸⁵ Lozada Fernando Pérez, *Duty to Render Enforceable Awards: The Specific Case of Impartiality*, *Spain Arbitration Review* 2016, str. 73.

⁴⁸⁶ Výjimkou je Francie, kde zrušení nálezi v jiném státě není vnímáno jako nepřekonatelná překážka jeho výkonu, jsou-li splněny podmínky z pohledu francouzského práva; viz rozhodnutí ve věci *Norsolor*, *Cour de Cassation, Chambre Civile 1*, z 9.10.1984, 83-11.355.

⁴⁸⁷ ICC Case No. 2879, *Collection of ICC Awards I*, 1990.

⁴⁸⁸ Čl. 42 ICC Rules (2021): „In all matters not expressly provided for in the Rules, the Court and the arbitral tribunal shall act in the spirit of the Rules and shall make every effort to make sure that the award is enforceable at law.“

⁴⁸⁹ Ávila Umberto, *Certainty in Law*, *Law and Philosophy Library*, Basel 2016, str. 180.

⁴⁹⁰ ICC Case 13954, *Collection of ICC Awards VI*, 2013.

⁴⁹¹ ICC Case 7710, *Collections of ICC Awards V*, 2009.

⁴⁹² Nacimiento Patricia, *Bähr Biner, Insolvenz in nationalen und internationalen Schiedsverfahren*, *Neue Juristische Online Zeitschrift* 2009, str. 4760.

⁴⁹³ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, *Kluwer Law International* 2021, str. 545

⁴⁹⁴ *Ibid*, str. 542.

⁴⁹⁵ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, *Kluwer Law International* 2023, str. 232.

najít nejvíce předvídatelné kolizní normy mající vztah k projednávanému případu a ty následně konfrontovat se zájmem stran na zachování co nejširší míry autonomie vůle stran a udržení platnosti rozhodčí smlouvy⁴⁹⁶.

Tradiční hodnotou spojovanou s arbitráží, která je současně nepochybným zájmem obou stran, je také neutralita⁴⁹⁷. V souvislosti s výběrem práva ji lze chápat jako hledání zájmů stran, které jsou skutečně společné, nikoliv jen v zájmu jedné ze stran. Povinnost neutrálního přístupu se promítá také do důvodů případného zrušení rozhodčího nálezu a odmítnutí jeho výkonu⁴⁹⁸; pro pořádek je však potřeba dodat, že jako důvod pro zrušení nálezu nebo odmítnutí jeho výkonu musí porušení tohoto standardu dosáhnout značné intenzity a odkaz na tento důvod vede ke zrušení nálezu nebo odmítnutí jeho výkonu jen zřídka⁴⁹⁹.

S ohledem na délku řízení a jeho náklady neustále nabývá na významu efektivita rozhodčího řízení⁵⁰⁰. Je společným zájmem stran, aby řízení probíhalo rychle a efektivně a bylo by porušením povinností rozhodců tuto potřebu ignorovat⁵⁰¹. Je zřejmé, že tato potřeba se může dostat do určitého rozporu s výše uvedenými potřebami a v rámci pomyslné hierarchie stojí poněkud níže, nicméně vždy jen do určité míry a intenzity.

5.4.3. Naznačení optimálního postupu rozhodců při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž

Poté, co byly nastíněny základní možné přístupy rozhodců k určení práva aplikovatelného na posouzení účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž a vhodné principy takového postupu, lze přejít k úvaze o modelovém postupu rozhodců při posuzování těchto účinků.

Předně se rozhodce musí vypořádat s otázkou, zda bude bezvýhradně aplikovat *lex fori* místa arbitráže. Půjde-li o místo v ČR, lze předpokládat aplikaci *legis fori* na základě § 119 ZMPS (a na jeho základě pak Nařízení, bude-li COMI v EU).

---

⁴⁹⁶ ICC Case No. 4996, Collection of ICC Awards II, 1997.

⁴⁹⁷ Marghitola Reto, Document Production in International Arbitration, Zurich Univ., Diss., 2014, in International Arbitration Law Library vol. 33, Alphen aan den Rijn 2015, str. 129 – 130.

⁴⁹⁸ Čl. V odst. 1 písm. b) (možnost strany vyjádřit se) a d) (složení tribunálu a vedení řízení) Úmluvy; § 31 písm. e) ZRŘ; § 1059 odst. 2 bod 1 písm. b) a d) ZPO.

⁴⁹⁹ del Rosal Carmona, Rafael Carlos, Chapter 9: Lack of Impartiality or Independence as Grounds to Deny Enforcement under the New York Convention, in Fach Gomez Katie, Lopez-Rodriguez Ana M. (eds), 60 Years of the New York Convention, Key Issues and Future Challenges, Alphen aan den Rijn 2019, str. 140.

⁵⁰⁰ Podrobně viz Biolk Vít, Recent Trends in Increasing Efficiency in International Arbitration, Wolters Kluwer ČR, 2018.

⁵⁰¹ Queen Mary School of International Arbitration / White & Case, 2018 International Arbitration Survey: The Evolution of International Arbitration.

V kontextu zemí EU se jeví zejména na výše nastíněné úvahy o Nařízení jako součásti evropského veřejného pořádku (na základě tzv. Eco Swiss testu) v podstatě nemožné vyhnout se aplikaci Nařízení, nemají-li se rozhodci vystavit riziku zrušení rozhodčího nálezu nebo jeho nevykonatelnosti v jiné členské zemi⁵⁰².

V případě aplikace Nařízení⁵⁰³ vede základní kolizní norma k aplikaci *legis fori concursus*⁵⁰⁴ s řadou výjimek⁵⁰⁵; v praxi tedy rozhodci získávají nástroj, s jehož pomocí by měli být schopni se vypořádat s procesními i hmotněprávními dopady cizího insolvenčního rozhodnutí⁵⁰⁶.

Pokud by se místo arbitráže nacházelo ve státě, který implementoval VZins (a který současně není vázán Nařízením), je po uznání cizího insolvenčního rozhodnutí⁵⁰⁷ při posuzování jeho účinků pravděpodobná aplikace *legis fori* uznávajícího státu⁵⁰⁸.

V německé autonomní úpravě přeshraničního insolvenčního řízení mimo rámec Nařízení vede také základní norma k výběru *legis fori concursus* s některými racionálními výjimkami⁵⁰⁹.

V českém autonomním přeshraničním insolvenčním právu bude posuzování účinků zahraničního insolvenčního řízení probíhat s ohledem na § 111 odst. 3 ZMPS zásadně stejně jako v případě aplikace Nařízení, a to v důsledku přiměřené aplikace kolizních ustanovení Nařízení také na případy Nařízením neupravené⁵¹⁰.

Využití insolvenčních kolizních norem sídla arbitráže nejlépe odpovídá specifikům insolvenčního řízení a nabízí se proto jako zdánlivě nejpřirozenější varianta, avšak výše bylo rozebráno, že z pohledu některých rozhodců může sada specifických insolvenčních pravidel až příliš odrážet neduhu teritoriálního pojetí insolvence⁵¹¹, např. může být ovlivněna snahou o preferenci domácích věřitelů a zájmů apod.

---

⁵⁰² Viz kapitola 2.3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení.

⁵⁰³ Samotné Nařízení nevyklučuje svou aplikovatelnost na rozhodčí řízení jako např. čl. 2 odst. 1 písm. d) nařízení Brusel I bis.

⁵⁰⁴ Čl. 7 odst. 1 Nařízení.

⁵⁰⁵ Čl. 8 – 18 Nařízení.

⁵⁰⁶ Takový byl přístup rozhodčího tribunálu ve věci *Josef Syska (acting as Administrator for Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A. et. al.*, High Court of Justice, October 2, 2008, [2008], EWHC 2155 (Comm); *Josef Syska (acting as Administrator for Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A. et. Al.*, Court of Appeal, July 9, 2009, [2009] EWCA Civ 677.

⁵⁰⁷ Ať už uznání soudem (v USA výlučně jím) nebo případně samotnými rozhodci (Anglie).

⁵⁰⁸ *Cosco Bulk Carrier Co Ltd v. Armada Shipping SA & Anor*, High Court, Chancery Division, 11.02.2011 [2011] EWHC 216 (Ch.).

⁵⁰⁹ Viz např. 335 InsO, podle něhož se účinky insolvence řídí *lex fori concursus* s výjimkami v § 336 a násl.

⁵¹⁰ Podle § 111 odst. 3 ZMPS lze mimo případy, na které se vztahuje Nařízení, použít jeho kolizních norem přiměřeně. Viz Brodec Jan in Monika Pauknerová, Naděžda Rozehnalová, Marta Zavadilová a kol., Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 703 – 704.

⁵¹¹ Viz kapitola Porovnání teoretických principů přeshraničního insolvenčního řízení a mezinárodní obchodní arbitráže.

Rozhodci mohou mít tendenci nenechat se při výběru kolizních norem existencí insolvenčního řízení ovlivnit například v případě podezření, že insolvenční řízení bylo zahájeno účelově právě s cílem dosažení účinků, které by jinak nenastaly. V takovém případě by rozhodci měli snahu aplikovat „běžnou“ neinsolvenční sadu kolizních norem⁵¹². Nevýhodou takového přístupu je, že může nedostatečně odrážet specifické instituty insolvenčního řízení. Na druhou stranu jsou aplikovány stejné kolizní normy v případě insolvence i mimo ni; postup rozhodců je tedy chápán jako důsledně neutrální⁵¹³.

Rozhodci se také mohou soustředit se na výběr imperativních norem, které obsahuje *lex fori concursus*, a aplikovat toto právo právě jen v rozsahu takových norem⁵¹⁴. Primárně jsou tedy použita pravidla aplikovatelná v případě, že by žádná ze stran v insolvenční věci nebyla, následně je vyhodnoceno, která pravidla *legis fori concursus* jsou mandatorní a tato pravidla jsou pak pro rozhodce závazná bez ohledu na výběr práva provedený na základě kolizních norem. Nevýhodou této metody je nutnost identifikovat, které normy insolvenčního práva lze považovat za imperativní, a také skutečnost, že intenzity imperativních norem bude dosahovat jen malá část insolvenčního práva, takže *lex fori concursus* ovlivní posouzení účinků insolvenčního řízení jen v malém rozsahu a nepokryje všechny praktické otázky, které rozhodci v důsledku insolvence jedné ze stran budou muset řešit.

Při posuzování účinků zahájeného insolvenčního řízení na probíhající rozhodčí řízení by měl postup rozhodců nutně zahrnovat tři kroky: V prvé řadě by rozhodci měli posoudit, zda jde o otázku hmotněprávní či procesní. Jde-li o otázku hmotněprávní, je následně nutno pomocí kvalifikace vyhledat odpovídající kolizní normu. Třetím krokem je určení práva vyhledaného pomocí kolizní normy a jeho aplikace na daný případ⁵¹⁵.

Význam popsané analýzy souvisí také s tím, že různé právní řády spojují se zahájením insolvenčního řízení rozdílné důsledky, které se mohou pohybovat od nemožnosti pokračovat ve vedení rozhodčího řízení přes dopady na rozhodčí smlouvu či způsobilost být účastníkem řízení až po přerušování rozhodčího řízení. Dalším komplikujícím faktorem je výše zmiňovaný hybridní charakter rozhodčího řízení, které je založeno na smluvním základě, ale má převážně procesní

---

⁵¹² Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 88.

⁵¹³ Ibid, str. 89.

⁵¹⁴ tzv. *loi d'application immédiate / Eingriffsnormen*.

⁵¹⁵ Robertson Mark, *Cross-Border Insolvency and International Commercial Arbitration: Characterisation and Choice of Law Issues in Light of Elektrim S.A. v. Vivendi S.A. and Analysis of the European Insolvency Regulation*, 12 *International Arbitration and Litigation Review*, 2009, str. 125 – 127.

dopady⁵¹⁶. Smluvní základ evidentně rozšiřuje škálu možných otázek vznikajících při posuzování dopadů insolvenčního řízení také na platnost rozhodčí smlouvy či její jednostranné ukončení ze strany insolvenčního správce.

Nutnost popsané analýzy je zjevně vyšší u třetí kategorie kolizních norem popisovaných výše v kapitole 5.2., tedy za situace, kdy daný právní řád neobsahuje žádné kolizní normy zabývající se dopadem zahájení insolvenčního řízení na jakékoliv (tedy ani soudní řízení). V případě nutnosti aplikace obecných kolizních norem nevztahujících se přímo k insolvenčnímu řízení totiž podstatně narůstá možná škála interpretací i pravděpodobnost vyhodnocení účinků jako hmotněprávních, tedy spojených s potřebou řešení kvalifikačního problému.

Jak bylo nicméně popsáno výše v souvislosti s anglickou větví kauzy Vivendi, popsaná analýza má podstatný význam i u druhé kategorie (tedy při existenci kolizních norem, které upravují dopady pouze na řízení soudní), což s ohledem na smluvní základ arbitráže vedlo v kauze Vivendi při interpretaci čl. 15 Úpadkového nařízení k oscilování mezi aplikací čl. 15 (tedy čistě procesnímu pohledu a aplikaci uvedeného ustanovení upravujícího dopady na soudní řízení analogicky také na arbitráž) a čl. 4 odst. 2 písm. e) (tedy k hmotněprávnímu pohledu na posuzování účinků úpadkového řízení na „probíhající smlouvu, jejíž stranou je dlužník“).

Kromě výběru rozhodného práva vede analýza především k závěru o míře restrikcí, které určené právo se zahájením insolvenčního řízení spojuje. Za nejvýznamnější zásah do autonomie vůle stran lze považovat zánik arbitrability sporu, protože v řízení nemůže pokračovat ani insolvenční správce. Naproti tomu ztráta způsobilosti dlužníka být účastníkem rozhodčího řízení zpravidla nepředstavuje překážku pokračování rozhodčího řízení, protože do něj namísto dlužníka vstoupí insolvenční správce. Nejméně intenzívním zásahem do rozhodčího řízení v důsledku zahájení insolvenčního řízení je pak pouhé dočasné přerušování rozhodčího řízení nebo modifikace způsobu vedení rozhodčího řízení⁵¹⁷.

Je-li součástí analýzy také řešení kvalifikačního problému⁵¹⁸, je nutno vycházet z obvyklých základních principů kvalifikace, avšak se specifiky popsanými níže v této kapitole. Mezi obvyklé zásady lze zařadit zejména to, že předmětem kvalifikace není právní norma, nýbrž právní poměr či otázka (např. zánik rozhodčí smlouvy v důsledku zahájení insolvenčního řízení) i

---

⁵¹⁶ Bundesgerichtshof, Urteil vom 30.01.1957, IV ZR 279/55, 23 Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Zivilsachen (BGHZ) 198 (200), podle kterého jde o hmotněprávní dohodu o procedurálních otázkách.

⁵¹⁷ Kröll Stefan, Arbitration and Insolvency – Selected Conflict of Laws Problems, in Ferrari Franco, Kröll Stefan (eds.), Conflict of Laws in International Commercial Arbitration, JurisNet 2019, str. 697.

⁵¹⁸ Tedy primárně tehdy, jsou-li analyzovány dopady na hmotněprávní instituty jako rozhodčí smlouvy či procesní způsobilost stran.

to, že kvalifikace (provádějí-li ji soudy) prováděna zásadně podle institutů *legis fori*⁵¹⁹. Rozhodci se nemusejí cítit být vázáni tímto právem a mohou usilovat o globálnější přístup korespondující s internacionálním charakterem některých institutů⁵²⁰, případně se snažit více zohlednit autonomii vůle stran rozhodčího řízení. Alternativním přístupem může být snaha aplikovat např. *lex causae*, které je funkční zejména v případě výběru rozhodného práva stranami, ale přináší obvyklé aplikační potíže⁵²¹. Argument, že výběrem rozhodného práva ve smlouvě strany vyjádřily vůli k tomu, aby při kvalifikaci bylo postupováno podle tohoto práva, však není příliš přesvědčivý. Hmotněprávní základ pro posouzení nároků ze smlouvy má jen velmi málo společného s procesními instituty rozhodčího řízení⁵²². Celkově se proto jeví nejrationálnější základním přístupem pro řešení kvalifikačního problému rozhodci v mezinárodní arbitráži jeví použití *legis fori*, protože nejspíše vede k předvídatelným důsledkům, a jiné kvalifikační metody by měly být využívány uvážlivě pouze po pečlivém vyhodnocení dostupných norem a s použitím komparativních kvalifikačních metod⁵²³ nebo funkční kvalifikace⁵²⁴.

Při posuzování účinků zahájeného insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž se předmětem kvalifikace stává typicky dopad zahájení insolvenčního řízení na arbitrabilitu sporu, na způsobilost strany zůstat účastníkem rozhodčího řízení, na účinnost rozhodčí smlouvy či její vypověditelnost. Typickým příkladem byla výše popisovaná švýcarská větev kauzy Vivendi.

Kolizní normy vztahující se k právním otázkám uvedeným v předchozím odstavci používají často navázání na rozdílné právní řády. V otázkách objektivní arbitrability lze považovat za obvyklý standard navázání na *lex fori*, a to primárně na základě čl. V odst. 2 písm. a) Úmluvy, podle kterého uznání a výkon rozhodčího nálezu mohou být odepřeny, jestliže příslušný orgán země, kde se žádá a o uznání a výkon, zjistí, že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení *podle práva této země*, tedy podle *legis fori* exekučního soudu. Přestože se předmětné ustanovení týká výslovně pouze výkonu rozhodnutí, je obecně uznáváno, že je v otázkách

---

⁵¹⁹ § 20 odst. 1 ZMPS; Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Pfeiffer Magdalena, Růžička Květoslav et al., Mezinárodní právo soukromé, 9. vydání, Plzeň, Aleš Čeněk, 2022, str. 139 a násl.; Bundesgerichtshof, Urteil vom 21.9.1995, VII ZR 248/94; Macmillan Inc v. Bishopsgate Investment Trust Plc (No. 3), [1996] B.C.C 453 (469), [1996] 1 W.L.R. 387, [1996] 1 All E.R. 585.

⁵²⁰ Takový postup lze připodobnit k funkční kvalifikaci podle českého práva, viz § 20 odst. 2 ZMPS.

⁵²¹ Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Pfeiffer Magdalena, Růžička Květoslav et al., Mezinárodní právo soukromé, 9. vydání, Plzeň, Aleš Čeněk, 2022, str. 150.

⁵²² Viz např. Vivendi S.A. et al. V. Deutsche Telekom AG et al., Schweizerisches Bundesgericht, 31.3.2009.

⁵²³ Siehr Kurt, Das Internationale Privatrecht der Schweiz, Zürich 2002, str. 529 a násl.

⁵²⁴ § 20 odst. 2 ZMPS, Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Pfeiffer Magdalena, Růžička Květoslav et al., Mezinárodní právo soukromé, 9. vydání, Plzeň, Aleš Čeněk, 2022, str. 142; Siehr Kurt, Das Internationale Privatrecht der Schweiz, Zürich 2002, str. 530.

arbitrability aplikovatelné také rozhodci, a to obecně při jakémkoliv posuzování objektivní arbitrability⁵²⁵.

Subjektivní arbitrabilita, tedy způsobilost stran být účastníkem rozhodčího řízení, je standardně posuzována s odkazem na čl. V odst. 1 písm. a) Úmluvy⁵²⁶ podle „práva, které se na ně vztahuje“, což je právo státu sídla strany, vůči níž bylo zahájeno insolvenční řízení, jiným slovy *lex concursus*⁵²⁷. I tento směr možné analýzy dobře ilustruje švýcarská větev kauzy Vivendi, kdy *lex concursus* bylo polské právo, což s ohledem na jeho tehdejší úpravu dopadů insolvenčního řízení na arbitráž znemožnilo v rozhodčím řízení pokračovat.

K odlišnému výsledku vede posuzování dopadů zahájení insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu. V některých zemích existuje k této otázce speciální kolizní norma⁵²⁸, obvyklejší je ale dovozování obecného pravidla z čl. V odst. 1 písm. a) Newyorské úmluvy⁵²⁹. Protože volba práva pro posuzování rozhodčí smlouvy je velmi neobvyklá, vede uvedená kolizní norma k výběru *legis arbitri*.

Pro samotné rozhodčí řízení a procesní otázky s ním spojené je zpravidla rozhodným právem *lex fori* místa arbitráže. Jak bylo rozebráno výše, rozhodci sice nejsou vázáni právem místa arbitráže ve stejné intenzitě jako soudy, v naprosté většině však *lex arbitri* splývá s právem místa arbitráže, a to z řady důvodů⁵³⁰.

5.5. Dílčí závěr k postupu rozhodců při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž

V této kapitole byly rozebrány metody, principy i postup rozhodců při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

Způsob výběru práva rozhodného pro posouzení těchto účinků by měl zohledňovat specifika a potřeby mezinárodní obchodní arbitráže. Jak výstižně popsal anglický Court of Appeal

---

⁵²⁵ Lew D.M. Julian, Mistelis Loukas A., Kröll Stefan, *Comparative International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International B.V., 2003, bod 9-9 a násl.

⁵²⁶ Znění relevantní části čl. V odst. 1 písm. a) Úmluvy je následující: „Uznání a výkon nálezu mohou být odepřeny na žádost strany, proti níž je nálezu uplatňován, pouze tehdy, když tato strana prokáže příslušnému orgánu země, v níž je žádáno o uznání a výkon: ... že strany dohody uvedené v čl. II. byly podle práva, které se na ně vztahuje, nezpůsobilé k jednání...“

⁵²⁷ Kröll Stefan, *Arbitration and Insolvency – Selected Conflict of Laws Problems*, in Ferrari Franco, Kröll Stefan (eds.), *Conflict of Laws in International Commercial Arbitration*, JurisNet 2019, str. 701. Obdobný závěr lze dovodit také z ustanovení čl. 34 odst. 2 písm. (a)(i) a z čl. 36 odst. 1 písm. (a)(i) Vzorového zákona o mezinárodní obchodní arbitráži.

⁵²⁸ Např. čl. 178 odst. 2 IPRG.

⁵²⁹ Relevantní část uvedeného ustanovení zní takto: „...že zmíněná dohoda není platná podle práva, jemuž strany tuto dohodu podrobily, nebo, v nedostatku odkazu v tomto směru, podle práva země, kde nálezu byl vydán“.

⁵³⁰ Nejsilnějším je riziko zrušení rozhodčího nálezu soudem ve státě místa arbitráže.

ve věci Raiffeisen Zentralbank v. Five Star General Trading⁵³¹, proces výběru práva má tři fáze: V první fázi jde o kvalifikaci právního problému, ve druhé výběr vhodné kolizní normy která je spojujícím faktorem ke třetí fázi, kterou je nalezení právního systému vztahujícího se prostřednictvím kolizní normy k předmětnému právnímu problému. Na tyto tři fáze však nelze pohlížet odděleně a již v první fázi je potřeba zkoumat konkrétní dopady kolizní normy vybrané ve druhé fázi. Celkovým cílem je výběr práva nejvhodnějšího k řešení určité otázky, v daném případě tedy účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

Při výběru práva v mezinárodní obchodní arbitráži obecně je vhodné takové právo, které v co nejširší míře zachovává a respektuje i v situaci zahájeného insolvenčního řízení autonomii vůle stran rozhodčího řízení a tím v co největším rozsahu odpovídá očekávání stran rozhodčího řízení. Protože zahájení insolvenčního řízení představuje vždy významný zásah do autonomie vůle stran a významně modifikuje jejich očekávání, lze očekávat aplikaci této zásady častěji než v jiných otázkách mezinárodní obchodní arbitráže. Je proto potřebné klást si otázku, jak výběr práva rozhodného pro posouzení konkrétního účinku insolvenčního řízení ovlivní autonomii vůle stran, tedy zejména jaká omezení vyplynou v souvislosti se zahájením insolvenčního řízení z vybraného práva. To konkrétně znamená, zda právo určené metodami popisovanými v této kapitole zcela znemožní vedení rozhodčího řízení (což je v rozporu se zásadou autonomie vůle stran), nebo zda ho bude možné vést jen s určitými omezeními, přičemž druhá z popsaných variant by měla být rozhodci upřednostněna.

---

⁵³¹ Raiffeisen Zentralbank Oesterreich A.G. v. Five Star General Trading LL.C. and Others (The „Mount I“), 83 Lloyd's Report 597 (2001), [2001] EWCA (Civ) 68.

6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu

Pravomoc rozhodců je založena na existenci rozhodčí smlouvy mezi stranami sporu⁵³². Jedním z klíčových předpokladů řádného rozhodčího řízení je posouzení její platnosti, účinnosti a rozsahu. Na rozhodčí smlouvu je pohlíženo jako na autonomní ujednání, jehož osud je nezávislý na hlavní smlouvě, což je vyjádřeno doktrínou oddělitelnosti rozhodčí smlouvy⁵³³. Z toho vyplývá, že i pokud je hlavní smlouva neplatná, nedotýká se taková skutečnost rozhodčí smlouvy a z ní vyplývající pravomoci rozhodců rozhodnout případný spor⁵³⁴.

6.1. Vázanost insolvenčního správce rozhodčí smlouvou

Existence insolvenčního řízení jako zvláštního procesního typu je odůvodněna několika předpoklady: má minimalizovat náklady spojené s individuálním vymáháním pohledávek jednotlivými věřiteli a hon na dlužníka nahrazuje poměrným uspokojením věřitelů, soustředěním majetku a dluhů u jednoho soudu usiluje o efektivnější alokaci zdrojů a snižuje i náklady na straně státu⁵³⁵. Insolvenční řízení má kolektivní povahu, protože je nástrojem kolektivního vymáhání, nikoliv řešení individuálních sporů, a zaměřuje se spíše na vztahy mezi věřiteli navzájem než na vztah individuálního věřitele a dlužníka⁵³⁶. Zahájení insolvenčního řízení likvidačního typu s sebou nese relativizaci celé řady právních jednání dlužníka⁵³⁷. Plnění řady smluv je možné odmítnout⁵³⁸ a většina řízení se přerušuje⁵³⁹. Insolvenční řízení se ze své podstaty snaží řešení právních problémů dlužníka zjednodušit a centralizovat⁵⁴⁰. Efektivní metodou je soustředit maximální množství sporných právních otázek do rukou insolvenčního soudu⁵⁴¹.

---

⁵³²Blackaby Nigel, Partasides Constantine, et al., Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition), 6th edition, Kluwer Law International; Oxford University Press 2015, str. 71: „The agreement to arbitrate is the foundation stone of international arbitration.“

⁵³³ Ibid, str. 105 – 107.

⁵³⁴ V tomto smyslu velmi explicitně čl. 16 odst. 1 VZarb: „... an arbitration clause which forms part of a contract shall be treated as an agreement independent of the other terms of the contract. A decision by the arbitral tribunal that the contract is null and void shall not entail ipso jure the invalidity of the arbitration clause.“

⁵³⁵ Sprinz Petr, Jirmásek Tomáš, Řeháček Oldřich, Vrba Milan, Zoubek Hynek a kol., Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. C. H. Beck 2019, str. 2.

⁵³⁶ Ibid, str. 1.

⁵³⁷ V českém právu viz široká škála důsledků prohlášení konkurzu v § 244 – 276 IZ.

⁵³⁸ Viz např. § 253 IZ.

⁵³⁹ Viz např. § 263 a násl. IZ.

⁵⁴⁰ Zejména jde o možnost uplatnit pohledávky jen přihláškami v rámci insolvenčního řízení, přičemž v případě sporu o pravost, výši či pořadí pohledávky probíhá incidenční spor centralizovaně u insolvenčního soudu.

⁵⁴¹ Tím ovšem není dotčeno právo navrhnout případně pokračování v přerušovaných řízeních; v českém právu viz § 264 IZ.

Má-li být v rámci insolvenčního řízení středobodem řešení právních otázek insolvenční soud, je legitimní otázka, zda má být respektována vůle dlužníka vyjádřená v rozhodčí smlouvě, aby jeho spor byl řešen v rozhodčím řízení. V některých právních řádech byla možnost rozhodování sporů v rozhodčím řízení vyloučena v tom smyslu, že rozhodčí smlouva byla považována za neplatnou, přesněji vyjádřeno pozbývající platnosti zahájením insolvenčního řízení. To byl případ Polska⁵⁴², Lotyšska⁵⁴³ nebo Španělska⁵⁴⁴. Ačkoliv bývají tyto příklady chápány jako příklad situací, kdy rozhodčí smlouva pozbývá platnosti, podle názoru autora tomu zřetelně nasvědčovala jen formulace původního španělského zákona, nikoliv polského a lotyšského. V každém případě koncept neplatnosti rozhodčí smlouvy v důsledku zahájení insolvenčního řízení lze považovat za překonaný. Důvodů v podstatě univerzálního přesvědčení o nevhodnosti konstruovat neplatnost rozhodčí smlouvy v případě zahájení insolvenčního řízení lze dovést více, počínaje nevhodností konstrukce, kdy je negována smluvní vůle stran přes absenci vad takového právního jednání jen v důsledku objektivní skutečnosti, která nijak nezpochybňuje kvalitu obsahu smlouvy, až po snižování atraktivity dotčeného právního řádu obsahujícího nestandardní legislativní konstrukce.

Výše popsané napětí mezi snahou soustředit rozhodování sporů do rukou insolvenčního soudu na straně jedné a respektem k autonomii vůle smluvní stran rozhodčí smlouvy na straně druhé vede k tomu, že za určitých okolností nemusí být ustanovení rozhodčí smlouvy i bez zpochybnění její platnosti aplikovatelná.

Bude-li se rozhodčí smlouva jevit insolvenčnímu správci platná, avšak z pohledu insolvenčního řízení nežádoucí, lze si představit dvojí formu eliminování důsledků takové smlouvy. Předně si lze představit argumentaci, že správce není rozhodčí smlouvou vázán, protože není její smluvní stranou. Smlouvu uzavřel dlužník, nikoliv správce. Druhou možností může být snaha správce se vyvázat z rozhodčí smlouvy odstoupením nebo vypovězením smlouvy.

---

⁵⁴² Ustawa z dnia 28 lutego 2003 Prawo upadłościowe, konkrétně dnes již vypuštěný Art. 142, podle kterého nelze pokračovat v rozhodčím řízení po prohlášení konkurzu. Povaha ustanovení byla předmětem četných diskuzí a podle jednoho z názorů znamenala zneplatnění rozhodčí smlouvy – viz Aslanowicz Marcin, Jasiewicz Joanna, Report on Poland, in: Baker & McKenzie International Arbitration Yearbook 2010-2011, New York 2011, str. 325 a násl.

⁵⁴³ Čl. 487 lotyšského občanského soudního řádu tohoto znění: „Jakýkoliv občanskoprávní spor může být předložen k rozhodnutí rozhodčímu soudu, s výjimkou sporu ... 8) týkajícího se práv a povinností osob, o jejichž úpadku bylo rozhodnuto do doby vydání rozhodčího nálezu.“

⁵⁴⁴ Artículo 52 původního znění Ley 22/2003, de 9 de julio, Concursal, zněl takto: „Los convenios arbitrales en que sea parte el deudor quedarán sin valor ni efecto durante la tramitación del concurso, sin perjuicio de lo dispuesto en los tratados internacionales.“ Dnešní znění vyplývající z Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal, Artículo 140/1, je opačné: „La declaración de concurso, por sí sola, no afectará a la vigencia de los pactos de mediación ni a los convenios arbitrales suscritos por el deudor.“

6.1.1. Důsledky skutečnosti, že insolvenční správce nebyl stranou rozhodčí smlouvy

V první řadě je potřeba se zabývat otázkou, zda je správce existující rozhodčí smlouvou vázán, nebo zda mu ustanovení insolvenčního práva umožňují vyhnout se nutnosti aplikovat rozhodčí smlouvu primárně z důvodu, že není smluvní stranou rozhodčí smlouvy. Praxe různých zemí se v tomto směru podstatně liší.

Podle německého práva není insolvenční správce zástupcem ani právním nástupcem dlužníka, nýbrž vykonává veřejnou funkci vytvořenou insolvenčním zákonem a jeho pravomoc proto vyplývá přímo ze zákona a není odvozena od postavení dlužníka⁵⁴⁵. I když by takový výklad evokoval možnost, aby se správce necítil být rozhodčí smlouvou vázán, ve skutečnosti jak doktrinální výklady, tak soudní praxe jednoznačně dovodily, že insolvenční správce je rozhodčí smlouvou nadále vázán⁵⁴⁶. To ovšem nebrání uplatnit správci jiné specifické nároky vyplývající přímo z insolvenčního práva (např. z důvodu neúčinnosti či odporovatelnosti právního jednání)⁵⁴⁷. Specifické insolvenční nároky dávají správci práva nad rámec rozhodčí smlouvy, nicméně z vázanosti samotnou rozhodčí smlouvou se správce obecně vymanit nemůže⁵⁴⁸.

Rovněž ve Francii je insolvenční správce vázán rozhodčí smlouvou uzavřenou dlužníkem před zahájením insolvenčního řízení⁵⁴⁹. Tento závěr je odůvodňován tím, že rozhodčí smlouva byla sjednána mimo rámec insolvenčního řízení a neměla by být jeho zahájením dotčena; v souladu s tím správce nemůže ignorovat rozhodčí smlouvu jako součást jiného smluvního vztahu, v němž je z vůle správce pokračováno v rámci insolvenčního řízení⁵⁵⁰.

Vázanost správce rozhodčí smlouvou v anglickém právu souvisí s typem insolvenčního řízení. Rozlišována je compulsory liquidation⁵⁵¹, administration⁵⁵² a receivership⁵⁵³. Zatímco administrator nebo administrative receiver mohou bez dalšího vést jménem dlužníka rozhodčí

---

⁵⁴⁵ Vuia Mihai, kmenář k § 80 InsO in Stürner Rolf, Eidenmüller Horst, Schoppmeyer Heinrich (eds.), Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung, Band 2, §§ 80 – 216 InsO, 4. ed.

⁵⁴⁶ Salger Hans-Christian, Trittman Rolf, Internationale Schiedsverfahren, C.H. Beck 2019, München, str. 21. Uvedený závěr byl opakovaně potvrzen judikaturou, viz např. Bundesgerichtshof, Beschluss des III. Zivilsenats vom 30. Juni 2011, III ZB 59/10; Bundesgerichtshof, Beschluss des III. Zivilsenats vom 20. November 2003, III ZB 24/03; BGH NJW 2009, str. 1747 – 1750; Kröll Stefan, Arbitration and Insolvency – Selected Conflict of Laws Problems, Chapter 18 in Ferrari Franco, Kröll Stefan (Eds), Conflict of Laws in International Commercial Arbitration, JurisNet 2019, str. 369; Riedel Maximilian, Insolvenz in nationalen und internationalen Schiedsverfahren, Schriften zum Verfahrensrecht Band 54, Peter Lang 2016.

⁵⁴⁷ Bundesgerichtshof, Beschluss des I. Zivilsenats vom 29. Juni 2017, I ZB 60/16.

⁵⁴⁸ Flöther Lucas F., Schiedsverfahren und Schiedsabrede unter den Bedingungen der Insolvenz, Deutsche Zeitschrift für Wirtschafts- und Insolvenzrecht, ročník 11, číslo 3, De Gruyter 2006, str. 93.

⁵⁴⁹ Cour de cassation, Chambre commerciale, du 4 février 1986, 84-16.565 (Société Soules v. Société Henry); ICC Award No. 6057 en 1991.

⁵⁵⁰ Fouchard Philippe, Arbitrage et Faillite, Revue de l'arbitrage, číslo 3, 1998, str. 471 – 493.

⁵⁵¹ Insolvency Act 1986, Part IV Winding Up of Companies, Chapter VI Winding Up by the Court.

⁵⁵² Insolvency Act 1986, Part II Administration.

⁵⁵³ Insolvency Act 1986, Part III Receivership.

řízení, liquidator může vést rozhodčí řízení pouze s předchozím souhlasem soudu⁵⁵⁴. Pokud chce naopak jiná osoba zahájit rozhodčí řízení proti společnosti v režimu compulsory liquidation, může tak učinit pouze se souhlasem soudu⁵⁵⁵, který podle okolností případu posoudí, zda je vhodné projednat řízení v rozhodčím řízení, nebo zda je vhodnějším fórem soud⁵⁵⁶, podobně je nutný souhlas soudu i v případě administration⁵⁵⁷; naopak je-li způsobem řešení situace dlužníka receivership, podobná omezení neexistují⁵⁵⁸.

Ve Spojených státech posuzují soudy otázku vynutitelnosti rozhodčí smlouvy na základě dvoustupňového testu⁵⁵⁹. V první řadě je posuzována vůle stran podrobit svůj spor rozhodčímu řízení. Pokud tomu tak je, soud posuzuje, zda je předmět sporu způsobilý být předmětem rozhodčího řízení, tedy jeho arbitrabilitu⁵⁶⁰. Otázka, zda je rozhodčí smlouvou vázána také správce, byla vyřešena rozhodnutím *Hays v. Merrill*⁵⁶¹ jednoznačně v tom smyslu, že správce je vázán rozhodčí smlouvou⁵⁶² a není důvod rozlišovat v tomto směru mezi dlužníkem s dispozičním oprávněním a správcem.

Z české judikatury je zřejmé, že insolvenční správce je vázán uzavřenou rozhodčí doložkou také podle českého práva⁵⁶³.

Lze tedy uzavřít, že ve všech zkoumaných zemích s částečnou výjimkou Anglie (kde je v určitých případech nutný předchozí souhlas soudu) je správce vázán existující rozhodčí smlouvou a není proto relevantní argument, že nebyl a není smluvní stranou rozhodčí smlouvy.

6.1.2. Odmítnutí plnění rozhodčí smlouvy správcem

Právo mnoha zemí obsahuje oprávnění správce odmítnout plnit smlouvy o vzájemném plnění⁵⁶⁴, tedy synallagmatické smlouvy. Takovou možnost má správce případně, že ani jedna ze stran dosud zcela nesplnila závazky ze smlouvy. Zvážit je proto třeba možnost, že správce by se

---

⁵⁵⁴ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 102.

⁵⁵⁵ Sec. 130(2) Insolvency Act 1986.

⁵⁵⁶ *Enron Metals and Commodity Ltd. (in Administration) v. HIH Casualty and General Insurance Ltd.* z 10.3.2005, [2005] EWHC 485 (Ch).

⁵⁵⁷ *Atlantic Computer Systems Plc* [1992] Ch. 505.

⁵⁵⁸ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 103.

⁵⁵⁹ Např. *Zimmerli v. Ocwen Loan Servicing LLC*, B.R. 238 (Bankr. N.D. Tex. 2010).

⁵⁶⁰ Např. *Webb v. Investacorp, Inc.*, 89 F.3d 252, 258 (5th Cir. 1996).

⁵⁶¹ *Hays & Co. v. Merrill Lynch, Pierce, Fenner & Smith*, 885 F.2d 1149, 1154 (3d Cir. 1989).

⁵⁶² Z rozhodnutí ve věci *Hays*: „trustee stands in the shoes of the debtor“.

⁵⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.4.2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004; publikováno jako R 37/2006 civ.

⁵⁶⁴ V českém právu § 253 IZ.

mohl zprostit závazku podrobit spor rozhodčímu řízení odmítnutím smlouvy o vzájemném plnění, případně dokonce označit za smlouvu o vzájemném plnění i samotnou rozhodčí smlouvu.

Především je nutno zdůraznit, že v důsledku doktríny oddělitelnosti⁵⁶⁵ rozhodčí smlouvy od hlavního závazku je závěr, že by odmítnutím plnění z hlavní vzájemné smlouvy zanikla i rozhodčí smlouva jako vedlejší ujednání, zcela nepravděpodobný a ve zkoumaných právních řádech je takový argument nesprávný.

V německém právu je správce oprávněn buď trvat na plnění ze smlouvy, nebo (za podmínky že závazky ani jedné ze stran nebyly ještě zcela splněny) plnění ze smlouvy odmítnout⁵⁶⁶. Pokud však jde o rozhodčí smlouvu, v literatuře je argumentováno tak, že uvedené oprávnění správce na ni použít nelze, protože nejde o synallagmatickou smlouvu ve smyslu § 103 InsO⁵⁶⁷.

Rovněž ve francouzském právu má správce oprávnění smlouvu zrušit, pokud nebyla zcela splněna v době zahájení insolvenčního řízení⁵⁶⁸. Využití tohoto práva ale nemá dopad na rozhodčí smlouvu v důsledku doktríny separability⁵⁶⁹. Vyloučeno je také přímé odmítnutí rozhodčí smlouvy, protože uvedená ustanovení se vztahují pouze na hmotněprávní smlouvy, nikoliv na procesní dohody jako je rozhodčí smlouva⁵⁷⁰.

V anglickém právu je možnost odmítnutí určitých plnění omezena pouze na likvidaci, při které má správce oprávnění odmítnout majetek zatěžující podstatu včetně nevýhodných smluv, a to zejména vede-li k dalším závazkům nebo nutnosti nevýhodných jednání⁵⁷¹. Správce však k takovým úkonům potřebuje souhlas soudu⁵⁷². Teoretická možnost odmítnout rozhodčí smlouvu by tedy podléhala schválení soudem⁵⁷³.

Ve Spojených státech může správce vzájemnou smlouvu, která dosud nebyla zcela splněna ani jednou stranou buď převzít a pokračovat v plnění, nebo plnění odmítnout, případně smlouvu postoupit na třetí osobu⁵⁷⁴. Přestože je případné odmítnutí plnění považováno za *all-or-nothing*

---

⁵⁶⁵ Lew Julian M. / Mistelis Loukas A. / Kröll Stefan M., *Comparative International Commercial Arbitration*, The Hague 2003, odst. 6.9.

⁵⁶⁶ § 103 Insolvenzordnung.

⁵⁶⁷ Kröll Stefan, *Arbitration and Insolvency Proceedings: Selected Problems*, in: Mistelis Loukas A. / Lew Julian D. M. (eds.), *Pervasive Problems in International Arbitration*, Alphen aan den Rijn 2006, str. 373.

⁵⁶⁸ Art. L. 622-13(II), 672-2, 641-10 Code de commerce.

⁵⁶⁹ Mourre Alexis, *Arbitrage et droit de la faillite – Réflexions sur l'office du juge et de l'arbitre*, in: FEDUCI (ed.), *Faillite internationale et conflit de juridictions*, Paris / Bruxelles 2007, str. 157.

⁵⁷⁰ *Ibid.*, str. 157.

⁵⁷¹ Sec. 178 Insolvency Act 1986.

⁵⁷² Sec. 130/2 Insolvency Act 1986.

⁵⁷³ Mustill Michael J., Boyd Steward C., *The Law and Practice of Commercial Arbitration in England*, 2d ed., London/Edinburgh 1989,

⁵⁷⁴ Kilborn Jason, *National Report for the United States* in: Faber Dennis et al. (eds.), *Commencement of Insolvency Proceedings*, Oxford 2012, odst. 20.23.

proposition v tom smyslu, že si správce nemůže vybírat odmítnutí pouze některých částí smlouvy a jiné ponechat⁵⁷⁵, nicméně ve vztahu k rozhodčí smlouvě se aplikuje i zde doktrína separability a rozhodčí smlouva bude tedy aplikována i po případném odmítnutí vzájemné smlouvy⁵⁷⁶.

Přestože v českém právu chybí porovnatelné soudní rozhodnutí, autor je přesvědčen, že závěr by nutně musel být stejný, jako v případě německého práva, tedy jednak nemožnost zániku rozhodčí smlouvy jen v důsledku zániku hlavního závazku z důvodu separability a ve vztahu k samotné rozhodčí smlouvě skutečnost, že nenaplnuje obsah synallagmatických závazků⁵⁷⁷.

Z uvedeného porovnání tedy vyplývá, že v naprosté většině případů bude insolvenční správce nadále vázán rozhodčí smlouvou uzavřenou před zahájením insolvenčního řízení.

6.1.3. Pokrývá rozhodčí smlouva i spory v insolvenčním řízení?

Jiným typem námitky by mohlo být, že rozhodčí smlouva svým zněním nepokrývá spor insolvenčního správce proti druhé smluvní straně. Zkoumán tedy musí být i předmět rozhodčí smlouvy, tedy specifikace rozsahu sporů, které má rozhodčí doložka pokrývat⁵⁷⁸. Jde o odlišnou kategorii než objektivní arbitrabilitu nároků, která vyplývá z obsahu platného práva, nikoliv z rozhodčí smlouvy jako takové.

V podstatě ve všech zkoumaných právních rádech je zvolen přístup, že klíčem je rozsah předmětu původní rozhodčí smlouvy a že rozhodčí smlouvou naopak nejsou pokryty nároky vyplývající z obsahu insolvenčního práva příslušného státu v tom smyslu, že nárok založilo až samotné insolvenční řízení a z něj vyplývající důsledky. Konkrétně v Německu lze formou rozhodčího řízení projednat spory vyplývající ze smlouvy, k níž se rozhodčí smlouva vztahuje, nikoliv ale nároky, které správci vyplývají v důsledku ustanovení insolvenčního zákona a nabývá je až v důsledku zahájení určité fáze insolvenčního řízení⁵⁷⁹. Obdobný je přístup francouzského práva, které také rozlišuje mezi nároky ze smlouvy, k níž se vztahuje rozhodčí dohoda, a

---

⁵⁷⁵ Fleming Companies, Inc. 03-10945 MFW, 2007 WL 788921 (D. Del. 16.03.2007).

⁵⁷⁶ Société Nationale Algérienne Pour La Recherche, La Production, Le Transport, La Transformation et la Commercialisation des Hydrocarbures v. Distrigas Corp., 80 B.R. 606, 609 (D. Mass. 1987).

⁵⁷⁷ Viz § 1911 – 1913 obč. zák.

⁵⁷⁸ Poudret Jean-François, Besson Sébastien, Comparative Law of International Arbitration, 2d ed. London / Zürich 2007, odst. 305. V terminologii mezinárodní arbitráže je používán pojem *ratione materiae*.

⁵⁷⁹ Bundesgerichtshof, Beschluss des III. Zivilsenats vom 30.06.2011, III ZB 59/10: „Zwar ist ein Insolvenzverwalter grundsätzlich an eine von dem Gemeinschuldner vor der Eröffnung des Insolvenzverfahrens geschlossene Schiedsabrede gebunden. Dies gilt jedoch dann nicht, wenn es um Rechte des Insolvenzverwalters geht, die sich nicht unmittelbar aus dem Gemeinschuldner abgeschlossenen Vertrag ergeben, sondern auf der Insolvenzordnung beruhen und daher insolvenzspezifisch sind...“.

specifickými nároky vyplývajícími z obsahu insolvenčního práva⁵⁸⁰. V kontextu francouzského insolvenčního práva váže rozhodčí smlouva správce jen v rozsahu, v němž vykonává práva a povinnosti dlužníka podle původní smlouvy; naopak nezavazuje správce tehdy, pokud uplatňuje nároky jménem a v zájmu věřitelů⁵⁸¹. Právní praxe ve Spojených státech navazuje na přelomové rozhodnutí ve věci Hays⁵⁸², podle něhož je insolvenční správce vázán rozhodčí smlouvou ve stejném rozsahu jako dlužník, který smlouvu uzavřel. Z toho a contrario vyplývá, že rozhodčí smlouva nepokrývá nároky, které nemají základ ve smlouvě, ale až v samotném insolvenčním právu. Takové nároky by nepříslušely dlužníkovi a může je uplatnit jen správce v důsledku aplikace insolvenčních předpisů, proto rozhodčí smlouva takové nároky nepokrývá⁵⁸³.

6.1.4. Faktická nemožnost plnění rozhodčí smlouvy

Posledním důvodem, který by mohl bránit tomu, aby rozhodčí řízení proběhlo, je faktická nemožnost plnění smlouvy, a to především z důvodu nedostatku finančních prostředků dlužníka. Za přelomový lze v tomto směru označit z německé praxe rozsudek ve věci Plumber⁵⁸⁴. Podle soudu bylo plnění z rozhodčí smlouvy nemožné, protože žalobce nebyl (v důsledku insolvence) schopen hradit náklady řízení a neexistoval jiný zdroj pro úhradu těchto prostředků.

Je však potřeba uvést, že insolvence sama o sobě znamená jen nemožnost uhradit všechny dluhy, nikoliv neexistenci jakýchkoliv finančních zdrojů. Rovněž z definice předlužení nic takového nevyplývá, neboť z něj lze dovodit pouze to, že dlužník má méně majetku než dluhů. Je tedy potřeba zkoumat skutečnou nemožnost dlužníka náklady zaplatit, nikoliv se spokojit s konstatováním insolvence nebo předlužení.

Jestliže však dlužník skutečně žádné prostředky na uhrazení nákladů rozhodčího řízení nemá, pak by podmiňování řešení sporu dlužníka finančním plněním představovalo faktické *denegatio iustitiae*. Stát sice alternativní řešení sporů formou rozhodčího řízení umožnil, ale na

---

⁵⁸⁰ Mourre Alexis, Arbitrage et droit de la faillite – Réflexions sur l'office du juge et de l'arbitre, in: FEDUCI (ed.), Faillite internationale et conflit de juridictions, Paris / Bruxelles 2007, str. 159 a násl.

⁵⁸¹ Cour de Cassation, Chambre commerciale, du 13 juin 2006, 03-16.695: „... la clause compromissoire ne concerne que les litiges entre les parties qui l'ont stipulée et n'est opposable au commissaire à l'exécution du plan que dans la mesure où celui-ci exerce les droits et actions du débiteur lui-même suivant les modalités de la liquidation judiciaire, ..., l'arrêt retient que tel n'est pas le cas de l'action de ... qui a été engagée au nom et dans l'intérêt collectif des créanciers...“

⁵⁸² Hays & Co. v. Merrill Lynch, Pierce, Fenner & Smith, 885 F.2d 1149, 1153 (3d Cir. 1989).

⁵⁸³ Ibid.

⁵⁸⁴ Bundesgerichtshof, Urteil des III. Zivilsenats vom 14.09.2000, III ZR 33/00; Strauch Martin, Schutz von Schiesvereinbarung und vereinbarter Vertraulichkeit bei Insolvenzeröffnung, Eine rechtsvergleichende Untersuchung zur Bindungswirkung, zur Insolvenzanfechtung sowie zum Schutz von Vertraulichkeit und Geschäftsgeheimnissen, Universität Leipzig, Diss., 2018, Schriften zum Zivilrecht 31, Berlin 2019.

rozdíl od formy soudní pro tento mechanismus neexistuje financování ze státních zdrojů. V zásadě je proto logická snaha definovat okruhy případů, kdy absence finančních zdrojů a z toho vyplývající nemožnost vést rozhodčí řízení vyvolá zánik pravomoci rozhodců a naopak vznik pravomoci soudů.

Praxe soudů v jiných zemích se alespoň prozatím jeví odlišná; např. anglické soudy vycházejí ze zásady, že dlužník se nemůže dovolávat své vlastní nemožnosti hradit náklady řízení⁵⁸⁵.

V praxi rozhodčího řízení se objevují případy, že náklady je za dlužníka připravena uhradit druhá strana, která není v insolvenční⁵⁸⁶. V německé praxi bylo dovozováno, že s ohledem na způsob odůvodnění rozhodnutí BGH ve věci Plumber nemožnost vedení rozhodčího řízení z důvodu objektivní neschopnosti zaplatit náklady řízení vyvolává *ipso iure* nemožnost plnění a tím neproveditelnost rozhodčího řízení⁵⁸⁷; tj. k tomuto objektivnímu důsledku dochází i bez právního jednání ze strany dlužníka nebo správce. V samotném rozsudku ve věci Plumber však soud dospěl k závěru, že tribunál je v důsledku principu Kompetenz-Kompetenz oprávněn sám určit svou pravomoc a považovat se za příslušný i v případě, že objektivní platební neschopnost na straně dlužníka nastane a že za něj náklady zaplatí jiná osoba⁵⁸⁸. Tím zároveň otevřel dveře možnosti financování řízení druhou stranou sporu.

Z poslední doby je potřeba upozornit na značně diskutovaný rozsudek ve věci Peace River Hydro Partners v. Petrowest⁵⁸⁹. Kanadský nejvyšší soud v něm dospěl k závěru, že plnění z rozhodčích smluv uzavřených dlužníkem je nemožné⁵⁹⁰ z důvodu procesní efektivity a „praktičnosti“⁵⁹¹. Soud při rozhodování otázky, zda má být soudní řízení přerušeno z důvodu vedených arbitráží, dospěl k závěru, že řízení podle rozhodčích smluv nemůže být vedeno, protože rozhodčí smlouvy jsou „*inoperative*“. Důvodem bylo, že insolvenční správce by musel vést nejméně čtyři různé arbitráže se sedmi protistranami. Některé ze souvisejících nároků by byly řešeny formou arbitráže, některé však nikoliv a musely by být řešeny v soudním řízení, což by zvyšovalo riziko paralelních řízení a protichůdných výsledků sporů. Soud takový postup vnímal

---

⁵⁸⁵ Lord Samantha J., When two polar Extremes collide: An Exploration into the Effects of Insolvency on International Arbitration, *International Trade & Business Law Review* 2016, str. 325 – 326, England and Wales Court of Appeal, *Lloyd's Rep.* 1981, str. 305.

⁵⁸⁶ Riedel Maximilian, *Insolvenz in nationalen und internationalen Schiedsverfahren*, *Schriften zum Verfahrensrecht* Band 54, Peter Lang 2016, str. 97.

⁵⁸⁷ Viz § 1032 odst. 1 ZPO.

⁵⁸⁸ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 1047.

⁵⁸⁹ Peace River Hydropartners v. Petrowest Corp., Supreme Court of Canada, Judgment of 10.11.2022 – 2022 SCC 41, Case No. 39547.

⁵⁹⁰ Slovy rozsudku jsou smlouvy „*inoperative*“.

⁵⁹¹ *Ibid* pozn. 529, No. 9.

jako ohrožující integritu insolvenčního řízení. Navíc je v rozporu s úkolem insolvenčního správce maximalizovat výtěžek pro věřitele⁵⁹².

Výraz „*inoperative*“ lze chápat jako vyjádření objektivního standardu, při kterém je fakticky plnění z rozhodčí smlouvy nemožné. V kontextu použitým kanadským soudem se však jeví plnění jako možné, ale složité a obtížné. Takový výklad je vnímán jako zneklidňující v tom smyslu, že přináší novou možnost zpochybnění závazků z rozhodčí smlouvy. V užším slova smyslu lze uvažovat v tom smyslu, že ke znemožnění arbitráže by postačovalo, pokud by dlužník uzavřel mnoho rozhodčích smluv. Soud sám však zdůraznil nutnost zkoumání specifik každého konkrétního případu⁵⁹³.

Případy *Plumber* a *Peace River* demonstrují limity arbitráže ve střetu s insolvencí a tím i limity smluvního ujednání obsaženého v rozhodčí smlouvě ve střetu s ekonomickou realitou a státní mocí. Insolvenční řízení přináší mezní situace, v nichž by se fundamentalistické trvání na pravomoci rozhodců založené rozhodčí smlouvou dostávalo do zjevného rozporu s legitimním zájmem věřitelů na uspořádání dlužnickových poměrů tak, aby byly vyřešeny všechny sporné otázky týkající se jeho pohledávek a závazků co nejefektivnějším způsobem.

6.1.5. Španělský příklad úpravy vztahu insolvenčního a rozhodčího řízení

Příkladem moderní a podle názoru autora i praktické úpravy dopadů insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu může být španělská úprava.

Čl. 140 nového španělského insolvenčního zákona⁵⁹⁴ zní takto (zkrácený překlad autora):

1. Zahájení insolvenčního řízení se nedotýká platnosti rozhodčí smlouvy uzavřené dlužníkem.
2. Rozhodčí řízení zahájená a dosud neskončená před datem zahájení insolvenčního řízení pokračují do vydání konečného rozhodčího nálezu.
3. Insolvenční soud může buď *ex officio* nebo na základě žádosti dlužníka nebo insolvenčního správce pozastavit účinky rozhodčí smlouvy, je-li ohledně strany rozhodčí smlouvy zahájeno insolvenční řízení a pokud by plnění závazků z této smlouvy bylo na újmu průběhu insolvenčního řízení. Ustanovení mezinárodních smluv zůstávají nedotčena.

Popsaná úprava je flexibilní a umožňuje soudu vyhodnotit individuálně okolnosti každého případu, tato flexibilita je však současně zdrojem nejasností, jak ukazuje judikatura. Ve věci

---

⁵⁹² Ibid, No. 173.

⁵⁹³ Ibid, No. 10.

⁵⁹⁴ Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal.

Guetta⁵⁹⁵ soud v Santanderu rozhodl, že s ohledem na hrozící náklady a dobu trvání rozhodčího řízení se sídlem v Londýně založeného na vágně formulované rozhodčí doložce může být na újmu majetkové podstaty a účinky rozhodčí smlouvy pozastavil.

K opačnému závěru však dospěl soud v Barceloně⁵⁹⁶, který odmítl žádost o pozastavení účinků rozhodčí smlouvy z důvodu, že by újmou odůvodňující tak závažný zásah, jakým je pozastavení účinků rozhodčí smlouvy, mohlo být pouze to, že by případné rozhodčí řízení představovalo procesní překážku řízení insolvenčnímu.

Tilve⁵⁹⁷ poukazuje na to, že ani jedno z rozhodnutí nelze zobecnit a jejich odůvodnění je svým způsobem krajní: Pokud by vždy měly být primární ekonomické zájmy věřitelů a prostředky majetkové podstaty, nemohlo by rozhodčí řízení nikdy konkurovat soudnímu, protože soudní řízení není ve Španělsku zpoplatněno. Takový výklad by podle jejího názoru nerespektoval *pro-arbitration spirit* čl. 140. Ještě extrémnější se jí však jeví výklad barcelonského rozhodnutí, protože z hlediska španělských předpisů rozhodčí řízení žádnou procesní překážku insolvenčnímu řízení nepředstavuje.

Pozastavení účinků může nastat pouze v případě, že rozhodčí řízení dosud nebylo zahájeno. Důsledkem pozastavení není neplatnost rozhodčí smlouvy a v případě skončení insolvenčního řízení rozhodčí smlouva stále platí a je účinná.⁵⁹⁸

Z výše popsaného příkladu je patrné, že ani výslovná úprava případných dopadů zahájení insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu nemusí odstranit všechny praktické problémy, nicméně ty jsou nesrovnatelně menší ve srovnání se situací, kdy neexistuje žádná úprava.

6.1.6. Může insolvenční správce uzavírat nové rozhodčí smlouvy?

Odpověď na otázku položenou v nadpisu této dílčí kapitoly je nutno hledat na průsečíku dvou úprav: Na jedné straně (z pohledu rozhodčího řízení) jde o vymezení objektivní arbitrability sporu, kterého se má rozhodčí smlouva týkat, na druhé straně (z pohledu insolvenčního řízení) o případná ustanovení bránící tomu, aby správce rozhodčí smlouvu uzavřel.

---

⁵⁹⁵ Sentencia núm. 266/2019 dictada por Juzgado Mercantil núm. 1 de Santander, de fecha de 30 de septiembre de 2019, Del Fuego Booking S.L. v. David Guetta.

⁵⁹⁶ Sentencia núm. 150/2021 dictada por Juzgado Mercantil núm. 10 de Barcelona, de fecha de 12 de marzo de 2021, Parte concursada: GESTIÓN INTEGRAL DE TUBERÍAS, S.L.

⁵⁹⁷ Tilve Cecilia, What To Expect When You're Expecting Spanish Insolvency, 28.03.2023, dostupné na <https://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2023/03/28/what-to-expect-when-youre-expecting-spanish-insolvency> (citováno dne 20.12.2023).

⁵⁹⁸ Ibid.

Použijeme-li pro analýzu jako příklad české právo, je nutno se nejprve vypořádat s otázkou, které typy sporů lze po zahájení insolvenčního řízení vůbec projednat v rozhodčím řízení.

Z pohledu úpravy rozhodčího řízení o § 2 odst. 1 ZRŘ v aktuálním znění, podle kterého lze rozhodčí smlouvu uzavřít ohledně majetkových sporů, ovšem jednu z významných výjimek, kterou formou rozhodčího řízení řešit nelze, jsou incidenční spory. Kromě toho musí jít o takové spory, ohledně jejichž předmětu by strany mohly uzavřít smír (§ 2 odst. 2 ZRŘ). Ze strohé úpravy zákona o rozhodčím řízení, který dále nedefinuje incidenční spory, je zřejmé, že těžiště analýzy se přesouvá do insolvenčního práva.

Taxativní výčet incidenčních sporů je obsažen v § 159 odst. 1 IZ⁵⁹⁹ a zahrnuje nejvýznamnější typy sporů vedené insolvenčními správci, na prvním místě pak spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek⁶⁰⁰.

Z ustanovení § 263 odst. 1 IZ vyplývá, že jedním z účinků prohlášení konkurzu je přerušení soudních a rozhodčích řízení, která se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty. Podle § 264 odst. 1 IZ lze pokračovat v řízeních, kde dlužník vystupoval jako žalobce nebo navrhovatel, a v nichž byly uplatňovány pohledávky dlužníka nebo jiná práva týkající se majetkové podstaty, tedy v zásadě „aktivní“ spory dlužníka. Ustanovení § 265 IZ pak řeší situaci opačnou, tj. „pasivní“ spory. V odstavci 1 jde o spory o rozsah majetkové podstaty, o nárocích s právem uspokojení ze zajištění nebo o pohledávkách za majetkovou podstatou a pohledávkách jim na roveň postavených. Odstavec 2 se pak týká pohledávek, které mají být uplatňovány přihláškou; v těchto případech jsou podmínky pro pokračování nastaveny přísněji a úžeji, neboť obvyklým mechanismem pro posouzení oprávněnosti těchto nároků má být řízení o určení oprávněnosti takové pohledávky.

Přestože takový závěr z IZ nevyplývá výslovně, příkladný výčet řízení, v nichž lze po prohlášení konkurzu pokračovat, se zásadně nepřekrývá s výčtem incidenčních sporů v § 159 IZ, byť si lze představit i spory podle § 264 nebo § 265, které by incidenčními spory byly⁶⁰¹.

Při zohlednění všech výše uvedených aspektů se autorovi této práce jeví, že úmyslem zákonodárce bylo vyloučit z možnosti řešení formou arbitráže pouze incidenční spory v užším slovy smyslu dle § 159 IZ. Z tohoto hlediska se vydělují dvě skupiny sporů, v nichž namísto dlužníka vystupuje správce: jednak spory incidenční, které nemohou být formou rozhodčího řízení

---

⁵⁹⁹ Taxativnost výčtu vyplývá z § 159 odst. 2 IZ.

⁶⁰⁰ Tato skupina sporů je také zdaleka nejpočetnější.

⁶⁰¹ Jako příklad lze uvést určovací žalobu vztahující se k rozsahu majetkové podstaty – viz § 159 odst. 1 písm. g) IZ, ale také současně § 265 odst. 1 IZ.

řešeny v důsledku § 2 odst. 1 ZRŘ, a ostatní spory, u nichž řešení formou rozhodčího řízení zdánlivě možné je.

Objektivní překážka arbitrability incidenčních sporů pak ohledně nich brání i uzavření nové rozhodčí smlouvy.

Předtím, než bude v kontextu českého práva učiněn závěr o přípustnosti či nepřípustnosti řešení výše vymezené druhé skupiny „ostatních“ sporů formou rozhodčího řízení, jeví se jako účelné analyzovat stejný problém z pohledu německého práva, neboť doktrinálně je odůvodnění zkoumaných otázek v německém kontextu mnohem stabilizovanější.

Německá doktrína i soudní praxe dospěly k závěru, že rozhodčí smlouva uzavřená před zahájením insolvenčního řízení nemůže pokrývat nároky, které neexistovaly v době uzavření smlouvy⁶⁰². Nároky se tak člení do dvou skupin, ovšem zcela jinak než v českém právu. V zásadě lze rozlišit „předinsolvenční“ nároky, které pokrývá původní rozhodčí smlouva uzavřená dlužníkem, a specifické insolvenční nároky, ohledně kterých je věcně legitimován výlučně insolvenční správce⁶⁰³. Ohledně „předinsolvenčních“ nároků je správce rozhodčí smlouvou vázán, jak bylo rozebráno výše⁶⁰⁴. Po zahájení insolvenčního řízení je insolvenční správce teoreticky oprávněn uzavřít rozhodčí smlouvu právě ohledně úzké výše specificky insolvenčních nároků, ohledně kterých je legitimován⁶⁰⁵.

Na základě popsaného klíče je pak dovozováno, že např. práva na oddělené uspokojení věřitele z titulu zástavního práva mají základ v předinsolvenčních ujednáních dlužníka a jako takové spadají do skupiny, ohledně které je správce vázán předinsolvenčními rozhodčími smlouvami. Naopak právo správce zvolit, zda bude plnit předinsolvenční smlouvy podle § 103 InsO, je dáno výlučně jemu a spadá proto do druhé skupiny specificky insolvenčních nároků⁶⁰⁶. Jestliže ale správce akceptuje předinsolvenční smlouvu ve smyslu § 103 InsO, je také automaticky vázán související „předinsolvenční“ rozhodčí smlouvou⁶⁰⁷. Také právo správce odporovat určitým

---

⁶⁰² Musielak Hans-Joachim in Zivilprozessordnung, Mit Gerichtsverfassungsgesetz: Kommentar, 18. ed., München 2021, § 1030 ZPO, poznámky 2 a 6.

⁶⁰³ Schmitz Daniel, Schiedsverfahren und Insolvenz, Deutsches, Europäisches und Vergleichendes Wirtschaftsrecht Band 99, 2015, str. 51.

⁶⁰⁴ Viz kapitola 6.1.1. Důsledky skutečnosti, že insolvenční správce nebyl stranou rozhodčí smlouvy.

⁶⁰⁵ Kröll Stefan M., Part IV: Selected Areas and Issues of Arbitration in Germany, Insolvency and Arbitration – Effects of Party Insolvency on Arbitral Proceedings in Germany, in Böckstiegel Karl-Heinz, Kröll Stefan M., Nacimiento Patricia (eds), Arbitration in Germany, The model law in practice, Second edition, Alphen aan den Rijn 2015, str. 981.

⁶⁰⁶ Ibid, str. 996.

⁶⁰⁷ Riedel Maximilian, Insolvenz in nationalen und internationalen Schiedsverfahren, Schriften zum Verfahrensrecht Band 54, 2015, str. 77.

smlouvám jako poškozujícím dlužníka je jeho specifickým insolvenčním nárokem a nespadá do kategorie pokryté „předinsolvenční“ rozhodčí smlouvou⁶⁰⁸.

Když nyní porovnáme českou a německou úpravu, vyznačuje se česká úprava zřetelně méně *pro-arbitration* stylem rigidního vyloučení celé oblasti, ohledně které by v německém právu insolvenční správce novou rozhodčí doložku uzavřít mohl. Také český správce bude případně vázán „předinsolvenční“ rozhodčí smlouvou, bude-li pokračovat přerušovaný předinsolvenční spor; v tomto případě však nejde o novou rozhodčí smlouvu. Rozhodně nelze uvažovat ani o tom, že by insolvenční správce uzavřel po zahájení insolvenčního řízení novou rozhodčí smlouvu ohledně „předinsolvenčních“ nároků (kde se původní strany na formě řešení sporů formou rozhodčího řízení nedohodly), protože takový postup by zřetelně překračoval kompetence správce z důvodů popsaných výše při popisu německé úpravy. Zkoumanou otázku lze tedy uzavřít tak, že podle názoru autora této práce není český insolvenční správce oprávněn uzavřít novou rozhodčí smlouvu.

6.2. Právo rozhodné pro posouzení účinků insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu

Poté, co byla analyzována otázka platnosti rozhodčí smlouvy, vázanosti správce smlouvou a rozsahu předmětu rozhodčí smlouvy, zbývá analyzovat otázku rozhodného práva, podle kterého budou účinky zahájení insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu posuzovány. Obecné principy této analýzy byly rozebrány v kapitole týkající se určení práva rozhodného pro účinky insolvenčního řízení⁶⁰⁹.

Obecně připadá v úvahu aplikace různých právních řádů: právo místa arbitráže, právo upravující osobní statut účastníků, *lex fori concursus*, právo aplikovatelné pro posuzování platnosti rozhodčí smlouvy.

S ohledem na doktrínu separability je potřeba zavrhnout názor, že by vodítkem bylo právo, kterým se řídí hlavní smlouva, která je předmětem sporu; k volbě tohoto práva by bylo možné dojít jen s ohledem na specifické zájmy stran v rámci autonomního přístupu⁶¹⁰.

Podle čl. V odst. 1 písm. a) Úmluvy je jedním z důvodů pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu také to, že rozhodčí smlouva je neplatná podle práva zvoleného stranami a

---

⁶⁰⁸ Kröll Stefan M., Part IV: Selected Areas and Issues of Arbitration in Germany, Insolvency and Arbitration – Effects of Party Insolvency on Arbitral Proceedings in Germany, in Böckstiegel Karl-Heinz, Kröll Stefan M., Nacimiento Patricia (eds), Arbitration in Germany, The model law in practice, Second edition, Alphen aan den Rijn 2015, str. 996.

⁶⁰⁹ Viz kapitola 5. Právo aplikovatelné při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní rozhodčí řízení.

⁶¹⁰ Viz kapitola 5.3 Postup rozhodců při určení práva aplikovatelného na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

v případě absence volby podle práva státu, v němž byl rozhodčí nálezn vydán⁶¹¹. Upozornit lze také na to, že v čl. V Úmluva rozlišuje mezi vadami rozhodčí smlouvy a vadami rozhodčího řízení⁶¹², což může podporovat názor, že tyto dvě otázky by měly být posuzovány samostatně⁶¹³.

V případě aplikace Nařízení jsou relevantní ustanovení čl. 7 odst. 2 písm. e) Nařízení a čl. 18 Nařízení. V první řadě je potřeba konstatovat, že přestože existují i odlišné názory⁶¹⁴, většina autorů se přiklání k názoru o aplikovatelnosti čl. 7 odst. 2 písm. e) Nařízení na rozhodčí smlouvy⁶¹⁵. Není-li zahájeno insolvenční řízení, jeví se proto logická aplikace *legis fori concursus*, protože demonstrativní výčet otázek, které jsou posuzovány podle tohoto práva, zahrnuje i účinky na probíhající smlouvy, jichž je dlužník smluvní stranou⁶¹⁶. Nařízení je ve vztahu k Úmluvě *lex specialis*, takže rozpor mezi oběma instrumenty je jen zdánlivý a v režimu Nařízení bude mít aplikace *legis fori concursus* přednost.

Pokud je však již insolvenční řízení zahájeno, zahrnuje aplikace čl. 18 Nařízení i účinky na rozhodčí smlouvu⁶¹⁷. Čl. 18 nepřipouští z pravidla *legis fori* místa arbitráže žádné výjimky a jeho smyslem je jednotná aplikace práva sídla arbitráže na všechny její aspekty v širším slovy smyslu⁶¹⁸.

V českém autonomním přeshraničním insolvenčním právu by v souladu s § 111 odst. 3 ZMPS byla přiměřeně použita kolizní ustanovení Nařízení, což by vedlo ke shodným závěrům, jaké jsou popsány výše.

V německé autonomním přeshraničním insolvenčním právu převažuje shoda o použití ustanovení § 335 InsO o aplikovatelnosti *legis fori concursus* na rozhodčí smlouvu⁶¹⁹, přestože dohledatelné jsou i odlišné názory, podle kterých by neměla být na rozhodčí smlouvu aplikována ustanovení insolvenčního práva, nýbrž běžné kolizní normy⁶²⁰.

---

⁶¹¹ § 117 odst. 1 ZMPS. Obdobně § 1059 odst. 2 bod 1 písm. a) ZPO: „... dass die Schiedsvereinbarung nach dem Recht, dem die Parteien sie unterstellt haben oder, falls die Parteien hierüber nichts bestimmt haben, nach deutschem Recht ungültig ist“.

⁶¹² Viz čl. V odst. 1 písm. d) Úmluvy.

⁶¹³ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 231.

⁶¹⁴ Pfeiffer Thomas, *Insolvenzeröffnung und internationale Schiedsverfahren*, in Flitsch Michael (ed), *Festschrift für Jobst Wellensiek zum 80. Geburtstag*, München 2011, str. 824.

⁶¹⁵ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 193.

⁶¹⁶ Čl. 7 odst. 2 písm. e) Nařízení.

⁶¹⁷ Flecke-Gianmarco Gustav, Keller Christoph, *Die Auswirkung der Wahl des Schiedsorts auf den Fortgang des Schiedsverfahrens in der Insolvenz*, NZI 2012, str. 533.

⁶¹⁸ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 194.

⁶¹⁹ *Ibid*, str. 202 – 203.

⁶²⁰ Schmitz Daniel, *Schiedsverfahren und Insolvenz*, Deutsches, Europäisches und Vergleichendes Wirtschaftsrecht Band 99, 2015, str. 222 – 223.

Jiný bude při aplikaci přeshraničního insolvenčního práva závěr v hlavních zemích aplikujících Vzorový zákon o přeshraničních insolvencích, tedy ve Spojených státech a Anglii. Podle judikatury těchto zemí má být aplikováno *lex fori* sídla arbitráže⁶²¹. Pro pořádek je však potřeba uvést, že Legislative Guide ke Vzorovému zákonu doporučuje řešení opačné, a sice velmi obdobně jako v případě Nařízení obecnou co nejšířší aplikaci *legis fori concursus* s co nejužším počtem explicitních výjimek⁶²².

Lze proto učinit dílčí závěr, že účinky insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu budou posuzovány buď podle *legis fori concursus* nebo podle *legis fori* sídla arbitráže v závislosti na konkrétních okolnostech případu.

---

⁶²¹ Cosco Bulk Carrier Co Ltd v. Armada Shipping SA AS, 11.02.2011, High Court, Chancery Division.

⁶²² UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law, Recommendations 30 – 34.

7. Dopad insolvenčního řízení na procesní způsobilost stran rozhodčího řízení

V této kapitole budou nejprve rozebrány různé pohledy na pojem procesní způsobilosti, následně budou analyzovány dopady zahájení insolvenčního řízení na procesní způsobilost strany rozhodčího řízení a budou rozebrány vhodné metody určení práva rozhodného pro posouzení dopadů zahájení insolvenčního řízení na stranu arbitráže.

7.1. K pojmu procesní způsobilosti

Pojem procesní způsobilosti stran je v mnoha směrech pro mezinárodní rozhodčí řízení ve střetu s řízením insolvenčním klíčový, přestože je jeho chápání v různých právních kulturách velmi rozdílné⁶²³. V hmotněprávní rovině je předpokladem rozhodčího řízení platná rozhodčí smlouva uzavřená osobami, které měly způsobilost k právním jednáním. V procesní rovině pak musí mít takové osoby jednak způsobilost být vůbec účastníkem řízení a jednak v řízení vystupovat jako účastník (procesní způsobilost). V minulosti byla procesní způsobilost stran, ohledně kterých bylo zahájeno insolvenční řízení, často zpochybňována a tato námitka patří mezi typický způsob procesní obrany protistrany⁶²⁴. Pokud by rozhodci podobnou námitku ignorovali, vystavovali by se riziku zrušení rozhodčího nálezu nebo jeho nevykonatelnosti.

Státy kontinentálního práva rozlišují hmotněprávně mezi způsobilostí mít práva a povinnosti⁶²⁵ a způsobilostí k právním jednáním⁶²⁶. Toto rozdělení není vlastní státům *common law*, které se tradičně soustředí na druhý z uvedených aspektů, a zatímco *civil law* vnímá otázku způsobilosti jako samostatný institut, *common law* ji zásadě zkoumá jako součást jiných specifických institutů, v jejichž rámci taková otázka vznikne⁶²⁷.

V insolvenčním kontextu hraje z hmotněprávního hlediska roli také dispoziční oprávnění dlužníka. Zatímco u způsobilost k právním jednáním je předmětem zkoumání především sama

---

⁶²³ Heldrich Andreas, Steiner Anton F., Capacity, in Chloros Aleck, Rheinsteine Max, Glendon Mary Ann (eds.), International Encyclopedia of Comparative Law: Persons and Family: díl 4, Brill, Tübingen / Leiden / Boston, 2007.

⁶²⁴ Např. rozhodnutí ICC arbitráže včetně následného potvrzení soudem ve věci Vivendi S.A. et al. v. Deutsche Telekom AG et al., Schweizerisches Bundesgericht ze 31. 3. 2009, 4A_428/2008, podle něhož strana ztratila procesní způsobilost v důsledku aplikace čl. 142 polského zákona o konkurzu a reorganizaci, ICC Partial Award No. 12907 (2005).

⁶²⁵ V českém právu viz pojem *právní osobnost*, § 15 odst. 1 OZ, v jiných zemích terminologicky *capacity to enjoy rights* / *Rechtsfähigkeit* / *capacité de jouissance*.

⁶²⁶ V českém právu viz pojem *svěprávnost*, § 15 odst. 2 OZ, v jiných zemích terminologicky *capacity to act* / *Handlungsfähigkeit* / *capacité d'exercice*.

⁶²⁷ Heldrich Andreas, Steiner Anton F., Capacity, in Chloros Aleck, Rheinsteine Max, Glendon Mary Ann (eds.), International Encyclopedia of Comparative Law: Persons and Family: díl 4, Brill, Tübingen / Leiden / Boston, 2007, str. 10.

osoba, která má jednat, a její způsobilost a vůle tak činit, u dispozičního oprávnění je zkoumáno oprávnění osoby určité jednání učinit. V insolvenčním řízení likvidačního typu je častým důsledkem ztráta dispozičního oprávnění dlužníka⁶²⁸.

Pro vedení rozhodčího řízení je významnější zkoumat procesní způsobilost stran. V kontinentálním právu je rozlišována jednak způsobilost být účastníkem řízení⁶²⁹ a procesní způsobilost, která je úzce spojena s hmotněprávní způsobilostí k právním jednáním⁶³⁰. Posoudit je zejména potřeba, zda a nakolik ztrácí v důsledku insolvenčního řízení dlužník procesní způsobilost. V českém kontextu lze na tento problém nahlížet tak, že dlužník v konkursu sice obecně procesní způsobilost neztrácí (neboť svéprávnost mu zůstává zachována), ale ztrácí právo vést spor a toto právo namísto něj nabývá insolvenční správce⁶³¹. Paralely tohoto konceptu existují i v jiných středoevropských zemích⁶³². V zemích *common law* je konstrukce odlišná a je založena na svěření hmotněprávních nároků dlužníka správci jako právnímu nástupci dlužníka, který zastupuje majetkovou podstatu, je oprávněn žalovat a být žalován jménem podstaty a hospodaří na účet podstaty v její prospěch⁶³³. Pro úplnost je nutno dodat, že existují typy insolvenčních řízení, kde zůstává dispoziční oprávnění dlužníka i jeho právo vést spory zachováno, typicky reorganizace⁶³⁴.

7.2. Přejed procesní způsobilosti na insolvenčního správce

Přestože se tedy konstrukce procesní způsobilosti co do teoretického základu celosvětově významně liší a neexistuje globální jednotný pohled na tuto otázku, minimálně je z výše popsaných skutečností zřejmé, že v klasickém likvidačním typu insolvenčního řízení nezůstávají všechna procesní práva dlužníkovi, nýbrž přinejmenším v rozsahu týkajícím se majetkové podstaty přecházejí buď na podstatu nebo přímo na správce samotného.

---

⁶²⁸ V českém právu viz např. § 229 odst. 3 písm. c) IZ, podle kterého má dispoziční oprávnění od prohlášení konkursu insolvenční správce. Podobně v Německu § 80 Insolvenzordnung.

⁶²⁹ V českém právu § 19 o.s.ř., podle něhož právo být účastníkem řízení má ten, kdo má právní osobnost, nebo komu ji zákona přiznává.

⁶³⁰ V českém právu podle § 20 o.s.ř. může každý před soudem jednat jako účastník v tom rozsahu, v jakém je svéprávný. Podobně v Německu § 51 a násl. ZPO.

⁶³¹ Viz např. § 264 IZ o pokračování v přerušených řízeních.

⁶³² V kontextu německého práva jde o *Prozessführungsbefugnis*, tj. oprávnění vést spor, které podle insolvenčních předpisů přechází na správce, aniž by dlužník ztratil procesní způsobilost – viz Vorbürger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 146 – 147; podrobněji viz následující dílčí kapitola 7.2. Přejed procesní způsobilosti na insolvenčního správce.

⁶³³ *Hays & Co. v. Merrill Lynch, Pierce, Fenner & Smith, Inc.* 885 F.2d 1149, 1154 (3rd Cir. 1989).

⁶³⁴ V českém právu § 229 odst. 3 písm. d) IZ.

Dopady insolvenčního řízení na způsobilost stran rozhodčího řízení se liší podle toho, zda jde o smlouvu uzavřenou po zahájení insolvenčního řízení nebo před ním. V případě smlouvy uzavřené po zahájení insolvenčního řízení likvidačního typu už není dlužník oprávněn rozhodčí smlouvu uzavřít a může ji modelově uzavřít za určitých okolností jen správce s případným souhlasem věřitelského výboru či soudu⁶³⁵.

Pokud jde o smlouvu uzavřenou před zahájením insolvenčního řízení, v souladu s obecnými smluvními principy dodatečná ztráta způsobilosti nečiní rozhodčí smlouvu neplatnou⁶³⁶. Procesně má insolvenční řízení zahájené po uzavření smlouvy dopad na procesní způsobilost dlužníka v tom smyslu, že dlužník nadále nemůže být stranou řízení. To však zásadně neznamená zánik jeho procesních oprávnění, nýbrž jejich přechod na správce. V kontextu německého práva je tento přechod vnímán jako logický důsledek přechodu dispozičního práva k majetkové podstatě na insolvenčního správce na základě § 80 InsO⁶³⁷. Statutární orgán dlužníka, který je stranou rozhodčího řízení, tak ztrácí právo dlužníka v řízení zastupovat a toto právo přechází na insolvenčního správce⁶³⁸. Podle většiny právních řádů tak dlužník ztrácí *locus standi* a naopak jej nabývá insolvenční správce⁶³⁹. Výkon práv insolvenčního správce může být v závislosti na obsahu konkrétního právního řádu vázán na souhlas soudu nebo věřitelského výboru, jako je tomu např. v anglickém právu⁶⁴⁰.

Účast správce v řízení eliminuje problém ztráty procesní způsobilosti dlužníka⁶⁴¹. Protože obvyklým důsledkem insolvenčního řízení likvidačního typu je určitý typ omezení procesních oprávnění dlužníka, musí zákonodárci nutně konstruovat určitý typ procesního nástupnictví správce, přičemž konkrétní typ a rozsah tohoto nástupnictví bude posouzen podle rozhodného práva určeného způsobem rozebíraným níže⁶⁴².

---

⁶³⁵ K tomu podrobně kapitola 6.1.6. Může insolvenční správce uzavřít novou rozhodčí smlouvu?

⁶³⁶ Buckeye Check Cashing, Inc. v. Cardegna, U.S. 440, 126 S. Ct. 1204, 163 L. Ed. 2d 1038 (2006).

⁶³⁷ Uhlenbruck Wilhelm, komentář k § 80 InsO in Uhlenbruck Wilhelm, Hirte Heribert, Vallender Heinz (eds) Insolvenzordnung, Kommentar, 13. ed., Verlag Franz Vahlen, München 2010, poznámka č. 71.

⁶³⁸ van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 54.

⁶³⁹ Lazić Vesna, Insolvency Proceedings and Commercial Arbitration, International Arbitration Law Library, vol. 5, The Hague, London 1998, str. 112.

⁶⁴⁰ Section 314 Insolvency Act 1986.

⁶⁴¹ Lazić Vesna, Cross-Border Insolvency and Arbitration: Which Consequences of Insolvency Proceedings Should be Given Effect in Arbitration?, in: Kröll Stefan M. / Mistelis Loukas A. et al. (eds.), International Arbitration and International Commercial Law: Synergy, Convergence and Evolution, The Hague 2011, str. 345.

⁶⁴² Nutnost omezení procesních práv dlužníka a jejich přechod na správce vyplývá ze zcela praktických aspektů správy podstaty, kdy v likvidačním typu insolvenčního řízení je pravidelně aktivita a motivace dlužníka řádově nižší než v reorganizačních typech řízení, proto musí být postup správce daleko samostatnější a správce k tomu musí obdržet nutné procesní nástroje.

7.3. Právo rozhodné pro posouzení procesní způsobilosti strany arbitráže, ohledně které bylo zahájeno insolvenční řízení

Prvotním východiskem při úvahách o určení práva rozhodného pro posouzení procesní způsobilosti je Úmluva, případně Evropská úmluva. Jak již bylo rozebíráno, ustanovení týkající se možnosti zrušení rozhodčího nálezu⁶⁴³ nebo odmítnutí jeho uznání nebo výkonu⁶⁴⁴ jsou natolik významná, že v praxi mezinárodní obchodní arbitráže slouží i jako nástroj k pozitivnímu vymezení rozhodného práva. Z textu Úmluvy je přitom zjevné, že aplikovatelným právem se rozumí právo odlišné od *legis arbitri*⁶⁴⁵. Žádné z citovaných ustanovení však nepředstavuje klasickou kolizní normu ani neobsahuje přímé určení rozhodného práva. Důsledkem je proto široká škála možných přístupů se zcela rozdílnými výsledky.

Předně je potřeba připomenout, že při určování práva rozhodného pro posuzování procesní způsobilosti lze aplikovat všechny přístupy, které byly rozebírány v souvislosti s obecnými metodami určování práva rozhodného pro určování účinků insolvenčního řízení⁶⁴⁶.

Bude-li určení rozhodného práva vycházet z *legis fori*, povede použití tradičních „mimoinsolvenčních“ kolizních norem *legis arbitri* typicky k osobnímu statutu právnické osoby. Takový přístup také převládá v mezinárodní praxi⁶⁴⁷. V českém právu se způsobilost zahraniční osoby jiné než fyzické a jejich procesní způsobilost řídí právním řádem, podle něhož taková osoba vznikla; vychází tedy z inkorporační zásady⁶⁴⁸. Procesní způsobilost tak vychází ze stejného principu jako posuzování osobního statutu právnické osoby⁶⁴⁹. Z inkorporační zásady vychází tradičně také země *common law*⁶⁵⁰. Jiné státy však aplikují zásadu sídla, podle které je osobním statutem právnické osoby právní řád státu, v němž má právnická osoba své skutečné sídlo⁶⁵¹. Zásada sídla tedy používá kritérium mnohem bližší základnímu kritériu mezinárodního insolvenčního práva, kterým je COMI. Pokud by ale při aplikaci tradičních kolizních norem bylo

⁶⁴³ Čl. IX odst. 1 písm. a) Evropské úmluvy: „*strany rozhodčí smlouvy byly podle práva, které se na ně vztahuje, nezpůsobilé k jednání...*“; Čl. 34 odst. (2) písm. (a) bod (i) VZarb: „*An arbitral award may be set aside ... only if ... a party to the arbitration agreement ... was under some incapacity...*“.

⁶⁴⁴ Čl. V. odst. 1 písm. (a) Newyorské úmluvy: „*Recognition and enforcement of the award may be refused, ... if ... the parties of the agreement ... were, under the law applicable to them, under some incapacity...*“; Čl. 36 odst. (1) písm. (a) bod (i) Vzorového zákona o mezinárodní obchodní arbitráži: „*Recognition or enforcement of an arbitral award ... may be refused ... if ... a party to the arbitration agreement ... was under some incapacity...*“.

⁶⁴⁵ Viz spojení „*under the law applicable to them*“ v čl. V. odst. 1 písm. (a) Newyorské úmluvy.

⁶⁴⁶ Viz kapitola 5. Právo aplikovatelné na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

⁶⁴⁷ Bundesgerichtshof, Urteil vom 01.07.2002, II ZR 380/00, Bundesgerichtshof, Urteil vom 27.04.2008, II ZR 158/06.

⁶⁴⁸ § 9 odst. 2 ZMPS.

⁶⁴⁹ § 30 odst. 1 ZMPS.

⁶⁵⁰ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 552 a násl.

⁶⁵¹ Bříza, P., Břicháček, T., Fišerová, Z., Horák, P., Ptáček, L., Svoboda, J., *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 188.

lex personalis společnosti *lex incorporationis*, nelze vyloučit, že inkorporační zásada povede k výběru jiného práva, než je *lex fori concursus*. Takový výsledek se nejeví jako příliš uspokojivý, protože procesní způsobilost by pak rozhodci posuzovali nikoliv podle *legis fori concursus* ani podle *legis arbitri*, nýbrž podle *legis incorporationis*, které nemusí mít k účastníkům, projednávané věci ani insolvenčnímu řízení žádný vztah.

Dalším směrem směřují úvahy autorů, kteří považují za vhodné oslabení vazby na právo sídla arbitráže a zdůrazňují nutnost mezinárodního autonomního výkladu, v němž konstruují autonomní charakter procesní způsobilosti vycházející z čl. V odst. 1 písm. a) Úmluvy, který má být přímým určením *legis fori*. Jinými slovy by v kontextu mezinárodní arbitráže měl být osobní statut určen odlišně od národních práv⁶⁵².

Jiní autoři⁶⁵³ zavrhuji aplikaci kolizních norem *legis fori* ve prospěch hledání práva s nejužším vztahem k problematice způsobilosti právnické osoby⁶⁵⁴. Příznivci tohoto výkladu zastávají současně názor, že *lex arbitri* je soustavou norem odtržených od *legis fori* a národních systémů kolizních norem⁶⁵⁵. Takový výběr práva ovšem pravidelně vede k obdobnému výsledku jako výběr za použití *legis fori*, a sice k místu založení právnické osoby, umístění jejího COMI či sídlu společnosti⁶⁵⁶.

Stále častěji se lze setkat s názory preferujícími *lex concursus*⁶⁵⁷. Podle těchto názorů se právě z tohoto práva odvozují kompetence insolvenčního správce i limity jeho pravomocí. K aplikaci norem *legis fori concursus* na otázku procesní způsobilosti by případně mohl vést také názor o charakteru těchto norem jako nutně použitelných (imperativních), jak bylo rozebíráno na jiném místě⁶⁵⁸.

Jinou doktrínou je princip *in favorem validitatis*, podle kterého by na mezinárodní úrovni měly být otázky způsobilosti stran interpretovány co nejdříve tak, aby byla způsobilost stran zachována pokud možno i tehdy, pokud ji z pohledu národního práva subjekt ztratil⁶⁵⁹.

---

⁶⁵² Fouchard Philippe, Savage John (eds.), Fouchard, Gaillard, Goldman on International Commercial Arbitration, Kluwer Law International 1999, bod 454.

⁶⁵³ Naegeli Georg, Die Auswirkungen der Konkurserklärung auf ein hängiges Schiedsverfahren, Jusletter 30 August 2009, bod 38.

⁶⁵⁴ V kontextu českého práva jde o metodu výjimečného a podpůrného určení rozhodného práva podle § 24 odst. 2 ZMPS.

⁶⁵⁵ Takový názor je dohledatelný i v soudní praxi, viz např. rozsudek Schweizerisches Bundesgericht z 8.12.1999, 4P.154/1999, ASA Bulletin 2000, str. 546 a násl.

⁶⁵⁶ Vorbürger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 162.

⁶⁵⁷ Schultze-Moderow Lukas, Schiedsverfahren und Insolvenz – Eine autonome Kollisionslösung für Schiedsgerichte mit Sitz in Deutschland, Nomos 2017, str. 195.

⁶⁵⁸ Viz kapitola Právo aplikovatelné při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní rozhodčí řízení

⁶⁵⁹ ICC Award No. 7373, ICC International Commercial Arbitration Bulletin 2004, str. 74 a násl.

Konečně se lze setkat i s názorem, že by na otázku procesní způsobilosti mělo být aplikováno stejné právo jako na rozhodčí smlouvu⁶⁶⁰.

Případné excesy určeného rozhodného práva neodpovídající typickým očekáváním spojeným s dopadem insolvenčního řízení na procesní způsobilost mohou být eliminovány např. aplikací americké praxe, která interpretuje čl. II. odst. 3 Úmluvy natolik široce, že dovedla zákaz aplikace diskriminačních ustanovení zahraničního právního řádu⁶⁶¹. Ve vztahu k procesní způsobilosti by takový přístup znamenal, že by nebyla aplikovatelná taková ustanovení národního právního řádku, která by omezovala procesní práva dlužníka nepřiměřeným způsobem, případně by je zcela eliminovala bez toho, aby přešla na insolvenčního správce, jako odpovídá legitimnímu očekávání pro likvidační způsob insolvenčního řízení v mezinárodním kontextu, jinými slovy by bez náhrady dlužníka připravila o procesní práva v mezinárodním rozhodčím řízení⁶⁶².

V této práci již byl vyjádřen autorův názor, že nejvhodnější metodou určení rozhodného práva pro posuzování dopadů insolvenčního řízení na rozhodčí řízení se jeví aplikace specifických kolizních ustanovení insolvenčního práva v místě sídla arbitráže⁶⁶³. Jinak tomu není ani v případě určení práva rozhodného pro zjištění důsledků na procesní způsobilost. Podle názoru autora je to právě z důvodu specifčnosti účinků insolvenčního práva, které omezuje jen některé aspekty procesní způsobilosti v míře nezbytné pro dosažení cílů sledovaných insolvenčním právem.

Vyjdeme-li z naznačeného předpokladu, pak rozhodčí tribunály se sídlem v zemích EU budou aplikovat Nařízení. Stejně jako u jiných otázek rozhodčího řízení, kolizní normy povedou k rozdílnému závěru v případě, že rozhodčí řízení ještě nezačalo, a v případě již probíhajícího rozhodčího řízení. Pokud rozhodčí řízení ještě nezačalo, bude na otázky procesní způsobilosti dlužníka aplikováno obecné kolizní ustanovení obsažené v čl. 7 odst. 1⁶⁶⁴, které vede k výběru

---

⁶⁶⁰ *Dallah Real Estate and Tourism Holding Company v. The Ministry of Religious Affairs, Government of Pakistan*, rozsudek z 3.10.2010, UK Supreme Court [2010] UKSC 46.

⁶⁶¹ *Lindo v. NCL (Bahamas), Ltd.*, 652 F.3d 1257 (11th Cir. 2011), *Ledee v. Ceramiche Ragno*, 684 F.2d 184, 186 (1st Cir. 1982).

⁶⁶² Jako tomu bylo např. v kauze *Vivendi v. Elektrim*.

⁶⁶³ Viz kapitola 5.4.3. Naznačení optimálního postupu rozhodců při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

⁶⁶⁴ Čl. 7 odst. 1 Nařízení: „Pokud toto nařízení nestanoví jinak, je právem rozhodným pro insolvenční řízení a jeho účinky právo toho členského státu, na jehož území bylo insolvenční řízení zahájeno.“

*legis fori concursus*⁶⁶⁵. Naopak v případě již probíhajícího rozhodčího řízení se nabízí aplikace čl. 18 Nařízení vedoucí k právu aplikovatelnému v místě sídla rozhodčího soudu⁶⁶⁶.

Pro země *common law* je typická silnější aplikace *legis fori* v tom smyslu, že VZins, z něhož vychází úprava ve Spojených státech i v Británii, je interpretován poměrně široce nejen jako procesní norma, nýbrž jsou také dovozovány kolizní účinky některých ustanovení.

Ve Spojených státech stojí v popředí zájmu rozdělení kompetencí mezi soud a rozhodce. Jak bylo uvedeno již výše⁶⁶⁷, pouze soud je oprávněn uzнат zahraniční insolvenční řízení a vyslovit souhlas s projednáváním sporu v rozhodčím řízení; rozhodcům nepřisluší tyto otázky posuzovat. Z toho by se zdálo vyplývat, že posouzení procesní způsobilosti bude spíše úkolem soudu v rámci procesu uznání nálezu a povolení arbitráže, nicméně praxe je doposud rozdílná. Některé soudy dospěly k závěru, že procesní způsobilost mají posoudit sami rozhodci⁶⁶⁸, jindy bylo ale rozhodnuto tak, že jde o výlučnou pravomoc soudu⁶⁶⁹. Americké soudy by braly v úvahu práva insolvenčního správce vyplývající z § 1509 U.S. Bankruptcy Code, který dává zahraničnímu správci po uznání zahraničního insolvenčního řízení právo žalovat a být žalován.

Anglická judikatura interpretuje čl. 20 VZins v tom smyslu, že uznání zahraničního insolvenčního rozhodnutí umožňuje aplikaci anglického práva na posouzení důsledků takového uznání⁶⁷⁰. Analogicky by proto bylo možné usuzovat, že i na otázky dopadu insolvenčního řízení na procesní způsobilost stran arbitráže se sídlem v Anglii bude aplikováno anglické právo.

V českém právu bude výběr rozhodného práva pro posouzení procesní způsobilosti probíhat podle stejných principů jako v případě Nařízení, a to v důsledku přiměřené aplikace kolizního režimu Nařízení i na případy Nařízením neupravené⁶⁷¹. Jelikož kolizní ustanovení Nařízení budou aplikována na situace Nařízením nepokryté, lze použít i rozhodné právo

---

⁶⁶⁵ V demonstračním výčtu obsaženém v čl. 7 odst. 2 Nařízení není procesní způsobilost výslovně uvedena; nejbližší může být písm. d), tedy oprávnění dlužníka a insolvenčního správce, případně písm. f), tedy účinky insolvenčního řízení na řízení zahájená jednotlivými věřiteli. To však podle přesvědčení autora nic nemění na příslušnosti obecné kolizní normy v odst. 1 téhož článku, která výslovně hovoří o účincích insolvenčního řízení.

⁶⁶⁶ Čl. 18 Nařízení: „Účinky insolvenčního řízení na probíhající soudní nebo rozhodčí řízení, která se týkají majetku nebo práva náležejícího do majetkové podstaty dlužníka, se řídí výlučně právem členského státu, ve kterém se probíhající soudní řízení koná nebo ve kterém má sídlo rozhodčí soud.“

⁶⁶⁷ Viz kapitola 4.8. Oprávnění rozhodců uzнат zahraniční insolvenční rozhodnutí a řízení.

⁶⁶⁸ *Primerica Life Ins. V. Brown*, 304 F.3d 469, 472 (5th Cir. 2002).

⁶⁶⁹ *Spahr v. Secco*, 330 F.3d 1266 (10th Cir. 2003).

⁶⁷⁰ *Cosco Bulk Carrier Co Ltd v. Armada Shipping SA & Anor*, High Court, Chancery Division, 11.02.2011 [2011] EWHC 216 (Ch.).

⁶⁷¹ § 111 odst. 3 ZMPS.

nečlenského státu EU⁶⁷². Prakticky to tedy znamená použití *legis fori concursus* v případě, že rozhodčí řízení ještě nezačalo, a *legis fori* podle sídla arbitráže, pokud již rozhodčí řízení probíhá.

Aplikace *legis fori* přináší v kontextu českého práva nutnost vypořádat se s ustanovením § 111 odst. 5 ZMPS v tom smyslu, jaké má vůbec důsledky uznání cizího insolvenčního rozhodnutí, což se může přímo promítnout do rozsahu věcné legitimace insolvenčního správce v probíhající arbitráži. Rozbor tohoto tématu byl proveden výše⁶⁷³ a na tomto místě se lze omezit na konstatování, že cizí rozhodnutí ve věci úpadkového řízení má stejné účinky jako rozhodnutí tuzemské a nemůže být proto oprávněná námitka, že cizí insolvenční správce je věcně legitimován jen v otázkách vydání movitých věcí do ciziny nebo jejich zpeněžení⁶⁷⁴.

7.4. Dílčí závěr k posuzování procesní způsobilosti

Za důvod pro ztrátu procesní způsobilosti přitom nelze považovat skutečnost, že v řízení nemůže pokračovat samotný dlužník, nýbrž že za něj jedná insolvenční správce. V důsledku přechodu dispozičních práv k majetkové podstatě přechází zásadně procesní způsobilost na insolvenčního správce. Tato obvyklá zákonná konstrukce garantuje účastníkovi v insolvenčním řízení všechna nutná procesní práva⁶⁷⁵.

Rozhodci musejí posoudit dopady zahájení insolvenčního řízení na procesní způsobilost strany rozhodčího řízení podle rozhodného práva, kterým bude nejčastěji *lex fori concursus* nebo *lex fori* sídla arbitráže⁶⁷⁶.

---

⁶⁷² Bříza Petr, Břicháček Tomáš, Fišerová Zuzana, Horák Pavel, Ptáček Lubomír, Svoboda Jiří, Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 628.

⁶⁷³ Viz kapitola 4.3. Česká úprava uznání zahraničních insolvenčních rozhodnutí.

⁶⁷⁴ Autor této práce je ve shodě s Brodcem přesvědčen, že cílem zákonodárce nebylo vytvořit v § 111 odst. 5 ZMPS jediný případ cizího rozhodnutí, kterému by byly přiznávány pouze omezené účinky ve srovnání s tuzemskými rozhodnutími; k tomu viz Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 203.

⁶⁷⁵ Viz kapitola 7.2. Přejedání procesní způsobilosti na insolvenčního správce.

⁶⁷⁶ Viz kapitola 7.3. Právo rozhodné pro posouzení procesní způsobilosti strany arbitráže, ohledně které bylo zahájeno insolvenční řízení.

8. Přerušeni mezinárodního rozhodčího řízení jako důsledek zahájení insolvenčního řízení ohledně některé ze stran sporu

Střet mezinárodní obchodní arbitráže a insolvenčního řízení přináší pravidelně obtížně řešitelné problémy⁶⁷⁷. Jednou z typických oblastí, kde se střetávají principy charakteristické pro obě oblasti, jsou otázky související s případným přerušeni mezinárodního rozhodčího řízení v důsledku zahájení insolvenčního řízení ohledně některého z účastníků⁶⁷⁸.

8.1. Východiska z pohledu insolvenčního práva

Obvyklým právem rozhodným pro posuzování procesních otázek v mezinárodním rozhodčím řízení je za předpokladu absence volby práva právo místa arbitráže⁶⁷⁹. Je však nutné se vypořádat se s otázkou, nakolik se tohoto obecného principu dotýká insolvenční řízení.

Důsledkem zahájení insolvenčního řízení je nemožnost individuálního vymáhání pohledávky novou žalobou⁶⁸⁰. Pokud jde o již probíhající sporná řízení, nelze v nich zpravidla pokračovat jinak než způsobem připuštěným insolvenčním právem, řízení tedy neprobíhá a důsledkem zahájení insolvenčního řízení je *automatic stay*⁶⁸¹, tedy přerušeni řízení⁶⁸². Nebude-li dále uvedeno jinak, bude pro zjednodušení z hlediska terminologie pro účely tohoto článku používán výraz přerušeni řízení pro obě popsané situace, tedy pro nemožnost zahájit nové individuální řízení i pro přerušeni řízení již probíhajícího, a to nejen z důvodu přehlednosti, ale i proto, že výraz „*stay*“ bývá používán v souvislosti s oběma popsanými situacemi⁶⁸³.

Východiskem pro pochopení rozdílných přístupů k institutu přerušeni řízení ze strany různých rozhodčích tribunálů či soudů je smysl tohoto institutu v různých právních kulturách a rádech. V současnosti všeobecně akceptovaným principem insolvenčního práva je nutnost zabránit individuálním postihu aktiv dlužníka v úpadku ve prospěch jednoho věřitele, tedy garantovat

---

⁶⁷⁷ Chiu Li Hsien Rachel, A World Without Borders; A New World Order: Navigating Cross-Border Insolvencies Through Arbitration, in Boo Lawrence a Born Gary B. (eds.), Asian International Arbitration Journal, ročník 14, č. 2, Kluwer Law International 2018, str. 117 – 142.

⁶⁷⁸ Draguiev Deyan, The Effect of Insolvency on Pending International Arbitration: What Is and What Should not be, Journal of International Arbitration, ročník 32, č. 5, Kluwer Law International 2015, str. 511 – 542.

⁶⁷⁹ Born Gary B., International Arbitration: Law and Practice, Kluwer Law International 2012, str. 105 a násl.

⁶⁸⁰ V českém právu viz § 109 odst. 1 písm. a) IZ.

⁶⁸¹ Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 180.

⁶⁸² Tento důsledek je typický pro likvidační formy insolvenčního řízení, kterým je v českém kontextu konkurz, důsledkem kterého je podle § 263 IZ přerušeni soudních a rozhodčích řízení.

⁶⁸³ V tomto směru viz např. čl. 20 odst. 1 VZins.

kolektivní poměrné uspokojení všech věřitelů⁶⁸⁴. Tento princip je společný všem právním řádům EU⁶⁸⁵ a jeho důsledkem je nutnost zabránit vedení individuálních řízení jednotlivých věřitelů. Zahájení insolvenčního řízení na jednoho z účastníků rozhodčího řízení je navíc optikou rozhodců novou okolností, kterou rozhodci musejí procesně zohlednit tak, aby měly obě strany možnost na ni adekvátně reagovat, jinými slovy přerušeni řízení je v tomto kontextu nástrojem ochrany řádného procesu, jak je rozebíráno níže.

Problém procesního zohlednění souběžného rozhodčího a insolvenčního řízení je globální, proto se jeví užitečná krátká komparace právní praxe několika právních řádů; akcentována je však úprava VZins a Nařízení.

8.2. Právo rozhodné pro posouzení účinků zahájení insolvenčního řízení na přerušeni mezinárodního rozhodčího řízení

Otázka, podle jakého práva mají být posuzovány účinky zahájení insolvenčního řízení na mezinárodní rozhodčí řízení, není upravena žádnou mezinárodní smlouvou či vzorovým zákonem. Neexistuje tedy univerzálně přijatelná norma, která by byla rozhodci všeobecně aplikována a výběr rozhodného práva závisí na přístupu rozhodců. V návaznosti na rozdílné chápání institutu přerušeni řízení v různých právních rádech popisované v úvodu lze pak predikovat různé přístupy k výběru rozhodného práva rozhodci. Rozhodnými kritérii se jeví, zda bude otázka přerušeni kvalifikována jako otázka obecného procesního práva nebo specifický nástroj insolvenčního práva, případně zda je možné považovat ustanovení *legis fori concursus* za imperativní normy a musejí být aplikována bez dalšího.

Nejstarší tradiční přístup spočíval v chápání přerušeni řízení jako čistě procesního institutu v rámci rozhodčího řízení, což vedlo k aplikaci běžné sady norem příslušného *legis arbitri*, tedy práva, kterým se řídilo dané rozhodčí řízení. Tím je typicky *lex fori* místa arbitráže. Tento přístup také jasně převažuje v rozhodčí praxi⁶⁸⁶.

---

⁶⁸⁴ Lazić Vesna, Cross-Border Insolvency and Arbitration: Which Consequences of Insolvency Proceedings Should be Given Effect in Arbitration?, in: Kröll Stefan M. / Mistelis Loukas A. et al. (eds.), International Arbitration and International Commercial Law: Synergy, Convergence and Evolution, The Hague 2011, str. 348.

⁶⁸⁵ Rozsudek ESD ze dne 17.03.2005, C-294/02 ve věci Commission of the European Communities v. AMI Semiconductor Belgium BVBA.

⁶⁸⁶ Final Award in ICC Case No. 2879, ICC International Court of Arbitration Bulletin 20, 2009. Tribunál dospěl k závěru, že pro přerušeni řízení je rozhodné *lex arbitri*. Tuto otázku odlišil od práva rozhodného pro rozhodčí smlouvu, která se může řídit jiným právem než procedurální otázky. Protože strany si mohou zvolit také procesní právo a typicky procesní pravidla rozhodčí instituce, jsou v případě volby práva odlišného od místa arbitráže aplikovatelné pouze v rozsahu, v němž nezasahují do imperativních norem či veřejného pořádku *legis loci arbitri*.

Naopak je zřejmé, že na procesní otázky arbitráže nelze aplikovat právo rozhodné pro meritum sporu, pokud není jeho volba pro tento účel stranami jasně vyjádřena⁶⁸⁷. Takový postup by mohl vést nejen k porušení právního řádu v místě arbitráže, ale znamenal by také ignorovat vůli stran ohledně způsobu vedení řízení vyjádřenou volbou místa arbitráže⁶⁸⁸.

Na přerušování řízení bylo nahlíženo primárně jako na nástroj garantování spravedlivého procesu, zejména v tom smyslu, aby insolvenční správce či věřitelé měli dostatek času seznámit se s obsahem přerušovaného řízení a mohli činit adekvátní procesní návrhy; jinými slovy šlo o garantování práva být slyšen⁶⁸⁹. Východiskem uvažování rozhodců je v takovém případě samotné rozhodčí řízení a jeho řádný průběh, nikoliv řízení insolvenční a jeho principy.

Opačným přístupem může být kvalifikace předmětného problému jako otázky insolvenčního práva. Pravděpodobným východiskem uvažování rozhodců z hlediska vhodnosti přerušování řízení jsou v takovém případě principy insolvenčního práva popisované v úvodu této kapitoly. V úvahu pak připadá aplikovat buď *lex fori* místa arbitráže nebo *lex fori concursus*⁶⁹⁰. Ve státech aplikujících VZins je důsledkem uznání zahraničního insolvenčního řízení automatické přerušování individuálního sporného řízení⁶⁹¹, přičemž ohledně rozsahu, změn či zrušení je výslovně odkazováno na *lex fori* státu, který přijal vzorový zákon, což bude v diskutovaném kontextu *lex fori* místa arbitráže⁶⁹².

V členských státech EU bylo za účinnosti Úpadkového nařízení diskutabilní, nakolik má být aplikováno nejen soudy, ale také rozhodci v případech, kdy se místo arbitráže nachází v členském státě EU (s výjimkou Dánska)⁶⁹³, v praxi však byla aplikace Úpadkového nařízení rozhodci běžná⁶⁹⁴. Nařízení tuto otázku do značné míry vyjasnilo tím, že se zabývá dopady nejen na soudní, nýbrž i na rozhodčí řízení. Úprava vyplývající z Nařízení rozlišuje, zda již došlo k zahájení řízení či nikoliv. Pokud řízení dosud zahájeno nebylo, je rozhodným právem *lex fori*

---

⁶⁸⁷ Interim Award in ICC Case No. 5029, Collection of ICC Awards II, 1994, str. 70 – 71.

⁶⁸⁸ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 238.

⁶⁸⁹ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 192.

⁶⁹⁰ Ibid, str. 192.

⁶⁹¹ VZins, čl. 20 odst. 1 písm. a): „Commencement or continuation of individual actions or individual proceedings concerning the debtor’s assets, rights, obligations or liabilities is stayed.“

⁶⁹² VZins, čl. 20 odst. 2: „The scope, and the modification or termination, of the stay and suspension referred to in paragraph 1 of this article are subject to [refer to any provisions of law of the enacting State relating to insolvency that apply to exceptions, limitations, modifications or termination in respect of the stay and suspension referred to in paragraph 1 of this article].“

⁶⁹³ Důvodem bylo mimo jiné i znění čl. 15 Úpadkového nařízení, které stanovilo rozhodné právo pro posouzení důsledků zahájeného insolvenčního řízení výslovně jen na soudní, nikoliv také na rozhodčí řízení.

⁶⁹⁴ Ukázkou přirozeného použití nařízení o insolvenčním řízení rozhodci je věc *Josef Syska (acting as Administrator for Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A. et Al.*, Court of Appeal, July 9, 2009, [2009] EWCA Civ 677; *Josef Syska (acting as Administrator for Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A. et Al.*, High Court of Justice, October 2, 2008, [2008] EWHC 2155 (Comm).

*concursum*⁶⁹⁵. Naopak pokud již individuální sporné řízení probíhá, byla zvolena konstrukce opačná a rozhodným právem je právo státu, ve kterém se koná soudní řízení nebo kde má sídlo rozhodčí soud⁶⁹⁶. Ve skutečnosti tak Nařízení dává volnou cestu k aplikaci takového rozhodného práva, které je pro rozhodce nejpřirozenější volbou a které bylo obvyklou bariérou proti příliš extenzivně chápaným důsledkům aplikace *legis fori concursus*⁶⁹⁷. V evropském kontextu lze tedy úpravu výběru rozhodného práva pro zkoumanou otázku považovat za dostatečně transparentní⁶⁹⁸.

Srozumitelná pravidla výběru rozhodného práva však ještě neznamenají unifikovaný procesní postup rozhodců. Ten se naopak bude výrazně lišit podle obsahu práva jednotlivých členských států, což podtrhuje význam výběru místa arbitráže, jak lze ilustrovat na odlišném přístupu německého a francouzského práva.

8.3. Příklady národních úprav přerušení rozhodčího řízení v důsledku zahájení insolvenčního řízení

Podle německého práva je důsledkem zahájení insolvenčního řízení přerušeni všech občanskoprávních řízení⁶⁹⁹. Jak bylo rozebráno výše, ohledně insolvenčních řízení, na která se použije Nařízení, se na základě čl. 18 Nařízení použije na otázku přerušeni řízení německé právo, takže rozhodci řízení přeruší. V případě insolvenčních řízení mimo území EU je přerušeni řízení vázáno na uznání zahraničního rozhodnutí o insolvenční⁷⁰⁰. Obecně ale není § 240 ZPO aplikovatelný na mezinárodní rozhodčí řízení⁷⁰¹ a není ani považován za součást německého veřejného pořádku⁷⁰². V mezinárodním rozhodčím řízení s místem konání na území SRN proto rozhodci žádnou výslovně uloženou povinnost řízení přerušit nemají. Přesto však není vyloučeno

---

⁶⁹⁵ Čl. 7 odst. 2 písm. f) Nařízení: „Právo státu, který řízení zahájil, určuje podmínky pro zahájení tohoto řízení, jeho vedení a skončení. Určuje zejména: ... f) účinky insolvenčního řízení na řízení zahájená jednotlivými věřiteli, s výjimkou probíhajících soudních řízení.“

⁶⁹⁶ Čl. 18 Nařízení: „Účinky insolvenčního řízení na probíhající soudní nebo rozhodčí řízení, která se týkají majetku nebo práva náležejících do majetkové podstaty dlužníka, se řídí výlučně právem členského státu, ve kterém se probíhající soudní řízení koná nebo ve kterém má sídlo rozhodčí soud.“

⁶⁹⁷ Jak opět ilustruje také kauza Syska.

⁶⁹⁸ Snaha o regulaci na evropské úrovni neznamená oslabení jiných instrumentů mezinárodního práva upravujících mezinárodní rozhodčí řízení a tato snaha je deklarována navenek, viz např. bod 73 preambule Nařízení: „Tímto pravidlem by však neměla být dotčena vnitrostátní pravidla týkající se uznávání a výkonu rozhodčích nálezů.“ Respekt k vysoce úspěšné Newyorské úmluvě o uznávání a výkonu zahraničních rozhodčích nálezů a snaha nenarušovat zavedený režim uznávání a výkonu je z formulace zřejmý.

⁶⁹⁹ § 240 ZPO.

⁷⁰⁰ § 352 odst. 1 InsO.

⁷⁰¹ Oberlandesgericht Dresden, Beschluss vom 27.01.2005, 11 SchH 02/04 - Ablehnung eines Schiedsrichters und Auswirkung der Insolvenz auf ein gerichtliches Verfahren in Zusammenhang mit einem Schiedsgerichtsverfahren; Wagner Philipp, Die insolvente Partei im Schiedsverfahren – eine Herausforderung für alle Beteiligten, GWR 2010, str. 130.

⁷⁰² Bundesgerichtshof, Beschluss vom 29. Januar 2009, III ZB 88/07 - OLG Köln.

přerušeni rozhodčího řízení jako procesní garance práva být slyšen, které se vztahuje nejen na soudní, nýbrž i na rozhodčí řízení⁷⁰³. To se vztahuje typicky na správce s dispozičním oprávněním, který vstoupí do rozhodčího řízení namísto dlužníka. Ignorování takového práva může vést ke zrušení rozhodčího nálezu soudem⁷⁰⁴.

Zcela odlišný je přístup francouzského práva. Také podle francouzského práva je důsledkem zahájení insolvenčního řízení automatické přerušeni všech sporných řízení⁷⁰⁵. Pro uznání zahraničního insolvenčního řízení je obecně ve francouzském právu potřeba *exequatur*, jehož důsledkem je opět přerušeni sporných řízení⁷⁰⁶. Na rozdíl od německého práva jsou však ustanovení o automatickém přerušeni řízení součástí francouzského *ordre public*⁷⁰⁷ a z toho důvodu budou vždy aplikována i v mezinárodním rozhodčím řízení. Opačný postup je důvodem ke zrušení rozhodčího nálezu soudem⁷⁰⁸.

Jak bylo uvedeno výše⁷⁰⁹, ve státech aplikujících VZins je důsledkem uznání zahraničního insolvenčního řízení aplikace *legis fori* místa rozhodčího řízení⁷¹⁰. V praxi bude tedy opět záležet na obsahu práva konkrétního státu. V anglickém právu obecně závisí přerušeni sporného řízení na typu zahájeného insolvenčního řízení. V případě podání návrhu na *compulsory liquidation*⁷¹¹ mohou soudy přerušit jakékoliv řízení včetně rozhodčího⁷¹², důsledkem rozhodnutí je *automatic stay* a řízení může pokračovat jen se souhlasem soudu⁷¹³. Stejný důsledek má *administration*⁷¹⁴. Naproti tomu žádný takový důsledek nemá *voluntary liquidation*⁷¹⁵. Bude-li proto *lex loci arbitri*

---

⁷⁰³ Lenzen Elmar, Unterbrechung von Beweisverfahren und/oder Schiedsverfahren durch Insolvenzeröffnung?, in: Neue Zeitschrift für Baurecht und Vergaberecht, č. 8, 2003, str. 429 - 430.

⁷⁰⁴ § 1059 odst. 2 bod 1. písm. b) ZPO.

⁷⁰⁵ Art. L 622-21 odst. I. Code de commerce: „Le jugement d'ouverture interrompt ou interdit toute action en justice de la part de tous les créanciers dont la créance n'est pas mentionnée au I de l'article L. 622-17 et tendant: 1° A la condamnation du débiteur au paiement d'une somme d'argent; 2° A la résolution d'un contrat pour défaut de paiement d'une somme d'argent.“

⁷⁰⁶ Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 185.

⁷⁰⁷ Société Thinet v. Labrely ès-qualités, Cour de cassation (1Ch. civ.), du 8.mars 1988: „La sentence arbitrale rendue en France en matière d'arbitrage international peut faire l'objet d'un recours en annulation, lorsque son exécution est contraire à l'ordre public international, ce qui vise notamment l'hypothèse où les arbitres ont violé une règle d'ordre public international, comme en l'espèce le principe de suspension des poursuites individuelles en matière de faillite.“

⁷⁰⁸ Société Almira Films v. Pierrel ès qual., Cour d'appel de Paris (1Ch. suppl.), du 16 février 1989: „La sentence internationale rendue en France peut faire l'objet d'un recours en annulation même lorsque la convention ou le règlement d'arbitrage excluent toute possibilité de recours. La règle d'ordre public de l'arrêt des poursuites individuelles résultant de la loi du 25 janvier 1985 s'impose aux arbitres qui doivent constater la suspension de l'instance arbitrale.“

⁷⁰⁹ Viz kapitola 7.3. Právo rozhodné pro posouzení procesní způsobilosti strany arbitráže, ohledně které bylo zahájeno insolvenční řízení.

⁷¹⁰ Podrobněji k aplikační praxi ve vztahu k VZins viz Biolek Vít, Vzorový zákon UNCITRAL o přeshraniční insolvenční, rigorózní práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2015.

⁷¹¹ Art. 117 a násl. Insolvency Act 1986.

⁷¹² Art. 285 odst. 1 Insolvency Act 1986.

⁷¹³ Art. 285 odst. 3 Insolvency Act 1986.

⁷¹⁴ Schedule B, Art. 43 odst. 6 Insolvency Act 1986.

⁷¹⁵ Art. 84 a násl. Insolvency Act 1986.

anglické právo, měli by se rozhodci zabývat tím, o jaký konkrétní typ insolvenčního rozhodnutí se v posuzovaném případě jedná.

Ve Spojených státech je naproti tomu důsledkem podání jakéhokoliv typu insolvenčního návrhu *automatic stay* jakýchkoliv řízení zahrnujících dlužníka nebo majetkovou podstatu⁷¹⁶. Stejný důsledek má uznání zahraničního insolvenčního řízení⁷¹⁷. Přerušování řízení se netýká jen soudních, ale také mezinárodních rozhodčích řízení s místem arbitráže na území Spojených států⁷¹⁸. Pokud je místo arbitráže mimo Spojené státy, řízení by podle interpretace amerických soudů mělo být přerušeno zejména ve dvou případech: pokud americké soudy mají *in personam jurisdiction* ve vztahu k některému účastníkovi řízení⁷¹⁹ nebo kde je to zapotřebí k ochraně majetku dlužníka na území Spojených států⁷²⁰. Důvodem pro přerušování řízení může být také zajištění spravedlivého procesu ve smyslu nástroje poskytujícího čas na přípravu stran⁷²¹.

8.4. Další důvody přerušování rozhodčího řízení v důsledku zahájení insolvenčního řízení

Velmi odlišným důvodem pro případné přerušování rozhodčího řízení by mohl být princip litispendence, případně *res iudicata*. Aplikace uvedených principů rozhodci však není pravděpodobná. Předně existují velmi rozdílné názory na to, zda jsou vůbec uvedené principy aplikovatelné v mezinárodním rozhodčím řízení, což má odraz i v rozdílné úpravě v různých právních řádech⁷²². I kdyby však v konkrétním řízení aplikovatelné *lex arbitri* použití těchto principů umožňovalo, nebylo by odůvodnění případného přerušování zjevně přiléhavé z důvodu zcela odlišného smyslu těchto institutů, které mají zabránit tomu, aby tentýž nárok byl vymáhán dvakrát, ať už souběžně v jiném sporném řízení v případě *lis pendens*, nebo opakovaně v novém řízení poté, co už o nároku bylo pravomocně rozhodnuto v jiném řízení v případě *res iudicata*. To však není případ insolvenčního řízení, jehož cílem není rozhodnutí o určitém konkrétním sporném nároku, nýbrž způsob řešení úpadku dlužníka. Naopak je obvyklé, že právní úprava insolvenčních

---

⁷¹⁶ § 362 U.S. Bankruptcy Code.

⁷¹⁷ Chapter 15 Bankruptcy Code.

⁷¹⁸ U.S. Lines, Inc., 197 F.2d 512 (2d Cir. 1955); JSC BTA Bank, 434 B.R. 334, 339 (Bankr. S.D.N.Y. 2010)

⁷¹⁹ Fotochrome, Inc. v. Copal Co., 517 F.2d 512 (2d Cir. 1975).

⁷²⁰ JSC BTA Bank, 434 B.R. 334, 339 (Bankr. S.D.N.Y. 2010).

⁷²¹ Fotochrome, Inc. v. Copal Co., Ltd., 517 F.2d 512 (2d Cir. 1975).

⁷²² Ve Spojených státech by měl být princip *claim/issue preclusion* aplikovatelný – viz Restatement (Third) U.S. Law of International Commercial Arbitration § 4 – 10 (T.D. No. 2, 2012), zatímco např. ve Švýcarsku je aplikace *lis pendens* v mezinárodní arbitráži výslovně vyloučena – viz Art. 186(1bis) IPRG.

řízení počítá se souběžným vedlejším insolvenčním řízením⁷²³. Lze tedy učinit dílčí závěr, že uvedené principy nemohou být relevantním odůvodněním přerušení rozhodčího řízení⁷²⁴.

Obecně není také vyloučeno, že rozhodci by mohli ustanovení *legis fori concursus* týkající se přerušení všech řízení týkajících se dlužníka nebo podstaty vyhodnotit jako normy imperativní povahy (*loi d'application immédiate*)⁷²⁵. Tento typ argumentace je potřeba brát zejména v případě zemí, kde je automatické přerušení rozhodčího řízení v důsledku zahájení insolvenčního řízení bráno jako otázka *ordre public*, jako je tomu ve Francii⁷²⁶. Doktrína nutně použitelných norem se však vyvinula primárně v souvislosti s aplikací norem hmotného práva, nikoliv práva procesního⁷²⁷. Zejména jde však o to, že imperativnost norem bude posuzována z pohledu *legis arbitri*, nikoliv z perspektivy *legis concursus*⁷²⁸. Rozhodci tedy budou považovat ustanovení *legis concursus* o přerušení řízení za imperativní pouze tehdy, pokud budou mít tuto povahu také v rámci *legis arbitri*. Dalším předpokladem aplikace je vyhodnocení, že je úprava aplikovatelná i mezinárodně, tedy že *lex concursus* neomezuje aplikaci na určité území, určitý typ řízení nebo určité osoby⁷²⁹. Jak bylo popsáno již výše ohledně úpravy v některých zemích, *automatic stay* jako důsledek zahájení insolvenčního řízení zpravidla není považován za součást veřejného pořádku⁷³⁰. Dalším dílčím závěrem tedy je, že zpravidla nebudou rozhodci považovat normy *legis concursus* za imperativní a z tohoto důvodu rozhodčí řízení nepřeruší automaticky.

8.5. Vhodný postup rozhodců ve vztahu k přerušení rozhodčího řízení

Postup rozhodců při úvaze o přerušení mezinárodního rozhodčího řízení v případě zahájení insolvenčního řízení na účastníka rozhodčího řízení bude záviset na obsahu práva jednotlivých států místa arbitráže. Neexistuje mezinárodně jednotný přístup k řešení této otázky a rozhodci musí

---

⁷²³ Např. čl. 34 a násl. Nařízení nebo Art. 28 a násl. VZins.

⁷²⁴ Shodně Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 55.

⁷²⁵ Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Pfeiffer Magdalena, Růžička Květoslav, Vybíral Petr, *Mezinárodní právo soukromé*, 9. vydání, Aleš Čeněk, Plzeň 2022

⁷²⁶ Viz kapitola 8.3. Příklady národních úprav přerušení rozhodčího řízení v důsledku zahájení insolvenčního řízení.

⁷²⁷ Blessing Marc, *Mandatory Rules of Law Versus Party Autonomy in International Arbitration*, 14(4) *Journal of International Arbitration* 23, 1997.

⁷²⁸ *Ibid*, str. 23 a násl., Schnyder Anton K., *Anwendung ausländischer Eingriffsnormen durch Schiedsgerichte*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 1995, str. 293 a násl.

⁷²⁹ Schnyder Anton K., *Anwendung ausländischer Eingriffsnormen durch Schiedsgerichte*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 1995, str. 304.

⁷³⁰ Není tomu tak např. ve švýcarském právu, viz. Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 158, zcela opačně však v právu francouzském, viz. pozn. 31.

vyhodnotit postup s ohledem na obsah konkrétního relevantního práva, kterým bude zpravidla *lex arbitri*. Praxe rozhodců je však oproti dřívějšímu stabilizovanější a rozhodci mají stále více oporu ve výslovné úpravě posuzované otázky v právních řádech i v soudních rozhodnutích.

Ještě v 90. letech se za převažující přístup rozhodců v případě zahájení zahraničního insolvenčního řízení na některou ze stran dalo považovat odmítnutí žádosti o přerušování rozhodčího řízení a snaha v řízení pokračovat bez ohledu na insolvenční řízení⁷³¹. Rozhodčí tribunály pravidelně zahájení insolvenčního řízení z hlediska průběhu arbitráže ignorovaly⁷³².

Z dnešního pohledu je popsán přístup považován za příliš radikální⁷³³. Například v německém právu je široce akceptován názor, že přerušování řízení sice není výslovně vyžadováno zákonem, ale ve většině případů je vhodné a žádoucí s ohledem na respektování práva být slyšen, které lze rozšířit i na insolvenčního správce⁷³⁴. Současná praxe považuje za vhodné analyzovat také obsah dalších relevantních právních řádů, a to přinejmenším *legis concursus* z hlediska imperativních norem a případného mezinárodního veřejného pořádku (přestože obecně není pravděpodobné, že by rozhodci normy týkající se přerušování řízení za imperativní nutně použitelnou normu považovali) a dále právo budoucího výkonu rozhodčího nálezu, což bude typicky také *lex concursus*⁷³⁵. Přestože je nutné analyzovat každý případ zvlášť, obvyklý závěr bude takový, že přerušování rozhodčího řízení je nutné.

Pro úvahy rozhodců by nemělo být určující, zda má zahraniční insolvence mezinárodní nebo teritoriální efekt, ale spíše posouzení zájmů stran v tom smyslu, zda je respektován veřejný pořádek, zejména právo být slyšen, řádný proces a rovné zacházení⁷³⁶. Úvahy o rovném zacházení by přitom neměly zahrnovat jen strany rozhodčího řízení, ale také ostatní věřitele v insolvenčním řízení, a to právě z hlediska veřejného pořádku *legis concursus*. Logickým cílem by mělo být neohrozit vykonatelnost nálezu v místě insolvenčního řízení. Ze stejného důvodu je nutno vztáhnout pravidla komunikace, doručování a zastoupení v rozhodčím řízení také na insolvenčního správce⁷³⁷.

---

⁷³¹ Mantilla-Serrano Fernando, *International Arbitration and Insolvency Proceedings*, *Arbitration International* 11, 1995, str. 57.

⁷³² Tuto praxi lze vysledovat do relativně nedávné doby, viz *Procedural Order No. 3* uváděný ve *Final Award in ICC Case No. 16369*, *Yearbook of Commercial Arbitration XXXIX*, 2014; *Final Award in ICC Case No. 13507*, *Yearbook of Commercial Arbitration XXXV*, 2010, str. 159.

⁷³³ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, *Kluwer Law International* 2023, str. 239.

⁷³⁴ *Ibid.*, str. 239.

⁷³⁵ Wagner Philipp K., *Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit*, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte, Petr Lang, *Internationaler Verlag der Wissenschaften*, Frankfurt am Main 2008, str. 151.

⁷³⁶ *Final Award in ICC Case No. 16369*, *Yearbook of Commercial Arbitration XXXIX*, 2014.

⁷³⁷ Berset Dominique, Lévy Laurent, *Faillite et arbitrage*, *ASA Bulletin* 16, 1998, str. 664 – 680.

Bude-li se místo arbitráže nacházet na území EU, je velmi pravděpodobné, že rozhodci budou aplikovat výběr práva podle Nařízení a ohledně případného přerušení již probíhajícího rozhodčího řízení budou aplikovat *lex fori arbitri*. Pro možnost zahájení nového rozhodčího řízení je relevantní *lex fori concursus*.

Ve státech aplikujících VZins je pravděpodobná aplikace ustanovení o automatickém přerušení řízení v návaznosti na uznání zahraničního insolvenčního řízení.

9. Právo určující objektivní arbitrabilitu sporu

Názory na způsob určení vhodného práva aplikovatelného na otázky objektivní arbitrability se extrémně liší a zahrnují celou škálu možností – *lex arbitri*, *lex fori*, právo státu budoucího výkonu rozhodnutí, právo aplikovatelné na rozhodčí smlouvu nebo dokonce právo aplikovatelné na meritum sporu⁷³⁸. Existují i názory, že určení práva aplikovatelného na objektivní arbitrabilitu závisí na fázi řízení a aplikujícím orgánu, tj. zda půjde o rozhodčí tribunál nebo soud ve fázi před vydáním rozhodčího nálezu nebo o soud ve fázi řízení rozhodčího nálezu nebo výkonu rozhodnutí apod.⁷³⁹

Obecně je arbitrabilita upravena v rámci *legis arbitri*⁷⁴⁰. V arbitrážní praxi i doktrinálních názorech převažuje ve vztahu k objektivní arbitrabilitě aplikace *legis arbitri*⁷⁴¹. Pokud si strany pro úpravu rozhodčího řízení nezvolí jiné právo, vyplývá aplikace pravidel arbitrability z volby místa arbitráže⁷⁴². Tato volba je logická také v tom směru, že zájmem stran je, aby rozhodčí nález nebyl následně zrušen soudem a nedostatek arbitrability je jedním z důvodů zrušení⁷⁴³. Stejně tak je žádoucí, aby bylo bráno v úvahu právo státu budoucího výkonu rozhodnutí, neboť zájmem stran je také vykonatelnost rozhodčího nálezu a jeho výkon by také mohl být odmítnut z důvodu nedostatku arbitrability, přičemž Úmluva jasně odkazuje na právo státu výkonu rozhodnutí⁷⁴⁴.

Je otázkou, nakolik je oblast objektivní arbitrability ovlivněna zahájením insolvenčního řízení. Převažující odpověď se jeví být negativní, tedy i v případě insolvence by měla platit

---

⁷³⁸ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 597; Reinhart Stefan in Stürner Rolf, Eidenmüller Horst, Schoppmeyer Heinrich (eds.), *Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung*, Band 3 - §§ 217 – 359 InsO, 4. vydání, komentář k § 335 InsO, ICC Case No. 6379, *Collection of Awards III*, 1997; Interim Award in ICC Case No. 6149, *Collection of ICC Awards III*, 1997, ICC Case No. 8910, *Collection of ICC Awards IV*, 2003 (v těchto citovaných nálezech bylo aplikováno právo aplikovatelné na rozhodčí smlouvu); ICC Case No. 1110, *Collection of ICC Awards IV*, 2003, Partial Award in ICC Case No. 6719, *Collection of ICC Awards III*, 1997, (v těchto citovaných nálezech bylo aplikováno právo použitelné na meritum sporu).

⁷³⁹ Hof van Beroep Brussel, *Yearbook of Commercial Arbitration* 1989, body 4 – 8; Fortier Yves, *Arbitrability of Disputes*, in Aksen Gerald, Böckstiegel Karl-Heinz, Mustill Michael J. (eds.), *Global Reflections on International Law, Commerce and Dispute Resolution, Liber Amicorum in Honour of Robert Briner*, ICC Publication No. 693, Paris 2005, str. 271.

⁷⁴⁰ § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ, § 1030 ZPO.

⁷⁴¹ ICC Case No. 16369, *Yearbook of International Arbitration XXXIX*, 2014; Partial Award in ICC Case No. 8420, *Yearbook of International Arbitration XXV*, 2000; Partial Award in ICC Case No. 6719, *Collection of ICC Awards III*, 1997; ICC Case No. 4604, *Collection of ICC Awards I*, 1990; Brekoulakis Stavros L., *Law Applicable to Arbitrability: Revisiting the Revisited Lex Fori*, in Mistelis Loukas, Brakoulakis Stavros L. (eds.), *Arbitrability: International and Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Apleen aan den Rijn 2009, str. 275.

⁷⁴² ICC Case No. 7047, *Collection of ICC Awards IV*, 2003; Partial Award in ICC Case No. 6719, *Collection of ICC Awards III*, 1997; Partial Award in ICC Case No. 8420 *Yearbook of Commercial Arbitration XXV*, 2000.

⁷⁴³ Čl. 34 odst. 2 písm. b) bod (i) VZarb, § 31 písm. a) ZRŘ.

⁷⁴⁴ Čl. V odst. 2 písm. a) Úmluvy.

základní zásada aplikace *legis arbitri* bez modifikací vyplývajících z insolvenčního práva⁷⁴⁵. Podle názoru autora však nelze pominout, že insolvenční právo je *lex specialis* vůči obecné úpravě a že jeho normy mají imperativní charakter, případně jsou součástí veřejného pořádku. Z toho ovšem vyplývá, že je nutné i zkoumání podmínek objektivní arbitrability podle tohoto práva včetně důsledků aplikace jeho kolizních norem⁷⁴⁶. Nelze vycházet z předpokladu, že ve státě, v němž je vedeno insolvenční řízení, bude uznán a vykonán rozhodčí nález vydaný ve věci, která podle *legis concursus* tohoto státu není arbitrabilní⁷⁴⁷. Nerespektování požadavků objektivní arbitrability *legis arbitri* povede k nevykonatelnosti v této zemi, a contrario by tedy i tato kritéria měla být zohledňována a žádoucí je arbitrabilita v obou jurisdikcích.

Nelze ani dovodit, že by naopak rozhodci byli povinni respektovat jen rámec arbitrability vyplývající z *lex arbitri* a nezabývat se standardy nad tento rámec vyplývajících z *legis concursus*. Standardy vyplývající z *legis arbitri* lze chápat spíše jako minimální. Nebude-li záležitost arbitrabilní podle *legis arbitri*, nejde ji projednat. V opačném případě projednatelná v rozhodčím řízení je, avšak s rizikem nevykonatelnosti ve státě, v němž je vedeno insolvenční řízení⁷⁴⁸.

Některé názory navrhují naopak zaměřit se primárně na *lex concursus* a zabývat se konceptem arbitrability sídla jen v minimální míře, která by zasahovala do veřejného pořádku *legis arbitri*⁷⁴⁹. Tento výklad však naráží na výslovný odkaz na právo místa arbitráže v čl. 34 odst. 2 písm. b) písm. (i) VZarb.

Lze proto uzavřít, že rozhodci by primárně měli na otázky objektivní arbitrability aplikovat *lex arbitri* a sekundárně *lex concursus*.

---

⁷⁴⁵ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 242.

⁷⁴⁶ Wagner Philipp K., *Abstimmungsfragen zwischen internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte*, Rostock Univ., Diss., 2007, Schriftenreihe der August Maria Berges Stiftung für Arbitrales Recht 21, Frankfurt am Main 2008, str. 142 – 143.

⁷⁴⁷ Viz díkce čl. V odst. 2 písm. a) Úmluvy – uznání a výkon sice nemusejí být odmítnuty, ale míra pravděpodobnosti se jeví vysoká.

⁷⁴⁸ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 242 – 243.

⁷⁴⁹ Trunk Alexander, *Internationales Insolvenzrecht*, Mohr Siebeck, Tübingen 1998, str. 291.

10. Právo určující postavení insolvenčního správce

Vyřešení otázky způsobilosti být účastníkem řízení a procesní způsobilosti strany, ohledně které bylo zahájeno insolvenční řízení, nelze ztotožňovat s otázkou, jakým způsobem bude strana v rozhodčím řízení jednat, zejména jaké bude postavení insolvenčního správce, jaká oprávnění na něj přecházejí a jaká naopak zůstávají dlužníkovi⁷⁵⁰.

Protože základem arbitráže je rozhodčí smlouva, bude pro zodpovězení otázky, kdo bude po zahájení insolvenčního řízení stranou arbitráže, relevantní posouzení účinků na rozhodčí smlouvu⁷⁵¹. Nicméně otázka, zda a v jakém rozsahu je za stranu oprávněn jednat správce, je typicky otázkou jednání za právnickou osobu, případně v některých jurisdikcích přechodu práv účastníka rozhodčí smlouvy⁷⁵². Pro posuzování způsobilosti jednat za právnickou osobu je rozhodný její osobní statut, v případě společnosti tedy *lex societatis*⁷⁵³.

V případě zahájení insolvenčního řízení je patrná snaha sladit více rozhodných právních řádů, někteří autoři mluví o kumulativním testu *legis societatis* a *legis arbitri*⁷⁵⁴, případně *legis societatis a legis concursus*⁷⁵⁵.

Přesnější se však jeví úvaha, že *lex concursus* je vůči obecné úpravě *lex specialis*, protože je právem, z něhož vyplývají kompetence insolvenčního správce a které definuje vztah mezi správcem a dlužníkem⁷⁵⁶. Ustanovení týkající se kompetencí insolvenčního správce bývají vnímána jako imperativní. Bez participace insolvenčního správce strany, ohledně které je vedeno insolvenční řízení, by mohlo dojít k porušení práva být slyšen⁷⁵⁷. Protože je společným zájmem stran vykonatelnost rozhodčího nálezu, jeví se s ohledem na uvedené skutečnosti *lex concursus* jako volba nejlépe garantující, že rozhodčí nález bude vykonatelný v zemi sídla strany, ohledně které je vedeno insolvenční řízení.

---

⁷⁵⁰ Schultze-Moderow Lukas, *Schiedsverfahren und Insolvenz – Eine autonome Kollisionslösung für Schiedsgerichte mit Sitz in Deutschland*, Nomos 2017, str. 195.

⁷⁵¹ Kapitola 6 Dopad zahájení insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu. Viz také Interim Award in ICC Case No. 5029, *Collections of ICC Awards II*, 1994.

⁷⁵² Interim Award in ICC Case No. 7337, *Collection of ICC Awards IV*, 2003.

⁷⁵³ Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Pfeiffer Magdalena, Růžička Květoslav, Vybíral Petr, *Mezinárodní právo soukromé*, 9. vydání, Aleš Čeněk, Plzeň 2022, str. 259. Ve stejném smyslu také rozsáhlá rozhodčí praxe, viz ICC Case No. 16369, *Yearbook of Commercial Arbitration XXXIX*, 2014, str. 169; ICC Case No. 13954, *Collection of ICC Awards VI*, 2013; Interim Award in ICC Case No. 7337, *Collection of ICC Awards IV*, 2003; ICC Case No. 2694, *Collection of ICC Awards I*, 1990.

⁷⁵⁴ Berset Dominique, Lévy Laurent, *Failite et arbitrage*, *ASA Bulletin* 16 1998, str. 678.

⁷⁵⁵ Schultze-Moderow Lukas, *Schiedsverfahren und Insolvenz – Eine autonome Kollisionslösung für Schiedsgerichte mit Sitz in Deutschland*, Nomos 2017, str. 195.

⁷⁵⁶ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, *Kluwer Law International* 2023, str. 235 – 236.

⁷⁵⁷ *Ibid*, str. 236.

Arbitrážní praxe dospěla k obdobným závěrům. Zatímco některé rozhodčí nálezy se odvolávaly na *lex societatis*⁷⁵⁸ nebo dokonce na domicil strany⁷⁵⁹. Obvyklejší je však aplikace *legis concursus*, typicky vycházející z uznatelnosti zahraničního insolvenčního rozhodnutí ve státě místa arbitráže a následné aplikace kolizních norem sídla, které vedou k výběru *legis concursus*⁷⁶⁰. Tento příklad ukazuje na stejný myšlenkový postup, který by provedl soud v místě arbitráže; popsání řešení je proto nejbezpečnější z hlediska rizika případného zrušení rozhodčího nálezu.

Lex concursus je racionální volbou také z hlediska efektivity a předvídatelnosti řízení, protože je v zájmu stran, aby postavení a pravomoci správce byly posuzovány jednotně podle stejného práva ve všech sférách působnosti správce. Kromě toho se budou *lex concursus* a *lex societatis* pravidelně překrývat, ale nemusí to být nutností, zejména s ohledem na existenci sekundárních insolvenčních řízení v jiných státech⁷⁶¹.

Pokud jde o arbitrabilní spory týkající se majetkové podstaty, jejího rozsahu, jaké věci mají být do ní zahrnuty apod., je jediným racionálním řešením aplikace *legis concursus*. Jen toto právo definuje konkrétní majetkovou podstatu a nakládání s ní. Ke stejnému závěru vede aplikace Nařízení⁷⁶².

---

⁷⁵⁸ ICC Case No. 10515, ICC International Court of Arbitration Bulletin 20, 2009.

⁷⁵⁹ Interim Award in ICC Case No. 7337, Collection of ICC Awards IV, 2003. K aplikaci uvedeného práva tribunál dospěl na základě analogie o přechodu práv z dlužníka na insolvenčního správce.

⁷⁶⁰ Partial Award in ICC Case No. 12907, ICC International Court of Arbitration Bulletin 20, 2009, str. 98. – 105.

⁷⁶¹ van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, str. 237.

⁷⁶² Čl. 7 odst. 2 písm. b) Nařízení.

11. Dopad insolvenčního řízení na smlouvu s rozhodci

Posuzování důsledků zahájení insolvenčního řízení na smlouvy uzavřené s rozhodci o výkonu jejich funkce nepřísluší rozhodcům samotným. Rozhodci jsou stranou takové smlouvy a nemohou rozhodovat ve vlastní věci v důsledku principu *nemo iudex in re sua*⁷⁶³. Není ani obvyklou náležitostí rozhodčích smluv, aby pověřovaly rozhodce rozhodováním otázek, které vyplývají ze smluv s nimi samotnými⁷⁶⁴.

Je třeba zmínit i existenci odlišného názoru, který vyjádřil anglický Court of Appeal v kauze Hyundai⁷⁶⁵. Podle něj se rozhodce uzavřením rozhodčí smlouvy stává do značné míry nezávislým na vůli stran a protože smlouvy s rozhodci bezprostředně souvisí s rozhodčí smlouvou, je oprávněn činit rozhodnutí i ohledně těchto smluv. Tento názor je však vnímán jako ojedinělý a nepřesvědčivý⁷⁶⁶. Na tom nemůže nic změnit ani princip Kompetenz-Kompetenz, podle kterého jsou rozhodci sami oprávněni posuzovat svou jurisdikci, protože ta se vztahuje k předmětu sporu vymezenému rozhodčí smlouvou, nikoliv ke vztahu mezi stranami a rozhodci jako takovými.

Z výše uvedeného vyplývá, že pouze soudy mohou posoudit dopad zahájení insolvenčního řízení na smlouvu s rozhodci. Budou přitom aplikovat kolizní normy *legis fori* a v nezbytném rozsahu kvalifikují smlouvu s rozhodci za účelem vyhledání konkrétní normy.

Pokud jde o případnou možnost ukončení smlouvy s rozhodci, zahájení insolvenčního řízení podle převažujícího názoru žádnou speciální možnost nepřináší. I když je smlouva s rozhodci odlišná od rozhodčí smlouvy, je argumentováno tím, že je neoddělitelná od rozhodčí smlouvy. Pokud zůstává rozhodce vázán rozhodčí smlouvou, pak by připuštění možnosti ukončení smlouvy o výkonu jeho funkce vytvářelo možnost znemožnit tímto způsobem, aby rozhodčí řízení probíhalo. Zpochybněn by byl i princip vázanosti insolvenčního správce rozhodčí smlouvou⁷⁶⁷.

---

⁷⁶³ Mourre Alexis, Chapter 1: Sed Quis Custodiet Ipsos Custodes? On Jurisdiction upon Arbitrators, in Lévy Laurent, Derains Yves (eds.), *Is Arbitration Only as Good as the Arbitrator?, Status, Powers and Role of the Arbitrator*, Dossiers of ICC Institute of World Business Law vol. 8, Paris, 2011, str. 13 – 24.

⁷⁶⁴ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 246.

⁷⁶⁵ K/S Norjal A/S v Hyundai Heavy Industries Company Ltd, England and Wales Court of Appeal, 21.2.1991, [1991] EWCA Civ J0221-1.

⁷⁶⁶ van de Ven Fabian, *Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective*, Kluwer Law International 2023, str. 246.

⁷⁶⁷ Schmitz Daniel, *Schiedsverfahren und Insolvenz, Deutsches, Europäisches und Vergleichendes Wirtschaftsrecht* Band 99, Nomos Verlag, 2015.

12. Dopady insolvenčního řízení na uznání a výkon rozhodčího nálezu

Rozdílné přístupy, kvalifikace a řešení problémů spojených se zahájením insolvenčního řízení ohledně jedné strany rozhodčího řízení se mohou negativně projevit ve fázi uznání a výkonu rozhodčího nálezu v tom smyslu, že uznání a výkon budou odmítnuty. Jak už bylo dříve uvedeno⁷⁶⁸, rozhodci nemají povinnost vydat rozhodčí nález, který by byl vykonatelný. V praxi ovšem rozhodci vynakládají velké úsilí k tomu, aby byly nálezy vykonatelné v zemích pravděpodobného výkonu rozhodnutí, což ovlivňuje řadu jejich rozhodnutí a postupů⁷⁶⁹. Důsledkem je (vedle stále příznivějšího přístupu států k výkonu cizích rozhodnutí) poměrně vysoká míra vymahatelnosti nároků z rozhodčích nálezů⁷⁷⁰.

Pokud do postavení jedné ze stran vstoupí insolvenční správce, narůstá riziko zpochybnování rozhodčího nálezu. U likvidačních typů insolvenčního řízení klesá zájem závazané strany na plnění z důvodu zachování obchodních vztahů, narůstá tlak věřitelů na maximalizaci jejich podílu na zpeněžení majetkové podstaty na úkor jiných věřitelů, insolvenční správce může vnímat jako vhodné odporovat nálezu z důvodu opatrnosti (či je k takovému postupu přímo věřiteli zavázán) a silněji se projevuje fenomén ochrany lokálních zájmů oproti zahraničním⁷⁷¹.

Hlavním nástrojem pro uznávání a výkon cizích rozhodčích nálezů je Úmluva, nicméně uznáním a vykonatelností rozhodčích nálezů se zabývá řada dalších úmluv a jiných pramenů práva, přičemž z českého pohledu je zvláště významná Evropská úmluva⁷⁷².

Úmluva výslovně uvádí, že se nedotýká platnosti jiných mezinárodních úmluv nebo dvoustranných smluv⁷⁷³.

Základní konstrukce mechanismu uznání a vykonatelnosti je taková, že nálezy jsou zásadně uznatelné a vykonatelné s výjimkou taxativních důvodů uvedených v čl. V. Úmluvy, přičemž soud

---

⁷⁶⁸ Viz kapitola 4.7. Uznávání z důvodu povinnosti vydat vykonatelný rozhodčí nález.

⁷⁶⁹ Viz např. úvahy popisované v kapitole 4.10. Právo rozhodné pro uznání cizího insolvenčního rozhodnutí, že by na uznání mohlo být aplikováno právo státu pravděpodobného výkonu rozhodnutí. Za povšimnutí stojí, že k výběru práva výkonu rozhodnutí nevede žádná standardní metoda ohledně žádného aspektu rozhodčího řízení a jeho význam je podle názoru autora vždy jen podpůrný právě z důvodu snahy o zajištění vykonatelnosti nálezu.

⁷⁷⁰ Blackaby Nigel, Partasides Constantine, et al., Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition), 6th edition, Kluwer Law International; Oxford University Press 2015, str. 605; L. Mitselis & C. Baltag, Special Section on the 2008 Survey on Corporate Attitudes towards recognition and Enforcement of Arbitral Awards and Settlement in International Arbitration: Corporate Attitudes and Practices, 19 The American Review of International Arbitration 319, 339, 2008.

⁷⁷¹ Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 202.

⁷⁷² Vyhl. č. 176/1964 Sb. ze 3.8.1964 o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži. Zajímavá je konstrukce čl. IX. upravujícího důvody k odmítnutí uznání nebo vykonatelnosti, neboť podle odst. 2 ve vztazích mezi smluvními státy, které jsou zároveň signatáři Úmluvy, omezuje Evropská úmluva důvody pouze na ty, které sama uvádí. Evropská úmluva tak limituje aplikaci Úmluvy.

⁷⁷³ Čl. 7 Úmluvy.

má právo, nikoliv povinnost uznání a výkon v těchto případech odmítnout⁷⁷⁴. Je přitom potřeba rozlišovat mezi dvěma kategoriemi důvodů. Důvody specifikované v čl. V odst. 1 Úmluvy mohou být zohledněny pouze na návrh strany, proti které jsou uznání nebo výkon navrhovány, zatímco důvody podle čl. V odst. 2 Úmluvy mohou být důvodem k odmítnutí uznání či výkonu i bez návrhu.

Pro pořádek je nutno konstatovat, že popsany příznivý režim uznávání rozhodčích nálezů v režimu Úmluvy v žádném případě neznamena, že věřitel může ignorovat obsah *legis fori concursus* ohledně způsobu uplatnění pohledávek věřitelů. Typickým způsobem je přihlášení pohledávky věřitelem způsobem předepsaným národním právem, přičemž možnost podat přihlášku může být vázána na určitou lhůtu, po jejímž uplynutí bude přihláška odmítnuta a pohledávka nemůže být v insolvenčním řízení uspokojena⁷⁷⁵. Nemohl by tedy být modelově úspěšný věřitel, který by nepodal přihlášku pohledávky, pokračoval v rozhodčím řízení a po jeho skončení se pokoušel uplatnit pohledávku přiznanou rozhodčím nálezem v insolvenčním řízení. Bude-li v insolvenčním řízení pohledávka insolvenčním správcem popřena a bude-li o určení oprávněnosti pohledávky probíhat soudní spor⁷⁷⁶, nabízí se možnost navrhnout přerušeni incidenčního řízení do doby skončení rozhodčího řízení.

12.1. Odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle čl. V odst. 1 písm. a) Úmluvy

Již první důvod pro odmítnutí uznání a vykonatelnosti nálezu podle čl. V odst. 1 písm. a) může být aplikovatelný v případě insolvenčního řízení na některou ze stran, protože se týká případného nedostatku způsobilosti stran nebo neplatnosti rozhodčí smlouvy.

Neplatnost rozhodčí smlouvy je posuzována podle práva, které si strany zvolily, nebo, pokud tak neučinily, podle práva státu, kde byl náleze vydán, tedy podle sídla arbitráže⁷⁷⁷. V literatuře lze najít jak názory, že v případě absence volby práva by měly být aplikovány kolizní normy sídla arbitráže⁷⁷⁸, tak zcela opačné názory, že uvedené ustanovení představuje přímé určení hmotného práva *legis fori* sídla arbitráže⁷⁷⁹. V souvislosti s výkonem rozhodnutí se nabízejí úvahy

⁷⁷⁴ Viz formulace „*may be refused*“. V praxi bylo toto právo soudy využito, viz např. *Chromalloy Aeroservices, a Division of Chromalloy Gas Turbine Corp. & Arab Republic of Egypt*, 939 F. Supp. 907, 914 (D.D.C. 1996); *Société Hilmarton Ltd v. Société OTV*, 23.03.1994, Cour de cassation, Yearbook Commercial Arbitration 1995, str. 663.

⁷⁷⁵ Tak je tomu i v českém právu, viz § 173 a násl. IZ.

⁷⁷⁶ V českém právu viz zejména § 198 IZ týkající se popření nevykonatelné pohledávky, kterou by pohledávka ve fázi neskončeného rozhodčího řízení nutně musela být.

⁷⁷⁷ Viz díkce čl. V odst. 1 písm. a) Úmluvy.

⁷⁷⁸ Honsell Heinrich, Vogt Nedim Peter, Schnyder Anton K., Berti Stephen V. (eds.), *Basler Kommentar, Internationales Privatrecht*, 2d ed., Basel 2007, čl. 178, poznámka 24.

⁷⁷⁹ Kronke Herbert / Nacimiento Patricia et al. (eds.), *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*, The Hague 2010, str. 225.

o důsledcích rozdílného obsahu zvoleného práva, práva v místě sídla arbitráže a práva v místě výkonu, které mohou vyvolat problém až ve fázi výkonu rozhodnutí⁷⁸⁰. Celkově však je aplikace důvodu zrušení nálezu kvůli neplatnosti rozhodčí smlouvy v důsledku insolvenčního řízení nepravděpodobná s ohledem na to, že v současnosti žádný autorovi známý právní řád nespojuje se zahájením insolvenčního řízení neplatnost rozhodčí smlouvy⁷⁸¹.

Podstatně závažnější námitkou může být nedostatek způsobilosti stran, který má být posuzován podle práva aplikovatelného na strany. Formulace uvedeného důvodu v čl. V odst. 1 písm. a) vyvolává dlouhodobé diskuse. I s ohledem na legislativní vývoj tohoto ustanovení⁷⁸² převažuje názor, že nedostatek způsobilosti zahrnuje nejen absenci procesní způsobilosti strany, ale také případný nedostatek řádného zastoupení strany⁷⁸³. Pojetí nezpůsobilosti podle uvedeného ustanovení Úmluvy je tedy široké a zahrnuje různé situace, v jejichž důsledku nemůže strana v řízení jednat.

Jak bylo rozebráno výše⁷⁸⁴, přístupy k otázce výběru práva, podle kterého budou posuzovány důsledky zahájení insolvenčního řízení na procesní způsobilost stran, se mohou podstatným způsobem lišit⁷⁸⁵. Podle přesvědčení autora však nemůže být úspěšná námitka, že strana sporu ztratila procesní způsobilost v důsledku zahájení insolvenčního řízení, v rámci kterého pozbyl dlužník dispoziční oprávnění k majetkové podstatě a na jeho místo vstoupil insolvenční správce. Smyslem popsané konstrukce není zpochybnění procesní způsobilosti účastníka, nýbrž naopak její zachování. Zákonodárci tak brání vzniku procesní nezpůsobilosti strany, ohledně které bylo zahájeno insolvenční řízení⁷⁸⁶.

Správnosti uvedeného závěru nasvědčuje i to, že důvody pro odmítnutí vykonatelnosti podle Úmluvy by měly být vykládány restriktivně a musejí být omezeny pouze na vážná porušení Úmluvy⁷⁸⁷. Byl by proto absurdní výklad, podle kterého by důsledkem přechodu práva být účastníkem rozhodčího řízení z dlužníka na správce byl důvod pro odmítnutí vykonatelnosti

---

⁷⁸⁰ Např. v tom smyslu, že účinky insolvenčního řízení se podle čl. 18 Nařízení posuzují vždy podle práva sídla arbitráže, zatímco ve fázi výkonu rozhodnutí by případné důsledky na platnost rozhodčí smlouvy byly posuzovány podle práva zvoleného účastníky.

⁷⁸¹ Uvedená otázka byla rozebrána v kapitole 6.1. Vázanost insolvenčního správce rozhodčí smlouvou.

⁷⁸² Úmluva nahradila Ženevskou úmluvu z roku 1927, která nedostatek způsobilosti spojovala s otázkou absence řádného zastoupení účastníka v rozhodčím řízení (čl. 2(b) Ženevské úmluvy).

⁷⁸³ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, str. 777 a násl.

⁷⁸⁴ Viz kapitola Dopad insolvenčního řízení na procesní způsobilost stran rozhodčího řízení.

⁷⁸⁵ Typicky u obchodních společností od *legis incorporationis* nebo práva sídla (při tradičním pojetí) přes *in favorem validitatis* až po *lex fori concursus* nebo právo sídla arbitráže v případě použití insolvenčních kolizních norem.

⁷⁸⁶ Shodně Vorbürger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 213.

⁷⁸⁷ Blackaby Nigel, Partasides Constantine, et al., *Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition)*, 6th edition, Kluwer Law International; Oxford University Press 2015, str. 623, bod 11.60.

nálezu. Nelze hodnotit pouze ztrátu oprávnění na straně samotného dlužníka, nýbrž je nutný komplexní pohled zohledňující současné nabytí práv insolvenčním správcem (ať už jedná přímo jménem svým nebo v zastoupení dlužníka)⁷⁸⁸.

Další nejasností spojenou s čl. V odst. 1 písm. a) může být, k jakému okamžiku měla případná nezpůsobilost strany nastat. Podle některých názorů by mělo jít o nezpůsobilost v okamžiku uzavření rozhodčí smlouvy⁷⁸⁹, jindy byla nezpůsobilost dávána do souvislosti s řádným zastoupením v průběhu rozhodčího řízení⁷⁹⁰. Druhý názor však lze považovat za překonaný⁷⁹¹ a v souvislosti s insolvenčním řízením jde tedy dnes o to, zda strana nebyla nezpůsobilá uzavřít rozhodčí smlouvu, pokud ovšem tato nezpůsobilost nebyla kompenzována ustanovením insolvenčního správce způsobem naznačeným v předchozím odstavci⁷⁹².

Při úvaze o použitelném právu je potřeba se vypořádat s pojmem „*law applicable to them*“ užitým v čl. V odst. 1 písm. a). Podle některých názorů jde o personální statut strany řízení a uvedený výraz je tedy interpretován v podstatě jako kolizní norma⁷⁹³. Důsledkem jsou pak rozdílné výsledky takového výběru práva s ohledem na diametrálně rozdílné přístupy národních zákonodárců⁷⁹⁴. Podle jiných názorů je nutné aplikovat právo místa požadovaného výkonu rozhodnutí⁷⁹⁵. Born doporučuje aplikaci přístupu *in favorem validitatis*, podle kterého by měl být dán maximální prostor respektování vůle stran rozhodčí smlouvy a měla by být potlačena ta specifická ustanovení národních právních řádů, která znemožňují výkon rozhodnutí. To znamená, že pokud podle kteréhokoliv z dotčených právních řádů byl účastník způsobilý a podle jiného nikoliv, má se aplikovat právo příznivější pro zachování způsobilosti⁷⁹⁶.

Zbývá dodat, že výše uvedený závěr o aplikovatelnosti důvodu podle čl. V odst. 1 písm. a) pouze na nezpůsobilost v době uzavření rozhodčí smlouvy neznamena, že by účastník byl zbaven možnosti namítat nedostatek řádného zastoupení v samotném průběhu rozhodčího řízení.

---

⁷⁸⁸ Obdobně Vorbürger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 213.

⁷⁸⁹ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, §26.02. Správnosti tohoto výkladu nasvědčuje také použitý minulý čas.

⁷⁹⁰ *Corcoran v. Ardra Ins. Co., Ltd.* 156 A.D.2d 70, 553 N.Y.S.2d 695, 77 N.Y.2d 225, 567 N.E.2d 969 (1990).

⁷⁹¹ V zásadě z důvodu vývoje textu předmětného ustanovení od původního znění v Ženevské úmluvě po aktuální znění Úmluvy.

⁷⁹² Vorbürger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 214.

⁷⁹³ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, op. cit. sub. 322, §26.2.

⁷⁹⁴ U právnických osob v závislosti na inkorporační teorii nebo teorii sídla, u fyzických osob podle aplikace domicilu nebo státní příslušnosti.

⁷⁹⁵ Schlosser Peter, *Das Recht der internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit*, 2nd ed., Tübingen 1989.

⁷⁹⁶ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021, §26.02.

Ustanovením umožňujícím tuto námitku je však v praxi spíše čl. V odst. 2 písm. b), podle kterého důvodem pro odmítnutí uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu může být rozpor s *ordre public*⁷⁹⁷.

12.2. Odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle čl. V odst. 2 písm. a) Úmluvy

Dalším možným důvodem odmítnutí uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu je čl. V odst. 2 písm. a) týkající se nemožnosti rozhodnout spor v rozhodčím řízení, tedy arbitrability. Pojem arbitrability a možné přístupy k ní již byly v této práci rozebírány⁷⁹⁸. Ve fázi uznání a výkonu rozhodčího nálezu je arbitrabilita posuzována podle práva státu výkonu rozhodnutí⁷⁹⁹. S ohledem na to, že v předcházejících fázích probíhajícího rozhodčího řízení a řízení o případné zrušení rozhodčího nálezu bude arbitrabilita posuzována naopak podle práva místa arbitráže⁸⁰⁰, může teoreticky dojít k tomu, že přestože bude předmět sporu rozhodci či soudem vyhodnocen jako arbitrabilní, ve fázi uznání a výkonu rozhodčího nálezu bude naopak shledán důvod odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu z pohledu práva státu výkonu rozhodnutí. Tato diskrepance je dalším dokladem toho, že řádně postupující rozhodci by měli dopředu zvažovat obsah práva v místě předvídatelného výkonu rozhodnutí a brát právo státu výkonu rozhodnutí v úvahu při svém postupu.

12.3. Odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle čl. V odst. 2 písm. b) Úmluvy

Nerespektování základních principů probíhajícího insolvenčního řízení může být také důvodem pro odmítnutí uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu podle čl. V odst. 2 písm. b). Podle tohoto ustanovení mohou být uznání nebo výkon rozhodčího nálezu odmítnuty tehdy, pokud jsou v rozporu s *ordre public* státu výkonu rozhodnutí. Přestože uznání a výkon rozhodnutí budou probíhat na základě Úmluvy, procesní rámec samotného řízení je upraven právem státu, v němž jsou uznání či výkon rozhodnutí navrhovány. Dotčeny jsou tedy dva různé systémy, které mají své odlišně pojaté podmínky uznání či výkonu včetně důvodů pro jejich odmítnutí. Může tedy dojít jednak k rozporu s *ordre public* ve smyslu Úmluvy, ale i pokud k takovému porušení nedojde, nelze vyloučit rozpor se zákony státu výkonu rozhodnutí, které budou uznání či výkonu bránit a

---

⁷⁹⁷ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 215.

⁷⁹⁸ Viz kapitola 9. Právo určující objektivní arbitrabilitu sporu.

⁷⁹⁹ Viz jednoznačná formulace „... if the competent authority in the country where recognition and enforcement is sought finds that the subject matter ... is not capable of settlement by arbitration under the law of that country.“

⁸⁰⁰ Viz kapitola 9. Právo určující objektivní arbitrabilitu sporu.

povedou k zamítnutí návrhu i přesto, že nedosáhnou intenzity zásadu do veřejného pořádku předvídaného Úmluvou.

Článek V odst. 2. písm. b) odkazuje při posuzování obsahu veřejného pořádku na právo státu, kde je požadováno uznání nebo výkon rozhodnutí⁸⁰¹. Naopak není relevantní právo místa arbitráže, které hraje roli v průběhu rozhodčího řízení a při případném rušení rozhodčího nálezů soudem.

Soudní praxe směřuje k poměrně úzkému výkladu veřejného pořádku ve smyslu Úmluvy. Jako příklad restriktivní interpretace lze uvést praxi ve Spojených státech⁸⁰². V posledním období lze také sledovat snahy o globální unifikaci výkladu veřejného pořádku ve smyslu Úmluvy, které však dosud oblast insolvenčního práva nepokrývají⁸⁰³. Ve vztahu k arbitrabilitě lze říci, že *ordre public* obecně může být důvodem bránícím arbitrabilitě určitých nároků, obráceně však lze konstatovat také to, že zdaleka ne každé omezení arbitrability v národním právu bude také zakládat zásad do *ordre public* ve smyslu Úmluvy⁸⁰⁴.

12.3.1. Příklady národních přístupů k odmítnutí uznání a výkonu rozhodčích nálezů pro rozpor s veřejným pořádkem

Pojetí veřejného pořádku v souvislosti s insolvenčním řízením je v různých zemích velmi rozdílné. Tradičně rozsáhlé je pojetí veřejného pořádku ve Francii. Za součást *ordre public* jsou považovány v podstatě všechny základní insolvenční principy, jako je princip *pari passu*, princip uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení formou přihlášek, automatické přerušování řízení nebo zákaz domáhat se plnění od dlužníka individuální formou mimo insolvenční řízení⁸⁰⁵. V rozporu s francouzským veřejným pořádkem je i rozhodnutí ukládající zaplacení částky subjektu v insolvenci, protože i to je vnímáno jako individuální vymáhání pohledávky⁸⁰⁶.

---

⁸⁰¹ Tímto způsobem je jednotně interpretováno spojení „*the public policy of that country*“. Viz např. Kronke Herbert, Nacimiento Patricia et al. (eds.), Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention, The Hague 2010, str. 369 a násl.

⁸⁰² Parsons & Whittemore Overseas Co., Inc. v. Société Générale De L'Industrie Du Papier (RAKTA), 508 F.2d 969, 976 (2d Cir. 1974). K zásahu do *ordre public* ve smyslu Úmluvy může dojít pouze jsou-li zasaženy „*forum's state most basic notions of morality and justice*“.

⁸⁰³ Vorburger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 219.

⁸⁰⁴ Poudret Jean-François, Besson Sébastien, Comparative Law of International Arbitration, Second Edition, London/Zürich 2007, bod 343.

⁸⁰⁵ Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 5 février 1991, 89-14.382 (Société Almira Films v. Pierrel ès-qual.); Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 8 mars 1988, 86-12.015 (Société Thinet v. Labrely ès-qual.).

⁸⁰⁶ Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 6 mai 2009, 08-10.281 (Liquidateurs of Société Jean Lion v. Société International Company for Commercial Exchange Income).

Německé soudy diferencují v insolvenčním kontextu mezi národním a mezinárodním veřejným pořádkem. Zatímco v arbitráži bez mezinárodního prvku by uznání a výkon rozhodčího nálezu bez předchozího podání přihlášky v insolvenčním řízení bylo považováno za porušení veřejného pořádku⁸⁰⁷, v mezinárodní arbitráži je německé pojetí *ordre public* užší a za rozporný s veřejným pořádkem není považován rozhodčí nález vydaný přesto, že v insolvenčním řízení nebyla předtím pohledávka přihlášena⁸⁰⁸.

V anglickém právu je princip *pari passu* považován rovněž za základní princip insolvenčního práva a jako takový součást *ordre public*⁸⁰⁹. S věřiteli v obdobném postavení musí být zacházeno stejně a musejí být uspokojeni z majetkové podstaty poměrně jako ostatní věřitelé jejich pořadí⁸¹⁰. Podobně může být za rozpor s veřejným pořádkem považováno ignorování přerušení rozhodčího řízení (*automatic stay*) v důsledku zahájení insolvenčního řízení na účastníka⁸¹¹.

Ve Spojených státech dospěly soudy k tomu, že spravedlivé rozdělení aktiv dlužníka je jedním z principů veřejného pořádku chráněných právem a že k takovému rozdělení může dojít jen přezkoumáním všech nároků v jednom řízení⁸¹².

Zatímco snaha věřitele domoci se na základě rozhodčího nálezu exekuce na úkor ostatních insolvenčních věřitelů se téměř jistě dostane do rozporu s veřejným pořádkem, odlišně je zpravidla nahlíženo na uznání rozhodčího nálezu z důvodu prokázání pohledávky v insolvenčním řízení, které je obvykle považováno za přípustné.

Za přelomové rozhodnutí ve Spojených státech lze v tomto směru považovat *Fotochrome, Inc.*⁸¹³. V průběhu arbitráže probíhající v Japonsku bylo zahájeno insolvenční řízení na žalovaného se sídlem ve Spojených státech. Řízení probíhala současně a rozhodčí řízení skončilo dříve rozhodčím nálezem, kterým bylo japonskému žalobci přiznáno právo na zaplacení částky. Žalobce se pokusil o uznání rozhodnutí ve Spojených státech, avšak prvoinstanční soud návrh zamítnul z důvodu, že podle národního práva mělo být důsledkem zahájení insolvenčního řízení přerušeno rozhodčí řízení. Odvolací soud nicméně rozhodnutí změnil tak, že rozhodčí nález uznal za použití argumentu, že Úmluva má přednost před domácím právem a věřitel má legitimní zájem

⁸⁰⁷ Bundesgerichtshof, Beschluss des III. Zivilsenats vom 29. Januar 2009, III ZB 88/07.

⁸⁰⁸ Oberlandesgericht Karlsruhe, Beschluss vom 4. Januar 2012, 9 Sch 2/09.

⁸⁰⁹ HM Revenue and Customs v. The Football League Ltd & Anor [2012] EWHC 1372 (Ch.); Belmont Park Investments Pty Ltd v. BNY Corporate Trustee Services Ltd [2012] 1 AC 383.

⁸¹⁰ Belmont Park Investments Pty Ltd v. BNY Corporate Trustee Services Ltd [2012] 1 AC 383: „... *The pari passu rule reflects the principle that statutory provisions for pro rata distribution may not be excluded by a contract which gives one creditor more than its proper share.*“

⁸¹¹ Viz kapitola 8. Přerušeno mezinárodního rozhodčího řízení jako důsledek zahájení insolvenčního řízení ohledně některé ze stran sporu.

⁸¹² *Victrix S.S. Co., S.A. v. Salen Dry Cargo A.B.*, 825 F.2d 709, 714 (2d Cir. 1987).

⁸¹³ *Fotochrome, Inc.*, 377 F.Supp.26 (U.S. Dist. Ct. E.D., New York, 1974), Judgment of June 4, 1974.

uplatnit rozhodčí nález jako důkaz existence své pohledávky za dlužníkem v rámci insolvenčního řízení.

Podobně indické soudy rozlišují mezi pouhým uznáním a výkonem rozhodčího nálezu, přičemž uznání je považováno za legitimní a návrhům na uznání zahraničního rozhodčího nálezu bývá i přes probíhající insolvenční řízení vyhověno⁸¹⁴.

Také německé soudy vycházejí z předpokladu, že samotné uznání nepředstavuje zásah do práva insolvenčních věřitelů na poměrné uspokojení a zahraniční rozhodčí nález je možné uznat přesto, že podle německého práva není možné provádět výkon rozhodnutí proti majetkové podstatě dlužníka⁸¹⁵.

Jak bylo uvedeno už výše, praxe francouzských soudů se naproti tomu jeví přísnější v tom smyslu, že samotná skutečnost, že rozhodčí nález ukládá dlužníkovi v insolvenčním řízení zaplatit určitou částku, je v rozporu s francouzským *ordre public* z důvodů rozporu s principem přerušování všech řízení, a proto takový rozhodčí nález není možné ani uznat⁸¹⁶.

Výše popsané základní principy insolvenčního řízení jsou v ideálním případě chráněny soudy státu, v němž má být rozhodčí nález uznán nebo vykonán, i v případě, že insolvenční řízení je vedeno ve třetí zemi. V podstatě je tak chráněn veřejný pořádek nikoliv *legis fori* státu výkonu rozhodnutí, nýbrž veřejný pořádek *legis fori concursus*. Příkladem může být rozhodnutí ve věci *Victrix*⁸¹⁷. V průběhu rozhodčího řízení vedeného panamskou společností jako žalobcem proti švédské společnosti jako žalovanému bylo ohledně švédské společnosti zahájeno insolvenční řízení. Panamská společnost sice přihlásila pohledávku v insolvenčním řízení, ale pokračovala také v arbitráži a domohla se vydání rozhodčího nálezu na zaplacení částky. Následně se pokusila vést výkon rozhodnutí ve Spojených státech s cílem postihnout prostředky na bankovních účtech vedených tam žalovaným. Výkon rozhodnutí byl soudy odmítnut z důvodu výhrady veřejného pořádku. Tento závěr byl zajímavě odůvodněn v tom smyslu, že pokud došlo ve Spojených státech k uznání zahraničního insolvenčního řízení (jako tomu bylo v tomto případě), pak musí být chráněny zájmy účastníků zahraničního insolvenčního řízení a odlišný postup by byl v rozporu s veřejným pořádkem. Jednou z základních zásad je spravedlivé poměrné rozdělení výtěžku ze zpeněžení majetkové podstaty mezi přihlášené věřitele. Bylo by v rozporu se zájmy účastníků insolvenčního řízení, kdyby byla připuštěna možnost, aby některý z věřitelů mohl vést sám výkon

---

⁸¹⁴ Alcatel India Ltd. v. Koshika Telecom Ltd., Delhi High Court, rozhodnutí z 6.9.2004; Tropic Shipping Co. Ltd. v. Kothari Global Ltd., Bombay High Court, rozhodnutí z 9.10.2001.

⁸¹⁵ Oberlandesgericht Brandenburg, Beschluss vom 2.9.1999, 8 Sch. 01/99.

⁸¹⁶ Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 6 mai 2009, 08-10.281 (Liquidateurs of Société Jean Lion v. Société International Company for Commercial Exchange Income).

⁸¹⁷ *Victrix Steamship Co., S.A. v. Salen Dry Cargo A.B.*, 825 F.2d 709 (U.S. Ct App., 2d Cir 1987), rozhodnutí z 5.8.1987 (No. 583 Docket 86-7827).

rozhodnutí postihující majetek tvořící součást majetkové podstaty nacházející se v třetí zemi. S takovým majetkem může nakládat pouze insolvenční správce způsobem vyplývajícím z insolvenčního práva, nikoliv individuálně některý z věřitelů. Z rozhodnutí v této věci lze vyvodit i obecnější úvahu, že uznání cizího rozhodčího nálezu zavazujícího subjekt v insolvenční věci bude pravděpodobnější ve státě, v němž probíhá insolvenční řízení, než v třetím státě. Pokud věřitel bude žádat o uznání z důvodu možného následného výkonu rozhodnutí ve třetím státě, je pravděpodobné odmítnutí uznání na základě výhrady veřejného pořádku.

12.3.2. Odmítnutí uznání a výkonu rozhodčích nálezů pro rozpor s veřejným pořádkem v České republice

Základní úprava výhrady veřejného pořádku je v České republice obsažena v § 4 ZMPS, podle kterého nelze použít ustanovení cizího právního řádu určeného na základě ZMPS v případech, kdy by se účinky tohoto použití zjevně přičily veřejnému pořádku. Ze stejného důvodu nelze uznat cizí rozhodnutí, ve zkoumaném případě tedy rozhodčí nález. Duplicitně je pak zjevný rozpor s veřejným pořádkem jednou z překážek uznání pravomocného cizího rozhodnutí podle § 15 odst. 1 písm. e) ZMPS⁸¹⁸.

Výhrada veřejného pořádku by měla být aplikována restriktivně a její použití omezeno na výjimečné případy⁸¹⁹. Za veřejný pořádek by měly být považovány jen základní hodnoty právního řádu, hodnoty morální i zásady státního a společenského zřízení, na kterých je nutné za všech okolností trvat⁸²⁰. Pro použití výhrady veřejného pořádku je významná také intenzita ztahu k tuzemsku v tom smyslu, že čím bude tento vztah silnější, tím pravděpodobnější jsou nežádoucí důsledky zásahu do veřejného pořádku⁸²¹.

Jak bylo rozebráno výše⁸²², v oblasti insolvenčního práva reagují státy velmi citlivě zejména na otázky spojené s narušením poměrného uspokojení věřitelů, typicky spojené se snahou konkrétního věřitele získat při uspokojení své pohledávky výhodnější pořadí. Česká republika není

---

⁸¹⁸ Ve shodě s Brodcelem zastává autor této práce názor, že zvláštní úpravu výhrady veřejného pořádku v § 15 odst. 1 ZMPS ani další duplicitní ustanovení ZMPS týkající se veřejného pořádku nelze interpretovat v tom smyslu, že v případě absence výslovného odkazu u konkrétního institutu není možno použít obecnou úpravu § 4 ZMPS. Obecné ustanovení § 4 ZMPS se uplatní i v případě, že zvláštní institut výslovnou zmínkou o výhradě veřejného pořádku neobsahuje. Viz Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, str. 186.

⁸¹⁹ Rozsudek SDEU ze dne 28.3.2000, Dieter Krombach v. André Bamberski, C-7/98.

⁸²⁰ Brodec Jan, Pojem „evropský veřejný pořádek“ v judikatuře Evropského soudního dvora a Ústavního soudu ČR. Jurisprudence, č. 8, 2006, str. 7.

⁸²¹ Pauknerová Monika, Výhrada veřejného pořádku in Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Pfeiffer Magdalena, Růžička Květoslav, Vybíral Petr, Mezinárodní právo soukromé, 9. vydání, Aleš Čeněk, Plzeň 2022, str. 199.

⁸²² Viz kapitola 12.3.1. Příklady národních přístupů k odmítnutí uznání a výkonu rozhodčích nálezů pro rozpor s veřejným pořádkem.

v tomto směru výjimkou. Příkladem může být rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ve věci MORAVAN – AEROPLANES, a.s.⁸²³ Švédský arbitrážní soud svým rozhodčím nálezem rozhodl o tom, že žalobce Frontier Petroleum Services Ltd. má nárok na přednostní zajištění své pohledávky veškerým majetkem společnosti MORAVAN – AEROPLANES, a.s., na jejíž majetek byl prohlášen konkurz. Rozhodci v nálezů nařídili insolvenčnímu správci zřídit předmětné zástavní právo. Insolvenční správce zřízení zástavního práva odmítnul a věřitel se domáhal, aby tuto povinnost uložil správci insolvenční soud. Ten však uložení takové povinnosti odmítnul na základě výhrady veřejného pořádku. Předmětný rozhodčí nález byl podle názoru soudu v rozporu se základními zásadami českého insolvenčního práva. Insolvenční zákon neumožňuje zřízení zástavního práva v průběhu insolvenčního řízení a umožnit zřízení na základě rozhodčího nálezů by bylo porušení zásady rovnosti věřitelů. Ústavní stížnost byla Ústavním soudem odmítnuta s tím, že součástí veřejného pořádku je princip rovnosti věřitelů v insolvenčním řízení. Pokud jde o formulaci výroků rozhodčího nálezů, v daném případě bylo uložení povinnosti správci odrazem vědomí rozhodčího senátu, že jeho rozhodnutí není způsobilé vyvolat vznik zástavního práva některým ze způsobů předpokladných českým právem. I kdyby však hypoteticky bylo možné, aby zástavní právo vzniklo na základě výroku obsaženého v rozhodčím nálezů, nutně by ani takový výrok nemohl z hlediska veřejného pořádku obstát, pokud žalovaný je v insolvenčním řízení, a to právě pro výše popsanou nemožnost zřízení zástavního práva v průběhu insolvenčního řízení. Rozporu s českým veřejným pořádkem by se tedy senát nevyhнул ani jinou formulací výroků rozhodčího nálezů.

12.4. Vliv zahájení insolvenčního řízení na provádění výkonu zahraničních rozhodčích nálezů

Úmluva se zabývá podmínkami uznání a výkonu rozhodčích nálezů, nicméně způsob výkonu rozhodnutí ponechává zcela na lokálním právu. Vzájemný vztah Úmluvy a národních právních úprav vyplývá z čl. III Úmluvy, který rozlišuje mezi „*rules of procedure of the territory where the award is relied upon*“ na straně jedné a „*conditions laid down in the following articles*“ na straně druhé⁸²⁴. Z toho vyplývá, že podmínky pro uznání a výkon rozhodčího nálezů se v signatářské zemi Úmluvy nemohou odchylovat od těch, které jsou definovány v čl. IV – VI Úmluvy. Naopak procesní pravidla výkonu rozhodčích nálezů nejsou úmluvou unifikována a

⁸²³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20.12.2005, sp. zn. I. ÚS 448/05.

⁸²⁴ Celý text první věty čl. III Úmluvy zní: „Each Contracting State shall recognize arbitral awards as binding and enforce them in accordance with the rules of procedure of the territory where the award is relied upon, under the conditions laid down in the following articles.“

vyplývají z domácí právní úpravy. Mezi procesní pravidla lze zařadit zejména příslušnost soudů a úpravu jednotlivých způsobů výkonu rozhodnutí, praxe ale dovedla, že národní právo bude aplikováno také např. na započtení nároků, zastavení výkonu rozhodnutí atd.⁸²⁵

Současně platí, že na uznání a výkon zahraničních rozhodčích nálezů nemohou být kladeny „*substantially more onerous conditions*“ než jaké jsou stanoveny pro uznání a výkon domácích rozhodčích nálezů⁸²⁶. Z toho vyplývá, že v případě insolvence musí být zahraniční rozhodčí nálezy uznatelné a vykonatelné přibližně za stejných podmínek jako domácí rozhodčí nálezy.

Obecně platí, že klíčovým kritériem pro aplikaci specifických pravidel vyplývajících z insolvenčních předpisů bude uznání (či naopak absence uznání) zahraničního insolvenčního rozhodnutí ve státě výkonu rozhodnutí.

Pokud bude zahraniční insolvenční řízení uznáno ve státě výkonu rozhodnutí, není možné vymáhat pohledávku individuálně a uznané pohledávky věřitelů budou uspokojovány poměrně v rámci insolvenčního řízení. Uznání rozhodčího nálezu bude tedy závislé na obsahu insolvenčního práva místa zahájení insolvenčního řízení a přeshraničního insolvenčního práva státu požadovaného uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Nelze přitom předpokládat, že by strany rozhodčí smlouvy dopředu promýšlely dopady kombinace přeshraničních insolvenčních režimů dotčených států. Strany tak v podstatě nejsou schopny ovlivnit dopředu režimu uznání a výkonu rozhodčího nálezu v případě insolvenčního řízení na některou z nich⁸²⁷.

Pokud zahraniční insolvenční řízení ve státě výkonu rozhodnutí jakýmkoliv z rozebíraných způsobů uznáno nebude, nemůže mít na uznání a výkon rozhodčího nálezu jakýkoliv dopad. Důsledky v zahraničí zahájeného insolvenčního rozhodnutí tedy nebudou zohledněny a je přípustné individuální vymáhání nároku přiznaného rozhodčím nálezem⁸²⁸. Jinými slovy je v takovém případě obecně možné domáhat se zaplacení celého nároku, nikoliv jen jeho poměrné části jako v rámci insolvenčního rozhodnutí.

---

⁸²⁵ Born Gary B., *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International 2021.

⁸²⁶ Čl. III věta druhá Úmluvy.

⁸²⁷ Vorburger Simon, *International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives*, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, str. 227.

⁸²⁸ *Brostrom Tankers AB v. Factorias Vulcano SA*, rozsudek z 19.5.2004, High Court Dublin, [2004] IEHC 198, ICCA Yearbook International Commercial Arbitration 2005, str. 59 a násl.

Závěr

V závěru této práce považuje autor za vhodné nejprve rekapitulovat optimální postup rozhodců v případě střetu přeshraničního insolvenčního řízení a mezinárodní obchodní arbitráže, dále rekapitulovat jednotlivé dílčí závěry, k nimž dospěl při zkoumání jednotlivých problémových okruhů a konečně nastínit také pohled *de lege ferenda* na zkoumané otázky.

Rekapitulace optimálního postupu rozhodců

V kapitolách 3. – 12. byly rozebírány různé typy důsledků zahájeného insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž. Specifikem analyzované problematiky je velké množství názorů a postupů, často i protichůdných, a to jak doktrinárních, tak ze soudní a arbitrážní praxe. Navzdory absenci globálního systému přeshraničního insolvenčního práva a rozdílnému chápání role arbitráže se v průběhu posledního desetiletí výrazně stabilizovala praxe postupu rozhodců a již není nezbytné se omezovat na konstatování rozporů, nýbrž lze přikročit k výběru varianty nejlépe odrážející obecné zájmy stran, zejména zájem na vydání rozhodčího nálezu, který nebude zrušen soudem nebo nebude nevykonatelný. V každé z uvedených kapitol byl vyjádřen názor autora na vhodné řešení analyzované otázky. Na tomto místě jsou v přehledné a zjednodušené podobě rekapitulovány dílčí závěry a navržen modelový postup rozhodčího tribunálu. Pokud jde o pořadí úvah, je odlišné než ve zbytku práce, protože v zásadě vychází z předpokládané chronologie postupu rozhodců, zatímco kapitoly 3. – 12. byly řazeny podle významu a komplexnosti probírané problematiky.

Rozhodci by předně měli vzít v úvahu zahájení insolvenčního řízení na kteroukoliv ze stran arbitráže bez ohledu na místo insolvenčního řízení. Je naprosto nežádoucí zahájení insolvenčního řízení ignorovat; naopak je třeba posoudit všechna rozhodnutí vydaná insolvenčním soudem. Výsledek úvah rozhodců ohledně účinků insolvenčního řízení by měl mít podobu pečlivě odůvodněného rozhodnutí vydaného co nejdříve po zahájení insolvenčního řízení.

Následně by rozhodci měli posoudit, zda se zahájení insolvenčního řízení dotklo arbitrability projednávaného sporu. Primární pro jejich úvahy bude *lex arbitri*, ale v úvahu by měli vzít také dopady na arbitrabilitu podle *legis concursus* a v ideálním případě aplikovat přísnější ze standardů. V případě neobvykle přísných dopadů *legis concursus* na arbitrabilitu lze případně tyto

přísnější dopady oproti *legis arbitri* ignorovat, vždy je však nutné vzít v úvahu zájmy stran a zejména riziko nevykonatelnosti rozhodčího nálezu v místě insolvenčního řízení⁸²⁹.

Dále by rozhodci měli posoudit dopad zahájení insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu, a to primárně podle práva místa arbitráže. V úvahu by mělo být vzato i *lex concursus*, odmítnuta by však měla být případná neplatnost rozhodčí smlouvy či jiné neobvyklé důsledky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Rozhodci by měli posoudit, zda projednávané nároky spadají pod rozsah vymezený rozhodčí smlouvou. Tyto nároky by neměly mít základ čistě v insolvenčním právu, neboť takové nároky nemohly strany předvídat v době uzavření smlouvy⁸³⁰.

Tribunál by měl zásadně vycházet z předpokladu, že insolvenční správce je nadále vázán rozhodčí smlouvou a vstoupil do procesního postavení dlužníka; proto by s ním mělo být zacházeno jako s účastníkem řízení. Při posouzení postavení správce by měl vycházet primárně z *legis concursus*, podpůrně pak z osobního statutu, je-li odlišný⁸³¹.

Rozhodci posoudí případné přerušení rozhodčího řízení, a to primárně podle práva místa arbitráže, podpůrně pak podle *legis concursus*. Měly by být zváženy důsledky případného nepřerušení řízení, zejména riziko zrušení nálezu soudem nebo odmítnutí jeho výkonu ve státě, v němž probíhá insolvenční řízení. I v případě, že dojde k závěru, že insolvenční řízení nebrání pokračování arbitráže, měl by zvážit dočasné přerušení za účelem zajištění procesních práv insolvenčního správce, zejména práva být slyšen⁸³².

Se stranami by mělo být konzultováno také pokračování v řízení, zejména efektivity jeho vedení vzhledem k nákladům a použitelnosti nálezu v insolvenčním řízení. Pokud správce pohledávku v insolvenčním řízení uzná, jeví se pokračování rozhodčího řízení jako neefektivní. Bude-li správcem naopak popřena, přirozeným důsledkem by mělo být pokračování rozhodčího řízení za účelem rozhodnutí o popřeném nároku.

Tribunál by měl uvážit možnost vyzvat případně žalobce ke změně petitu žaloby tak, aby nález nezavazoval žalovaného dlužníka k peněžitému plnění, nýbrž aby např. pouze určoval, že pohledávka žalobce je po právu⁸³³.

Zahájením insolvenčního řízení by neměla být dotčena platnost smlouvy s rozhodci ani by neměla vznikat nová možnost tuto smlouvu ukončit; v tomto ohledu by tedy zahájení insolvenčního řízení nemělo přinést změnu⁸³⁴. Vyhodnotit je ale nutno případnou neschopnost

---

⁸²⁹ Viz kapitola 9. Právo určující objektivní arbitrabilitu sporu.

⁸³⁰ Viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

⁸³¹ Viz kapitola 10. Právo určující postavení insolvenčního správce.

⁸³² Viz kapitola 8. Přerušení mezinárodního rozhodčího řízení jako důsledek zahájení insolvenčního řízení na některou ze stran sporu.

⁸³³ Viz kapitola 12. Dopady insolvenčního řízení na uznání a výkon rozhodčího nálezu.

⁸³⁴ Viz kapitola 11. Dopad insolvenčního řízení na smlouvu s rozhodci.

dlužníka hradit odměnu rozhodců a náklady řízení, jinými slovy dopad na financování řízení. Tento problém nenastane, byla-li složena záloha na náklady řízení nebo pokud je náklady připravena zaplatit druhá strana⁸³⁵.

V průběhu celého řízení by rozhodci měli brát v úvahu otázky vykonatelnosti rozhodčího nálezu v kontextu insolvenčního řízení. Řízení by měli vést neutrálně a efektivně v souladu s legitimními zájmy stran. To se týká i výběru vhodného práva v případě absence výslovné volby stranami rozhodčího řízení⁸³⁶. Zásadně by měly být kromě rozhodného práva určeného standardními metodami zohledňovány také požadavky vyplývající z *legis concursus* a bude-li to možné, měly by být aplikovány standardy přísnějšího z právních řádů, nejsou-li neobvyklé nebo nestandardně restriktivní.

Rekapitulace dílčích závěrů práce

V úvodu této práce byla nastíněna metoda dílčích analýz interakcí systémů přeshraničního insolvenčního řízení a mezinárodní obchodní arbitráže a následná syntéza závěrů dílčích analýz. Je proto vhodné rekapitulovat základní syntetické závěry, které z této práce podle názoru autora vyplývají.

Předně je zřejmé, že zahájení insolvenčního řízení ohledně jedné strany mezinárodní obchodní arbitráže je skutečností, kterou rozhodci nemohou ignorovat a v závislosti na *legis fori* by měli buď insolvenční rozhodnutí či řízení sami uznat, nebo respektovat případnou výlučnou pravomoc soudu rozhodnout o jejich uznání⁸³⁷.

Nejvhodnější metodou určení rozhodného práva pro posuzování dopadů insolvenčního řízení na rozhodčí řízení se jeví aplikace specifických kolizních ustanovení insolvenčního práva v místě sídla arbitráže. Při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž se tedy sice rozhodci pohybují zásadně v rámci *legis fori* místa arbitráže, ale obecně musejí zohledňovat i v situaci zahájeného insolvenčního řízení autonomii vůle stran rozhodčího řízení a jejich očekávání a postupovat tak, aby autonomie vůle stran byla omezena co nejméně⁸³⁸.

Rozhodčí smlouvou uzavřenou dlužníkem bude insolvenční správce zásadně vázán a zásadně nemůže rozhodčí smlouvu odmítnout⁸³⁹.

---

⁸³⁵ Viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

⁸³⁶ Viz kapitola 5.3. Postup rozhodců při určení práva aplikovatelného na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

⁸³⁷ Viz kapitola 4.12. Dílčí závěr k otázkám uznání cizího insolvenčního rozhodnutí rozhodci.

⁸³⁸ Viz kapitola 5.5. Dílčí závěr k postupu rozhodců při posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

⁸³⁹ Viz kapitola 6. Dopad insolvenčního řízení na rozhodčí smlouvu.

Za důvod pro ztrátu procesní způsobilosti nelze považovat skutečnost, že v řízení nemůže pokračovat samotný dlužník, nýbrž že namísto něho jedná insolvenční správce. V důsledku přechodu dispozičních práv vstupuje zásadně insolvenční správce do procesního postavení dlužníka⁸⁴⁰.

V návaznosti na zahájení insolvenčního řízení musejí rozhodci posoudit nutnost či vhodnost dočasného přerušení rozhodčího řízení, a to přinejmenším v rovině zajištění základních procesních práv stran sporu⁸⁴¹.

Rozhodci by v průběhu celého řízení měli zohledňovat potřebu vykonatelnosti rozhodčího nálezu a zohlednit ve svém postupu skutečnost, že ohledně strany sporu probíhá insolvenční řízení. Měli by proto postupovat tak, aby minimalizovali riziko odmítnutí uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu⁸⁴².

Pohled *de lege ferenda*

Pro zamyšlení *de lege ferenda* je nejprve nutné krátké ohlednutí za dosavadním vývojem interakce obou zkoumaných oborů a připomenutí stavu *de lege lata*. Mezinárodní obchodní arbitráž a přeshraniční insolvenční řízení vycházejí sice ze zcela rozdílných principů, ale probíhá mezi nimi stále častěji komplikovaná interakce. Tyto původně velmi vzdálené oblasti se prolínají zejména v důsledku změn v přeshraničním insolvenčním právu. Původně omezený teritoriální rozměr insolvenčního řízení neodpovídal potřebám globalizované ekonomiky a nutně musel ustoupit univerzalistickému pojetí. Ambice, kterou univerzalisticky pojaté přeshraniční řízení musí mít, kolidovaly s převažujícím smluvním pojetím rozhodčího řízení. Koncept delokalizované arbitráže se rozhodcům často nejevil jako kompatibilní se silnými zásahy insolvenčního práva do mnoha aspektů týkajících se procesní způsobilosti dlužníka i samotné možnosti dlužníka řešit spor formou rozhodčího řízení. V extrémních případech vedl takový přístup až k ignorování insolvenčního řízení. Mezinárodní obchodní arbitráž však směřovala k postupnému sblížení původně nesmiřitelných přístupů jurisdikční a smluvní teorie. Nebrat v úvahu existenci insolvenčního řízení včetně řady jeho důsledků by způsobovalo řadu rozporů a nelogičností, zejména by však ohrozilo uznání a vykonatelnost rozhodčího nálezu ve státech výkonu rozhodnutí. Nutností proto bylo postupné rozvinutí praxe uznávání insolvenčních rozhodnutí a řízení v rámci rozhodčího řízení. Modernímu pojetí mezinárodní obchodní arbitráže i přeshraničního

---

⁸⁴⁰ Viz kapitola 7.4. Dílčí závěr k posuzování procesní způsobilosti.

⁸⁴¹ Viz kapitola 8.5. Vhodný postup rozhodců ve vztahu k přerušení rozhodčího řízení.

⁸⁴² Viz kapitola 12. Dopady insolvenčního řízení na uznání a výkon rozhodčího nálezu.

insolvenčního práva odpovídá zohlednění vázanosti insolvenčního správce rozhodčí smlouvou a respektování vůle stran rozhodčí smlouvy i v případě insolvence některé ze stran. Podobně ke ztrátě procesní způsobilosti strany nemůže dojít jen proto, že takovou způsobilost ztratil v důsledku insolvence samotný dlužník, pokud ji namísto dlužníka získal insolvenční správce. Stále větší význam získává pro rozhodčí řízení *lex fori concursus* jako právo, které často určuje řadu aspektů insolvenčního řízení. Současně se ukazuje, že potřebám přeshraničního insolvenčního řízení musí být přizpůsobeno i mezinárodní právo soukromé v tom smyslu, že jsou zapotřebí speciální ustanovení pro insolvenční právo. Komplikované realitě současného insolvenčního řízení rozhodně nemohou stačit tradiční „mimoinsolvenční“ kolizní normy.

V prostředí bez unifikované praxe jsou teoretické koncepty rozebírané v úvodu této práce významným vodítkem pro aplikační a interpretační praxi. Pouze rozumným vyvážením často protichůdných řešení lze dojít k životaschopným doporučením, která obstojí v arbitrážní i soudní praxi. Současně platí, že rozebírané koncepce jsou často protichůdné a je obtížné zaujímat k nim zcela neutrální postoj. Postoje autora v této práci jsou nutně ovlivněny preferencemi těchto konceptů v tom smyslu, že z hlediska teorií přeshraničního insolvenčního řízení je v této práci preferován universalismus (jakkoliv je zřejmé, že prakticky realizovatelný je jen ve své modifikované podobě) a z hlediska rozhodčího řízení smluvní teorie. Výslovně je proto potřeba zmínit, že v řadě analyzovaných otázek lze dojít k odlišnému závěru v případě, že by východiskem byl jasně jurisdikční nebo teritorialistický přístup.

Přihlásíme-li se však ke smluvní teorii, přináší konfrontace jednoduchého rámce rozhodčí smlouvy s komplexní realitou pomezí přeshraničního insolvenčního řízení s arbitráží extrémně složité otázky, pro jejichž zodpovězení často schází vhodné nástroje a nelze si vystačit s běžnými interpretačními postupy (často i z důvodu nedostatku pravidel, která by měla být předmětem interpretace). A to je klíčový okamžik, ve kterém je potřeba akcentovat hodnotu, která by měla stát v centru pozornosti rozhodců mezinárodní arbitráže: legitimní zájmy stran rozhodčího řízení. Zohledněny by měly být jak zájmy velmi konkrétní vycházející ze skutkových okolností konkrétní arbitráže, tak v případě jejich absence odpovídající obecným principům mezinárodního rozhodčího řízení⁸⁴³.

---

⁸⁴³ Podrobně viz kapitola 5.3. Postup rozhodců při určení práva aplikovatelného na posuzování účinků insolvenčního řízení na mezinárodní obchodní arbitráž.

V mezinárodním kontextu se zdá být směr vzájemné interakce rozhodčího řízení a přeshraničního insolvenčního řízení nastaven velmi pragmaticky. Lze očekávat postupnou stabilizaci praxe ve všech liniích doteku obou systémů. Protože dnes již není pochyb o potřebě uznávání zahraničních insolvenčních rozhodnutí v rozhodčím řízení, pozornost se zvolna přesune k větším detailům důsledků uznání. Očekávat lze i rychlý rozvoj doktrinálních pohledů na přiléhavá řešení těchto otázek, která dají dosud nepřehledné tematické rozebírání v této práci pevnější základ. V neposlední řadě bude motorem změn stále se zrychlující rozvoj *soft law* v podobě různých vzorových zákonů, pravidel a standardů. Autor je přesvědčen o tom, že akcelerátorem bude i potřeba prakticky umožnit výkon práv náležejících insolvenčním správcům, protože praktická rovina jejich výkonu je stále ještě spíše v zárodečné fázi.

Ve specificky českém kontextu by inkorporace vzorových zákonů UNCITRAL znamenala, že se Česká republika stane součástí hlavních vývojových proudů v oblasti insolvenčního i rozhodčího řízení. V právních řádech zemí, které inkorporovaly vzorové zákony, se rychle rozvíjí judikatura, která by mohla být zohledňována českými soudy. Není přitom na újmu, že jde o státy zcela rozdílných právních tradic. Postupná konvergence systému kontinentálního práva a systému *common law* je realitou, která se odehrává v každodenní praxi. Při aplikaci a interpretaci obsahově shodných norem se bude soudní praxe stále více sblížovat.

Autonomní česká úprava mezinárodního práva soukromého týkající se insolvenčního i rozhodčího řízení je moderní a nijak nezaostává za světovým standardem; vykazuje sice některé dílčí nestandardní prvky a výkladově komplikovaná ustanovení, ale jejich odstranění či interpretace způsobem odpovídajícím potřebám obou zkoumaných oborů se jeví jako relativně snadno proveditelné.

Intenzita prolínání systémů mezinárodní obchodní arbitráže a přeshraničního insolvenčního řízení se bude nadále zvyšovat a s ní i různé specifické formy její regulace. Z povahy věci přitom budou s ohledem na velmi rozdílná východiska obou systémů a odlišné právní tradice v různých zemích tyto formy velmi různorodé a rozdílné proto budou i řešení interakce arbitráže s insolvenční. Prospěšným vedlejším efektem bude nutnost vracet se k základům právních institutů obou systémů a redefinovat je s ohledem na potřebu dosažení rozumné funkčnosti rozhodčího a insolvenčního řízení. Svoji roli musí nutně sehrát i odborná právnícká veřejnost a literatura, protože bez nových doktrinálních pohledů, názorů a řešení bude praxe hůře překonávat odlišnosti popisované v této práci.

Seznam zkratek

COMI	Center of Main Interest
Evropská Úmluva	Evropská úmluva o obchodní arbitráži Vyhl. č. 176/1964 Sb. ze 3.8.1964 o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži
ICC	International Chamber of Commerce
InsO	Insolvenzordnung (SRN)
IPRG	Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht (Švýcarsko)
IZ	zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
LCIA	London Court of International Arbitration
Nářízení	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení
SchKG	Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (Švýcarsko)
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
Úmluva	Úmluva o uznání a výkonu zahraničních rozhodčích nálezů, New York 1958
Úpadkové nařízení	Nářízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení
VZarb	Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži
VZins	Vzorový zákon UNCITRAL o přeshraniční insolvenci
VZuzn	Vzorový zákon UNCITRAL o uznání a výkonu insolvenčních rozhodnutí

ZKV	zákon č. 328/1991 Sb. o konkursu a vyrovnání
ZRŘ	zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
ZMPS	zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém
ZPO	Zivilprozessordnung (SRN)

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Ancel Pierre, Procédures collectives, in Revue de l'arbitrage 1983.

Arsenault Steven J., Leaping over the Great Wall: Examining Cross-Border Insolvency in China Under the Chinese Corporate Bankruptcy Law, Indiana International and Comparative Law Review, Volume 21, 2011.

Aslanowicz Marcin, Jasiewicz Joanna, Report on Poland, in: Baker & McKenzie International Arbitration Yearbook 2010-2011, New York 2011, ISBN 978-1-9338333-78-1

Ávila Umberto, Certainty in Law, Law and Philosophy Library, Basel 2016, ISBN 3319334077 / 9783319334073.

Badel Françoise, Faillite et Arbitrage International, ASA Bulletin 25, 2007.

Baizeau Domitille, Arbitration and Insolvency: Issues of Applicable Law, in Müller Christoph, Rigozzi Antonio eds., New Developments in International Commercial Arbitration, Université de Neuchâtel, Schultheff editions Romands, 2009, ISBN 978-3-7255-5952-7.

Baizeau Domitille, Swiss Supreme Court: Polish Bankruptcy “Must End” Geneva Arbitration, Global Arbitration Review Briefing, 29.05.2009.

Baizeau Domitille, Compétence de l'arbitre et faillite à la lumière des arrêts anglais et suisse dans l'affaire vivendi c/ Elektrim; Gazette du Palais 5, 2009.

Barracrough Andrew, Waincymer Jeff, Mandatory Rules of Law in International Commercial Arbitration, Melbourne Journal of International Law, 2005, ISSN 1444-8602.

Bělohávek Alexander J., Impact of insolvency of a party on pending arbitration proceedings in Czech Republic, England and Switzerland and other countries in Marianne Roth and Michael Geistlinger (eds.), Yearbook on international arbitration, Vol.1, EAP, BWV Berlin 2010, Seller Inventory 1028536.

Bělohávek Alexander J., Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář, C.H. Beck 2012, ISBN 978-80-7179-342-7.

Berset Dominique, Lévy Laurent, Faillite et arbitrage, ASA Bulletin 16, 1998.

Biolek Vít, Vzorový zákon UNCITRAL o přeshraniční insolvenční, rigorózní práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2015.

Biolek Vít, Recent Trends in Increasing Efficiency in International Arbitration, Wolters Kluwer ČR, 2018, ISBN 978-80-7598-224-7.

Blackaby Nigel, Partasides Constantine, et al., Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition), 6th edition, Kluwer Law International; Oxford University Press 2015, ISBN 9780198714248.

Blessing Marc, Mandatory Rules of Law Versus Party Autonomy in International Arbitration, 14(4) Journal of International Arbitration 23, 1997.

Boissésou Matthieu, Le Droit Français de l'Arbitrage Interne et International, GLN Joly Éd., 2. vydání, Paris 1990, ISBN 9782907512084.

Born Gary B., International Arbitration: Law and Practice, Kluwer Law International 2012, ISBN 9789041166371, 9041166378.

Born Gary B., International Commercial Arbitration (Third Edition), Kluwer Law International 2021, ISBN 9789403526430.

Braun Eberhard, Insolvenzordnung. Kommentar. Verlag C.H. Beck, München 2012, ISBN 978-3-406-78021-9.

Brazil-David Renata, Harmonization and Delocalization of International Commercial Arbitration, in: Journal of International Arbitration Vol. 28, Kluwer Law International 2011.

Brekoulakis Stavros L., Law Applicable to Arbitrability: Revisiting the Revisited Lex Fori, in Mistelis Loukas, Brakoulakis Stavros L. (eds.), Arbitrability: International and Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Alphen aan den Rijn 2009, ISBN 9789041127303.

Brodec Jan, Pojem „evropský veřejný pořádek“ v judikatuře Evropského soudního dvora a Ústavního soudu ČR. Jurisprudence, č. 8, 2006.

Brodec Jan in Monika Pauknerová, Naděžda Rozehnalová, Marta Zavadilová a kol., Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. Wolters Kluwer ČR, 2013, komentář k § 111 ZMPS, ISBN 978-80-7478-368-5.

Brodec Jan, Vybrané aspekty právních účinků insolvenčního řízení na probíhající rozhodčí řízení v oblasti právních poměrů s mezinárodním prvkem, Soukromé právo č. 7/2019, Wolters Kluwer ČR.

Brodec Jan, Insolvenční řízení v kontextu mezinárodního práva soukromého, Wolter Kluwer ČR, 2020, ISBN 978-80-7598-995-6,

Bříza Petr, Břicháček Tomáš, Fišerová Zuzana, Horák Pavel, Ptáček Lubomír, Svoboda Jiří, Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-528-2.

Cordero Moss Giuditta, Legal Capacity, Arbitration and Private International Law, in Boele-Woelki K., Einhorn T., Girsberger D., Symeonides S. (eds.), Convergence and Divergence in Private International Law – Liber Amicorum Kurt Siehr, Utrecht 2010, ISBN 9077596933.

del Rosal Carmona, Rafael Carlos, Chapter 9: Lack of Impartiality or Independence as Grounds to Deny Enforcement under the New York Convention, in Fach Gomez Katie, Lopez-Rodriguez Ana M. (eds), 60 Years of the New York Convention, Key Issues and Future Challenges, Alphen aan den Rijn 2019 ISBN 978-94-035-0155-0.

De Ly Filip, Arbitration and Insolvency – Selected Conflict of Law Problems, in: Ferrari Franco / Kröll Stefan (eds.), Conflict of Laws in International Arbitration, München 2011, ISBN 978386531703.

Dzehtsiarou Kanstantin, Can the European Court of Human Rights Shape European Public Order?, Cambridge University Press, 2022, ISBN 978-1-108-49736-7.

Didier Paul, La problématique du droit de la faillite internationale / The problems of Surrounding the Law of International Insolvency, International Business Law Journal 1989.

Draguiev Deyan, The Effect of Insolvency on Pending International Arbitration: What Is and What Should not be, Journal of International Arbitration, ročník 32, č. 5, Kluwer Law International 2015.

Drzková Veronika, Vzorový zákon UNCITRAL a rozhodčí řízení v České republice, Diplomová práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2017.

Flecke-Gianmarco Gustav, Keller Christoph, Die Auswirkung der Wahl des Schiedsorts auf den Fortgang des Schiedsverfahrens in der Insolvenz, NZI 2012.

Flöther Lucas F., Schiedsverfahren und Schiedsabrede unter den Bedingungen der Insolvenz, Deutsche Zeitschrift für Wirtschafts- und Insolvenzrecht, ročník 11, číslo 3, De Gruyter 2006.

Fortier Yves, Arbitrability of Disputes, in Aksen Gerald, Böckstiegel Karl-Heinz, Mustill Michael J. (eds.), Global Reflections on International Law, Commerce and Dispute Resolution, Liber Amicorum in Honour of Robert Briner, ICC Publication No. 693, Paris 2005, ISBN 92-842-1354-1.

Fouchard Philippe, Arbitrage et faillite, Revue de l'arbitrage, č. 3, 1998.

Fouchard Philippe, Savage John (eds.), Fouchard, Gaillard, Goldman on International Commercial Arbitration, Kluwer Law International 1999, ISBN 9041110259, 9789041110251.

Gaillard Emmanuel, *Aspects philosophiques du droit de l'arbitrage international*, Martinus Nijhoff Publishers, 2008, ISBN 9789004166196.

Gaillard Emmanuel, *Les Principes Fondamentaux du Nouvel Arbitrage*, in Clay Thomas (ed.), *Le Nouveau Droit Francais de l'Arbitrage*, Dalloz 2011, ISBN 9782359710366.

Geiwitz Arndt, Burkart Göpfert (eds.) *BeckOK Insolvenzrecht*, C.H.Beck 2021, ISBN 978-3-406-77763-9, 9004164839.

Heldrich Andreas, Steiner Anton F., *Capacity*, in Chloros Aleck, Rheinsteiner Max, Glendon Mary Ann (eds.), *International Encyclopedia of Comparative Law: Persons and Family: díl 4*, Brill, Tübingen / Leiden / Boston, 2007, ISBN 9004164839.

Honsell Heinrich, Vogt Nedim Peter, Schnyder Anton K., Berti Stephen V. (eds.), *Basler Kommentar, Internationales Privatrecht*, 2d ed., Basel 2007, čl. 178, ISBN 978-3-7190-3150-3.

Horvath Günther J., *The Duty of the Tribunal to Render an Enforceable Award*, *Journal of International Arbitration* 2001, Volume 18, Issue 2.

Chiu Li Hsien Rachel, *A World Without Borders; A New World Order: Navigating Cross-Border Insolvencies Through Arbitration*, in Boo Lawrence a Born Gary B. (eds.), *Asian International Arbitration Journal*, ročník 14, č. 2, Kluwer Law International 2018.

Kasolowsky Boris, Steup Magdalene, *Insolvenz in Internationalen Schiedsverfahren – Lex arbitri or lex fori concursus*, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 30/2010.

Kilborn Jason, *National Report for the United States in: Faber Dennis et al. (eds.), Commencement of Insolvency Proceedings*, Oxford 2012, ISBN 9780199644223.

Kipnis Alexander M., *Beyond UNCITRAL: Alternatives to Universality in Transnational Insolvency*, 36 *Denver Journal of International Law & Policy*, č. 2, 2007

Kozyris P. John, *Report for the United States of America*, in: Fletcher Ian F. (ed.), *Cross-Border Insolvency: National and Comparative Studies*, Verlag Mohr Siebeck, Tübingen 1992, ISBN 978-3-16-145855-2.

Kreindler Richard, Grenzübergreifende Wirkung von Insolvenzverfahren auf Schiedsverfahren in einem anderen Land: Auswirkungen auf Schiedsvereinbarung bzw. -verfahren mit Berührung zu den USA, Presentation at the 9th Petersberger Schiedstagen, Februar 2011.

Kröll Stefan, Arbitration and Insolvency Proceedings: Selected Problems, in: Mistelis Loukas A. / Lew Julian D. M. (eds.), *Pervasive Problems in International Arbitration*, Alphen aan den Rijn 2006, ISBN 9789041124500, 9041124500.

Kröll Stefan M., Part IV: Selected Areas and Issues of Arbitration in Germany, Insolvency and Arbitration – Effects of Party Insolvency on Arbitral Proceedings in Germany, in Böckstiegel Karl-Heinz, Kröll Stefan M., Nacimiento Patricia (eds), *Arbitration in Germany, The model law in practice*, Second edition, Alphen aan den Rijn 2015, ISBN 904115860X, 978-9041158604.

Kröll Stefan, Arbitration and Insolvency – Selected Conflict of Laws Problems, Chapter 18 in Ferrari Franco, Kröll Stefan (eds.), *Conflict of Laws in International Commercial Arbitration*, JurisNet 2019, ISBN 1944825312.

Kronke Herbert / Nacimiento Patricia et al. (eds.), *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*, The Hague 2010, ISBN 9789041123565.

Kučera Zdeněk, Pauknerová Monika, Pfeiffer Magdalena, Růžička Květoslav, Vybíral Petr, *Mezinárodní právo soukromé*, 9. vydání, Aleš Čeněk, Plzeň 2022, ISBN 978-80-7380-889-1.

Landolt Phillip, *The Inconvenience of Principle: Separability and Kompetenz-Kompetenz*, *Journal of International Arbitration*, Kluwer Law International 2013, ročník 30, číslo 5

Lazić Vesna, *Insolvency Proceedings and and Commercial Arbitration*, *International Arbitration Law Library* vol. 5, The Hague, London 1998, ISBN 9041111158.

Lazić Vesna, Part I: *International Commercial Arbitration*, Chapter 18: *Cross-Border Insolvency and Arbitration: Which Consequences of Insolvency Proceedings Should be Given Effect in Arbitration?*, in Stefan Michael Kroll , Loukas A. Mistelis , et al. (eds), *International Arbitration*

and International Commercial Law: Synergy, Convergence and Evolution, Kluwer Law International 2011, ISBN 9789041135223.

Lazic Vesna, Cross Border Insolvency and Arbitration, in Kröll Stefan (ed.), Liber Amicorum Eric Bergsten. International Arbitration and International Commercial Law: Synergy, Convergence and Evolution, Kluwer Law International, 2011, ISBN 10057988-0001.

Lenzen Elmar, Unterbrechung von Beweisverfahren und/oder Schiedsverfahren durch Insolvenzeröffnung?, in: Neue Zeitschrift für Baurecht und Vergaberecht, č. 8, 2003.

Lew Julian D. M., Applicable Law in International Commercial Arbitration: A study in commercial arbitration awards, Oceana Publications 1978, ISBN 0379202964, 9780379202960.

Lew Julian D. M., Mistelis Loukas A., Kröll Stefan M., Comparative International Commercial Arbitration, Kluwer Law International 2003, ISBN 9041115684, 9789041115683.

Lew Julian D. M., Achieving the Dream: Autonomous Arbitration, 22 Arbitration International, 2006.

Liška Dominik, Hmotné právo rozhodčí doložky a další práva v mezinárodní obchodní arbitráži, diplomová práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2020.

LoPucki Lynn M., Univesalism Unravels, The American Bankruptcy Law Journal 79, 2005.

Lord Samantha J., When two polar Extremes collide: An Exploration into the Effects of Insolvency on International Arbitration, International Trade & Business Law Review 2016.

Lozada Fernando Pérez, Duty to Render Enforceable Awards: The Specific Case of Impartiality, Spain Arbitration Review 2016.

Madaus Stephan, komentář k § 1 InsO, bod 15, in Fridgen Alexander, Geiwitz Arndt, Göpfert Burkard (eds.), BeckOK InsO, mit InsVV und EUInsVO, 25. vydání, C.H. Beck, München 2021, ISBN 978-3-406-77763-9.

Mann F.A., *Lex facit arbitrum* in Pieter Sanders (ed.), *Liber Amicorum Martin Domke*, Martinus Nijhoff 1968.

Mantilla-Serrano Fernando, *International Arbitration and Insolvency Proceedings*, in *Arbitration International* 11, 1995.

Mantilla-Serrano Fernando, Chapter 8: *Arbitration and Insolvency: Important Aspects for Tribunals to Consider*, in Reisman Michael, Blackaby Nigel (eds), *Arbitration Beyond Borders: Essays in Memory of Guillermo Aguilar Álvarez*, Kluwer Law International 2023, ISBN 9403523808, 978-9403523804.

Marghitola Reto, *Document Production in International Arbitration*, Zurich Univ., Diss., 2014, in *International Arbitration Law Library* vol. 33, Alphen aan den Rijn 2015.

Markert Lars, *Arbitrating in the Financial Crisis: Insolvency and Public Policy versus Arbitration and Party Autonomy – Which Law Governs*, in: *Contemporary Asia Arbitration Journal*, Volume 2, 2/2009.

Mason Rosalind, *Cross-Border Insolvency Law: Where Private International Law and Insolvency Law Meet*, in Omar Paul J. (ed.), *International Insolvency Law: Themes and Perspectives*, Ashgate Publishing 2008, ISBN 0754624277, 9780754624271.

Monserié-Bon Marie-Hélène, *L'harmonisation Européenne du droit des faillites*, *Acta Universitatis Carolinae, Iuridica*, roč. 46, č. 3 – 4, 2000, str. 93 – 100.

Mourre Alexis, *Arbitrage et droit de la faillite – Réflexions sur l'office du juge et de l'arbitre*, in Affaki Georges (ed), *Faillite internationale et conflit de juridictions, Regards croisés transatlantiques/Cross-Border Insolvency and Conflict of Jurisdictions, A US-EU Experience*, Bruylant 2007, ISBN 9782802723813, 2802723812.

Mourre Alexis, *À Propos des Articles V et VII de la Convention de New York et de la Reconnaissance des Sentences Annulées Dans Leur Pays D'origine: Où va-t-on Après les Arrêts Termo Rion et Putrabali?*, *Revue de l'arbitrage* 2008.

Mourre Alexis, Chapter 1: Sed Quis Custodiet Ipsos Custodes? On Jurisdiction upon Arbitrators, in Lévy Laurent, Derains Yves (eds.), Is Arbitration Only as Good as the Arbitrator?, Status, Powers and Role of the Arbitrator, Dossiers of ICC Institute of World Business Law vol. 8, Paris, 2011, ISBN 9782802723813, 2802723812.

Müller Michael in Mankowski Peter/Müller Michael/Schmidt Jessica, EUInsVo 2015, Europäische Insolvenzordnung 2015: Kommentar, C.H. Beck 2016, ISBN 978-3-406-58104-5.

Musielak Hans-Joachim in Zivilprozessordnung, Mit Gerichtsverfassungsgesetz: Kommentar, 18. ed., München 2021, ISBN 978-3-8006-7015-4.

Mustill Michael J., Boyd Steward C., The Law and Practice of Commercial Arbitration in England, 2d ed., London/Edinburgh 1989, ISBN 0406311242, 9780406311245.

Mustill Michael, Cedric Barclay Memorial Lecture, The Arbitrator 1992.

Nacimiento Patricia, Bähr Biner, Insolvenz in nationalen und internationalen Schiedsverfahren, Neue Juristische Online Zeitschrift 2009.

Nadeau-Séguin Sara, When Bankruptcy and Arbitration Meet: A Look at Recent ICC Practice, Dispute Resolution International No.1, 2011.

Naegeli Georg, Die Auswirkungen der Konkurerklärung auf ein hängiges Schiedsverfahren, Jusletter 1, 2009.

Omar Paul J., Internationalization of Insolvency Law: An Anglo-French Comparison, in: The International Lawyer 2005.

Paulus Christoph in Paulus Christoph G. (ed.) Europäische Insolvenzverordnung, 5. vydání, LexisNexis, Frankfurt am Main 2017, ISBN 978-3-7007-7481-5.

Paulsson Jan, Delocalisation of International Commercial Arbitration: When and Why it Matters, in International & Comparative Law Quarterly, Volume 32, Issue 1, Cambridge University Press, 1983.

Pfeiffer Thomas, Insolvenzeröffnung und internationale Schiedsverfahren, in Flitsch Michael (ed), Festschrift für Jobst Wellensiek zum 80. Geburtstag, C.H. Beck, München 2011, ISBN 978 3 406 63225.

Poudret Jean-François, Besson Sébastien, Comparative Law of International Arbitration, 2d ed., Sweet & Maxwell, London / Zürich 2007, ISBN 9780421932104.

Raeschke-Kessler Hilmar / Berger Klaus Peter, Recht und Praxis des Schiedsverfahrens, 3d ed., Köln 1999, ISBN 3814512006, 978-3814512006.

Rauscher Thomas, Krüger Wolfgang (eds.), Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung, Mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen, Band 3, 6. vydání, München 2022, ISBN 978-3-406-74520-1.

Reinhart Stefan in Stürner Rolf, Eidenmüller Horst, Schoppmeyer Heinrich (eds.), Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung, Band 3 - §§ 217 – 359 InsO, 4. vydání, ISBN 978-3-406-71693-5.

Resnick Alan, The Enforceability of Arbitration Clauses in Bankruptcy, 15 American Bankruptcy Institute Law Review, 2007.

Riedel Maximilian, Insolvenz in nationalen und internationalen Schiedsverfahren, Schriften zum Verfahrensrech Band 54, 2015.

Risse Jörg, Ten Drastic Proposals for Saving Time and Costs in Arbitral Proceedings, in Park William W. (ed), Arbitration International, Oxford University Press 2013, Volume 29, Issue 3, str. 453 – 466.

Robertson Mark, Cross-Border Insolvency and International Commercial Arbitration: Characterisation and Choice of Law Issues in Light of Elektrim S.A. v. Vivendi S.A. and Analysis of the European Insolvency Regulation, 12 International Arbitration and Litigation Review, 2009

Rogerson Pippa, Collier's Conflict of Laws, Fourth Edition, Cambridge University Press 2013, ISBN 9780521513531.

Rubellin-Devichi Jacqueline, L'Arbitrage: Nature juridique, droit interne et droit international privé, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1965, ISSN 0520-0261.

Salger Hans-Christian, Trittman Rolf, Internationale Schiedsverfahren, C.H. Beck, München, 2019, ISBN 978-3-406-69185-0.

Samuel Adam, Curat Marie-Françoise, Jurisdictional Problems in International Commercial Arbitration: A Study of Belgian, Dutch, English, French, Swedish, Swiss, U.S. and West German Law, Publications of the Swiss Institute of Comparative Law 11, Zürich 1989, ISBN 9783725526697, 3725526699.

Schlosser Peter, Das Recht der internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit, 2nd ed., Tübingen 1989, ISBN 978-3-16-644812-1.

Schmitz Daniel, Schiedsverfahren und Insolvenz, Deutsches, Europäisches und Vergleichendes Wirtschaftsrecht Band 99, Nomos Verlag, 2015, ISBN 978-3-8487-2880-0.

Schnyder Anton K., Die Anwendung des zuständigen fremden Sachrechts im Internationalen Privatrecht, Diss. Zürich 1981, ISBN 3725521557, 9783725521555.

Schnyder Anton K., Anwendung ausländischer Eingriffsnormen durch Schiedsgerichte, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 1995.

Schultze-Moderow Lukas, Schiedsverfahren und Insolvenz – Eine autonome Kollisionslösung für Schiedsgerichte mit Sitz in Deutschland, Nomos 2017, ISBN 978-3-8487-2221-1.

Schwander Ivo, Bemerkungen zu Entscheid des Bezirksgerichts Zürich, 4. August 1999, bestätigt durch das Obergericht des Kantons Zürich, 11. Oktober 1999, Konkursmasse X, in: *Schweizerische Zeitschrift für internationales und europäisches Recht* 2000.

Schwebel S.M., International Arbitration: Three Salient Problems, Hersch Lauterpacht Memorial Lectures 2 (Grotius Publications Ltd. 1987), ISBN 9780949009029, 0949009024.

Siehr Kurt, Das Internationale Privatrecht der Schweiz, Stämpfli Verlag, Zürich 2002, ISBN 3725543925, 978-3725543922.

Sprecher Thomas, Die europäische Verordnung über Insolvenzverfahren, in: Spühler Karl (ed.), Aktuelle Probleme des Internationalen Insolvenzrechtes, Zürich 2003, ISBN 3-7255-4599-5.

Sprinz Petr, Jirmásek Tomáš, Řeháček Oldřich, Vrba Milan, Zoubek Hynek a kol., Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. C. H. Beck 2019, ISBN 978-80-7400-753-8.

Thole Christoph in Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung, Band 3 - §§ 217 – 359 InsO, C.H. Beck, 4. vydání, München 2020, ISBN 978-3-406-71690-4.

Trunk Alexander, Internationales Insolvenzrecht, Mohr Siebeck, Tübingen 1998, ISBN 978-3-16-146985-5.

Uhlenbruck Wilhelm, Hirte Heribert, Vallender Heinz (eds) Insolvenzordnung, Kommentar, 13. ed., Verlag Franz Vahlen, München 2010, ISBN 3800652234.

Undritz Sven-Holger in Schmidt Andreas (ed.), Hamburger Kommentar zum Insolvenzrecht, InsO – EuInsVO – EGInsO (Auszug) – InsVV – VbrInsVV – InsOBekV – Insolvenzstrafrecht, Heymann 2015, ISBN 3452286398, 9783452286390.

van de Ven Fabian A., Insolvency in International Commercial Arbitration, University of St. Gallen, 2017.

van de Ven Fabian, Insolvency in Commercial Arbitration: A German and International Perspective, Kluwer Law International 2023, ISBN 9403500670, 978-9403500676.

Vaške Viktor, Konkursní řízení s cizím prvkem, Právní rozhledy č. 8/2000, C.H. Beck, 2000.

Vorbürger Simon, International Arbitration and Cross-Border Insolvency: Comparative Perspectives, International Arbitration Law Library, Volume 31, Kluwer Law International 2014, ISBN 9041154191, 9789041154194.

Vuia Mihai, komentář k § 80 InsO in Stürmer Rolf, Eidenmüller Horst, Schoppmeyer Heinrich (eds.), Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung, Band 2, §§ 80 – 216 InsO, 4. ed., ISBN 978-3-406-71692-8.

Yu Hong-lin, A Theoretical Overview of the Foundations of International Commercial Arbitration, Contemporary Asia Arbitration Journal, č. 1, 2008.

Wagner Philipp, Die insolvente Partei im Schiedsverfahren – eine Herausforderung für alle Beteiligten, GWR 2010.

Wagner Philipp K., Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit, Unter besonderer Berücksichtigung der Anerkennung grenzüberschreitender Insolvenzen durch Schiedsgerichte, Petr Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2008, ISBN 3631579268, 978-3631579268.

Waincymer Jeffrey, Procedure and Evidence in International Arbitration, Kluwer Law International 2012, ISBN 9789041131683.

Warren Elizabeth, Westbrook Jay Lawrence, Contracting Out Of Bankruptcy: An Empirical Intervention, Harvard Law Review Vol. 118, No. 4, 2005.

Weigand Frank-Bernd, Baumann Antje (eds), Practitioner's Handbook on International Commercial Arbitration, Oxford University Press 2019, ISBN 9780198784807.

Wessels Bob, International Insolvency Law, 3. vydání, Kluwer, Deventer 2012, ISBN 9789013077070.

Wessels Bob, Markell Bruce A., Kilborn Jason J.: International Cooperation in Bankruptcy and Insolvency Matters, Oxford University Press, 2009, ISBN 9780195340174.

Wood Philip R., Principles of International Insolvency, Sweet & Maxwell 2007, ISBN 1847032109, 9781847032102.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Wessels Bob, Modified universalism in European cross-border insolvency?, online, dostupné na <https://bobwessels.nl/blog/2019-01-doc3-modified-universalism-in-european-cross-border-insolvency>.

Wessels Bob, Kokorin Ilya, COMI under European and American Insolvency Law, Oxford Business Law Blog, University of Oxford, dostupný na <https://blogs.law.ox.ac.uk/business-law-blog/blog/2019/02/comi-under-european-and-american-insolvency-law>.

Status: UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency (1997), online, dostupné na https://uncitral.un.org/en/texts/insolvency/modellaw/cross-border_insolvency/status.

Status: UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (1985), online, dostupné na https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/modellaw/commercial_arbitration/status.

UNCITRAL Commission Sessions, online, dostupné na <https://uncitral.un.org/en/commission#26>.

Zápisy z jednání Working Group V (UNCITRAL): Insolvency Law, online, dostupné na <https://uncitral.un.org/en/content/working-group-v-insolvency-law>.

Hrčka Daniel, Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž, online, dostupné na <https://www.epravo.cz/top/aktualne/vzorovy-zakon-uncitral-pro-mezinarodni-obchodni-arbitraz-v-ceske-republice-110759.htm>.

IBA Practice Rules and Guidelines, online, dostupné na <https://www.ibanet.org/resources>.

Brodec Jan, Bulušek Martin, K některým aspektům českého a německého insolvenčního práva, online, dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-nekterym-aspektum-ceskeho-a-nemeckeho-mezinarodniho-insolvenčního-prava-107385>.

Tilve Cecilia, What to Expect When You're Expecting Spanish Insolvency, online, dostupné na <https://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2023/03/28/what-to-expect-when-youre-expecting-spanish-insolvency>

3. Seznam použitých právních předpisů

Mezinárodní úmluvy:

Úmluva o uznání a výkonu zahraničních rozhodčích nálezů, New York 1958 (v ČR viz vyhláška ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb. o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů).

Evropská úmluva o obchodní arbitráži (v ČR viz vyhl. č. 176/1964 Sb. ze 3.8.1964 o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži).

Nařízení:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 ze dne 20.5.2015 o insolvenčním řízení.

Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29.5.2000 o úpadkovém řízení.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12.12.2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17.6.2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Anglie:

Arbitration Act 1996

Česká republika:

Zákon č. 328/1991 Sb. o konkursu a vyrovnání.

Zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsoben jeho řešení (insolvenční zákon).

Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém.

Francie:

Code de commerce

Polsko:

Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe.

SRN:

Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994 (BGBl. I S. 2866), die zuletzt durch Artikel 11 des Gesetzes vom 20. Juli 2022 (BGBl. I S. 1166) geändert worden ist.

Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), die zuletzt durch Artikel 19 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 51) geändert worden ist.

Španělsko:

Ley 22/2003, de 9 de julio, Concursal.

Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal.

Švýcarsko:

Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht vom 18. Dezember 1987

Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs vom 11. April 1889, Eingefügt durch Ziff. I des BG vom 16. Dez. 1994, in Kraft seit 1. Jan. 1997 (AS 1995 1227; BBl 1991 III 1).

USA:

Restatement (Third) U.S. Law of International Commercial Arbitration

Title 11 of the United States Code (United States Bankruptcy Code).

4. Seznam použité judikatury

Soudní dvůr Evropské unie (případně Evropský soudní dvůr):

- Rozsudek ESD ze dne 23.03.1982, C-102/81, ve věci "Nordsee" Deutsche Hochseefischerei GmbH proti Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG a Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG.
- Rozsudek ESD z 1.6.1999, C-126/97, ve věci Eco Swiss China Time Ltd v. Benetton International NV.
- Rozsudek SDEU ze dne 28.3.2000, C-7/98 ve věci Dieter Krombach v. André Bamberski.
- Rozsudek SDEU ze dne 17.03.2005, C-294/02 ve věci Commission of the European Communities v. AMI Semiconductor Belgium BVBA.
- Rozsudek SDEU ze dne 29.10.2009, C-174/08 ve věci NCC Construction Danmark A/S v Skatteministeriet.
- Rozsudek SDEU ze dne 20.10.2011, C-396/09, ve věci Interedil Srl, in liquidation v Fallimento Interedil Srl and Intesa Gestione Crediti SpA.

Soudy České republiky:

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.7.2003, sp. zn. 29 Odo 734/2002.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20.12.2005, sp. zn. I. ÚS 448/05.

Soudy USA:

- Parsons & Whittemore Overseas Co., Inc. v. Société Générale De L'Industrie Du Papier (RAKTA), 508 F.2d 969, 976 (2d Cir. 1974).
- Fotochrome, Inc., 377 F.Supp.26 (U.S. Dist. Ct. E.D., New York, 1974), Judgment of June 4, 1974.
- Fotochrome, Inc. v. Copal Co., 517 F.2d 512 (2d Cir. 1975).
- Borg-Warner Acceptance Corp. V. Hall, 685 F.2d 1306, 1308 (11th Cir. 1982).
- Ledee v. Ceramiche Ragno, 684 F.2d 184, 186 (1st Cir. 1982).
- U.S. Lines, Inc., 197 69377 (Bankr. N.D. Tex. 1983).

- Shearson/American Express, Inc. V. McMahon 482, U.S. 220 (1987).
- Société Nationale Algérienne Pour La Recherche, La Production, Le Transport, La Transformation et la Commercialisation des Hydrocarbures v. Distrigas Corp., 80 B.R. 606, 609 (D. Mass. 1987).
- Victrix S.S. Co., S.A. v. Salen Dry Cargo A.B., 825 F.2d 709, 714 (2d Cir. 1987).
- Hays & Co. v. Merrill Lynch, Pierce, Fenner &Smith, 885 F.2d 1149 (3d Cir. 1989).
- Corcoran v. Ardra Ins. Co., Ltd. 156 A.D.2d 70, 553 N.Y.S.2d 695, 77 N.Y.2d 225, 567 N.E.2d 969 (1990).
- Langenkamp v. Culp, 498 U.S. 42 (1990).
- Chromalloy Aeroservices, a Division of Chromalloy Gas Turbine Corp. & Arab Republic of Egypt, 939 F. Supp. 907, 914 (D.D.C. 1996).
- Webb v. Investacorp, Inc., 89 F.3d 252, 258 (5th Cir. 1996).
- National Gypsum Co., 118 F.3d 1056, 1067 (5th Cir. 1997).
- Westbrook International LLC v. Westbrook Tech., Inc., 17 F. Supp.2d 681 (E.D. Mich. 1998).
- U.S. Lines, Inc. v. Am. S.S. Owners Mut. Prot. & Indem. Ass'n, Inc. 197 F.3d 631, 640 (2d Cir. 1999).
- McKenna, 238 F.3d 186 (2d Cir. 2001).
- Primerica Life Ins. V. Brown, 304 F.3d 469, 472 (5th Cir. 2002).
- Spahr v. Secco, 330 F.3d 1266 (10th Cir. 2003).
- Buckeye Check Cashing, Inc. v. Cardegna, U.S. 440, 126 S. Ct. 1204, 163 L. Ed. 2d 1038 (2006).
- Fleming Companies, Inc. 03-10945 MFW, 2007 WL 788921 (D. Del. 16.03.2007).
- Tembec Industries Inc., Case No. 08-13435, rozhodnutí z 31.10.2008 (Bankr. S.D.N.Y.).
- JSC BTA Bank, 434 B.R. 334 (Bankr. S.D. N.Y. 2010).
- Zimmerli v. Ocwen Loan Servicing LLC, B.R. 238 (Bankr. N.D. Tex. 2010).
- Lindo v. NCL (Bahamas), Ltd., 652 F.3d 1257 (11th Cir. 2011).

Soudy Anglie a Wales:

- Fulham Football Club (1987) Ltd v. Richards & Anor [2011] EWCA Civ 855.
- K/S Norjal A/S v Hyundai Heavy Industries Company Ltd, England and Wales Court of Appeal, 21.2.1991, [1991] EWCA Civ J0221-1.
- Macmillan Inc v. Bishopsgate Investment Trust Plc (No. 3), [1996] B.C.C 453 (469), [1996] 1 W.L.R. 387, [1996] 1 All E.R. 585.
- Raiffeisen Zentralbank Oesterreich A.G. v. Five Star General Trading LL.C. and Others (The „Mount I“), 83 Lloyd’s Report 597 (2001), [2001] EWCA (Civ) 68.
- Enron Metals and Commodity Ltd. (in Administration) v. HIH Casualty and General Insurance Ltd. z 10.3.2005, [2005] EWHC 485 (Ch).
- Josef Syska (Administrator for Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A.; High Court of Justice, 02.10.2008 [2008] EWHC 2155 (Comm.).
- Josef Syska (Administrator Elektrim S.A.) v. Vivendi Universal S.A.; Court of Appeal, 09.07.2009 [2009] EWCA Civ 677.
- Dallah Real Estate and Tourism Holding Company v. The Ministry of Religious Affairs, Government of Pakistan, rozsudek z 3.10.2010, UK Supreme Court [2010] UKSC 46.
- Cosco Bulk Carrier Co Ltd v. Armada Shipping SA & Anor, High Court, Chancery Division, 11.02.2011 [2011] EWHC 216 (Ch).
- HM Revenue and Customs v. The Football League Ltd & Anor [2012] EWHC 1372 (Ch.).
- Belmont Park Investments Pty Ltd v. BNY Corporate Trustee Services Ltd [2012] 1 AC 383.

Soudy Francie:

- Cour de Cassation, Chambre Civile 1, du 9 octobre 1984, 83-11.355 (Norsolor).
- Cour de Cassation, Chambre commerciale, du 4 février 1986, 84-16.565 (Société Soules v. Société Henry).
- Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 8 mars 1988, 86-12.015 (Société Thinet v. Labrely ès-qual.).

- Cour d'appel de Paris, du 16 février 1989 (Société Almira Films v. Pierrel ès qual.)
- Cour d'appel de Paris, du 12 janvier 1993 (République de Côte d'Ivoire v. Société Norbert Beyrard).
- Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 5 février 1991, 89-14.382 (Société Almira Films v. Pierrel).
- Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 23 mars 1994, 92-15.137 (Société Hilmarton Ltd v. Société OTV).
- Cour de Cassation, Chambre commerciale, du 13 juin 2006, 03-16.695.
- Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 4 juin 2008, 06-15.320 (Arrêt no 680).
- Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 6 mai 2009, 08-10.281 (Liquidateurs of Société Jean Lion v. Société International Company for Commercial Exchange Income).

Soudy Nizozemsko:

- Gerechtshof den Haag, rozhodnutí z 24.3.2005 – 04/694 a 04/695

Soudy Spolková republika Německo:

- Bundesgerichtshof, Urteil vom 30.01.1957, IV ZR 279/55.
- Bundesgerichtshof, Urteil vom 21.09.1995, VII ZR 248/94.
- Oberlandesgericht Brandenburg, Beschluss vom 2.9.1999, 8 Sch. 01/99.
- Bayerisches Oberstes Landesgericht, Beschluss vom 12.04.2000, 4 Z Sch 02/00.
- Bundesgerichtshof, Urteil des III. Zivilsenats vom 14.09.2000, III ZR 33/00.
- Bundesgerichtshof, Urteil vom 01.07.2002, II ZR 380/00.
- Bundesgerichtshof, Beschluss des III. Zivilsenats vom 20. November 2003, III ZB 24/03.
- Oberlandesgericht Dresden, Beschluss vom 27.01.2005, 11 SchH 02/04.
- Oberlandesgericht Thüringen, Beschluss vom 8.8.2007, 4 Sch 03/06.
- Bundesgerichtshof, Urteil vom 27.04.2008, II ZR 158/06.

- Bundesgerichtshof, Beschluss des III. Zivilsenats vom 29. Januar 2009, III ZB 88/07 - OLG Köln.
- Bundesgerichtshof, Beschluss des III. Zivilsenats vom 30. Juni 2011, III ZB 59/10.
- Oberlandesgericht Karlsruhe, Beschluss vom 4. Januar 2012, 9 Sch 2/09.
- Bundesgerichtshof, Beschluss des I. Zivilsenat vom 29. Juni 2017, I ZB 60/16.

Soudy Kanady:

- ACTIV Financial Systems, Inc. v. Orbixa Management Services, Inc. 2011 ONSC 7286, Ontario Superior Court of Justice.
- Corporación Transnacional de Inversiones, S.A. de C.V. et al. v. STET International, S.p.A. [2000] 49 Or 3d 414, Ontario Superior Court of Justice.
- Peace River Hydropartners v. Petrowest Corp., Supreme Court of Canada, Judgment of 10.11.2022 – 2022 SCC 41, Case No. 39547.

Soudy Austrálie:

- Mango Boulevard Pty Ltd v. Mio Art Pty Ltd [2018] QCA 39, 103 (Supreme Court of Queensland).

Soudy Švýcarsko:

- Entscheid des Bezirksgerichts Zürich, 4. August 1999, bestätigt durch das Obergericht des Kantons Zürich, 11. Oktober 1999.
- Vivendi S.A. et al. V. Deutsche Telekom AG et al., Schweizerisches Bundesgericht, 31.3.2009.

Soudy Španělsko:

- Sentencia núm. 266/2019 dictada por Juzgado Mercantil núm. 1 de Santander, de fecha de 30 de septiembre de 2019, Del Fuego Booking S.L. v. David Guetta.

- Sentencia núm. 150/2021 dictada por Juzgado Mercantil núm. 10 de Barcelona, de fecha de 12 de marzo de 2021, Parte concursada: GESTIÓN INTEGRAL DE TUBERÍAS, S.L.

Soudy Irsko:

- Brostrom Tankers AB v. Factorias Vulcano SA, rozsudek z 19.5.2004, High Court Dublin, [2004] IEHC 198.

Soudy Indie:

- Alcatel India Ltd. v. Koshika Telecom Ltd., Delhi High Court, rozhodnutí z 6.9.2004.
- Tropic Shipping Co. Ltd. v. Kothari Global Ltd., Bombay High Court, rozhodnutí z 9.10.2001.

Nálezky ICC International Court of Arbitration:

- ICC Award Case No. 1110, 1963.
- ICC Award Case No. 1512, 1971.
- ICC Award Case No. 2119, 1978.
- ICC Award Case No. 2694, 1977.
- ICC Award Case No. 2879, 1978.
- ICC Award Case No. 3540, 1980.
- ICC Award Case No. 4604, 1984.
- ICC Award Case No. 4996, 1985.
- ICC Interim Award Case No. 5029, 1987.
- ICC Award Case No. 5946, 1990.
- ICC Interim Award Case No. 6149, 1990.
- ICC Award Case No. 6379, 1990.
- ICC Award Case No. 6500, unknown.

- ICC Award Case No. 6697, 1990.
- ICC Partial Award Case No. 6719, 1991.
- ICC Award Case No. 7047, 1994.
- ICC Award Case No. 7205, 1993.
- ICC Award Case No. 7337, 1996.
- ICC Award Case No. 7373, unknown.
- ICC Award Case No. 7710, 1995.
- ICC Award Case No. 8385, 1995.
- ICC Partial Award Case No. 8420, 1996.
- ICC Award Case No. 8910, 1998.
- ICC Award Case No. 9163, 2001.
- ICC Award Case No. 10515, unknown.
- ICC Partial Award Case No. 12907, 2005.
- ICC Award Case No. 12993, 2005.
- ICC Award Case No. 13507, unknown.
- ICC Award Case No. 13954, 2007.
- ICC Award Case No. 16369 – Procedural Order No. 3, 2011.

2. Seznam ostatních zdrojů

ICC Rules of Arbitration 2021

Virgos Miguel, Schmit Etienne, Report on the Convention on Insolvency Proceedings 1996 (EU Council of the EU Document).

Insolvenční řízení a mezinárodní obchodní arbitráž

Abstrakt

Tato práce se zabývá důsledky zahájení insolvenčního řízení na průběh mezinárodní obchodní arbitráže. Rozebírá a porovnává teoretické principy přeshraničních insolvencí na straně jedné a mezinárodního rozhodčího řízení na straně druhé i jejich vzájemnou interakci. Popisuje právní nástroje obou systémů s důrazem na prvky, které je spojují. Zkoumá, nakolik insolvenční řízení zasahuje do principu autonomie vůle stran jako základního principu mezinárodní arbitráže. Definiuje uznání cizího insolvenčního rozhodnutí jako klíčový prvek postupu rozhodců po zahájení insolvenčního řízení ohledně jedné strany sporu. Důležitou částí je také analýza postupu při určení práva aplikovatelného na účinky insolvenčního řízení na mezinárodní arbitráž. Po těchto obecných částech se práce zabývá dopady zahájeného insolvenčního řízení na jednotlivé dílčí aspekty arbitráže. Zkoumá, zda a jakým způsobem je dotčena rozhodčí smlouva, zda je možné ji ukončit a podle jakého práva se tak stane. Protože pro pokračování rozhodčího řízení je zásadní procesní způsobilost stran, rozebírá, nakolik je insolvenčním řízením ovlivněna a jakým způsobem přechází na insolvenčního správce. Rozhodci pravidelně řeší otázku, zda arbitráž po zahájení insolvenčního řízení přerušit, a práce proto rozebírá, nakolik je to nutné a vhodné. Specifickými dílčími otázkami jsou objektivní arbitrabilita sporu a postavení insolvenčního správce v rozhodčím řízení. Zahájení insolvenčního řízení může vést až k odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu soudem, a proto práce analyzuje jednotlivé důvody umožňující odmítnutí. S ohledem na komplikovanost a rozpornost odborných názorů i soudní a rozhodčí praxe vytvořil autor popis doporučeného modelového postupu rozhodců v případě zahájení insolvenčního řízení na stranu sporu. V závěru autor naznačuje možné budoucí trendy vývoje zkoumané oblasti práva včetně svých osobních doporučení.

Klíčová slova:

- Arbitráž
- Insolvence
- Uznání insolvenčních rozhodnutí

Insolvency Proceedings and International Commercial Arbitration

Abstract

This dissertation examines the consequences of the commencement of insolvency proceedings on the conduct of international commercial arbitration. It analyses and compares the theoretical principles of cross-border insolvency, on one hand, and international arbitration, on the other hand, as well as their mutual interaction. It describes legal instruments of both systems, with an emphasis on their interlinking elements. It examines to what extent insolvency proceedings interfere with the principle of party autonomy as a fundamental principle of international arbitration. The dissertation defines the recognition of a foreign insolvency decision as a key element of arbitrators' course of action after the commencement of insolvency proceedings against one of the parties to the dispute. An important part also comprises analysis of the procedure for determining the law applicable to the effects of insolvency proceedings on international arbitration. After these general parts, the dissertation deals with the effects of the insolvency proceedings on various individual aspects of arbitration. It examines whether and in what way the arbitration agreement is affected, whether it can be terminated and under which law. As the procedural capacity of the parties is essential for the continuation of the arbitration proceedings, it analyses to what extent it is affected by the insolvency proceedings and how it is transferred upon the insolvency administrator. Arbitrators regularly address the question of whether to stay arbitration after the commencement of insolvency proceedings, thus, the dissertation discusses the extent to which this is necessary and suitable. Specific issues comprise the objective arbitrability of the dispute and the position of the insolvency administrator in the arbitration. The commencement of insolvency proceedings may lead to the refusal of recognition and enforcement of the arbitration award by the court, and therefore the paper analyses various grounds for the refusal. Taking into account the complexity and inconsistency of expert opinions and court and arbitration practice, the author has created a description of a recommended model procedure for arbitrators in the event of initiation of insolvency proceedings on the party to the dispute. In conclusion, the author suggests possible future trends in the development of an analysed area of law, including personal recommendations.

Key Words:

- Arbitration
- Insolvency
- Recognition of insolvency decisions